Hizmet İnsanının Portresi

Adanmışların Vasıfları

İbrahim Özübüyük

Adanmışların Vasıfları

Adanmışların Vasıfları

(Hizmet İnsanının Portresi)

İbrahim ÖZÜBÜYÜK

IŞIK YAYINLARI

ADANMIŞLARIN VASIFLARI

Editör
İsmail KAYAR

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN
978-975-278-384-3

Yayın Numarası
523

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Eylül 2010

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Işık Yayınları
Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Cad. No: 1
34696 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44 Faks: (0216) 522 11 78
www.isikyayinlari.com

İçindekiler

1- SORUMLULUK DUYGUSU VE DİNE HİZMET ETMEK

“Sabahleyin veya akşamleyin herhangi bir zamanda Allah rızası istikametinde cihad gayesiyle bir kere yürümek (dine hizmet gayesiyle koşuşturmak), dünya ve içindeki her şeyden daha hayırlıdır.” (Buhârî, Cihâd 5)

Mesuliyet Şuuru Ne Demektir?

Âlimlerimiz, mesuliyeti (sorumluluğu) bir insanın görevlerini yerine getirip getirmediği, iman, amel, söz, fiil ve davranışlarının doğru olup olmadığı konusunda hesaba çekilmesi şeklinde tarif ederler. Zaten insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden birisi de ondaki bu sorumluluk şuurudur. Nitekim insan, akıl ve irade sahibi, sorumlu ve inanan bir varlıktır.

Mümin, mesuliyet insanıdır. O’nun Allah’a, Peygamber Efendimiz’e ve bütün Müslümanlara karşı bir sorumluluğu vardır. Bu sorumluluk kendisini, yeri geldiğinde Allah için koşturma, yeri geldiğinde ise güzel ahlâkını gösterme şeklinde gösterir.

İnanan her Müslüman Allah'a verdiği sözde durmalı ve bu sorumluluğunun bilincinde hareket etmelidir. Peki, biz Allah'a ne söz vermiştik? Rabbimize karşı O'nun Rabbimiz olduğuna dair verdiğimiz söz[1] ile ibadet ve kulluk için gönderildiğimiz gerçeğini düşündüğümüzde nasıl bir sorumluluk içinde olduğumuzu daha iyi anlarız. Rabbimiz şöyle buyuruyor:

"*Hâlbuki daha önce düşmandan kaçmayacaklarına dair Allah'a yemin ederek söz vermişlerdi. Allah'a karşı verilen o ahitlerin hesabı elbette sorulacaktır.*" (Ahzab, 33/15)

Müfessirlerimiz âyette geçen "düşmandan kaçmak" ifadesinin maksatlarından birisinin Allah için koşturmayı terk etmek olduğunu söylemişlerdir. Nitekim Allah Resûlü, en büyük yedi günahtan birinin Allah için yapılan mücahedede er meydanından kaçmak olduğunu belirtmektedir. Bilhassa şu zamanda Allah'ın yüce ismini yüceltmek mânâsına çaba içinde olmak bir müslümanın en büyük sorumluluklarından birisidir. Bu çaba, yukarıdaki âyette anlatılan ahit ve söz vermenin günümüzde çok önemli bir yansımasıdır. Unutmamak gerekir ki Rabbimiz bütün Müslümanları, gücünün yettiği fakat buna rağmen yapmadığı şeylerden de hesaba çekecektir. Bunu Rabbimiz şöyle anlatır:

"*Allah hiçbir kimseyi güç yetiremeyeceği bir şekilde yükümlü tutmaz. Herkesin kazandığı iyilik kendi lehine, işlediği fenalık da kendi aleyhinedir.*" (Bakara, 2/286)

Mesuliyet duygusu kendisinde yerleşmiş bir insan, bu âyeti hiçbir zaman unutmaz, gereği ile hareket eder. Bu âyet, sorumluluk sahibi, dinine hizmet etmek isteyen her kimse

---

1 Bkz. A'râf, 7/172.

için ciddi bir ikaz taşıdığı gibi çok önemli bir ölçüyü de anlatır: Güç yetirilebilinen hususlardan sorguya çekilme gerçeği.

Cenâb-ı Hakk'ın mümin kuluna verdiği en büyük nimet, şüphesiz ki iman nimetidir. Malum her nimet kendi cinsinden şükür ister. İman nimetinin şükrü, bu nimeti başka muhtaç sinelere götürmekle mümkün olacaktır. Bir müminin en büyük sorumluluğu işte bu duygu ve düşüncedir. Bir dönemde sahabe ile temsil edilen bu şerefli vazife, bugün Rabbimiz'in bir ihsanı olarak günümüzün inanmış sinelerinin omuzlarına yüklenmiş durumdadır. Elbette ki sahabe rolünü üstlenmek çok ağır, ancak bir o kadar da şerefli bir vazifedir.

Mesuliyet duygusuna sahip bir mümin, kendisine düşen vazifesini idrak eden, kulluğun ağırlığı altında belinin kemikleri çatır çatır çatırdayan, ibadet şuuruyla her an iki büklüm yaşayan insandır. Nitekim Efendimiz, "Eğer benim bildiğimi bilseydiniz çok ağlar az gülerdiniz!"[2] buyurur. O, kulluğun bu ağır mükellefiyeti ve mesuliyeti altında inim inim inliyordu. Peki biz? Acaba biz, ne durumdayız? Mesuliyetimizin ne kadar farkındayız?

Unutmayalım ki bizler, Fethullah Gülen Hocaefendi'nin enfes ifadeleriyle dünyamıza, iman, insan ve hürriyet sevgisinden örülmüş yepyeni bir ruh kazandırma ve bu esaslar üzerinde neşv ü nemâ bulmuş, gelişmiş mübarek bir ağacın mânâ köklerinin safveti ölçüsünde ve o köklerle irtibatlı olarak yeni sürgünlere zemin hazırlama mesuliyeti altındayız. Şüphesiz böyle bir sorumluluğun yerine getirilmesi de ancak ülkenin mukadderâtına, insanımızın, tarih, din, örf, âdet ve

---

2 Buhârî, *Küsuf*, 2.

bütün mukaddesâtına sahip çıkacak kahramanların mevcudiyetine vâbestedir.. ilim aşkıyla dopdolu, imar ve inşâ düşüncesiyle gerilim içinde, samimilerden daha samimi dindar, milliyetperver ve sorumluluk duygusuyla her zaman vazife başında kahramanların mevcudiyetine.

Yolumuz hak yolu, düşüncemiz "hakkı tutup kaldırmak", hedefimiz de gözlerimizi açıp-kapayıp Allah'ın rızasını araştırmaktır. Aslında bunun böyle olması bizim insan olmamızın sadakası ve iradelerimizin de hikmet-i vücûdudur. Hayatımızda, hayatın gayesini aramaya, ruhumuzda aşka ulaşmaya, vicdanlarımızda mesuliyet şuurunu kavramaya ve esası, temeli, ışığı, güç kaynağı îman ve aşk olan bir sistemin kaynağına uyananlara, ilim, sanat, ahlâk ve hikmet yollarını göstermeye kendimizi mecbur biliyor ve bu misyonun azad kabul etmez köleleri sayıyoruz.[3]

Öyleyse rahat ve rehaveti bir kenara bırakarak "neme lâzım" şeytanî düşüncesinden sıyrılıp mesuliyetimizin gereğini yerine getirmeliyiz.

Efendimiz ve Ashabının Sorumluluk Duygusu

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) üzerindeki mesuliyetin ağırlığını o derece idrak ediyordu ki Hûd Sûresi nazil olunca mübarek sakalındaki beyazlar kısa zamanda fazlalaşmaya başlamıştı. Kendilerine sordular:

"Ya Resûlallah, mübarek sakalınız son günlerde fazlaca beyazlaşmaya başladı?"

---

[3] M. Fethullah Gülen, *Ruhumuzun Heykelini Dikerken*, s. 75.

Efendimiz cevap verdi:

"Hûd suresi beni ihtiyarlattı!" Tekrar sordular:

"Hangi âyeti?" Şu cevabı verdi:

"Festakim kemâ ümirte (Hûd, 11/112) 'Ne fazla, ne eksik, tam emrolduğun gibi dosdoğru ol!'"

En büyük mesuliyet insanı Peygamber Efendimiz, tebliğinin her aşamasında muhataplarında sorumluluk duygusuna vurgu yapmıştır. Zira sorumluluk duygusuna sahip kimseler, şuurlu ve dikkatli hareket ederler.

Efendimiz, bazen bütün Müslümanları içine alacak şekilde, bazen de az veya çok belli bir topluluğu ihtiva edecek tarzda insanların sorumlu olduğunu belirtmiştir. Bazen de tek bir kişiye sorumluluğunu hatırlatmıştır. Şimdi konumuzla ilgili bazı misaller vermek istiyoruz.

Peygamberimiz toplumun her seviyesindeki fertlerin sorumluluğu olduğunu belirtmiş ve hiç kimseyi muaf tutmamıştır: "Her biriniz çobansınız ve hepiniz elinizin altındakinden sorumlusunuz: Devlet reisi bir çobandır ve elinin altındakinden sorumludur. Her fert ailesinin çobanıdır ve onlardan sorumludur. Kadın kocasının evinin çobanı ve onların gözetiminden sorumludur. Hizmetçi efendisinin malının çobanı ve elinin altındakilerden sorumludur. Her biriniz çoban ve her biriniz râiyetinden sorumludur."[4]

İrşad ve tebliğ bakımından da her Müslüman sorumlu tutulmuştur. "Kim bir fenalık görürse, onu eliyle düzeltsin. Buna güç yetiremezse diliyle düzeltsin. Buna da güç

4 Buhârî, *Cuma*, 11; Müslim, *İmâret* 20; Ebû Dâvûd, *Harac*, 1

yetiremezse hiç olmazsa kalbiyle buğz etsin"[5] hadisi bu sorumluluğu belirtmektedir.

İlim öğrenme ve öğretmeye büyük önem veren Efendimiz, bu konudaki fiilî tedbirlerinden önce mesuliyet tedbirleri üzerinde durmuştur. Bu konudaki mesuliyet uyarıları, tatbikat safhasında da devam etmiştir. Dolayısıyla bu süreci bir yerde başlatıp, bir yerde bitirmek sözkonusu değildir. Zira o dönemdeki toplum da sabit bir yapıda olmayıp sürekli yenilenen, değişen ve gelişen bir mahiyete sahiptir. Toplumun fertleri sabit olmayıp, sürekli artmıştır. Bu da, zaruri bilgilerin, topluma yeni katılanlar için tekrar edilmesini gerektirir.

Peygamber Efendimiz'in, değişik yönlerden sorumluluğa işaret eden çok sayıda sözleri vardır. Bilindiği gibi bir hareket, sorumluluk duygusuyla disipline edilirse hedefli ve faydalı olur. Aksi halde, sorumlulukla disipline edilemeyen hareketlerden anarşi ve kaos doğar. Resûl-i Ekrem Efendimiz de etrafındaki fertleri sorumluluk duygusuyla olgunlaştırmış ve onları toplumun faydalı bir unsuru hâline getirmiştir. Sahabe'nin bütün hareket ve yaşayışlarında Peygamberimiz tarafından talim ve telkin edilen sorumluluk duygusunun izlerini görmek mümkündür.

Efendimiz ashabına hak ve hakikati anlatma noktasında mesuliyetler yüklüyordu. O sahabe efendilerimizden birisi Hz. Mus'ab b. Umeyr'dir (radıyallâhu anh). Mekkeli zengin bir ailenin çocuğu olan Hz. Mus'ab, nazik, medeni ve çok yakışıklı bir gençti. Ailesinin bütün imkânlarını terk ederek Müslüman oldu.

5 Müslim, *İman*, 78

Birinci Akabe Biatı'ndan sonra, Medineli Müslümanlarla birlikte Peygamberimiz, Kur'ân okutması ve İslâm'ı öğretmesi için Hz. Mus'ab b. Ümeyr'i gönderdi. Hz. Mus'ab, Medine'de Hz. Es'ad b. Zürâre'nin evinde misafir kalıyordu.

Bütün gayretini İslâm'ı anlatmaya sarf eden mesuliyet insanı Hz. Mus'ab, Es'ad b. Zürâre'nin rehberliğinde Medine'nin ileri gelenleriyle görüşüyor ve İslâm'ı anlatıyordu. Medine'de pek çok kimse Müslüman olmuştu. Ama geniş anlamda bir açılım olması için Medine'nin önde gelenlerinden bazı kimselerin İslâm'ı kabul etmesi gerekiyordu.

Evs kabilesinin reisi olan Sa'd b. Muaz, henüz Müslüman olmamıştı ve İslâm'ın yayılmasından rahatsızdı. Mus'ab'a engel olması için yine kendisi gibi kabilesinin reislerinden olan Üseyd b. Hudayr'ı gönderdi. "Eğer, teyzemin oğlu Es'ad b. Zürâre olmasa ben ona yapacağımı biliyorum!" demeyi de ihmal etmedi.

Üseyd, kızgın bir şekilde Mus'ab ve Es'ad'ın bulunduğu yere geldi. Es'ad, Üseyd'in geldiğini görünce, Mus'ab'a onun kavminin efendisi olduğunu söylemeyi ihmal etmedi. Üseyd hiddetli bir şekilde şöyle dedi: "Siz, bize niye geldiniz? Birtakım aklı ermez ve zayıf kimseleri aldatıp azdırıyorsunuz! Hayatınızdan olmak istemiyorsanız, derhal buradan ayrılın!"

Hz. Mus'ab, "Hele biraz dur, otur. Sözümüzü dinle, maksadımızı anla; beğenirsen kabul edersin, beğenmezsen o zaman engel olursun." diye gayet nazikçe mukabelede bulundu.

Üseyd, "Doğru söyledin." dedi ve mızrağını yere saplayarak yanlarına oturdu.

Mus'ab, ona İslâm hakkında konuşma yaptı ve Kur'ân-ı Kerim'den âyetler okudu.

Üseyd kendisini tutamayarak, "Bu ne kadar güzel, ne kadar iyi bir söz!" diye konuştu ve "Bu dine girmek için ne yapmalı?" diye sordu.

Mus'ab ve Es'ad, Müslüman olması için yıkanması, elbisesini temizlemesi, kelime-i şehadet getirmesi ve namaz kılması gerektiğini söylediler. Üseyd denilenleri yaptı ve Müslüman oldu.

Sonra da, "Ben gideyim, size birini göndereyim. Eğer, o da imana gelirse, bu beldede iman etmedik kimse kalmaz." deyip oradan ayrıldı; Sa'd b. Muaz ve kavminin yanına vardı.

Sa'd, "Ne yaptın?" diye sordu.

Üseyd şöyle dedi: "O iki adama söylenmesi gerekeni söyledim. Vallahi, ben onlarda bir problem görmedim."

Sa'd, "Vallahi, sen beni tatmin edici bir malûmat getirmedin." dedi ve doğruca Mus'ab ile Es'ad'ın yanına gitti. Kızgın bir şekilde, "Ey Es'ad! Eğer seninle aramızda akrabalık olmasa, böyle kabilemiz içine soktuğunuz çirkin işlere sabır ve tahammül edemezdim." diye tehdit etti.

Mus'ab ona da aynı tatlılıkla, "Hele biraz durunuz. Oturup dinleyiniz, anlayınız da beğenirseniz kabul edersiniz, beğenmezseniz, biz de size, çirkin gördüğünüz işi tekliften vazgeçeriz." diye nazikçe cevap verdi.

Bunun üzerine Sa'd oturdu ve Hz. Mus'ab'ın sözlerini dinlemeye başladı. Mus'ab ona İslâm dininin ne demek olduğunu anlattı ve Kur'ân okudu.

Kur'ân okunurken Sa'd'ın yüzü birdenbire değişiverdi. Simasında iman alametleri belirdi. Hemen, "Siz bu dine girerken ne yapıyordunuz?" diye sordu.

Hz. Mus'ab ona İslâm dininin esas ve âdâbını anlattı. O da şehadet getirerek Müslüman oldu.

Hz. Mus'ab'ın bu tatlı ve nazik üslûbu ve samimi gayretleriyle Medine'de İslâm'ın girmediği bir ev kalmadı.[6]

Bu hadiseden elbette günümüz Mus'ablarının alacağı pek çok dersler vardır.

Mesuliyet Ruhu Hep Canlı Kalmalı

"Neme gerek" deyince insanın aklına Kanuni ile dönemin Allah dostlarından Yahya Efendi arasında geçen diyalog geliyor.

Büyük İslâm âlimlerinden Yahya Efendi ile Kanunî Sultan Süleyman süt kardeşidirler. Yahya Efendi, duası makbul, keramet ehli bir zattır.

Bir gün Kanunî, Osmanlı'nın sonunun nasıl olacağını merak eder ve Yahya Efendi'ye şunları yazar:

"Ağabey, sen ilâhî sırlara vakıfsın. Kerem eyle de biz Osmanoğulları'nın akıbetinin ne olacağını haber ver." Soruyu okuyan Yahya Efendi, bir kâğıda:

"Kardeşim, neme gerek" yazar ve padişaha gönderir.

Cevabı okuyan Kanunî hayretler içerisinde kalır. Hemen Yahya Efendi'nin, bugünkü Yıldız Parkı'nın yanında

6 İbn Hişâm, *Sîre*, 1/275-277

bulunan dergâhına gider. Soru sorup da cevap alamamış olmanın üzüntüsüyle:

"Ağabey, bu ne iştir? Sualimize cevap vermediniz. Yoksa bir kusur mu işledik?" der.

"Biz cevap verdik." der Yahya Efendi, "Ancak bunu sizin anlayamamanıza şaşarız."

"Nasıl cevap verdiniz?"

"Kardeşim! Bir devlette haksızlık ve zulüm yayılır, bunu işitip, görenler de "neme gerek!" derlerse, mani olmazlarsa; bir koyunu kurt değil de çoban yerse, bunu bilenler de hakikati söylemezse; fakirlerin, muhtaçların, gariplerin feryadı göklere çıkıp bunları taşlardan başkası işitmezse, işte o zaman neslinin yok olmasını bekle! Hazineler boşalır, asker itaat etmez, işte o zaman yok olmak zamanıdır."

İnsan olduğunun idrakinde olan talihlilerin mesuliyet duyguları yüksektir. "Neme lâzım!" diyemezler. Kanayan bir yara görünce ciğerleri yanar, aldırmayıp geçemez, Allah'tan utanır, Peygamberinin ruhaniyetinden sıkılır, mukaddes emanetleri sahipsiz bırakmaz, bırakamaz.[7]

---

7 Mehmet Akar, *Mesel Ufku*, s. 104.

OKUMA PARÇASI

Senin İstifa Ettirdiğini Biz de İstifa Ettirdik!

Millî şairimiz Mehmet Akif Ersoy, Sultanahmet Camii'ne her gittiğinde orada iki gözü iki çeşme ağlayan yaşlı bir zata rastlamaktadır. Bu yaşlı zat, başından geçen çok ilginç bir olayı kendisine anlatınca, Mehmet Akif Ersoy bundan çok etkilenmiş, yaşlı zatla aralarında geçen konuşmayı bizlere şöyle nakletmiştir:

Sabah namazlarını kılmak için Sultan Ahmet Camii'ne gidiyordum. Her sabah ne kadar erken gidersem gideyim, mihrabın bir kenarına oturmuş olan, saçı sakalı bembeyaz olmuş ihtiyar bir adamı, ümitsizce bedbin bir şekilde durmadan ağlarken görüyordum.

O kadar ağlıyor ki, ağlamadığı tek bir dakikaya rastlayamadım. Bunun sebebini çok merak ediyordum. Nihayet bir gün o yaşlı zatın yanına sokuldum ve "Muhterem" dedim, "Niye bu kadar ağlıyorsun? Allah'ın rahmetinden bir insan bu kadar ümitsiz olur mu?" Yaşlı gözlerle bana baktı ve:

"Beni konuşturma! Neredeyse kalbim duracak!" dedi. Ben anlatması için çok ısrar edince başından geçen olayı ağlaya ağlaya şöyle anlattı:

"Efendim, ben Abdülhamid Han cennet mekânın devrinde orduda bir binbaşıydım. Emrim altında olan bir birliğim vardı. Bu askerî görevime annemin ve babamın vefatına kadar devam ettim. Fakat onlar vefat edince istifa etmek istedim. Çünkü bir hayli servetimiz vardı. Bu mal ve mülkün başında durmak, onların çarçur olmaması

için gerektiği şekilde ilgilenmek gayesiyle, bir istifa dilekçesi yazıp sadâret makamına gönderdim. Dilekçemde dedim ki:

"Annem de babam da vefat etti. Falan yerde mağazalarımız, filan yerde gayrimenkullerimiz vardır. Netice itibarıyla bunlarla ilgilenecek, ticarî işlerin yürümesi için mağazaların başında duracak bir nezaretçiye ihtiyaç vardır. Bu vesileyle şayet kabul buyurulursa, görevimden istifa etmek istiyorum."

Bu dilekçeyi yazdıktan bir müddet sonra, doğrudan doğruya hünkârdan bana bir yazı geldi. Heyecanla gelen mektubu açtım ve okudum. Orada istifamın kabul edilmediği yazılmıştı. Öyle anlaşılıyordu ki, istifa dilekçem bizzat padişaha gönderilmişti. Ben istifa dilekçemi yenileyip bir daha verdim. Fakat bana yine aynı cevap geldi. Bunun üzerine bizzat sultanın huzuruna çıkıp, kendisiyle şifâhî olarak görüşüp istifamı vereyim diye düşündüm. Abdülhamid Han gerçekten çok celâdetli bir padişahtı. Ben yaveriyle görev icabı uzun zaman bir yerde kalmıştım. O, sultanın hâllerini bize anlatırken, "Abdülhamid faytonda giderken faytonun sağında ve solunda bulunanlar neredeyse nefes almaya bile korkarlardı" derdi. Efendim Allah ona rahmet eylesin, Abdülhamid Han evliyaullahtan bir zattı. İşte ben durumumu anlatmak için bizzat o celâdetli ve haşmetli padişahın huzuruna çıktım ve:

"Hünkârım, sizden istifamın kabulünü rica edeceğim, durumum ise böyleyken böyle" diyerek istifa sebebimi anlattım.

Bunun üzerine bir müddet derin derin düşündü. Yüzündeki ifadeden istifa etmemi istemediğini anlıyordum. Ben bunu sezince istifa konusunda biraz daha ısrarcı oldum. Abdülhamid Han cennet mekân, benim böyle ısrar ettiğimi görünce, bakışlarını bana çevirip, öfkeli bir tavırla ve sanki beni elinin tersiyle iter gibi hareket yaparak,

"Haydi seni istifa ettirdik!" dedi.

Tabiî ben istifamın kabul edilmesi sebebiyle çok sevindim. Ve hiç vakit kaybetmeden memleketime dönüp işlerimin başına geçtim. Derken bir gece müthiş bir rüya gördüm. Âlemi mânada bütün ordular bir araya toplanmış teftiş ediliyordu. Son savaşı vermek üzere, memleketin şarkında ve garbında savaşan tüm orduları bizzat Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) teftiş ediyordu.

Efendimiz (aleyhissalâtü vesselâm), Yıldız Sarayı'nın önünde duruyor, bütün ordu Efendimiz'in huzurundan geçerek büyük bir disiplin içerisinde teftiş veriyordu. O esnada orada Osmanlı padişahlarının ileri gelenleri de vardı. Sultan Abdülhamid Han cennet mekân ise engin bir hürmetle Kâinatın Efendisi'nin hemen arkasında duruyordu. Bütün ordular huzurdan tek tek geçiyordu. Derken sıra, benim istifa etmeden önce komutam altında bulunan birliğe geldi. Fakat birliğin başında kumandanı olmadığı için askerler darma dağınıktı.

Bu hâli gören Efendimiz (aleyhissalâtü vesselâm), Abdülhamid'e dönüp:

"Ey Abdülhamid! Bu ordunun kumandanı nerde?!" buyurdu. Bunun üzerine Sultan Abdülhamid, mahcup bir hâlde başını önüne eğmiş olarak Efendimize:

"Ya Resûlallah! Bu ordunun kumandanı istifa etti. Bu konuda çok ısrar ettiği için biz de onu istifa ettirdik.." dedi. Bunun üzerine Efendimiz aleyhissalâtü vesselâm:

"Senin istifa ettirdiğini, biz de istifa ettirdik." buyurdu. Şimdi sen söyle bakalım ben ağlamayayım da kimler ağlasın!

Evet, İslâm adına atılan her adımın arkasında Resûlü Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) vardır. Bir mümin arkasında Efendimiz'i görmek istiyorsa kendisine düşen vazifeyi yapmakla mükelleftir.

Bir Mümin, Dine ve Vatana Hizmet Etmek İçin Nelere Dikkat Etmeli?

Kalbi, her an dinine, vatanına, milletine hizmet etmekle çarpan, mesuliyet şuuruna sahip bir mümin, nasıl bir donanıma sahip olmalıdır? Şimdi bu sorunun cevabını vermeye çalışalım.

Öncelikle **dinimizi öğrenmeliyiz**. Bunun için de sağlıklı kaynaklardan temel dini bilgiler okunmalıdır. Elbette ki sadece bilmek yeterli değildir. Bilgiyle birlikte o bilginin hayata yansıtılması, yani yaşanması da önemlidir. Bir mesuliyet insanı, her şeyden önce ehl-i sünnet inancı çerçevesinde dinini öğrenmek ve öğrendiği şeyleri de yaşamakla mükelleftir.

Diğer bir mesele **sabırlı olmak**tır. Her konuda olduğu gibi hak ve hakikatleri insanlara duyurma noktasında da rehberimiz elbette Efendimiz'dir. O'nun nurlu hayatına baktığımızda bu mevzuda Efendimiz'in çok sabırlı olduğunu görüyoruz.

Malumunuz olduğu üzere en büyük belâ ve musibetlere Allah'ın en çok sevdiği kulları olan peygamberler maruz kalmışlardır. Buna rağmen bütün bu belâ ve musibetlere karşı en büyük sabrı yine onlar göstermişlerdir. Vatana, millete hizmet uğrunda elbette müminin önüne de pek çok engel çıkabilir. İşte onlar da her türlü engeli peygamber efendilerimizin (aleyhimüsselâm) hayatlarında gördüğümüz gibi sabırla aşmasını bilmelidirler.

Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) geçeceği yollar üzerine dikenler serpiliyor, namaz kılarken başına işkembe konuyor

ve kendisine her türlü hakaret reva görülüyordu. Bütün bunlara rağmen O, başdöndürücü bir azim ve sabırla insanların hidâyetine vesile olabilmek için çadır çadır, sokak sokak bütün Mekke'yi geziyordu.

Efendimiz'in İslâm'ı tebliğinde en mühim köşe taşlarından birisi de **hoşgörü ve yumuşak huyluluk**tur. Kur'ân-ı Kerim Efendimiz'in insanlara yaklaşımındaki hoşgörü ve yumuşak huyluluğu şu ifadelerle anlatır: "*O vakit, Allah'tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın. Şayet sen, kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Şu hâlde onları affet; bağışlanmaları için duada bulun! (Umuma ait) işlerde onlara danış. Artık kararını verdiğin zaman da Allah'a dayanıp güven! Çünkü Allah, kendisine tevekkül edenleri sever.*" (Âl-i İmran, 3/159)

Hilm, Efendimiz'e insanların paslı kalblerini açmak için verilmiş nurlu bir anahtar durumundadır. O, bu anahtarla pek çok sinenin kapısını açmıştır. Bizler de, "Aç herkese açabildiğin kadar sîneni, ummanlar gibi olsun! İnançla geril ve insana sevgi duy; kalmasın alâka duymadığın ve el uzatmadığın bir mahzun gönül..! İyileri iyilikleriyle alkışla; inanmış gönüllere karşı mürüvvetli ol; inançsızlara öyle yumuşak yanaş ki, kinleri, nefretleri eriyip gitsin ve sen, soluklarında daima Mesih ol..! Kötülükleri iyilikle sav; görgüsüzce muamelelere aldırış etme! Herkes, davranışlarıyla kendi karakterini aksettirir. Sen, müsamaha yolunu seç ve töre bilmezlere karşı âlicenap ol..! Sevgiyi sevip düşmanlığa düşman olmak, inançla coşan bir kalbin en mümeyyiz vasfıdır. Herkesten nefret ise ya gönlü şeytana kaptırmışlık veya bir cinnet eseridir. Sen,

insanı sev; insanlığa hayran ol..!"[8] duygu ve düşünceleriyle hilim sahibi olmalıyız.

Bir diğer mesele; Efendimiz'in insanlara yaklaşımında **İslâm'ı tedricen, yani merhale merhale, adım adım** anlattığını görüyoruz. Yirmi kilo taşıyabilecek birisine elli kilo yük yüklendiği takdirde bu, o kişinin sakatlanmasına sebep olabilir. Allah Resûlü, muhataplarının seviyelerine göre muamelede bulunmuş ve dini hakikatleri birden değil, alıştıra alıştıra, sevdire sevdire anlatmış, bu şekilde insanların kalplerinin İslâm'a ısınmasına zemin hazırlamıştır.

Şu hususun da altını çizmemiz gerekir: Bir mümin sebepler dairesinde **üzerine düşen görevi yerine getirmeli, gerisini Allah'a bırakmalı**, başarılı olduğu durumlarda, kesinlikle **gurur ve böbürlenmeye kapılmamalı**, aksine her şeyi ihsan edenin Allah olduğu, O'nun yardımı olmadan hiçbir şeyin olamayacağı duygu ve düşüncesiyle hareket etmelidir.

Son olarak, **kulluk hayatına azami dikkat edilmeli**, baş vakit namazla birlikte teheccüd, evvabin gibi nafile ibadetler de yerine getirilmeli, cevşen ve tesbihat ihmal edilmemeli, günlük hayat zühd ve takva üzerine oturtulmalıdır.

---

8 M. Fethullah Gülen, *Ölçü veya Yoldaki Işıklar*, s. 101.

OKUMA PARÇASI

Alın Şu Sopaları Elinize, Bu Dayağı Biz Hak Ettik!

Okullarda en az diğer dersler kadar terbiye ve milli kültür üzerinde durulmalıdır ki, vatanı cennetlere çevirecek sağlam ruh ve sağlam karakterli nesiller yetişebilsin. Talim başka terbiye başkadır. İnsanların çoğu muallim (öğretmen) olabilir ama mürebbi (eğitmen) olan çok azdır. Mürebbi muallim olmak mesuliyet duygusunu her an omuzunda hissetmeye, ızdırap ve çile ile iki büklüm olmaya bağlıdır. Zira muhatapların sinesinde tesirli olmak böylesi bir temsil keyfiyetine bağlıdır. İşte size yaşanmış bir örnek:

Haydar Bey, Nevzat Hoca'ya:

"Yine kaçmışlar. Bunlara daha önce nasihat ettik. Hiç söz tesir etmiyor. Bu üçüncü oluyor..." dedi. O da sordu:

"Niye kaçıyorlar?"

"Bilmiyorum. Serserice bir yaşayış arzuları var."

"Daha önce nasıl bulmuştunuz?"

"Bir seferinde garajdan tuttuk getirdik. İkinci kaçtıklarında parkta kanepeler üzerinde uyuya kalmışlar. Sıkıyönetim olduğu için gece sokağa çıkma yasağında devriye gezen askerler görüp götürmüşler, daha sonra haber verdiler getirdik. Bu hareketlerinin kendilerine çok ağıra mâl olacağını uzun uzun anlattık. Fakat nafile..."

Öbür taraftan üç kafadar bu sefer trene binip kaçmayı kafalarına koymuşlardı. Biletlerini almak için başvurduklarında, tecrübeli biletçi bunların durumlarından kaçak olduklarını anladı. Ve:

"Buraları tekin yer değil; hırsızlar çoktur. Biletlerinizi ve paralarınızı bana verin, tren gelinceye kadar muhafaza edeyim. Ben sizin babanız yerindeyim" deyince, bu makul teklifi kabul edip paralarını ve biletlerini teslim ettiler.

Biletçi gar polisine haber gönderip bu gençlerin kim olduğunu öğrenmesini ve okullarına, yurtlarına haber vermesini istedi. Polis babacan bir tavırla bunlara yaklaştı ve sohbete başladı. Durumlarını öğrenince hemen ilk fırsatta yurtlarına telefon etti.

Haydar Bey, arabaya atlayıp gara, tren kalkmadan yetişti. Talebeleri alıp yurda hareket etti. Bu sefer iyi bir dayak atacaktı. Çünkü bunlara nasihatin her türlüsü daha önce yapılmıştı. Tam yurda gelince, Müdür Bey'le karşılaştı. Kendisi dövmekten vazgeçti ve durumu arzetti. Müdür Bey:

"Haydar Bey, bana üç tane demir sopa hazırla. Bunların ayaklarını kırayım da bir daha kaçmaya yeltenmesinler. Şimdi ben derse giriyorum onlar da sınıfa gelsin. Sen git, dediğim gibi üç demir sopa getir." dedi.

Haydar Bey, demir sopalar aramaya giderken kendi kendine:

"Allah, Allah! Hey mübarek! Bir sopa yetmiyor mu? Ağaç değil ki kırılsın!" diye söylenmeye başladı. Sonra da, "Elbette vardır bir düşündüğü; hikmetsiz olmasa gerek." dedi.

Daha sonra üç demir çubukla geldi. Müdür Bey de dersini bitirmişti. Bizim üç kafadarın da işleri bitmişti. Ameliyat kapısında bekleyen hasta gibi ölüp ölüp dirilmişlerdi. Bunlara dönüp:

"Haydi gelin bakalım!" diye çağırdı. Yan odaya geçtiler. Müdür Bey:

"Haydar Hoca çıkar gömleğini, ben de çıkarıyorum. Alın oğlum şu demir sopaları ellerinize!.. Bu dayağı biz hak ettik. Eğer biz size güzel örnek olabilseydik, gerçek insanlığı ruhlarınıza duyurabilseydik, siz böyle serseriliği arzulamayacaktınız. İşte çıplak vücudumuz istediğiniz kadar vurun." dedi.

Odaya girerken yüzlerinde kan ve ayaklarında derman kalmayan ve iki büklüm vaziyetteki talebeler böyle beklenmedik bir şeyle karşılaşınca, perişan bir vaziyette kendilerini yere attılar: "Bizim ister ayaklarımızı kırın, isterse cehenneme atın fakat ne olur sadece bizi affedin!" diye ağlaya ağlaya yalvarmaya başladılar.

Müdür Bey çok ciddiydi, iç muhasebesini yaptıktan sonra buna karar vermişti. Çocukların tavırlarından iradeli bir dönüşü fark edince, ısrardan vazgeçti. Ve bir daha da kaçma hadisesi olmadı.[9]

Hizmet İnsanının Vasıfları

Fethullah Gülen Hocafendi bir yazısında hizmet insanının nasıl olması gerektiğini şu ifadelerle özetliyor:

1. Hizmet insanı, gönül verdiği değerler uğrunda kandanirinden deryaları geçip gitmeye azimli ve kararlı..

2. Varıp hedefine ulaştığında da her şeyi sahibine verecek kadar olgun ve Yüce Yaratıcı'ya karşı edepli ve saygılı; hizmet adına her ses ve soluğu zikir ve tesbih, her ferdi mübeccel (yüce) ve aziz bilip, muvaffakiyetlerinden (başarılarından) ötürü alkışlayacağı kimseleri de putlaştırmayacak kadar Rabb'in iradesine inanmış ve dengeli..

---

9 İbrahim Refik, *Hayatın Renkleri*, s. 154.

3. Ortada kalmış herhangi bir iş için herkesten evvel kendini mes'ûl ve vazifeli addedip (sayıp), hakkı tutup kaldırmada, yardıma koşan herkese karşı hürmetkâr ve insaflı..

4. Müesseseleri yıkılıp plânları bozulduğu ve birliği dağılıp kuvvetleri târumâr (perişan, darmadağınık) olduğunda fevkalâde inançlı ve ümitli; yeniden kanatlanıp zirvelerde pervaz ettiği zaman da mütevâzi ve müsamahalı..

5. Bu yolun sarp ve yokuş olduğunu baştan kabul edecek kadar rasyonel ve basiretli; önünü kesen cehennemden çukurlar dahi olsa, geçilebileceğine inanmış ve himmetli..

6. Uğruna baş koyduğu idealin kara sevdalısı olarak, cânı-cânânı feda edecek kadar vefalı ve geçtiği bu şeylerin hiçbirini bir daha hatırına getirmeyecek kadar da gönül insanı ve hasbî olmalıdır.[10]

Izdırap ve Çile Çekmeden Olmaz

Dine hizmeti hayatının gayesi hâline getiren müminlerin özelliklerinden birisi de ızdırap ve çiledir. Malum olduğu üzere peygamberlerin dünyaya gönderiliş gayeleri, hak ve hakikatı tebliğ ve insanları doğru yola irşaddır. Onların bu vazifeden ayrı geçirdikleri bir anları bile olmamıştır. İnsanlarla beraberken onları imana uyarmak, yalnızken de bu yüce vazifeyi hakkıyla yapabilmek için strateji ve projeler geliştirmek, başarılı olabilmek için Allah'tan yardım istemek, insanların Hak'tan uzak durumları karşısında da yine Yüceler Yücesi'ne yönelip onlar namına, onların affedilmeleri için yalvarıp yakarmak,

[10] M. Fethullah Gülen, *Ölçü veya Yoldaki Işıklar*, s. 208.

bunun ızdırap ve çilesini çekmek... her peygamberin hayatında görülen en belirgin işler cümlesindendir.

Pek tabii ki Efendimiz'in hâli de böyleydi. O ümmetine çok düşkün ve onlarla çok alâkalı idi. Onların İslâm'a girmeleri adına bin bir türlü ızdırap ve çile çekiyordu. O'nun bu durumunu Kur'ân-ı Kerim: "*Size kendi aranızdan öyle bir Peygamber geldi ki zahmete uğramanız ona ağır gelir. Kalbi üstünüze titrer, müminlere karşı pek şefkatli ve merhametlidir.*" (Tevbe, 9/128) şeklinde ifade buyurur.

Evet, Efendimiz dünyada olduğu gibi, ahirette de insanların kurtuluşu için çalışacak, onların affa mazhar olabilmeleri için Allah'a niyazda bulunacak, şefaat hakkını kullanıp layık olanların mağfirete ermelerine vesile olacaktır.

Günümüzde de bir Müslümanın, Efendimiz gibi diğer Müslümanların durumlarıyla çok alâkadar olması, onların İslâmiyet'i öğrenip iki cihan mutluluğuna uyanabilmeleri için dertlenip çalışması, en azından onlar için ızdırapla iki büklüm olup dua etmesi, bir peygamber ahlâkıdır. İşte bu yüzden mesuliyet insanı her dertli sine, "Allahümmerham ümmete Muhammed - Allah'ım, ümmet-i Muhammed'e merhamet et!" duasını eskiden beri kendilerine vird edinmişlerdir.

İfade edilmeye çalıştığımız gibi bu duada Peygamberlerin yüce ufuklarına bakış ve onların yüksek düşüncelerini onlarla paylaşma vardır. Bu yüksek ufkun insanları bazen, "Allah'ım, vücudumu o kadar büyüt ki cehennemi sadece ben doldurayım. Başkalarına yer kalmasın!" demişler. Bazen de "Ben, insanların imanları için dünyamı da ahiretimi de feda ettim. Milletimin imanını selamette görürsem, Cehennem

alevleri içerisinde yanmaya razıyım...” deme ve o çizgide yaşama fedakârlığını göstermişlerdir.

Konumuzu bir kıssa ile somutlaştırmaya çalışalım: Zamanın birinde, bir zatın aklına, “Acaba günümüzde kâmil bir insan var mıdır?” sorusu düşmüş. Ona gaybdan, “Evet birisi var. O şahıs falanca yerde demircilik yapan Ahmet efendidir” denilmiş.

Bu zat, Ahmet efendiyi aramış bulmuş, fark ettirmeden onu gözetlemiş, hayatındaki fevkalâdelikleri görmeye çalışmış. Çok bir farklılık da görememiş.

Bir gün o zatın dükkânına gitmiş. Herşeyi başından sonuna kadar anlatmış. Demirci Ahmet Efendi demiş ki, “Evet, senin de gördüğün gibi, benim öyle çok derin bir dinî hayatım yok. Geceleri devamlı uyanık, gündüzleri her zaman oruçlu değilim. Fakat bazen işim gereği demiri ateşe koyarım. Demir, iyice kızarır. Ben tam onu döverek biçimlendirirken, ümmet-i Muhammed aklıma gelir. Onların Allah’tan uzak hâllerini, günahlar içerisindeki gafil durumlarını düşünürüm. Sonra da, “Allahım! Müslümanları affet, onlara merhamet et, içinde bulundukları perişanlıktan onları kurtar” derim. Bu dua ve düşünceyle öyle bütünleşirim ki bazen demirin, ateşin içindeki tarafını tutarım da elim yanmaz, elim ateşin sıcaklığını hissetmez.” demiş. Bunun üzerine diğer zat, “Tamam, ben senin Hak katında niçin bu kadar değerli birisi olduğunu anladım.” demiş.

Evet, hizmet insanının hak ve hakikati anlatacağı muhatapları için dertlenmesi ihmal edilmemesi gereken önemli bir meseledir. Allah dostlarından Ebû Ali Dekkak Hazretleri’ni

vefatından sonra, rüyada, gözyaşları ve tekrar dünyaya dönmek arzusu içerisinde görüp sebebini sorarlar. Şöyle der:

"Dünyaya tekrar dönmek, adamakıllı giyinip elime asamı almak, hızlı hızlı sokaklardan geçmek ve tokmaklarını kırarcasına her evin kapısını çalmak istiyorum! Ve her eve, herkese seslenmek, "Bilseniz, bilseniz kimden geri kalmaktasınız." demek istiyorum."

Bütün nebilerin ve velilerin gönlünden her gönle seslenmek, her kapıyı çalmak ve "Allah'a iman edin, kurtulun!" demek arzusu geçmiştir. Zira insanlar nasıl oyunlarla oynaştıklarının, neyi yitirdiklerinin ve akıbetlerinin farkında değildir. Sadece bir ömürlük sermayesi olan insanların onu harcaması, ebedî saadetin temini için kullanmaması anlaşılır şey değildir.

Nasıl Hizmet İnsanı Olunur?

Bediüzzaman Hazretleri'nin has talebelerinden biri olan merhum Zübeyr Gündüzalp Ağabey, Gaziantepteki diğer bir nur talebesi olan merhum Nazım Gökçek Ağabey'e yazdığı bir mektupta hizmet insanının vasıflarını şöyle anlatıyor:

- *"Mademki İslâm'ın her derdine razı olduğunu bildiriyorsun, bu müjdenle bize aşk ve şevk veriyorsun, o halde iyi dinle.*
- *Vazifen, dikenler arasında güller toplayacaksın, ayağın çıplaktır, batacak. Elin açıktır, ısıracak. Buna sevineceksin.*
- *Firavunlar kucağında büyüyen Musa'ları safına alacaksın. Aldığın için dövecekler. Konuştuğun için zindana koyacaklar, sevineceksin.*
- *Karanlık zindanlara salarlarsa, ışık, paslı vicdanları görürsen ümit, imansız kalplere rastlarsan nur vereceksin. Sen verdiğin için suç, sen getirdiğin için ceza, sen konuştuğun için mahkûm olacaksın ve buna şükredeceksin.*
- *Anadan, yardan, serden ayrılacaksın. Candan, gönülden Kur'ân'a sarılacaksın. Damla iken deniz, nefes iken tayfun olacaksın...*
- *Yalan, iftira, çamur fırtınasına tutulursan, hissiyatını terk edeceksin. Önünde demirden set yaparlarsa, dişinle deleceksin. Dağları toptan delmek gerekirse iğne ile oyacaksın.*

- *Etrafına ilimden, irfandan, faziletten ahlâktan kaleler dikeceksin. Kaleler, fedailer ister. Nasıl olsa sen de içinde fedai olacaksın.*

Zübeyr Gündüzalp Ağabey mektubun devamında şunları ilave ediyor:

"Bu mektubu okuyunca, Mesnevi'yi okuyan Yunus gibi "uzun olmuş" diyeceksin. O'nun gibi, ben olsa idim: 'Ete kemiğe büründüm, Yunus diye göründüm.' derdim dediği gibi sen de ne lüzum vardı uzun uzun saymaya, kısaca "Kur'ân talebesi olacaksın" deseydin yeterdi diyeceksin. Haklısın. Zira İslâm yoluna giren bilir ki, bu yol kıldan ince kılıçtan keskindir. Her kişinin kârı değil, er kişinin kârıdır..."

Din'e Hizmetten Daha Büyük Vazife Yoktur

Yeryüzünde dine hizmetten daha büyük bir vazife yoktur. Şayet olsaydı, Allah, seçip gönderdiği peygamberlerine o vazifeyi yüklerdi. İrşad, güneş gibi doğup insanlığı aydınlatma, Allah'ı tanıtma ve insanları saflaştırıp özlerine erdirme mânâ ve hususiyetiyle nebîler için en yüce paye ve Allah indinde en nezih bir meslek ve vazifedir. Hz. Âdem'den beri bu davete icabetle aynı vazifeye sahip çıkan herkes, bu noktada nebîlere iştirak etmiş ve onlarla aynı sofrada oturmuş olur.

O yüzden bir mümin, vazife şuuru ve mesuliyet hissiyle dine hizmet etmelidir. Şimdi bu yolda mümine ait olması gereken vazife şuuru ve mesuliyet hissiyle alâkalı yaşanmış bir örneği anlatmak istiyoruz:

Son dönem Osmanlı âlimlerinden Hüsrev Efendi, birgün sınıfta ders anlatırken, talebeleri hocalarının çok durgun olduğunu hisseder ve:

“Hocam, bugün çok durgunsunuz.” derler.

“Kusura bakmayın.” der, “Hissettirmek istemezdim. Kızım, ben evden çıkmadan az evvel vefat etti. Onun teçhiz ve tekfini ile uğraşayım diye düşünürken aklıma, “Talebelerimin dersini aksatırsam Allah bana ne der?” diye geldi. Ben de kalktım, derse geldim. Ama kızımın cenazesi evde kalakaldı. Aklım bazen ona gittiği için dalgınlaşıyorum.”

Bunlar, sonsuzluk kervanını temsil eden muallimlerdir ve hayat böyle muallimlerin eli ile yoğrulursa, insanlık muhtaç olduğu saadete yeniden kavuşur.

Bir de günümüzden bir örnek verelim. Yurt dışında açılan özel okullardan birinin müdürü, okulun üst katlarının birinin penceresinden bir çocuğun düştüğünü görür. Hemen aşağıya koşar. Koşarken, içinden hep, “Bu çocuğun ailesine ben ne derim? Bu insanlar, bu hadiseden ötürü bize tavır alırlarsa, bu güzel hizmetler burada başlamadan biterse... Eyvah, eğitim hizmetlerimiz zarar görecek!” diye geçirir.

Çocuğun başına geldiğinde herkes açılır, yerdeki cansız çocuğu görür. Dudaklarından: “Elhamdülillah benim oğlummuş, hizmetler zarar görmeyecek!” cümlesi dökülür.[11]

İşte, o Hüsrev Efendi ile bu genç kahraman müdür arasında fark yoktur. Aynı fazilet ufkunu yakalamış insanlar, aynı çizgide buluşuyorlar demektir. Ve bu, kaybettiğimiz güneşi bulmamızın ilk işaretleridir.

11 Mehmet Akar, *Mesel Denizi*, s. 49.

Üzerimize Düşen Vazifeyi Yapıyor muyuz?

Peygamber Efendimiz, mesuliyetinin şuurundaydı. O'nda sarsılmaz çelikten bir irade vardı. Mekke'de çekmediği sıkıntı kalmamıştır ama O, hiçbir zaman sarsılmamış; hanımı, amcası peşi peşine vefat etmiş -ki her ikisi de O'nun en büyük destekçisiydi- O'nda yine zerre kadar bir ümitsizlik olmamıştır.

O, tebliğ vazifesiyle vazifelendirilmişti. Teker teker insanlara Allah'ı anlatacaktı. Bu, çok zor bir işti. Fakat Allah Resûlü, tereddüt etmeden bu işin altına girmiş; insanların gönüllerinde tahtlar kurmuştur.

O henüz bir çocukken "Ümmetî, ümmetî!" diyecek kadar kendi vazifesine göre programlanmış bir insandır. O'nun mahşerdeki iki büklüm hâli de bu sorumluluğun bir uzantısıdır. Zaten böyle bir mesuliyeti yüklenmeye O'ndan başka kim takat getirebilirdi ki! O, ilk insandan son insana kadar âdeta bütün insanlığın mesuliyetini yüklenmiş gibi idi.

Başta vazifesine nasıl başladı ise hayatının seyrini hep aynı ölçü ve aynı disiplin içinde geçirmiştir. Mekke'de etrafında sadece bir köle, bir kadın, bir çocuk ve bir hür insanın bulunduğu devrede, O'nun tavır ve hareketleri ne ise Veda Haccı'nda yüz bini aşkın insanın gözünün içine baktığı devredeki tavır ve hareketleri de aynı idi.

Nebiler Nebisi, Veda hutbesini irad buyurduğu zaman halk toplanmış, O'nu dinliyorlardı. Dalga dalga kıyamete kadar devam edecek, nurdan helezonlar çizecek mübarek sesi en uzak topluluklara kadar gidip ulaşıyordu. Ulaşmayanlara

da O, "Burada olanlar, olmayanlara ulaştırsın." diyordu. Nebiler Nebisi göç edecekti. Son sözlerini söylüyordu:

– Cemaat! Ben bir vazife ile mükellef olarak geldim. Size bir kısım şeyler anlattım. Yarın benim vazife yapıp yapmadığımı büyük bir huzurda size soracaklar. Nasıl şehadet edersiniz?

Vazife yapmış Nebiydi. Aziz bir varlık olarak zülüflerinin dağılması dahi kâinattaki hadiseler tarafından Allah nazarında büyük şey sayılan nadide bir insandı. Müstesna idi. Geçmiş ve gelecek her şeyi affedilmişti. Bununla beraber bir endişesi var. Vazife yapmıştı halk buna şehadet edecek mi idi? Birden bire Arafat Dağı veya Müzdelife meydanı inleyiverdi. İçlerden, gönüllerden kopan bir ses:

– Sen kendine düşen vazifeyi yaptın. Peygamberliğini tebliğ ettin. Vazifeni yapmış olarak gidiyorsun, deyince parmağını yukarıya doğru kaldırdı ve şöye dedi:

"Şahid ol ya Rab! Şahid ol ya Rab! Şahid ol ya Rab!"[12]

Nebiler Nebisi bunları derken ne anlatıyordu acaba? Herkes kendi mevkisine göre, Allah'ın lütuflarına mazhariyeti nispetinde, çapına göre, bir kısım vazife ve sorumluluklarla mükelleftir. Efendimiz vazifesini hakkıyla yapmıştı. Ya biz? Bu asırda üzerimize düşen vazifeyi yapıyor muyuz? Herkes bu soruyu kendisine sormalı, önündeki yangına seyirci kalmamalı, eline aldığı kovayla yangını söndürmek için çalışmalıdır.

---

[12] İbn Mace, *Menasik* 84; Ebû Dâvûd, *Menasik* 57.

Değişik Mazeretler Arkasına Sığınma!

Bunu yüce vazifeyi yaparken de değişik mazeretler arkasına sığınmamak gerekir. Şu hikâye bu hakikati anlama adına güzel bir örnektir:

Bir zamanlar yeryüzündeki kuşlar ve hayvanlar arasında savaş başlamıştı. İki taraf da kesin bir üstünlük sağlayamıyordu. Savaştaki iki tarafın da bazı özelliklerini taşıyan yarasa, savaş müddetince tarafsız kalmıştı.

Kuşlar, "Gel bizimle beraber ol!" dediklerinde, "Ben hayvanım" diyor, hayvanlar kendilerinden olmasını istediğinde kuş olduğunu söylüyordu.

Zamanla kuşlar ve hayvanlar arasında barış imzalandı. Yarasa, kuşların yanına gidip, sevinçlerine ortak olmak istedi, fakat kuşlar onu aralarına almadılar. Hayvanların yanına gittiğinde de aynı muameleyi gördü.

Her iki tarafın da kendisini suçladığı, hiç kimsenin kendisini yanına almak istemediği talihsiz yarasa, köşe bucak saklanmaya, yüzünü ancak alaca karanlıkta göstererek yaşamaya mecbur kaldı. Artık kimsenin yanına gidecek yüzü yoktu.

Mümin, değişik bahaneler üretip mazeretler ardına sığınmamalı, karanlığa bir mum yakmalı, iyiliğin kötülüğe galebesi için elinden geleni yapmalıdır. Tabi, kötülüğe kötülükle mukabele ederek değil, güzelliği yaşayıp tavsiye ederek...

Kendisini hak ve hakikate hizmet etmeye adamış bir ruh, bu uğurda başa gelecek bütün sıkıntıları, musibet ve belaları peşinen ve gönüllü olarak kabullenmiş demektir. Böylesi

bir insan bütün sıkıntılara rağmen hizmetinde kendisine verilen vazifeleri hakkıyla yerine getirmenin gayretinde olmalıdır. Bin bir türlü zorluk ve meşakkatlere aldırmadan hizmet yolunda hedefe kilitlenip hiçbir mazeretin arkasına sığınmadan büyük bir cehd ve gayretle çalışmalıdır.

Bu dünya ibadet ve hizmet yeridir. Ömür, ahiret tarlasına tohumların ekildiği bir zaman aralığının adıdır. Allah'ın yüce adının herkesçe bilinmesi için çalışmak şeklinde özetleyebileceğimiz hizmetin de kendine göre sıkıntıları her zaman olmuştur, olacaktır. Bize düşen bütün zorluklara rağmen pes etmeden, yılmadan, bezginlik göstermeden hizmet etmektir.

Bediüzzaman Hazretleri, Çileli Ömrünün Her Ânını, İman ve Kur'ân Hizmetiyle Geçirmiştir

Bu noktada önümüze ışık tutacak en önemli hizmet insanlarından birisi de Bediüzzaman Hazretleri'dir. Üstad Hazretleri'ne göre bir Müslüman için hayatta en mühim esas ve gaye, imana hizmet düşüncesidir. Üstadımız, bu mülâhazasını hayatı boyunca koruyarak çizgisinden hiçbir şey kaybetmemiştir. Eskişehir Mahkemesi'nde hâkim teker teker herkesin ne iş yaptığını sormuş, sıra Üstadımıza gelince, Üstad Hazretleri ayağa kalkmış ve şehadet parmağını kaldırarak: "İmana hizmet" demiştir.

Bediüzzaman Hazretleri iman ve Kur'ân hizmeti adına haysiyetini, şerefini, ruhunu, nefsini, hayatını fedâ etmiş, mâruz kaldığı nice zulüm ve işkencelere ve uğradığı pek çok musibet ve belâlara rağmen vazifesinden geri adım atmamış başyüce bir kamettir.

Üstad Hazretleri dine hizmet adına, dünyevî rahatını fedâ etmiş, şahsî servetler edinmemiş, zühd, takvâ ve kanaat yörüngeli bir hayat yaşamıştır.

Hamiyetli bir İslâm âlimi ve insanlığa hizmetle geçmiş nurlu bir hayatın sahibi olan Bediüzzaman Hazretleri, çileli ömrünün her ânını, iman ve Kur'ân hizmetiyle geçirmiştir. İnsanlığı kasıp kavuran imansızlık ve ahlâksızlık cereyanları karşısında yüreği yanar. Ümmet-i Muhammed'in ve beşeriyetin saadeti için "iman kurtarma" adına irşâd faaliyetlerinde bulunur. Nicelerinin şahsî menfaat ve ikbal peşinde koşmayı tercih ettiği bir dönemde, adanmış bir ruh olarak, milletimizin imanını kurtarma yolunda çalışmayı en büyük vazife sayar. Zor şartlar altında telif ettiği eserlerini hep bu ulvî gaye doğrultusunda neşreder. Risale-i Nur Külliyatı ile materyalist düşünceye, din ve mukaddesat düşmanlarına karşı büyük bir ilmî mücadele verir. Tevhid, haşir, nübüvvet, adalet, kader, tahkiki iman gibi tahrip edilmeye çalışılan pek çok ehemmiyetli meseleyi, ortaya koyduğu fikirlerle yerli yerine oturtur.

İslâm âleminin ve insanlığın dertleriyle muzdarip çilekeş bir aksiyon insanı olan Üstadımız, hayatını inanmış olduğu değerlere adamış bir hizmet kahramanıdır. Hiçbir zaman inandığı doğruları söylemekten geri kalmamıştır. Defalarca zehirlenmesine, idam sehpalarından dönmesine, hapishanelerde hasta ve yaşlı hâliyle soğuk, nemli ve havasız hücrelerde tutulmasına rağmen, inançlarından taviz vermemiştir.

İman yolunda hizmet edenlerin şiarı olan çile, bu nur insanın hayatının ayrılmaz bir parçası olmuştur. Üstadımızın, "Seksen küsur senelik hayatımda dünya zevki nâmına bir şey

bilmiyorum. Ömrüm harp meydanlarında, esaret zindanlarında, memleket mahkemelerinde, memleket hapishanelerinde geçti. Divan-ı Harplerde bir câni gibi muamele gördüm, bir serseri gibi memleket memleket sürgüne gönderildim." şeklindeki sözleri onun çile ve ızdırap ile yoğrulmuş ömrünün âdeta bir özetidir.

Amansız sıkıntıların ruhunda uyandırdığı hisleri: "Zaman oldu ki, hayattan bin defa bıktım. Eğer dinim beni intihardan men etmeseydi, şimdi Said, toprak olmuştu." diye ifade eden Üstad Hazretleri, şahsına yapılan eziyetlere, sabırla ve tevekkülle karşı koyar, izzetini muhafaza eder. Zaten Üstadımız bütün dünyasını, koltuğunun altında taşıdığı hasır sepete sığdırmıştır. Dünyanın onun nazarındaki kıymeti işte o kadardır. Yirmi sekiz sene süren hapis ve sürgün hayatına rağmen, talebelerine devamlı suretle emniyet ve asayişi muhafaza etmeleri hususunda telkinlerde bulunur. İdarenin keyfî kanunlarına boyun eğmez ama onları güç kullanarak değiştirmek yerine, kalemiyle eleştirmeyi benimser. Bilerek ve ısrarla "müspet hareket"i tercih etmesi, şüphesiz Üstadımıza tarih sahnesinde saygın bir konum kazandırmıştır.

Üstad Hazretleri sohbetlerinde daima ihlâs ve uhuvvetle, iman ve Kur'ân'a hizmet etmenin ehemmiyetinden söz ediyor ve sık sık enaniyet konusunda talebelerini ikaz ediyordu. Bir gün Zübeyir Gündüzalp Ağabey: "Üstad'ım ben enaniyetten çok korkuyorum." dediği zaman ona cevaben: "Evet kork, titre." demişti. Bu mânâda talebelerine şu tavsiyelerde bulunuyordu:

"Kardeşlerim, bizim vazifemiz ihlâs ile iman ve Kur'ân'a

hizmet etmektir. Ama bizi muvaffak etmek ve halka kabul ettirmek, muarızları kaçırmak ise; vazife-i ilâhiyedir. Biz buna karışmayacağız. Mağlûp da olsak, kuvve-î mânevîye ve hizmetimize noksanlık vermeyeceğiz. Bu noktadan kanaat etmek lâzımdır. Meselâ bir zaman İslâm'ın büyük bir kahramanı Celâleddin-i Harzemşah'a demişler: 'Cengiz'e karşı muzaffer olacaksın.' O demiş: 'Vazifemiz cihad etmektir. Bizi galip etmek vazife-i ilâhiyedir. Ona karışmam.' Ben de o kahraman-ı İslâm'a iktidaen, benim vazifem hizmet-i imaniyedir. Kabul ettirmek Cenâb-ı Hakk'a aittir. Vazifemi yaparım. Cenâb-ı Allah'ın vazifesine karışmam."

Üstad Hazretleri, iman ve Kur'ân adına ihlâs ve uhuvvetle hizmet etmek için bütün zorluklara karşı göğüs germeye kararlıydı. Üstadımızın bu tavrı ona müthiş bir sabır gücü kazandırmıştı. Gerçekten de ona neler yapılmamıştı ki. Geceleri âniden karakola çağırmak, akşamdan sonra mahkemeye çağırmak, ziyaretçi gelmişse niye geldi diye çağırmak sıradan şeylerdi. Bîçare bir köylü elini öpse peşine takipçi konuluyordu. Evinden çıkarken ve girerken ziyaretçilerine hakaret ediliyordu. "Ona niye selâm veriyorsunuz, niye bakıyorsunuz." denilerek mâsum insanlara eziyet ediliyordu. Hâl böyle olmasına rağmen o mefkûre insanı, ihlâsını muhafaza ediyor; uhuvvet adına her şeye sabrediyordu.

Üstad Hazretleri'nin çok ehemmiyet verdiği hususlardan biri de hayatın her safhasında uhrevî değerlerin öne çıkarılması ve dine hizmet adına hiçbir beklentiye girilmemesiydi. Dine ve imana hizmetten ayrılmayı ve bu mevzuda gevşekliğe düşüp geride kalmayı hiçbir suretle tasvip etmiyordu.

Gözümde Ne Cennet Sevdası Var, Ne Cehennem Korkusu!

Bediüzzaman Hazretleri iç dünyasındaki dine hizmet duygu ve düşüncesini Eşref Edip'e şöyle anlatır:

"Bana ıstırap veren, yalnız İslâm'ın maruz kaldığı tehlikelerdir. Eskiden tehlikeler hariçten gelirdi, onun için mukavemet kolaydı. Şimdi tehlike içeriden geliyor. Kurt, gövdenin içine girdi! Şimdi mukavemet güçleşti. Korkarım ki cemiyetin bünyesi buna dayanamaz. Çünkü düşmanı sezmez. Can damarını koparan, kanını içen en büyük hasmını dost zanneder.

Cemiyetin basiret gözü böyle körleşirse, iman kalesi tehlikededir. İşte benim ıstırabım, yegane ıstırabım budur. Yoksa şahsımın maruz kaldığı zahmet ve meşakkatleri düşünmeye bile vaktim yoktur. Keşke bunun bin misli meşakkate maruz kalsam da iman kalesinin istikbali selamette olsa!

Ben, cemiyetin iç hayatını, manevî varlığını, vicdan ve imanını terennüm ediyorum. Yalnız Kur'ân'ın tesis ettiği tevhit ve iman esası üzerine işliyorum ki İslâm cemiyetinin ana direği budur. Bu sarsıldığı gün, cemiyet yoktur.

Bana, "Sen, şuna buna niçin sataştın?" diyorlar. Farkında değilim. Karşımda müthiş bir yangın var. Alevleri göklere yükseliyor. İçinde evladım yanıyor, imanım tutuşmuş yanıyor. O yangını söndürmeye, imanımı kurtarmaya koşuyorum. Yolda biri beni köstеklemek istemiş de, ayağım ona çarpmış. Ne ehemmiyeti var? O müthiş

yangın karşısında, bu küçük hadise bir kıymet ifade eder mi?

Beni, nefsini kurtarmayı düşünen, hodgâm (bencil) bir adam mı zannediyorlar? Ben, cemiyetin imanını kurtarmak yolunda dünyamı da feda ettim, ahiretimi de... Sonra ben, cemiyetin iman selameti yolunda ahiretimi de feda ettim. Gözümde ne cennet sevdası var, ne cehennem korkusu. Cemiyetin, 25 milyon Türk cemiyetinin imanı namına bir Said değil, bin Said feda olsun! Kur'ân'ımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa, cenneti de istemem! Orası da bana zindan olur. Milletimizin imanını selamette görürsem, cehennemin alevleri arasında yanmaya razıyım. Çünkü vücudum yanarken, gönlüm gül gülistan olur.

Seksen küsur senelik bütün hayatımda, dünya zevki namına bir şey bilmiyorum. Bütün ömrüm, harp meydanlarında, esaret zindanlarında yahut memleket hapishanelerinde, memleket mahkemelerinde geçti.

İşte benim bütün hayatım, böyle zahmet ve meşakkatle, felaket ve musibetle geçti. Cemiyetin imanı, saadet ve selameti yolunda nefsimi, dünyamı feda ettim. Helâl olsun. Onlara beddua bile etmiyorum. Çünkü bu sayede Risale-i Nur, hiç olmazsa birkaç yüz bin yahut birkaç milyon kişinin, sayısını da bilmiyorum ya, öyle diyorlar, Afyon savcısı '500 bin' demişti, belki daha ziyade insanın imanını kurtarmaya vesile oldu."

Bediüzzaman da "Milletimin imanını selamette görürsem, cehennemin alevleri arasında yanmaya razıyım. Çünkü vücudum yanarken, gönlüm gül gülistan olur" diyebilen adamdı. Hatta fedakârlığın, adanmışlığın zirvelerinde dolaştı. Kendine zulmeden adeta yaşama hakkı tanımayanlara hakkını helâl etti. Bu nasıl bir affedicilik-tir, bu nasıl yüceliktir!..

İslâm'a teveccüh onu nasıl sevindiriyor. Ona o ağır zulümleri haksızlıkları unutturuyor. Peygamberî ufkun

ışıklarında yol alıyor. Allah'a güvenip dayanandan daha güçlü kim olabilir? Ona mahkeme, hapishane ölüm ne yapabilir?

"Mademki hakikatin nuru imana muhtaç gönüllerde tesirini yapıyor, bir Said değil, bin Said feda olsun! Yirmi sekiz sene çektiğim eza ve cefalar, maruz kaldığım işkenceler, katlandığım musibetler helâl olsun. Bana zulüm edenlerin, beni kasaba kasaba dolaştıranların, hakaret edenlerin, türlü türlü ithamlarla mahkûm etmek isteyenlerin, zindanlarda bana yer hazırlayanların hepsine hakkımı helâl ettim.

Adil kadere de derim ki, Ben senin bu şefkatli tokatlarına müstahak idim, yoksa, herkes gibi gayet meşru ve zararsız bir yol olan bir yol tutarak şahsımı düşünseydim, maddî manevî feyiz hislerimi feda etmeseydim, iman hizmetinde bu büyük ve manevî kuvveti kaybedecektim.

Ben maddî manevî her şeyimi feda ettim, her musibete katlandım, her işkenceye sabrettim. Bu sayede iman hakikatleri her tarafa yayıldı. Bu sayede Nur mekteb-i irfanının yüz binlerce, belki de milyonlarca talebeleri yetişti. Artık bu yolda, iman hizmetinde onlar devam edeceklerdir ve benim maddî manevî her şeyden feragat mesleğimden ayrılmayacaklardır. Yalnız ve yalnız Allah rızası için çalışacaklardır."[13]

Nur'un Fedakâr Kahramanları

Ömrünü, Kur'ân ve sünnetin gölgesinde yaşayan Üstad Hazretleri, derin bir aşk ve heyecan insanı olmasının yanında, bir muhakeme ve mefkûre insanıydı. Eserlerinde İslâm âleminin, inanç, moral ve vicdanî enginliğini en saf ve müessir bir şekilde ortaya koyuyordu. İnsânî derinliği, vefası, iffeti,

---

13 Said Nursî, *Emirdağ Lâhikası*, s. 619-620.

tevazuu, hasbiliği, mahviyeti ve istiğnasıyla yaşadığı çağın harikalarındandı. Dış görünüşündeki sadeliğe mukabil, hem düşünce hayatında hem de aksiyonunda fevkalâde bir derinliğe ve vizyona sahipti. İnsanlığın müşterek problemleri için kafa yoruyor; Kur'ân-ı Kerim'in ve sünnet ışığında geniş bir yelpazede meselelere çözümler üretiyordu.

Üstad Hazretleri bir muhakeme insanı olmasının yanında, düşünce ve aksiyonunda sağlam bir karakterin temsilcisiydi. Ortaya koyduğu fikirlerle insanlığı kucakladı; inançsızlık, zulüm ve dalâlete karşı keskin bir karşı duruş sergiledi. Üstadımızın yakınında bulunma bahtiyarlığına eren; onu ruhî enginliği ve fikrî zenginliğiyle tanıyan nice insan, onun yüksek mefkûresinin, insânî derinliğinin, sadeliğinin, dostlarına vefasının, iffetinin, tevâzuunun, mahviyetinin ve istiğnâsının şahidi oldu. İşte bu talihli şâhitler, Üstadımızı dünya gözüyle gören Nur Talebeleri idi.

Üstadımızın etrafında kenetlenen ve bu ideale omuz veren "ilkler"in temsil ettikleri en önemli hususiyet, iman ve Kur'ân hizmeti adına derin bir ihlâs ve samimiyetle gayret göstermeleri, hiçbir beklenti içinde olmamalarıydı. Hiçbir zaman, "Bu hizmeti ben yaptım." demeyen bu insanlarda riya, ucb ve maddî menfaat hırsı olmadığı için, üstelik ihlâslı da olduğundan, gayretleri çok tesirli ve faydalı oluyor; meşgul oldukları hizmet sahalarında Allah'ın izniyle muvaffakiyete erişiyorlardı. Yaşadıkları zorluklara karşın yalnız mânevî bir kuvvetle, yani ihlâs kuvvetiyle bütün rakiplerini mağlûp ediyorlardı.

Risale-i Nur'un ilk kahramanları, Üstad Hazretleri'ni

misal alarak, toplum düzenini koruma adına müspet hareket etmeyi benimsemişlerdi. Kimseye zarar vermemeyi, kimseden bir şey istemeden sırf Allah için Risale-i Nur vasıtasıyla imana ve Kur'ân'a hizmet etmeyi tek gaye edinmişlerdi. Âdeta kendilerini sıfırlamışlardı. Haddizatında bir insan, dinî adına yapacağı hizmeti hâlis bir ibadet mülâhazasıyla sırf Allah rızası için yapmalıydı. İhlâsın bozulmaması adına dünyevî bir maksat, herhangi bir makam, menfaat, şan ve şöhret arzusu içinde olmamalıydı. İşte şimdilerde bütün dünyayı bir nur hâlesi şeklinde saran iman ve Kur'ân hizmetinin ilk tohumları, dünyanın geçici hayatını kerih gören, namsız, nişansız bir avuç gönül insanı tarafından atıldı. Onların ihlâsı, beklenti içinde olmamaları, mallarını ve canlarını sebil olarak saçmaları hâlihazırdaki güzel hizmetleri netice verdi.

Fethullah Gülen Hocaefendi'nin de ifade ettiği gibi, bugün dünyanın dört bir yanına doğru gerçekleşen hicret buutlu göç dalgasının beslendiği kaynak, işte bu "ani'l-merkez" güçten başka bir şey değildi. Ve bu gücün arkasında arpa kadar bir şeyi hediye kabul etmeyen Üstadımız ve onun Hulusi Yahyagil, Hüsrev Altınbaşak, Hâfız Ali, Tahirî Mutlu, Zübeyir Gündüzalp, Ceylân Çalışkan, Mustafa Sungur, Bayram Yüksel, Hüsnü Bayram ve Abdullah Yeğin... Ağabeyler gibi güzide talebeleri vardı.

Osman Yüksel Serdengeçti'nin ifadesiyle etrafı, sekiz yaşından seksen yaşına kadar bütün nesiller tarafından sarılan Bediüzzaman Hazretleri, İslâm'a ve Kur'ân'a hizmet noktasında fevkalâde bir derinliğe sahipti. Onun etrafında pervane olan insanlarda tarif edilemeyecek bir hâl vardı. Bütün engellemelere rağmen imana susamış gönüller ona koşuyordu. Risale-i

Nur hizmetinde yer alan, içleri huzur dolu bu insanlar, sanki hayatlarında Asr-ı Saâdet'in izdüşümünü yaşıyorlardı.

Temiz, ulvî ve sonsuz bir şeye bağlanmanın verdiği güvenle Anadolu'nun samimi, fedakâr evlâtları, Meşrutiyet, İttihad-Terakkî ve Cumhuriyet dönemlerini yaşayan bu bahtiyar zâtın, Şark yaylalarından gelip, sıradağlar gibi sapasağlam imanıyla nicelerinin silinip tarihe karıştığı bir devrede ayakta kalmayı başaran hizmet kahramanının etrafını sarmışlardı. Maddî ve mânevî hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan bu talihliler, hapishanelere atılan, idam sehpalarına sürüklenen Üstadımızla birlikte, mâruz kaldıkları acı muamelelere karşı imanlarından gelen sonsuz bir kuvvet ve cesaretle direnmiş, hayatları boyunca hizmetten bir an olsun dûr olmamışlardı.

Vazife Ağır, Mesuliyet Büyüktür

Avcılar, zavallı kuşu yaralamışlar, o da can havliyle kaçmaya başlamıştı. Yaralı kuş uçuyor, avcılar aman vermeden kovalıyordu. Nereye saklandı ise buldu, hangi dala kondu ise gördüler.

Kuşun küçük kalbi pır pır çarpıyor, birazcık nefeslenmek istese üzerine bir namlu doğruluyordu. Avcılar, onu ellerinden kaçırmak istemiyor, bu koşuşturma hırslarını tahrik ediyordu. Merhamet kalkmıştı yüreklerinden... Kuşun zayıflığı, acizliği, çaresizliği, medet ister hâli hiç umurlarında değildi. Acımayacak, öldürene kadar saldıracaklardı. Zemin ölüm kusuyor, kurşunlar patlıyor, barut kokusu etrafa yayılıyordu.

Zavallı kuşun uçacak hâli kalmamıştı. Son bir kez havalandı ve uzaktaki bir topluluğu gördü. Şeyh Efendi, ortaya oturmuş, müridleri etrafında halelenmiş, zikrediyorlardı. Onların meclisine kadar zorla uçtu. Bir anda, korkunun tesiriyle İçinden geleni yaptı ve yaydan boşanmış ok gibi Şeyh Efendinin kaftanının altına saklandı. Güvenmiş, kendince emin bir yer bulmuştu.

Şeyh Efendi, göğsünün altındaki ani kıpırdanmadan irkildi, ne olduğunu anlayamadı ve elini oraya attı. Zaten, cam dudağına gelen kuş, bu darbeyle öldü.

Ötede, mahkeme-i kübra kurulduğunda kuş, Şeyh Efendi'den davacı oldu. Şeyh, bilerek ve isteyerek yapmamış

olduğu için mesul tutulmadı. Zaten o da kuşun öldüğünü görünce çok üzülmüştü. Kuşa, son sözünü sordular.

- Bir arzum var, dedi. Ben, o kaftana, o sarığa güvendiğim için altına sığındım. Bundan sonra o güveni boşa çıkaracak hiç kimsenin o kaftanı giymemesini istiyorum ki başıma gelenler başkalarının başına gelmesin.

Neslimiz, kendisine insafsızca kasdeden avcıların tuzaklarından sığınacak bir yer arıyor. Koca bir insanlık günah batağına düşmüş, çırpınıyor, ağlıyor. El uzatılamadığı için eroin komasında ölen her bir gençten, iffetini kaybeden her bir çocuktan insanlık mesuldür. Nerede, hangi ülkede, hangi milletten ve renkten olursa olsun... Hapishaneler, hastaneler, sokaklar, mezarlıklar feryad ediyor.

Vazife ağır ve mesuliyet büyüktür. Ve bu ateşten kaçanların, güvenip gelenlerin, elini uzatanların itimadını sarsmaya kimsenin hakkı yoktur. İman urbası çıkarılamayacağına göre, kaftanın hakkını vermeye azamî gayret gösterilmelidir.[14]

Hizmet Ederken Beklentilere Girilmemeli

Bir mümin, dine hizmet ederken hiçbir zaman maddi-manevi beklentilere girmemelidir. Fethullah Gülen Hocaefendi bir sohbetlerinde bu duygu ve düşünceyi şu ifadelerle dile getiriyor:

"Bize, hiçbir beklentiye girmeden hizmet etmek düşüyor. Burada ise burada, daha başka bir yerde ise orada; dünyevî hiçbir beklentiye girmeden hizmet etmek... ders okuyan arkadaşlara her zaman, "Dünyaya dağılın. Burs, maaş beklemeyin. Taş kırın, temizlikçi, bulaşıkçı olun, geçiminizi çıkarın ve dininize, milletinize hizmet edin!" diyorum. Kabiliyetiniz

14 Mehmet Akar, *Mesel Ufku*, s.103.

varsa yazı yazın, kitap telif edin; hatta çöpçülük yapın, fakat yaptıklarınız karşılığında hiçbir maddî beklentiye girmeyin. Yoksa ileride bugünleri arayacaksınız."[15]

Mümin, dine hizmet yolunda hizmette ileri, ücrette geri olmalı, yani hizmet ederken hep ön saflarda bulunmaya talip olmalı, sıra işin maddi-manevi ücret dağıtımına gelindiğinde en arka sıraları tercih etmeli, bu konuda herhangi bir talepte bulunmamalıdır. Hizmet erbabı, hizmetlerinin karşılığını yalnız ve yalnız yüce Allah'tan beklemeli, O'ndan başka hiç kimseden bir istekleri ve beklentileri olmamalıdır. Allah'ın rızasının ötesinde bir gayeleri ve beklentileri olmayan hizmet erleri, ücret mahallinin bu geçici dünya olmayıp, ahiret yurdu olduğunu çok iyi bilmelidirler. Hizmetlerinin karşılığının ancak ahirette verileceğinin idrakinde olup, en küçük bir beklentiye girmeden koşturmaya devam etmelidir.

Mesele, insan yetiştirmektir. Çünkü en isabetli yatırım insana yapılan yatırımdır. Bilhassa da gençlere. Bugünün gençleri yarının yetişkin insanları olarak vatana, millete hizmet edeceklerdir.

Bir gün sahabiler mecliste toplanmışlar. Hz. Ömer onlara teker teker soruyor:

"Sizler İslâm'a hizmet etmek istiyorsunuz. Cenâb-ı Hak sizin duanızı kabul edecek olsa, İslâm'a hizmet için Allah'tan ne isterdiniz?"

Biri diyor ki: "Yâ Emire'l-mü'minin, Cenâb-ı Hak benim duamı kabul edecek olsaydı, Ondan bir sandık dolusu altın isterdim. O altınla ben İslâm'a hizmet ederdim."

---

15 Ali Ünal, *Amerika'da Bir Ay*, s. 78.

Yanındakine soruyor, o da diyor ki: "Ben de bir sandık dolusu gümüş isterdim, onunla İslâm'a hizmet ederdim."

Bir başkasına soruyor, o da, "Ben Cenâb-ı Haktan sahralar dolusu koyun isterdim. O koyunların yününü, etini, sütünü Müslümanlara verir, öylece İslâma hizmet ederdim."

Böyle teker teker soruyor, herkes bu yönde İslâm'a hizmet edeceğini söylüyor. Sıra halife Hz. Ömer'e geliyor. Sahabeler ona soruyorlar:

"Sen ne isterdin ya Ömer, İslâma hizmet için?" O da diyor ki: "Eğer Cenâb-ı Hak benim duamı kabul edip de istediğimi verecek olsaydı, ne sizin gibi sandık dolusu altın, gümüş, ne sizin gibi sahralar dolusu koyun, sığır, deve isterdim. Ben Allah'tan adam isterdim, adam!" diyor, "Ebû Ubeyde gibi, Ebû Zer gibi, Muaz ibni Cebel gibi adamlar isterdim."

Evet, önemli olan hayırlı nesiller yetiştirebilmektir.

OKUMA PARÇASI

Şimdiye Kadar Neredeydiniz!

Bir hizmet insanı anlatıyor:

1994 senesiydi. Arkadaşlarla yapacağımız bir sohbete geç kalmıştım. Onun için özür dileyip hem de mazeret beyanında bulunmak kastıyla dedim ki, bir arkadaşımın yakınına baş sağlığı için gitmiştim. Çok enteresan bir ölüm hadisesi idi. Aniden vefat eden adama, ölmeden hemen önce oğlundan, kızından ve damatlarından dört telefon gelmiş.

Adam, birbiri ardına gelen bu telefonlardan dolayı oldukça şaşırmış, "iyiyim", demiş ama içinden de "Bu işte bir gariplik var!" diye geçirdikten sonra oturduğu yerde vefat etmişti. Bütün bu olanlar yarım saat içinde cereyan etmiş.

Ben bu enteresan hâdiseyi naklettikten sonra sohbette ilk defa gördüğüm bir genç, "Müsaade ederseniz, ben de buna benzer bir hâdise anlatayım?" deyip, bizden olur aldıktan sonra başladı anlatmaya:

– Sizlerin şu samimiyetiniz ve bu kadar güzel dostluk ve sohbetleriniz bana çok tesir etti. Yeni tanıştık ama "Bugüne kadar niye sizleri bulamadım?" diye hayıflanıyorum. Görüyorsunuz bir kolum yok. Size bir trafik kazasını ve biraz önce bahsedilenlere benzeyen önsezileri anlatayım.

– Nişanlım İpek ile evlenmemize on gün vardı. O gün onu aldım bir bara götürdüm. Biraz sonra arkadaşım ve aynı zamanda adaşım Murat da iki kız arkadaşı ile birlikte yanımıza geldiler.

– Hayrola, hoş geldiniz, dedikten sonra onları hiç beklemediğim için "Niye geldiniz?" diye sordum. Onlar

"Ölmeye geldik!" deyip gülüşmeye başladılar. "Biz de!" deyip şakalaştık.

Biraz sonra Hakan isimli arkadaşım da iki kızla çıkıp geldi. O saatler, pek böyle bir araya geleceğimiz bir vakit olmadığı için onlara da "Hoş geldiniz. Hayrola bu saatte buraya niye geldiniz?" diye sordum, onlar da daha önce konuştuklarımızdan habersiz, gülerek "Ölmeye geldik!" dediler.

İçkilerimizi içtikten sonra bardan çıktık. Ben arabamı Hakan'a verdim, biz de Murat'ın arabasına doluştuk.

O akşam İpek'te bir başkalık vardı. Ben arka koltukta pencere kenarına, onun ise ikinci kızla benim arama orta yere oturmasını istiyordum. Çünkü Murat arabayı kullanacaktı, kız arkadaşlarından birisi ön tarafa yanına oturmuştu. Ama İpek bütün ısrarlarıma rağmen ortaya oturmaya yanaşmadı ve benim ortaya oturmamı istedi. Ben de mecburen oturdum.

Biraz sonra yolda giderken çok şiddetli bir kaza geçirdik, Murat, İpek ve yanımdaki kız hemen orada ölmüş, ben komaya girmişim. Zaten kolum kopmuş, iç organlarım dışarı fırlamış. Ön tarafta oturan kız ise nasılsa kurtulmuş ve arabadan çıktığı gibi arkasına bakmadan gitmiş. Polisler gelmiş manzarayı görünce hepimizi de ölü zannedip morga kaldırmışlar. Sonra isim tespiti için tekrar morga gelmişler, kapıyı açınca ben kımıldamış ve bağırmışım. Heyecana kapılan polis heyecandan silahını çekmiş, fakat bayılıp yere yığılmış. (Bu polis birkaç ay psikolojik tedaviden sonra malulen emekliye ayrılmış.)

Daha sonra beni hemen tedaviye almışlar, yurtiçinde ve yurtdışında uzun tedaviden sonra kendime gelebildim. Hakanlar da trafik kazası yapıp ölmüşler. Anlaşılan geriye iki kişi kalmıştı.

Murat bütün bunları anlatırken sanki nefesimizi tut-

muş, pür dikkat dinliyorduk. Murat, meselenin değişik bir yönüne geçiş yaparak şunları söyledi:

– Sonradan şunları öğrendim. Arkadaşım Murat, kazadan 10-15 gün önce bir mezar hazırlatmış hatta bir hoca çağırıp, "Kur'ân oku, dua et", demiş. O da, "Burası boş mezar, ben kimin için yapacağını?" demiş. Adaşım, "Sen dua et, oraya girecek olan yakında gelecek", demiş.

Kazadan sonra işte o kazdığı mezara gömülmüş. Nişanlım İpek de son olarak benimle çıkmadan önce bütün elbiselerini bavullara, valizlere doldurup üzerine, "Ben gelmezsem bunları fakirlere, Çocuk Esirgeme Kurumu'na verin" diye yazdığı bir not bırakmış. Zaten o gün inanıyordum ki, nişanlım kazayı hissetmişti. Beni de çok sevdiği için orta yere oturtarak korumak istemişti. Çünkü hiçbir zaman karşılaşmadığım inatçı tavrına ilk defa orada şahit oluyordum.

Bunları söylerken Murat'ın gözleri yaşarıyordu. Kafasını kaldırıp bir soru sordu:

– Allah'a imanı vardı, içki içmezdi, iyilik severdi, dürüsttü, fedakârdı. Ama yetiştiği durum itibariyle din adına pek bir şey bilmezdi. Acaba Allah onu affeder mi?'

Fetret devrine benzer bir yokluk ve yabancılık içinde yetişen böyle birisi için, "Allah'ın merhameti geniştir, zaten Allah'tan hiçbir zaman ümit kesilmez", diyerek teselli etmeye çalıştık.

Murat, daha sonra kendisi için de şunları söyledi: "Ben Allah'a inanıyorum. Bir senedir de hiç içki içmedim. Ama dinden uzak yaşadım. Bilmiyordum. Elimden tutanım da yoktu. Allah beni de affeder mi?"

Biz yine Allah'ın rahmetinin genişliğinden bahisle teselli edici sözler söyledik. Gözlerinin içi gülüyordu. Murat bize, "Ben sizlerden ayrılmak istemiyorum, izin verirseniz bütün sohbetlerinize katılmak arzu ediyorum." dedi. Biz de bütün samimiyetimizle "Bekliyoruz!" dedik.

Öbür hafta kaza hakkında gazetede çıkan haberlerin kupürlerini de toplayıp bir dosya yaparak bize gelmek istemiş fakat kazadan sonra yakalandığı sara hastalığının nöbeti gelince arkadaşı İsmail Bey onu hemen evlerine götürmüş, iyileşince telefon ederek arkadaşlardan, gelemediği için mazeret beyan edip özür dilemiş. Bir sonraki hafta ise sara nöbeti onu banyoda yakalamış. Düşüp başı zedelenmiş ve acilen hastaneye kaldırmışlar. Ziyaretine gittiğimizde bizi tanımıyordu. Birkaç gün sonra da vefat etti.

Bağdat Caddesi'nin bu sevilen genci için kızlı-erkekli bütün arkadaşları ağlıyorlardı. Cenazeye geldiler. Biz kendimizi tanıtıp yanlarına sokulunca, hepsi etrafımızda pervane gibi oldular ve "Murat sizlerle tanıştıktan sonra bize geldi ve arkadaşlar çok temiz insanlarla tanıştım. Onlarla görüşün iyi yolu bulalım. Bizim tuttuğumuz bu yol, yol değil. Ben, artık İslâmiyet'i öğrenip yaşamak istiyorum. Yoksa herşey fani, herşey boş." diye sizlerle mutlaka oturup sohbet etmemizi arzuluyordu, ama bizleri tanıştırmaya ömrü yetmedi, dediler.

Demek ki, Allah'ın kendisine bahşettiği son zamanı iyi değerlendirmişti. Ailesine de başsağlığına gittik. Orada da kız kardeşi, annesi ve babası bize "Murat hep sizden bahsediyordu, sizi çok sevmişti" dediler.

Cenazenin olduğu gün, orada başı sarılı bir delikanlı vardı, "Murat'ı çok severdim. Vefatını duyunca arabamı duvara vurdum, onun için başımdan yaralandım. Ama size bir şey söyleyeceğim. Sizinle tanışmamız için, mutlaka Murat'ın ölmesi mi gerekiyordu? Niye bizleri de aranıza almıyorsunuz?" diyerek sitemlerini dile getirdi.

Sonra öğrendik ki, Murat çok cömert bir gençti ve İpek'in ölümünden sonra da iyice cömertleşmişti. Şimdi ise Karacaahmet Kabristanı'nda ölmeden önce nişanlısı İpek'in yanına yaptırdığı mezarda yatıyor.[16]

---

16 İbrahim Refik, *Hadiselerin İbretli Dili*, s. 98.

"Eğer Siz Allah'a (Allah'ın Dinine) Destek Olursanız, O da Size Yardım Eder."

Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerim'de, "*Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekirse öylece sakının! Ona lâyık olduğu tazimi gösterin ve ancak O'na teslim olan Müslüman olarak can verin!*" (Ali İmran, 3/102) buyurur. Bu âyet, ayağınızı sağlam basın, kalbinize sahip çıkın, yaratılış gayenizi unutmayın, anlaşmaya sadık kalın mânâsına gelir. Rabbimiz'le aramızda yapılan bir anlaşma vardır. Nitekim "*Bana verdiğiniz sözü yerine getirin ki Ben de size karşı ahdimi yerine getireyim ve yalnız Ben'den korkun!*" (Bakara, 2/40) âyet-i kerimesi bu hakikati dile getirir. Verilen ahd, O'nu bilmek, O'nu anlatmak, O'na layıkıyla ibadet etmektir. Böyle yapılırsa O da kullarını affedecek, merhametiyle muamele edip cennetini lütfedecektir.

Ayakları sağlam yere basmanın bir benzer yolu daha vardır. Cenâb-ı Hak bu hakikati, Yüce Beyanında şöyle haber verir: "*Ey iman edenler! Eğer siz Allah'a (Allah'ın dinine) destek olursanız, O da size yardım eder ve savaşta ayaklarınızı kaydırmaz.*" (Muhammed, 47/7) Allah'a kimse yardım edemez. Kimsenin yardımına da O'nun ihtiyacı yoktur. O'na yardım, Allah'ın dinine hizmet vermek, O'nun adını yüceltmek için çalışmaktır. Rahman'ın dinine burada sahip çıkanlara, Rahman ötede sahip çıkacak, ayaklarını sağlam yere bastırıp, imanla kabre girmelerini nasip edecektir.

Bu, her iki taraf için de geçerlidir. Yani hem ilgilenen, hem de ilgilenilen kişiyi ahirette nice sürprizler beklemektedir. İşte bir yaşanmış bir örnek. Safa isminde, Orta Asya'da

çalışan ve aynı zamanda orada üniversitede okuyan bir genç anlatıyor:

"Devlet bursu ile okumaya hak kazanan bir arkadaşımız vardı. Aynı fakültede, aynı sınıfta okuyorduk. Meslek lisesi mezunuydu. Burada devlet üniversitesine ait bir yurtta kalıyordu. Yaz tatilinde memlekete gittiğinde babası, oğlunu gönderdiği gibi bulamamış. 'Oğlum, sana her şey meşru olmuş(!), ben seni bir daha oraya göndermem!' demiş. Arkadaş ısrar etmiş, fakat bir türlü babasını razı edememiş. Arkadaşımızın uzun ısrarlarından, 'Baba eğitimim...' diye yakarmalarından sonra babası, 'Eğer, orada ahlâklı, eli yüzü temiz insanlarla birlikte kalırsan, seni oraya göndermeyi kabul ederim." diye şart koşmuş. Arkadaşımız kabul etmiş, söz vermiş.

Ders yılı başında, aynı sınıfta olduğumuz için geldi, beni buldu. Durumunu anlattı, adeta yalvarıyor gibi ısrar etti. 'Okumam için sizinle birlikte kalmam lâzım. Bu babamın şartı, yoksa beni burada bırakmayacak.' dedi. Ben, 'Olabilir, ama arkadaşlarla görüşmem lazım.' dedim. Hemen arkadaşlarla görüştüm. Namı pekiyi olmadığı için kimse sıcak bakmadı. 'Adımızı kötüye çıkarır.' dediler. Ne kadar ısrar ettimse kabul ettiremiyordum.

O her gün beni okulda yakalıyor, 'Ne oldu?' diyordu. Ben, 'Görüştük, görüşeceğiz...' diye geçiştirmeye çalışıyor, anlasın istiyordum. Israrlarının arkası kesilmedi, ben arkadaşlarımı ikna etmeye çalıştım. Sonunda birlikte kaldığımız arkadaşlarım bana: 'Eğer çok istiyorsan, sen onunla birlikte kal!' dediler. Ben bu teklifi kabul ettim ve yanıma birkaç arkadaş daha alarak tuttuğum bir eve o arkadaşı da davet ettim.

Çok geçmeden arkadaşımızın hâli, tavrı değişmeye, yanlış alışkanlıklarını terk etmeye başladı. Bir süre sonra tamamen değişmiş, yüzü ve yüreği aydınlanmıştı. Mahalleden gençler, komşular ziyaretimize geliyor, herkes onu çok seviyordu. Bir gün aniden rahatsızlandı. Hastaneye kaldırdık. Doktor, 'Çok geç kalmışsınız!' dedi. Apandis'i patlamış, nasılsa uzun bir süre fark edememiş, sızıntı zamanla iç organlarına yayılıp tamamen imha etmiş, 'İsterseniz yakınlarını çağırın, son bir defa görsünler.' tavsiyesinde bulundu. Hemen ailesini aradık. Gerçekten de babası son nefesine yetişti.

Aradan birkaç ay geçmişti. Bir gece rüyamda o arkadaşımızı gördüm. Yere oturmuş çay içiyor, bir yandan da sohbet ediyorduk. Bir yanımda o vardı, bir yanıma da başka bir arkadaş oturmuştu. 'Sana nasıl muamele ettiler?' diye sordum. 'Beni, sizin gibi insanlardan kabul ettiler. Burada sizin gibi olanları cehenneme atmıyorlar. Onun için beni cennete aldılar.' dedi. Uyandım. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordum. Saatlerce tesirinden kurtulamadım.."[17]

Bediüzzaman Hazretleri, bu zamanda iman ve Kur'ân hizmetinde bulunanların, inşaallah kurtulacaklarını müjdeliyor, "Ehl-i iman ve ehl-i necattırlar" diyor.

Allah, Onu ve Onun yolunu tercih edenlerin azını çok saymaya muktedirdir. Keremi sonsuzdur. Rahmet kapısı samimiyetle yapılan her müracaatta ardına kadar açılacaktır. Yeter ki Onun sonsuzluk kervanından, nurlu yollarından, haktan, hakikatten ayrı düşülmesin...

---

17 Mehmet Akar, *Mesel Ufku*, s. 138.

OKUMA PARÇASI

Susadığımız Soluklar

Çok şey duyduk. Çok şey gördük ve nice nice hâdiselerin içine girip çalkalandık. Ama üzüntüyü atıp huzura eremedik. Duygularımızla doyup itminana ulaşamadık. Çünkü ihtiyaçlarımız başka, o ihtiyaçları gidermek için bize verilen şeyler tamamen başkaydı.

Biz suçluya ve günahkâra inecek; kırık kalblerle inleyecek havarî bekliyorduk. Sözü dokunaklı, ruhu hararetli, ifadeleri alabildiğine ciddî havarî...

Bize takdim edeceği tesellileri emniyetle içebileceğimiz, samimiyetle gönül derinliklerimizi kendisine açabileceğimiz bu iman ve irfanı dağlar gibi sağlam hakikat erlerini, yıllar yılı hep bekleyip durduk. Açlıklar, hastalıklar ve korkular üst üste üzerimize çullanırken, en utandırıcı sefaletler ruhumuzu kemirip, irademizi aşındırırken, ışıldayan ümitlerimizle, hep onun dirilten soluklarını kulaklarımızın dibinde duyduk ve ümitle canlandık.

Eğer bugüne kadar duyup hissettiklerimizi bulabilseydik ve eğer bulduklarımıza inanabilseydik; çok gedikler kapanmış, çok aşılmazlar da aşılmış olacaktı. Ama biz, bin defa bir araya geldik, bin defa ümitlerle dolduk, bin defa bezme girmeye hazırlandık ve bin defa ahd ü peymânımızı bozduk; çünkü aradıklarımızı bulamıyor, bulduklarımızda da aradıklarımızı göremiyorduk!

Şefkate ve sevgiye susamış gönüllerimiz vardı. İnsanlık istiyordu; mürüvvet istiyordu. Heyhât! Ruhlarımıza

sefalet içiriliyor ve gönüllerimiz bin bir çeşit hoyratlığa alıştırılmak isteniyordu. Mazlum, mağdur ve boynu bükük sağdan sola, soldan sağa itilip kakılıyor ve bitip tükenme bilmeyen hafakanlar içinde, kendi kendimizi yiyip bitiriyorduk. "Tagallüpler, esaretler, tahakkümler, mezelletler; türlü ibtilâlar ve türlü illetler"le sefil ve ağlanacak hâlimize rağmen, muttasıl istismar ediliyor ve doyma bilmeyen hırslara âlet oluyorduk.

Onun için, artık herkese inanamıyor ve her gönüle dilbeste olamıyoruz. "Dilber-i gülber (gül toplayan güzel)" isterken "ruhsar-ı ahmer (kırmızı yanak)" istiyor, "fatih-i Hayber" isterken yanında Kamber bekliyoruz. Buluruz veya bulamayız; canı dudağına gelmiş bizler, gayri, safvet istiyoruz, samimiyet istiyoruz ve bu kara sevdalıların yolunda hasbîlik istiyoruz.

Bu kadar ihmal ve hatta ihanet gördükten sonra, kuşkularımızı yenmek, karşımıza çıkanları müsamaha ile karşılamak bize gaflet gibi görünüyor. Evet, bütün hüsnü niyet ve hoşgörülülüğümüze rağmen, bu husustaki tereddütlerimizi aşamıyor ve adem-i itimat atmosferinin dışına çıkamıyoruz.

Bizi inandırmak ve kuşkularımızı izale etmek, kahramanlarımızın samimiyet gamzeden hareketlerinin devamlılığına bağlıdır. Onların bu inandırıcı hareketleri sayesinde, yıllar yılı sırtımızda taşıdığımız suizan ve güvensizlik vebâlinden kurtulmuş olacağız.

Bizler, sözlerle yapılan çağrılardan, davranışlardaki alüfteliklerden; kazanılmış zaferlere dilbeste sahte kahramanlıklardan; yaşama arzusuyla yanıp tutuşmalardan; ikbal hırsından ve makam arzusundan bıktık. Bizler, Heraklitimiz'den, Kafdağı'ndan su getirecek irade; davranışlarında inandırıcı kararlılık; zaferlerinde kendi göz nuru ve el emeği ile yoğuruculuk; yaşatma arzusuyla maddî-mânevî füyûzat hislerinden fedakârlık, hasbîlik ve diğergâmlık bekliyoruz.

Düşünceleri dupduru ve pürüzsüz; yollar zikzaksız ve dümdüz olsun. Düşünsün, yaşasın, yaşadığına tercüman olsun, anlatsın. İkiyüzlü olmasın ve bizi aldatmasın...!

Yüzünde binlerce elem ve ızdırabın çizgisi bulunsun! Gözü yaşlı, bağrı derin, vicdanı uyanık olsun...! Tekyenin muhasebe ve soyluluğunu; mektebin mantık ve muhakemesini; kışlanın disiplin ve itaatini soluklasın ve bununla kendi mükemmeliyetini bizlere ifade etsin...!

Kalbi kafasından koparılan, ruhu vicdanından edilen ve sadece belli hassalarıyla zifafa çağrılan insanımızı, asırlık bunalımından kurtarıp onu kendi tabiatıyla bütünleştirebilsin.!

Hakk'ın hatırını âli tutsun; düşünce ve hizmette tekelciliğe düşmesin ve Allah'a (celle celâluhû) *varacak yolların, mahlûkatın solukları sayısınca olduğunu bir lâhza unutmasın!*

Hizmette atılımlı ve ön saflarda bulunsun; ücret ve mükâfatta yerinin çok gerilerde olduğunu hatırdan çıkarmasın. Ve hiç olmazsa bir Katon (Harp zamanında ordusunu zaferlere götüren, sulh zamanında tarlasıyla meşgul olan Kartacalı mütevazi kumandan) gibi, kendi insanına karşı, mükellefiyetlerini yerine getirdikten sonra, makamdan, mansıptan sıyrılarak bir kenara çekilip, ikinci bir sorumluluk ve vazife ânını beklesin!

Bu kutlular dünyasının ilk hakikat erleri, kendilerine emaret teklif edilince kaçmışlar. Ve yüklenme mecburiyetinde kalınca da tekrar ber tekrar kendilerini azletmiş ve başka istidat ve liyakatlilerin iş başına geçmesini istemişlerdi...

Yeni bir diriliş projesini üzerine alanların, bu çizgide bulunmaları şarttır. Yoksa sayılı makam ve mansıp karşısında, sayısız ve sınırsız haris gözlerin çıkaracağı kavga, önüne geçilmez ve çok çetin olacaktır. Hele bu hava, toy ve genç heyecanlara intikal ettirilirse...

Bilmem ki, havarî diye beklediğimiz, samimiyet soluklayan bu insanları görebilir miyiz? Ama, biz, âb-ı hayat vaad eden bu soluklara hava gibi, su gibi muhtaç olduğumuzu, bir kere daha vurgulayacak ve Yüce Yaratıcı'dan, "Deryada mâhinin, dağlarda âhunun" diliyle bizi çok bekletmemesini dileyeceğiz.[18]

Dine Hizmet Etmek İçin Anne ve Babanın İznini Almak Gerekir mi?

Bu hususta en müşahhas örnek Hazret-i Ali Efendimizdir. Peygamberliğin ilk günleriydi. Resûl-i Ekrem Efendimiz Hz. Hatice ile birlikte namaz kılıyordu. Henüz on yaşlarında bulunan Hz. Ali hayran hayran onları seyretti. Namaz bittikten sonra merak edip sordu: "Nedir bu yaptığınız?"

Peygamberimiz: "Ey Ali, bu Allah'ın seçtiği, beğendiği dindir. Seni bir olan Allah'a iman etmeye çağırıyorum. İnsana fayda ve zararı dokunmayan putlara tapmaktan sakındırıyorum." buyurdu.

Bir an için duraklayan Hz. Ali, "Bu, benim bu zamana kadar duyup işitmediğim bir şey. Babamın iznini almadan bir şey yapamam." diye konuştu. O gün kimseye bu meseleyi açmadı. Geceyi düşünerek geçirdi. Şafak aydınlığıyla kalbine bir ışık doğdu. Doğruca Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) huzuruna vardı, şöyle konuştu:

"Allah beni yaratırken babam Ebû Talib'e sormadı. Ben neden Allah'a iman edip ibadet etmek için gidip ona danışıp iznini alayım?"[19] Böylece ilk Müslüman çocuk olma şerefini aldı.

---

[18] M. Fethullah Gülen, *Çağ ve Nesil*, s. 19-22

[19] İbni Hişâm, *Sîre*, 1/264.

Evet, Hz. Ali kendisini yaratanı tanıyacak, ona iman edecek, ibadette bulunacaktı. Bunun için gidip ayrıca babasına danışması, onun fikrini alması bir mânâ ifade etmezdi.

Bundan dolayı bir insan için asıl olan dinine hizmet edebilmesidir. Ancak bunu yaparken onları rencide edecek, kalplerini kıracak bir tutum içine de girilmemelidir.

Bir anne veya baba, "İman ve Kur'ân'a hizmet etme!" diyorlarsa, yani isyan emrediyorlarsa sadece bu mevzuda onlara itaat edilmez. Bununla beraber onlara yine de "*Eğer onlar seni, Hakkın şeriki olduğuna dair cahilce ve bilgisizce bazı şeyleri, Bana ortak saymaya zorlarlarsa sakın onlara itaat etme! Ama o durumda dahi kendileriyle iyi geçin, makul bir tarzda onlara sahip çık!*" (Lokman, 31/15) âyet-i kerimesinin ifadesiyle iyilikle mukabele etmek gerekir.

Evet, anne ve babanın gönlü her zaman hoş tutulmalı; ancak onlara Allah'a ve O'nun emirlerine karşı isyan etme mevzuunda itaat edilmemelidir. Anasına babasına itaat etmesi gereken hususlarda itaat eden bir insanın hayatında, kazancında, ilminde yümün ve bereket olur. Allah, bugün olmasa bile yarın onu başlara tac yapar ki, bu husus, pek çok tecrübeyle sabit bir hakikattir.

O'nun yolunda olmanın neticesi hizmet eden müminler, çok büyük ve önemli bir hizmetin altında bulunduklarının şuurunda olmalıdırlar. Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinden niyaz edelim, yolunda koşturan kardeşlerimizin iştiyakını coştursun ve bizleri hizmet etme imkân ve şerefiyle şereflendirsin.

Zira O'nun yolunda olmanın aşk, şevk ve coşkusu kazanılıp belli bir seviyeye geldikten sonra ihlâs ve samimiyet aynı

coşku ve heyecan içinde korunamazsa, aynı tempoda hareket edilemezse, en azından mevcut muhafaza edilemediğinden bu emanet alınıp bir başkasına verilebilir. Bu, Allah'ın değişmez kanunudur. Âdet-i ilâhî böyledir. O yüzden koşturmanın yanı başında refüze olmamak ve dışarıya itilmemek için O'nun dergâh-ı ulûhiyetine dua dua yalvarmak gerekir.

Rabbimiz cümlemizi dinine hizmet ettirsin, canlılığımızı her zaman daim eylesin.

Konu ile İlgili Bazı Kaynaklar

- Hizmet Rehberi, Şahdamar Yayınları
- Hizmet Rehberi Üzerine (Metin ve Açıklama), Şahdamar Yayınları
- Adını Kalplere Yazmak, Rehber Yayınları
- Dine Hizmet (Gönül Dünyamızdan - 4), Nil Sesli Yayınları
- Müspet Hareket, Işık Yayınları
- İrade Hassasiyeti (Peygamber Sevgisi-59), Nil Sesli Yayınları
- İrade Kahramanları (Peygamber Sevgisi-84), Nil Sesli Yayınları
- Saadet Asrında İlim ve İbadet (Sahabe Hayatından 6), Muştu Yayınları

Sorular

1- "Mekkeli zengin bir ailenin çocuğu olan, nazik, medeni ve çok yakışıklı bir gençti. Ailesinin bütün imkânlarını terk ederek Müslüman oldu. Birinci Akabe Biatı'ndan sonra, Medineli Müslümanlarla birlikte Peygamberimiz, Kur'ân okutması ve İslâm'ı öğretmesi için onu Medine'ye gönderdi."

Bu sahabe efendimiz kimdir?

a- Hz. Mus'ab b. Umeyr   b- Hz. Es'ad b. Zürâre

c- Hz. Bilal   d- Hz. Hz. Ömer

2- "Allah hiçbir kimseyi güç yetiremeyeceği bir şekilde yükümlü tutmaz. Herkesin kazandığı iyilik kendi lehine, işlediği fenalık da kendi aleyhinedir." (Bakara, 2/286)

Aşağıdakilerden hangisi ayet-i kerimedeki altı çizili kısımla aynı anlamdadır?

a- Allah güç yetiremese de insana sorumluluk yükler, mesela hac gibi.

b- İnsan her şeye güç yetirebilir.

c- Teklif-i mâlâyutak (güç yetirilemeyecek şekilde sorumlu tutma) yoktur.

d- Allah kullarını cebrî olarak ibadete sevk eder.

3- İslâm kendisine tebliğ edildiğinde on yaşlarında olan ve "Allah beni yaratırken babam Ebû Talib'e sormadı. Ben neden Allah'a iman edip ibadet etmek için gidip ona danışıp iznini alayım?" diyerek iman eden sahabe efendimiz kimdir?

a- Hz. Ebû Bekir   b- Hz. Ömer

c- Hz. Osman   d- Hz. Ali

4- "Allahümmerham ümmete Muhammed" duasının anlamı nedir?

a- "Allah'ım, bizi ümmet-i Muhammed'den eyle."

b- "Allah'ım, ümmet-i Muhammed'e merhamet et!"

c- "Allah'ım, bütün insanları ümmet-i Muhammed'den eyle"

d- "Allah'ım, beni ümmet-i Muhammed'e sevdir!"

5- "Sabahleyin veya akşamleyin herhangi bir zamanda Allah rızası istikametinde cihad gayesiyle bir kere yürümek (dine hizmet gayesiyle koşuşturmak), ...her şeyden daha hayırlıdır." hadis-i şerifinde boş bırakınla yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

a- sahip olduğunuz b- sahip olacağınız

c- dünya ve içindeki d- cennet dahil

6- Çok sevdiği kızının vefat ettiği aynı günde "Talebelerimin dersini aksatırsam Allah bana ne der?" diyerek öğrencilerine ders vermeye giden âlim kimdir?

a- Hüsrev Efendi b- Mehmet Akif Ersoy

c- Bediüzzaman Said Nursî d- M. Fethullah Gülen

7- Aşağıdaki kelime eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

a- Mesuliyet: Sorumluluk

b- Tedrici: Acele ederek, hızlıca

c- Vazife: Görev

d- Pâk: Temiz

8- Aşağıdakilerden hangileri bir müminin dine ve vatana hizmet ederken dikkat etmesi gerekli olan hususlardan biri değildir?

a- Dinimizi güzel bir şekilde öğrenmek.

b- Sabırlı, hoşgörülü ve yumuşak huylu olmak.

c- İslâm'ı tedricen anlatmak, acele etmemek, anlattıklarını yaşamak.

d- Önce okulunu bitirip mesleğini eline aldıktan sonra hizmet etmek.

9- Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

a- Anne veya baba, Allah'a isyanı emrediyorlarsa bile onlara itaat edilir.

b- Anne ve babanın gönlü her zaman hoş tutulmalı; ancak onlara Allah'a ve O'nun emirlerine karşı isyan etme mevzuunda itaat edilmemelidir.

c- Dine hizmet etmek için mutlaka anne ve babanın iznini almak gerekir. İzin vermezlerse o iş terk edilir.

d- Anne, baba ve aile büyüklerinin izni olmadan iman etmek geçersizdir.

10- Kendisine Cengiz Han'a karşı galip geleceği söylenince "Vazifemiz cihad etmektir. Bizi galip etmek vazife-i ilâhîyedir. Ona karışmam." diyen kimdir?

a- Celâleddin-i Harzemşah
b- Yavuz Sultan Selim
c- Selahaddin Eyyûbî
d- Fatih Sultan Mehmet

2. CİHAD, İRŞAD VE TEBLİĞ

Din, namus, vatan ve milleti koruyup kollamayı, bu uğurda mücadelenin bir cihad, cihadın da erişilmez bir kulluk vazifesi olduğunu fevkalâde bir muvazene içinde insanlığa tebliğ eden, Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir. (M. Fethullah Gülen)

Cihad Ne Demektir?

Cihad, her türlü meşakkat ve zorluğa göğüs gerip, çalışmak, çabalamak ve gayret etmek gibi mânâlara gelir. Diğer bir ifadeyle cihad, Allah'la kullar arasındaki engelleri kaldırmaya matuf gösterilen her türlü gayrettir. Allah yolunda yapılan bütün çalışmalar, Allah'ın adı/dini yükselsin, herkes duysun ve bilsin diye gösterilen gayretler, O'nun dini İslâm'ı savunmak için ortaya konan çabalar bütünüyle *cihad* diye isimlendirilir.

Mü'minin, Allah tarafından kendisine emanet olarak verilen bedenini, malını ve zihinsel imkânlarını Allah yolunda harcaması ve İslâm yolunda kullanması cihaddır.

Kelimenin sözlük anlamından da anlaşıldığı gibi *cihad* bir saldırı değil, olabilecek bir saldırıya karşı yapılan bir savunmadır. Bu saldırıyı savabilmek üzere çaba göstermek, çalışmaktır. O, bir anlamda insanın mutluluğuna giden yoldaki engelleri kaldırmaktır.

Diğer bir tarife göre cihad; hayatın gayesi olarak Allah'a kulluk etmek, dinî emirleri öğrenip Allah ve Resûlü'nün koyduğu ölçülerin hayatımıza uygulanmasına çalışmak, İslâm'ı diğer insanlara tebliğ etmek, yani iyiliği emredip kötülükten sakındırmaya çalışmak, başta kötülükleri emreden nefse ve dış düşmanlara karşı mücadele vermek, İslâm ülkesini ve Müslümanları her türlü tehlike ve saldırılara karşı savunmaktır. Bu konuda, cihad kapsamlı bir anlam taşımakta; kalp, dil, el gibi her vasıta ile yapılabilmektedir.

Cihadın savaştan ibâret olduğunu düşünmek, gerçeği yansıtmadığı gibi, cihada yalnız savaş anlamının verilmesi, Kur'ân ve sünnette ifâde edilen anlam ve kapsamı bakımından eksik ve yanlış sayılır.

Cihadın gayesi insanlara Allah'ın adını ulaştırabilmek, Hakk bayrağını yüceltmek, insanları baskılardan ve zulümlerden kurtarmak, İslâm ile insanların arasındaki engelleri ortadan kaldırmak, onların rahat bir şekilde İslâm'ı tanımalarına fırsat vermektir.[20]

Cihadın hükmü, İslâmî kâidelere göre, içinde bulunulan şartlar itibariyle değişkenlik arz eder. Cihad, bazı hâllerde farz-ı ayn, bazı hâllerde ise farz-ı kifâyedir. Müslümanlar içinden sadece bir grup, cihadın gayesini gerçekleştirebiliyor;

---

20 Selman Ünlü, *Adını Kalplere Yazmak*, s. 18-20.

Müslümanların yurt, mal, ırz, namus ve haysiyetlerini düşmanlara karşı koruyabiliyorsa o takdirde cihad farz-ı kifâye olmuş olur ve diğer Müslümanların üzerinden sorumluluk kalkar.

Cihad, Kur'ân-ı Kerim ve Hadislerde Nasıl Anlatılıyor?

Cihad kelimesi Kur'ân'da farklı ifade kalıplarıyla kırk küsur yerde geçmektedir. Bu âyetlerin bir kısmında cihad kelimesinden doğrudan savaş kastedildiği anlaşılmakta, bir kısmında da cihad, Allah'ın rızasına uygun bir şekilde yaşama gayreti şeklinde özetlenebilecek olan genel anlamıyla geçmektedir.[21]

"Allah yolunda cihad ve Allah'a iman etmek, amellerin en faziletlisidir..."[22] buyuran Efendimiz, gerçek mücahidin, nefsiyle cihad eden kimse olduğunu ifade buyurmuştur.[23]

Ashab-ı Kiram'dan Ebû Hureyre (radıyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) ashabından bir kişi, içinde tatlı su gözesi bulunan bir dağ yolundan geçmişti. Burası çok hoşuna gitti ve:

"Keşke insanlardan ayrılıp şu dağ kısığında otursam. Ama Resûlullah'tan (sallallâhu aleyhi ve sellem) izin almadan bunu asla yapmam." dedi. Sonra arzusunu Resûlullah'a anlattı. Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem):

"Böyle bir şey yapma. Çünkü sizden birinizin Allah yolunda cihad etmesi/çalışıp gayret sarfetmesi, evinde oturup yetmiş sene

21 *Bakara, 2/154, 216; Âl-i İmrân, 3/146, 169; Nisâ, 4/76; Tövbe, 9/36, 41.*

22 Müslim, *İmâre* 117; Tirmizî, *Cihad* 32.

23 Tirmizî, *Fezâilü'l-Cihad*, 2.

namaz kılmasından daha faziletlidir. Allah'ın sizi bağışlamasını ve cennete koymasını istemez misiniz? O hâlde Allah yolunda cihada çıkınız. Kim devenin sağılacağı kadar bir süre Allah yolunda cihad ederse, mutlaka cennete girer." buyurdu."[24]

Efendimiz'in cihad ve cihadın faziletiyle alâkalı daha pek çok hadisleri vardır.[25] Bu hadisleri konunun ilerleyen bölümlerinde ifade edeceğiz.

Kaç Türlü Cihad Vardır?

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) Tebük Seferi'nden dönüşte Ashabı'na şöyle buyurmuştu: *"Küçük cihaddan büyük cihada dönüyoruz."* Büyük cihadın ne olduğunu soran sahabeye de "*Nefisle mücadele.*" cevabını vermişlerdir.[26] Bu ifadeleriyle Efendimiz cihadı "büyük cihad" ve "küçük cihad" olmak üzere ikiye ayırmıştır.

Büyük cihad (cihad-ı ekber), bir kimsenin haramları terk edip farzları işlemek sûretiyle nefsini terbiye etmeye çalışmasına, İslâm'ın çirkin gördüğü büyük-küçük her türlü kötülüğü terk edip sünnet-i seniyyeye uygun hareket etmekle hâl ve hareketlerini düzeltmeye uğraşmasına, duyup öğrendiği hak ve hakikatleri gerek aile efrâdına gerekse çevresindekilere duyurmak için gayret sarfetmesine, başkalarının ileri geri konuşmalarına ve gıybetlerine aldırmadan, Allah yolunda sarsılmadan sebat etmesine denir.

---

24 Tirmizî, *Fezâilü'l-Cihad*, 17.

25 Müslim, *İmâre* 163; Tirmizî, *Fezâilü'l-Cihad*, 12; Ebû Dâvûd, *Cihad* 18; Nesâî, *Cihad* 1; Müslim, *İmâre* 172: İbn Mâce, *Fiten* 20.

26 *Münâvî, Feyzü'l-Kadir*, Dâru'l-Fikr, 4/511; Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, Kâhire, 1/511.

Şüphesiz en güç cihad, insanın nefsiyle ve nefsinin arzularına karşı yaptığı cihaddır. Nefsine karşı cihadı kazanamayan, düşmanın karşısına çıkmak için kendisinde güç ve cesaret bulamaz. Nitekim "Gerçek mücâhid nefsine karşı cihad açan kimsedir."[27] hadisi bu hakikati ifade etmektedir.

Küçük cihada (cihad-ı asgar) gelince, büyük cihadda muvaffak olan bir kimsenin, gereken durumlarda din ve mukaddesat düşmanlarına karşı koyması, onlara hadlerini bildirmesi ve İslâm'ı yüceltmek için cepheye koşması ve düşmanla savaşmasına küçük cihad denir.

Allah yolunda verilen kavga, içe doğru ve dışa doğru olmak üzere iki cephede cereyan eder. İçe doğru verilen mücadele, insanın kendi özüne erme gayreti, dışa doğru verilen mücadele de başkalarını özlerine erdirme ameliyesi olarak tarif edilebilir. Birincisiyle insanın kendi özüyle arasındaki engelleri aşıp nefsini tanıması ve neticede Allah'ı bilmesi, sevmesi ve rûhanî zevklere ermesi; ikincisiyle de imanla insanlar arsındaki engeller kaldırılarak her isteyenin Allah'ı tanıması ve imana ulaşmasını sağlayacak bir ortam oluşturulması hedeflenmektedir. Bunların ikisi birden yerine getirildiği zaman, istenen denge tesis edilmiş; birisi eksik olduğu zaman cihadın esprisi bozulmuş olur.

Büyük cihaddan kastedilen, insanın kalbî ve ruhî hayatı itibariyle insanlığa yükselmesidir. Böyle bir cihad insanın hayat boyunca nefsiyle mücadele içinde olması; yerken, içerken, gezerken... Yani hayatının hemen her faslında Allah'ın rızası dışındaki isteklere karşı koyması demektir.

---

27 Tirmizî, *Fezâilu'l-Cihad*, 2.

Küçük cihad ise insanın malı ve canı ile Allah yolunda olması, mukaddeslerini koruması ve gerektiğinde düşmanlarıyla savaş dahil her türlü mücadeleye girişmesidir.

Buna göre büyük cihad, insan nerede, ne zaman ve hangi şart altında olursa olsun, hayat boyu devam etmesine karşılık, küçük cihad, belirli zamanlarda ve ara sıra, yani şartlar gerektirdiği zaman başvurulabilen bir yoldur.

Efendimiz Büyük ve Küçük Cihadı En Zirvede Yaşıyordu

Efendimiz'de (sallallâhu aleyhi ve sellem) her iki cihadı da en zirve noktada bütünleşmiş olarak görüyoruz. O, harp meydanlarında bir cesaret âbidesi olurdu. Hatta Hz. Ali (radıyallâhu anh) gibi kahramanlık örneği birisinin itirafıyla, harp meydanında endişe ve korkuya kapılan bütün sahâbe O'nun arkasına saklanır ve kendilerini emniyete alırlardı.

Cesaret ve kahramanlık âbidesi Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), ibadetlerinde de âdeta bir kulluk âbidesi hâline geliyordu. Hadisin ifâdesiyle onun namaz kılışı, fokur fokur kaynayan bir tencereyi andırırdı; ağlayıp gözyaşı döktüğü zaman O'nu görüp dinleyenleri duygulandırırdı. Bazen günlerce oruç tutardı. Bazen sabaha kadar namaz kılar ve ayakları şişerdi. Hatta Hz. Âişe Validemiz (radıyallâhu anhâ), bu gayreti çok görerek; "Gelmiş geçmiş günahları affedilen Sen, niçin bu kadar kendini yoruyorsun?" diye sormuş, O da: "Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı?" cevabını vermişti.[28]

[28] Buhârî, *Tefsîru Sûre* (48) 2; Müslim, *Münâfikûn* 81.

O, maddî cihadda da manevî cihadda da bir kalp ve gönül insanıydı. O, ümmetini istiğfara teşvik ediyor ve "Ben her gün yetmişten fazla istiğfar ediyorum."[29] diyordu.

Aslında küçük cihadın başarılı olması da onu gerçekleştirecek insanların büyük cihad diye nitelendirilen nefis ile mücadelede kararlı ve şuurlu olmalarıyla yakından ilgilidir. Kavgasını verdiği ve her platformda mücadelesini yaptığı hakikatleri nefsinde yaşamayan insanın, bu konuda başarılı olması mümkün değildir. Onun için cihad erleri önce kendi nefisleri ile olan cihadlarını tamamlama gayreti içinde olmalı ve dünya hayatını yaşarken âdeta bir mâneviyat insanı olmalı, sonra da İslâm'ın gerçeklerini ve güzelliklerini etrafa yaymaya çalışmalıdırlar.

Tarihe dikkatlice bakıldığında, tebliğ ve irşâd görevini hakkıyla yapan insanların, hep bu çizgide yol aldıkları görülecektir. Peygamberlerden velilere ve diğer din büyüklerine kadar hemen herkes bu yolda yürümüştür. Allah da onların bu samimiyetlerine binaen sözlerine üstün bir tesir gücü bahşetmiş, gayretlerini başarıyla neticelendirmiş ve onları yaşadıkları dönemden günümüze, tatlı bir hatıra ve örnek alınan kişiler olarak tarih sayfalarına geçirmiştir.

Allah Resûlü, durmadan, dinlenmeden hak ve hakikatin neşrini yaptığı gibi, O'nun sahabileri de aynı şekilde, cihanın dört bir yanına dağılmış ve hakkı neşretme vazifesini en seviyeli şekilde edâ etmeye çalışmışlardı.

Bu âlemşümûl dinin ilk temsilcileri Sahâbe Efendilerimiz İslâm'ı dünyanın dört bir yanına taşırken, vazifelerinin

29 Buhârî, *Daavât* 3.

şuurunda ve mesûliyetlerini de müdrik bulunuyorlardı. Bu hususta cepheden cepheye koşuyor, Allah yolunda cihad ediyor, cennete girmeye ve Cemâlullah'ı görmeye liyâkatlerini ortaya koyuyorlardı... Gönül verdikleri ideal uğrunda hayatı istihkâr (hor ve hakir görme) ediyor; en az başkalarının yaşama arzusu kadar, Allah'a kavuşma iştiyâkıyla (arzusuyla) yanıp tutuşuyorlardı. Bu hususta o kadar hâhişkâr (istekli, arzulu) idilerdi ki, Bizans komutanına: "Kralım! Bu adamlarla savaşılmaz. Biz ölümden korkup kaçtığımız kadar, onlar ölüme koşuyorlar!" dedirtmişti.

Sahâbe Efendilerimizin Allah'a ve Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) bağlılıkları, İslâm'a maddî ve mânevî, mâlî ve şahsî yardımları akıllara durgunluk verecek derecededir. İşte bu sebeple Allah, Kitabı'nda onları daima önce zikretmiş ve lâyık olup hak ettikleri övgüsüne mazhar edip, onlardan razı olduğunu bildirmiştir.

Müslüman kadınların bu yolda gösterdikleri fedakârlıklar da takdire şayandı. Boyunlarında, el ve kulaklarında ne kadar ziynet eşyası varsa, Allah yolunda cihada çıkacak olan ordunun hazırlığı için getirip onları Peygamber Efendimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) seve seve teslim etmekte asla tereddüt göstermemişlerdi.[30]

---

30 Davut Aydüz, "*Tebliğ Hizmetinde Ashâbın Fedakârlıkları*", Yeni Ümit, sayı: 66, yıl: 2004.

OKUMA PARÇASI

Cihad Sadece "Savaş" Değildir!

"Cihad" kelimesi, Batı dillerinde genelde "kutsal savaş" (holy war) şeklinde tercüme ediliyor. Bu şekilde bir tercüme, İslâmiyet'i silah zoruyla yayılan bir din olarak gösterme gayretinden kaynaklanmaktadır. Hâlbuki "cihad" kelimesinin karşılığı "savaş" değildir. Allah yolunda savaşmak da bir tür cihad olmakla beraber cihad kelimesi, Allah'ın dinini her tarafa ulaştırmak için yapılan her türlü faaliyet ve hareketi içine alır.

Bir Müslüman, yaptığı her şeyi Allah'ın rızasını kazanmak için yapar. Savaş da böyledir ve yalnız Allah rızası için yapılır. İslâm'ın bu hayat anlayışı Kur'ân-ı Kerim'de; "De ki şüphesiz benim namazım da ibâdetlerim de hayatım da ölümüm de Âlemlerin Rabb'i olan Allah içindir." (Enam, 6/12) şeklinde dile getirildiği gibi, bir başka âyette de "İman edenler Allah yolunda savaşırlar, inkâr edenler ise şeytanın (tağutun) yolunda savaşırlar." (Nisâ, 4/76) denilmiştir.

Müslümanlar, bu yüce gaye için cihad ederken gayrimüslimler ve özellikle sömürgeci ülkeler, "Kutsal olmayan savaşlar" yapmış, Asya, Afrika, Avrupa ve Amerika'yı kana bulamışlardır. Tarih, bunun örnekleriyle doludur. "Coğrafî Keşifler" adı altında Asya, Afrika ve Amerika'daki ham madde kaynaklarının keşfedilmesi ve bu verimli ülkelere seferler düzenleyip o ülke insanlarını köleleştirilmesi, bazılarının savaş felsefesini ortaya koymaktadır.

Bunlar, kendi ayıplarını örtbas etmek için yoğun bir propaganda faaliyeti içindedirler. Onların bu propagandalarının etkisiyle olsa gerek cihad denildiğinde bazılarının ilk hatırına gelen, İslâm'ı reddeden her kâfiri boğazlamaya hazır, elinde kılıç bir "barbar Türk(!)" veya elinde kalaşnikoflu bir "Arap terörist(!)"tir.[31]

Bununla birlikte, Müslümanlar da savaşlar yapmışlardır. Bu savaşlarda temel espiri, insanları zorla İslâm'a sokmak değil, ferdi plânda tebliğ imkânının bulunmadığı yerlerde Hak dine ulaşma imkânları ellerinden alınan insanları hürriyetlerine kavuşturmak ve herkesin dilediği inancı serbestçe seçebileceği bir ortam hazırlamaktır. Bu hareketleri istila ve sömürü savaşlarından ayırmak için de özelikle fetih tabiri kullanılmıştır.

En Büyük Cihad Nedir?

Daima; "Allah'ım! Göz açıp kapayıncaya kadar olsun beni nefsimle baş başa bırakma."[32] diyerek dua eden Peygamberimizin (sallallâhu aleyhi ve sellem), "Küçük cihaddan, büyük cihada döndünüz."[33] şeklindeki ifâdeleriyle dikkatimizi çektiği nefis mücadelesi, elbette ki en zor cihaddır. Biz İslâm'ı yaşamazsak, bu dinin uğrunda nasıl çalışabiliriz?

Cihadın en büyüğü, en büyük düşmana karşı yapılanıdır. "Senin en zararlı düşmanın nefsindir."[34] hadîs-i şerîfi bu büyük düşmanı "nefis" olarak belirler. Savaşa gitmek gibi, tebliğ yapmak için de öncelikle nefsin mağlûp edilmesi gerekir. Nefisle cihad, gerçekten en önemli cihaddır. Her anımız bu

31 Muhammed Gazali, *Fıkhu's-Sîre*, Dâru'l-Kalem, Dımeşk, 1989, s. 214.

32 Hâkim, *Müstedrek*, 1/545.

33 *Münâvî, Feyzü'l-Kadir*, 4/511; Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 1/511.

34 Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 1/143..

cihadla geçer. Bir anlık gafletimiz bize çok pahalıya mâl olabilir. Maddî cihad ise sürekli değildir. Sulh/barış zamanında müminler bu cihadla mükellef tutulmazlar.[35]

İçinde bulunduğumuz ortam ve şartlara göre cihad görevlerimizi yapabilmek için de kültürlü insanlar ve İslâm bilginleri yetiştirmeye çalışmak, çeşitli dergiler ve gazeteler çıkarmak ve bunları yaşatmak, İslâm'ı güzel bir şekilde anlatan eserler yayımlamak, kütüphaneler açmak, sohbet, ders, seminer ve konferanslar düzenlemek mecburiyetindeyiz. Çeşitli hayır teşkilâtlarında görev almak, çalışmalarımızla çevremizi bu çeşit faaliyetlere iştirâk ettirmek vb. hayır yollarını kullanmalıyız.

Bu tür görevlerimizin yanısıra, başka bir cihad şekli daha vardır ki, o da şu hadisin çizdiği doğrultuda gayret sarfetmektir: "Sizden her kim bir münker görürse eliyle değiştirip düzeltsin; buna gücü yetmezse diliyle, buna da gücü yetmezse kalbiyle buğzetsin ki bu, imanın en zayıfıdır."[36] Yani bu hadis-i şerif "Sizden biriniz çirkin bir davranış, zararlı bir iş görürse onu bizzat düzeltsin. Buna güç yetiremezse *(sözlü ve yazılı olarak)* mücadele versin. Buna da gücü yetmezse kalbiyle *(nefret beslesin, güç yetireceği zaman nasıl karşı çıkacağına dair tasarılar hazırlasın).* Kişinin kalbiyle mücadele görevini yapması ise imanın en zayıf hâline belgedir." demektir. Diğer bir hadis-i şerifte de Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) "İşin başı İslâm, direği namaz, zirvesi cihaddır."[37] buyurmuşlardır.

35 Alâaddin Başar, *Nur'dan Kelimeler*, 2/160-163.

36 Müslim, *İman* 78.

37 Tirmizî, *İman* 8; İbn Mâce, *Fiten* 12; A. Rıza Demircan, *İslâm Nizamı*, 1/104-109.

Cihadı Engelleyen Hususlar Nelerdir?

Her hayır gibi, cihadın da birtakım engelleri vardır. Bunlardan birincisi ***nefsimiz****, ikincisi* ***şeytan****, üçüncüsü de* ***düşmanlarımız****dır. Nefsin süflî/kötü arzularına karşı çıkmak cihaddır. Şeytanın telkinlerine kapılmayarak istikâmet çizgisinde yürümek cihaddır. İman ve hidâyet yolunu kapamaya çalışan düşmanlarla savaş yapmak da cihaddır. Her üçünde de niyet "Allah rızası" olacaktır.*

İnsanları cihad vazifesinden alıkoyan, hayata ve hayatın lezzetlerine bağlılıktır. *Rahatını terk edemeyen, şahsî zevklerinden fedakârlıkta bulunamayan bir insandan cihad gibi büyük vazifeler beklenemez. Beklense de boşunadır. Zira büyük vazifeleri, ancak maddî-manevî zevklerinden fedakârlıkta bulunan insanlar yapabilir.*

Maddî-manevî fedakârlıkta bulunamayan ve bu mevzuda daha baştan verilmiş herhangi bir kararı olmayan insana gelince, biz ondan hiçbir şey bekleyemeyiz. Beklemek bir yana, sahnede görüldüğü andan itibaren başımıza getireceği problemlerden endişe ederiz. Dünyevî zevklerini terk edememiş, Cenâb-ı Hakk'a yönelip: "Senin yolunda ölmek bile ne tatlı" diyemeyen bir insanın mücadele vereceğine, mücadelesinin bir işe yarayacağına, onun Müslümanlık hesabına kurtarıcı bir rol oynayacağına inanmıyoruz; inanamayız da. Biz, ancak, kendi şahsını, şahsî zevklerini, hatta yurdunu-yuvasını terk etmişlerin; sahâbe gibi kapısına kilit vurup evinden ayrılmışların, bedenî ve cismânî zevkleri aşmışların mücadelesine, kavga ve cihadına inanıyoruz ve beklediklerimizi de Allah'ın yardımına sebep saydığımız o insanlardan bekliyoruz.

İnsanımız, vereceği mücadeleyi Kur'ân'ın ön gördüğü şekilde ele almalıdır. Kur'ân-ı Kerîm bu konuda şöyle der:

"Ey imân edenler! Size ne oldu da "Allah yolunda savaşa çıkın" dendiği zaman yere çakılıp kaldınız? Âhireti bırakıp, dünya hayatına razı mı oldunuz? Oysa dünya hayatının geçimliliği, ahirete nazaran pek az bir şeydir. Eğer (Allah yolunda) seferber olmazsanız, bu takdirde Allah size can yakıcı azap eder ve yerinize başka bir millet getirir. O'na bir şey de yapamazsınız. Allah her şeye kâdirdir."[38]

Kur'ân, bütün müminleri cihada çağırmaktadır. Bu çağrıya icabet edip etmememize göre ya kazanacak veya (Allah korusun) kaybedenlerden olacağız. Ya, münâfıklar gibi, "Bu rahat hayatın zevklerini terk etmek bize ağır geliyor." diyecek ya da Sahâbe'nin yaptığını yapacak ve varımızı, yoğumuzu, her şeyimizi ortaya dökmek sûretiyle seferber olacağız.[39]

Tebliğ, İrşad, Emr-i bi'l-Maruf ve Nehy-i ani'l-Münker Tabirleri Bize Ne Anlatıyor?

Yukarıda cihadın tariflerinden birisinin de İslâm'ı diğer insanlara tebliğ etmek, yani iyiliği emredip kötülükten sakındırmaya çalışmak olduğunu belirtmiştik. Dolayısıyla insanlara hak ve hakikati anlatma adına irşad, tebliğ ve emr-i bi'l-marufta bulunmak da bir cihaddır. Şimdi tebliğden başlayarak bu kavramları açıklamaya çalışalım:

Tebliğin kelime anlamı, haber ulaştırmaktır. Dindeki anlamı ise iyi olduğu kabul edilen bir şeyi bildirmek, iyi şeylerin iyiliğini, temizliğini ve hayırlı olduğunu diğer insanlara, memleket ve milletlere ulaştırmak, yetiştirmek, onları

38 *Tevbe, 9/38-39.*

39 M. Fethullah Gülen, *İ'lâ-yı Kelimetullah veya Cihad*, s. 121 vd.

bunu kabul etmeye davet etmektir. Diğer bir ifadeyle tebliğ; İslâm'ın bildirdiği hakikatleri anlatmak ve insanları doğru yola, sırât-ı müstakîme sevk etmek demektir.

Tebliğin özü ise "emr-i bi'l-ma'rûf nehy-i ani'l-münker - iyi şeyleri emretmek, kötülükten alıkoymak"tır. Ma'rûf, dinin emrettiği; münker, dinin yasakladığı şey demektir. Başka bir deyimle Kur'ân ve sünnete uygun düşen şeye ma'ruf, Allah'ın razı olmadığı, inkâr edilmiş, haram ve günah olan şeye de münker denilir.

İrşad ise insanları, dünya ve ahiret saadetine ermeleri için hak ve hakikate, doğru yola, sâlih amele ve her çeşit iyiliklere çağırarak, her türlü kötülükten kaçınmalarını telkin etmek, demektir. İrşâd edilecek kimseler hem gayrimüslimler hem de Müslümanlardır. Müslüman olmayanları irşâd; onları iman ve İslâm'a davet etmek demektir. Müslümanları irşad ise onlara imanın gereği olan sâlih amel ve güzel ahlâkı telkin etmektir.

Tebliğ ve İrşâd, Müminin Yaratılış Gayesidir

Allah'a iman etmiş her müminin, Allah katında mümin kabul edilebilmesinin ve mümin kalabilmesinin garantisi, üzerindeki tebliğ vazifesini yerine getirmesiyle yakından alâkalıdır. Allah'a inanan fert ve toplumlar, varlıklarını ancak ve ancak bu vazifeyi yerine getirmekle devam ettirebilirler. Çünkü tebliğ ve irşad yaratılış gayemizdir.

Bu gayeye uygun hareket etmek, hem dünyamızı hem de âhiretimizi kurtaracaktır. Nitekim, "*Ey müminler! İçinizden hayra çağıran, iyilikleri yayıp kötülükleri önleyen bir topluluk bulunsun. İşte selâmet ve felâhı bulanlar bunlar olacaklardır.*" (Âl-i İmran, 3/104) âyet-i kerimesi bu hakikati ifade etmektedir.

Aksi hâlde meydana gelecek olan vahim durumu Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadislerinde şöyle dile getiriyorlar:

"Nasıl olacak hâliniz? O gün kadınların baş kaldırdığı, açılıp saçılarak sokağa döküldüğü, kötülüklerin her tarafta yayıldığı ve hakkı ifâdenin terk edildiği gün?"

Sahâbe bu sözler karşısında dehşete kapıldı; zira akılları böyle bir şeyi kabul edemiyordu. Onlar, tek bir mümin dahi kalsa, bir cemiyette bu çeşit kötülüklerin yaygınlaşmayacağına inanıyorlardı. Bu yüzden sözlerin tesiri, üzerlerinde bir şaşkınlık meydana getirdi. Hemen sordular:

"Bunlar olacak mı ki ya Resûlallah?"

Bunu hem şaşkınlık içinde hem de öğrenmek için soruyorlardı.

Ve Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem):

"Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, daha şiddetlisi de olacak." buyurunca, etrafa bir garip hava çökmüş ve bakışlar bulanmıştı. Nihâyet dehşet içinde:

"Bundan daha şiddetlisi nedir ya Resûlallah?" dediler.

Bunun üzerine Efendimiz:

"Bütün kötülükleri iyi ve bütün iyilikleri kötü gördüğünüz gün hâliniz nice olacak bir bilseniz!" buyurdu. Sahâbe tekrar hayretle sordu:

– Bu da olacak mı yâ Resûlallah? Yani iyilikler engellenip, kötülükler emredilecek mi?

– Daha şiddetlisi olacak!

– Bundan daha şiddetlisi de nedir, Ey Allah'ın Resûlü?

– Kötülükler karşısında susup ve bizzat onu teşvik ettiğiniz gün vay hâlinize!

– Bu da mı olacak ya Resûlallah?

– Evet, hatta ondan da şiddetlisi olacaktır.

Tam bu esnada Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), Allah'a (celle celâluhû) yemin ederek O'ndan şu sözü nakletti: "Celâlime yemin olsun ki bu duruma gelmiş bir cemiyetin içine çağlayanlar gibi fitneleri salıvereceğim..."[40]

İşte Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), tebliğ vazifesinin tam olarak yapılmadığı takdirde, bunun gelecekte ümmete nelere mâl olacağını bu ifadelerle dile getiriyordu. Böylesi bir akıbete düşmemek için müminler, asli vazifelerini yerine getirme noktasında ihmal göstermemeli, azim ve gayretle koşturmalıdırlar.

Fethullah Gülen Hocafendi'nin ifadesiyle, günümüz insanı, İslâm dinini tebliğe, yani "emr-i bi'l-ma'rûf nehy-i ani'l-münker"e her devirden daha çok muhtaçtır. Zaten peygamberlik, Efendimiz ile son bulmuş ve o kapı artık ebediyen kapanmıştır. Hâlbuki günümüzde, geçmiş asırların hepsine denk bir küfür ve isyan hâdisesi söz konusudur. Bu itibarla da bugün, bu yüce vazifeyi omuzlayanlar, her devrin insanından daha büyük sıkıntı ve ızdırâba maruz kalabileceklerdir. Bu zor şartlardır ki, günümüzün mürşid ve mübelliğlerini, yani dini anlatanları kendilerinden önce gelenlerin çok önüne geçirecek ve ümit ediyoruz onlara, Sahâbenin hemen arkasında yer alma şerefini kazandıracaktır.[41]

[40] Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 7/280, 281.

[41] M. Fethullah Gülen, *İrşad Ekseni*, s.17.

OKUMA PARÇASI

İrşad Erlerinin Özellikleri

Fethullah Gülen Hocaefendi anlatıyor:

"İçtimaî yönleri ve mevkileri itibarıyla çoklarını gıptaya sevk edecek durumda bir grup genç arkadaş, daha henüz hayattan kâm almamışlar ve dünya namına bütün nimetler ayaklarının altına serilmiş iken, bir liste yapıp bana getirmişler. Listede isimler var, altına şöyle bir not düşülmüş: 'Allah aşkına bize dua edin de hayatımızın her ânını dinimize ve milletimize hizmet ederek değerlendirelim ve ecel gelip çattığında da şehitlik sevabıyla ötelere gidelim.'

İşte bu, yeniden sahabenin var olması demektir. Uzun müddet onlar için dua ettim. Ömürlerini din uğruna harcamaları ve son nefeslerini de ölümlerin en kârlısı şehadetle bitirmeleri için. Bu isimlerin en sonuna da liyakatime bakmadan kendi adımı yazdım. Onların isimlerini şefaatçi yaparak bu pâyeden istifadeyi, Rabb'imin engin lütfundan niyaz ettim. Şu gençlerin ve onlar gibi binlerce gencin hâli bizi gıptaya sevk edecek ve yüreklerimizi hoplatacak kadar zengin ve çok şey vaad etmektedir.

Onları gördükçe ümidimize fer geliyor ve artık bu iş tutacak diyoruz. Çünkü artık o ulvî mânâyı, ruhlarının derinliğinde hem de o mânânın kamet ve kıymetine göre temsil edecek gençler var ve bu Rabb'imizin bize sonsuz ihsanıdır. Evet artık, yatarken şakakları zonklayanlar çoğalmıştır. Bugün imansızlığın ve imansızların ızdırabını ruhunda yaşayan binlerce genç vardır. Böylece ilk kutbu teşkil eden o muhteşem sahabiye mukabil, büyük davanın

altına girmeye azmetmiş, onlara denk işler yapma gayreti içinde, yepyeni bir nesil, terütaze ümitten mesajlarla ve Hazreti Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) kokusuyla, buhurdanlık gibi içleri yana yana kendilerine düşen vazifeyi hakkıyla eda etmeye çalışmaktadırlar. Rabb'im bizi, kusurlarımıza bakıp inkisara uğratmasın... Âmin![42]

İnsanların En Hayırlısı Kimdir?

Bir gün Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) mescitte minberde iken içeriye bir adam girer ve Allah Resûlü'ne,

"İnsanların en hayırlısı kimdir?" diye sorar. Efendimiz bu soruya şöyle cevap verir:

"İnsanların en hayırlısı emr-i bi'l-ma'rûf nehy-i ani'l-münker yapan, çok okuyan, Allah'tan çok korkan ve sıla-i rahîmde (anne-baba ve akrabâ ziyâretinde) bulunandır."[43]

Bu ifadelerden açıkça anlaşıldığına göre Cenâb-ı Hakk'ın ve Efendimiz'in razı olacağı bir mümin olma, insanlara hak ve hakikati anlatmaktan geçiyor. Nitekim bu vazife kişinin bir kenara çekilip kendisini ibadete vermesinden daha hayırlıdır. Böyle olmasaydı, Efendimiz evinden dışarıya çıkmaz, daima ibadetle meşgul olur ve insanların arasına karışmazdı. O halde en hayırlı insan olmak istiyorsak değişik fırsatlar kollayarak çevremizdeki insanlara Rabbimizi anlatmalıyız.

Kaldı ki böylesi bir insan, bu yüce vazife sayesinde, imana uyanmalarına vesile olduğu şahısların sevaplarının hepsine

---

42 M. Fethullah Gülen, *Asrın Getirdiği Tereddütler*, 3/17

43 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 6/432.

denk sevap kazanma durumu vardır. Meseleyi biraz daha açacak olursak, mesela bir mümin, arkadaşının iman dairesine girmesine veya salih ameller yapmasına vesile oldu. Bu durumda o şahsın işlediği ve işleyeceği bütün amellerden meydana gelen sevabın bir misli de vesile olan müminin amel defterine kaydedilecektir. Çünkü Efendimiz'in(sallallâhu aleyhi ve sellem) ifadesiyle, "Bir hayırlı işe vesile olan, onu başkalarına öğreten, onu işleyen gibidir."[44]

Görüldüğü gibi bu uğurda atılan her adım, kişiye böylesine büyük sevaplar kazandırmaktadır ki bu da "emr-i bi'l-ma'rûf, nehy-i ani'l-münker" vazifesinin ne kadar önemli olduğunu bir kere daha göstermektedir.

Tebliğ ve İrşad Müminlik Görevidir

Rabbimiz konuyla alâkalı bir âyet-i kerimede bizleri şu ifadelerle ikaz ediyor: "Mümin erkeklerle mümin kadınlar birbirlerinin velîleri, yardımcılarıdırlar. Onlar iyilikleri teşvik edip kötülükleri menederler. Namazı hakkıyla yerine getirir, zekâtı verir, Allah'a ve Resûlü'ne itaat ederler. İşte onları Allah geniş rahmetine mazhar edecektir. Çünkü Allah azîzdir, hakîmdir *(üstün kudret, tam hüküm ve hikmet sahibidir)*."[45]

Âyet-i kerimeden bir müminin, diğer mümin kardeşine iyiliği emredip onu kötülüklerden sakındırması bir müminlik görevi olarak anlatılmaktadır. Bu sorumluluk, âyet-i kerimede mümin olmanın ayrılmaz bir vasfı olarak anlatılmaktadır.

---

44 Tirmizî, *İlim* 14.

45 *Tevbe, 9/71.*

Bu vazife neden bu kadar önemlidir? Çünkü huzurlu bir toplum olabilmek, insanların her türlü kötülükten uzaklaşmasına bağlıdır. Kötülükler bir virüse benzer. Bu virüs eğer zamanında müdahale yapılmazsa vücuda yayılır ve bünyeyi felç eder. Toplumların topyekün helâkine sebebiyet veren kötülükler başlangıçta hep küçük gibi görünen günahların yaygınlaşmasından meydana gelmiştir.

Bakınız Efendimiz bir hadislerine bu tehlikeye nasıl dikkat çekiyor:

"İsrâiloğullarına sosyal çöküntü şöyle girmiştir: Bir kişi diğerinde gördüğü bir kötülük üzerine, 'Ey filan, bu işi terk et, bu sana helâl değildir!' derdi. Ertesi gün de gelir, o adam aynı münkeri işliyor olmasına rağmen, onunla dostluğunu devam ettirir; onunla beraber oturup kalkar, beraber yer içerdi. Bunun üzerine Allah (celle celâluhû) onların kalplerini birbirlerine benzetti."

Sonra da Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem):

"İsrâiloğullarından inkâr edenler, Dâvûd'un ve Meryemoğlu Îsâ'nın diliyle lânetlenmişlerdir. Bu, onların baş kaldırmaları ve aşırı gitmelerinden dolayı idi. Onlar birbirlerinin yaptıkları fenâlıklara mâni olmuyorlardı. Yapmakta oldukları bu iş ne kötü idi."[46] âyetini okuyarak şöyle buyurdu: "Hayır, vallahi, muhakkak ma'rûfu emredip münkerden nehyetmelisiniz ve yine muhakkak zâlimin elinden tutup onu hak çizgisine getirmelisiniz."[47]

Burada, kötülüğe vize veren bir kısım İsrâiloğulları'nın

46 *Mâide, 78-79.*

47 Ebû Dâvûd, *Melâhim*, 17; İbn-i Mâce, *Fiten* 20.

durumu dile getirilirken, müminler aynı sonuçtan sakındırılmakta ve böyle bir duruma düşmemeleri için ikazda bulunulmaktadır. Dolayısıyla buradan tebliğ ve irşadın toplumların helâk edilmesine karşı bir paratoner vazifesi gördüğünü söylememiz mümkündür. Nitekim bir toplum içinde emr-i bi'l-ma'rûf, nehy-i ani'l-münker vazifesi yapılıyorsa, Allah o topluluğu helâk etmez.

Bu hususu bir hadislerinde açıklayan Efendimiz şöyle buyuruyorlar: "Allah'ın emirlerini yerine getirenle getirmeyenlerin misâli, aynı gemide yolculuk yapan kimselerin misâli gibidir. Bunlardan kimisi üst katta, kimisi de alt kattadır. Altta bulunanlar, kardeşlerini rahatsız etmemek için su almak istediklerinde, yukarıdakilere biz kendi yerimizde bir delik açsak deyip, geminin tabanından bir delik açmaya yeltenseler, yukarıdakiler de bu duruma göz yumsalar, her iki taraf da batmaya mecbur kalacaktır."[48]

Aslında Allah Resûlü'nün bu ifâdeleri bir örnektir. İşte burada Peygamber Efendimiz, çok ciddî bir sosyal meseleyi, örnek olarak dile getirmekte ve bizim anlayış seviyemize göre ifâde etmektedir. Burada gemiyi delmek isteyenlerin arzuları, ilk bakışta mâsum görünebilir. Fakat doğacak netice, hiç de mâsum sayılabilecek gibi değildir.

Bu hadîsten hareketle denilebilir ki, dünya, Nuh'un (aleyhisselâm) gemisi gibi bir gemi veya bir vapurdur. Bütün insanlık hiçbir tercih hakkı olmaksızın o gemiye binmiş durumdadır. Zira bu dünyada herkes, aynı zeminde yaşamak zorundadır. Yani içinde yaşadığımız ve beraberce seyahat

---

48 Buhârî, *Şerike* 6.

ettiğimiz vapur bir tanedir ve bir ikincisi de yoktur. İçinde bulunduğumuz vapuru korumak, onu batmaktan muhafaza etmek hepimizin vazifesidir. Bu vazife, vapura binişimizle beraber omzumuza yüklenmiş bir görevdir.

Biz bir taraftan münkerâtı, toplum içindeki yılan, çıyan mesâbesindeki kötülükleri, bertaraf edip insanlığı onların şerrinden korurken, diğer taraftan da ma'rûf dediğimiz güzel haslet ve fazîletli davranışlarla aynı cemiyeti donatmak mecburiyetindeyiz. Zaten temiz fıtratların meydana getirdiği toplum da her türlü kötülükten uzaktır. Ne var ki bu, meselenin bir yönüdür; diğer yönüne gelince, o da cemiyette hep güzel şeylerin gelişip boy atmasını sağlamaktır. Toplumumuz için yüklendiğimiz vazife, işte budur. Bu iş mukaddestir, mukaddes olduğu kadar da ağır ve zordur.[49]

---

49 Fethullah Gülen, *İrşad Ekseni*, s. 69-70.

OKUMA PARÇASI

Dine Sahip Çıkmak, Her Mümin İçin Farzlar Üstü Farzdır

Günümüzde, dini yaşayıp yayma mânâsında dine sahip çıkmak, her mümin için farzlar üstü bir farzdır. Hiçbir mümin, bundan müstesna tutulamaz. Evet, her mümin evvelâ dini bilmeli, sonra dinini yaşamalı, daha sonra da kendi hayatına hayat yaptığı dinini başkalarına anlatmalı, onların hayatlarını da bu nur ile nurlandırmalıdır.

Hemen her dönemde toplumlar ve milletler içinde tebliğ ve irşâda muhtaç insanlar olagelmiştir. Evet, dalâlet vadilerinde dolaşan, kurtuluş yolları arayan, hayatlarını bir hiç uğruna zâyi eden bu insanlara karşı inananlar, onlarla aynı gemide yolculuk yapmanın hakkını vermek zorundadırlar. Bu bir taraftan insan olma adına bir görev, diğer taraftan da Allah'ın onlara yüklediği bir sorumluluk ve vazifedir. Herkes kendi bulunduğu konum, sahip olduğu imkân ve şartlar çerçevesinde bu vazifeyi yerine getirmekle mükelleftir. Yoksa âhiret gününde bunun hesabını vermek çok zor olsa gerek!..

Tarihe biraz dikkatlice baktığımızda, tebliğ ve irşâd görevini hakkıyla yapan insanların, hep bu çizgide yol aldıklarını görürüz.[50] *Allah Resûlü'nün* (sallallâhu aleyhi ve sellem)*, bu ulvî vazifeyi yüklendikten sonraki bütün ha-*

50 M. Fethullah Gülen, *İ'la-yı Kelimetullah veya Cihad*, s. 7.

yatı dini tebliğle geçti. O, kapı kapı dolaşıyor ve mesajını kendilerine tebliğde bulunabileceği âşina yüzler ve gönüller arıyordu.

Karşı cephenin tepkisi evvelâ, ilgisizlik ve boykot şeklinde oldu. Daha sonra alayla devam etti. Son safhada ise işkencenin her çeşidiyle sürüp gitti. Allah Resûlü'nün geçeceği yollara dikenler serpiliyor, namaz kılarken başına işkembe konuyor ve kendisine her türlü hakaret revâ görülüyordu. Ne var ki, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bunlara rağmen hiç yılmadı ve usanmadı. Çünkü O'nun dünyaya geliş gayesi buydu. Can alıcı düşmanları dâhil herkese defalarca uğradı. Ve ilâhî mesajı sundu. Ebû Cehil ve Ebû Leheb gibi din ve iman düşmanlarına bile kim bilir kaç defâ gitti, hak ve hakikati anlattı..! O panayırları dolaşıyor, bir kişinin hidâyetine vesile olabilmek için çadır çadır geziyor; gittiği her kapı yüzüne kapanıyor; fakat O bir başka sefer yine aynı kapıya varıyor, aynı şeyleri tekrar ediyordu...

Mekke artık, Allah Resûlü'nü (sallallâhu aleyhi ve sellem) barındıramayınca O da Medîne'ye hicret etti. Orada nurunu yaymaya devam edecekti...

Evet, O tebliğ vazifesinden bir an dahi geri durmadı. Dinin en küçük meselesine kadar her şeyi izah etti, anlattı, tebliğde bulundu. Medîne'de ikâmet buyurduğu veya devletlerle kapıştığı devirlerde dahi fertleri irşâd etmeyi asla ihmâl etmedi.

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), yirmi üç sene, peygamberlik gibi çok ağır bir yükü omuzlarında taşımış ve hiçbir dava adamına nasip olmayacak şekilde de mükellefiyetlerini yerine getirmiş müstesna bir insandı.[51]

---

51 M. Fethullah Gülen, *Sonsuz Nur*, 1/61-62.

Bir Gencin Tebliğ Metodu Nasıl Olmalıdır?

Fethullah Gülen Hocaefendi, eserlerinin değişik yerlerinde bu soruyu cevaplandırıyor. Biz de bu yerlerden istifade ederek soruyu cevaplandırmak istiyoruz.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, her bir Müslüman, yaş ve seviyesi ne olursa olsun, anlatılması gereken hususları etrafına anlatmak mecburiyetindedir. Bu, onun en hayatî vazifesidir. Peygamberlerin gönderiliş hikmeti, bu vazifeyi yerine getirmektir. İşte, bizler böylesine kutsî bir vazifeyi omuzlamış bulunuyoruz. Bu konuda hizmet bir fazilet yarışıdır. Ve bu sahada hizmet verenler de dünyanın en faziletli insanlarıdır.

Günümüzde düşünce ve fikirler İslâm'a karşı çok yabancılaştırılmış durumdadır. Müslümanlık âdeta hayatın dışına itilmiş gibidir. İlim ve teknik sürekli dine düşman gösterilmiş ve kitleler aldatılmıştır. O yüzden İslâm, Kur'ân ve imana ait meseleleri çok iyi bilmek, daha sonra da zorlamadan, sindire sindire ve yavaş yavaş bu nurlu mânâları başkalarına anlatmak gerekir.

Her işin de kendine göre bir tekniği vardır. Bu tarif ve bu teknik olmadan ne bir ilim dalından ne de bir iş kolundan bahsetmek mümkündür. Durum böyle olunca, işlerin en mukaddesi ve değerlisi olan; tebliğ ve irşâd, emr-i bi'l-ma'rûf, nehy-i ani'l-münker ve dine davet vazifesinin de kendine göre bazı usûl ve teknikleri olsa gerek.

İrşâd ve tebliğ vazifesini hakkıyla yapabilmek için bazı husûslara dikkat edilmesi gerekir. Şimdi bunları özet hâlinde ifade etmeye çalışalım:

1. Dine Ait Meseleler Çok İyi Bilinmeli

Her şeyden önce tebliğ insanı, mensup olduğu dini, o dinin ihtivâ ettiği gerçekleri başkalarına anlatmadan önce, kendisini iyice yetiştirmek zorundadır. Aksi hâlde, din uğruna birçok falsolar yaşayabilir ve karşısındaki kimseleri kendinden de dinden de ürkütüp kaçırabilir. Başta Allah'ın Kitabı Kur'ân-ı Kerim'i çok iyi bilmelidir. Kur'ân'ın lafzıyla beraber mânâ ve ruhunu da kavramaya çalışmalı, bu konuda meâl ve tefsirlerden istifade etmelidir. Ayrıca sevgili Peygamberimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) hayatı, hadîs-i şerifleri, sahâbeleri ve genel hatlarıyla İslâm tarihi bilinmelidir. Daha sonra da ilmihâl bilgileri ve anlatacağı hakikatleri öğrenebileceği kitapları okumalıdır.

Dinimi bilme noktasında elimizde iki kaynağımız vardır: Kitap ve Sünnet. İslâm adına bir şey anlatırken, bu iki ana kaynağın prensipleri dâhilinde ve mevzuya hâkim olarak anlatmalıdır. Anlatacaklarımız, anlayıp hazmettiğimiz şeyler olmalı ki, muhatabımız da rahatlıkla alıp gıdalanabilsin.

Bediüzzaman Hazretleri'nin ifadesiyle bizler birer koyun gibi olmalıyız, kuş gibi yapıp da onlara kusmuk vermemeliyiz. Öğrendiğimiz şeyleri hazmederek süt hâline getirmeli ve muhtaç gönüllere süt gibi, bir şifa kaynağı olarak takdim etmeliyiz. Böyle olunca bu malumât onların ruhuna girdiğinde, hemen ilim ve irfan adına petekleşecek, ballaşacaktır.

Tabiî ki bu da okuyup anlama, kültür ve bilgi dairesini genişletmekle olacaktır. Onun için irşadı bir vazife kabul edenler, mutlak surette vakitlerinin belli bir kısmını okumaya ayırmalıdırlar. Devrin kültüründen mahrum bir insanın

muhataba söyleyebileceği bir şey yoktur. Veya başka bir ifadeyle, kültür seviyesi sığ bir insan, irşadıyla meşgul olduğu insanı uzun süre tatmin edemez. Dolayısıyla, her seviyede insanla muhatap olma durumundaki mürşid, en az muhatabını tatmin edecek ölçüde mevzuya hakim olmalıdır.

Evet, irşadı hayatlarının gayesi hâline getirenler, kendilerini ilim ve irfanla donatmalıdır. Boş bir insanın diyeceği şeyler de boştur. Daha ziyade bu tür insanlardır ki, anlatacakları meselelerdeki boşluklarını, şiddet ve hiddetle örtmeye çalışırlar. Bu durumda da muhatapları, onların hareketlerine reaksiyon olarak, en mâkul ve kabul edilmesi kolay bir meseleyi dahi kabule yanaşmazlar.

2. Asrın İlim ve Tekniği Takip Edilmeli

Devrimizde dünyaya bakış, eşya ve hadiseleri değerlendirme tamamen değişmiştir. Günümüzde mantık ve akliyecilik daha bir ağır basmaktadır. İnanca muhtaç kitleler, fen ve felsefe adıyla konuşmaktadır. Bunun karşısında Müslüman aynı teknikle mukabelede bulunmak zorundadır. Bu da kendi devrinin kültürünü bilmekle yakından alâkalıdır. Zaten bir bakıma gerçek ilim ve irfan da budur. Ayrıca ilim ve irfan da müminin ayrılmaz birer vasfıdır.

Günümüzün irşad erleri ansiklopedik dahi olsa, asrımızın ilim ve tekniğini takip etmek zorundadırlar. Yoksa onların irşâdı, umumî ve herkesi içine alan bir irşâd olmaktan çıkar, hususî bir konuşma olur.

Devrini bilmeyen insan, karanlık bir dehlizde yaşıyor demektir. Böyle bir insanın diğer insanlara din, iman adına bir

şeyler anlatmaya çalışması tesir gücünü azaltır. Hatta zaman ve hadiselerin çarkları, onu, bugün olmazsa yarın tamamen dermansız ve tesirsiz hâle getirecektir. Onun için Müslüman, yaşadığı asrın ilim ve kültür seviyesine uygun ve denk bir paralellik içinde meseleleri anlatmalıdır.

3. Muhatabımızın Ruhuna Girme, Gönlünü Kazanma Yolları Araştırılmalı

Öncelikle kişi, muhatabının ruhuna girme yolları araştırılmalıdır. Bu insanî bir yaklaşım şeklidir. Hediyeleşme veya ona ait bir sıkıntıyı giderme gibi, esasen dinin ruhunda bize emredilmiş olan hususları pratiğe dökmek gerekir.

Muhatabımızın gönlüne girebilmek için her meşru yol denenmeli, kendisine bir şeyler anlatacağımız insan, evvelâ bizim şahsî dostluğumuzu kabul etmelidir. Bu ona vereceğimiz düşünceleri kabulde mühim bir faktördür ve ihmal edilmemelidir

4. Meseleler Anlatılırken Muhatabın Seviyesi Göz Önünde Bulundurulmalı

Muhatabın seviyesine inerek meseleleri anlatma İlâhî bir ahlâktır. Efendimiz bizleri Allah ahlâkıyla ahlâklanmaya çağırır. Kur'ân, baştan sona kadar insan aklının seviyesine inmiş, İlâhî bir kelâmdır.

Günümüzdeki gençlik, dinî terim ve tabirlere yabancı bulunmaktadır. Onlara, yine onların anlayabilecekleri bir dille konuşmak gerekir. Nasıl ki elinden tutup gezdirmeye çıkardığımız üç yaşındaki çocuğun yürüyüşüne uyarız, onun konuşması gibi konuşur, onun gibi güler ve onun gibi

davranırız; öyle de irşâd ve tebliğde de muhâtapların anlayışının nazara alınması şarttır.

5. Tartışmadan Uzak Durulmalı

İkili konuşmalarda meselenin tartışma zeminine çekilmemesine çok dikkat edilmelidir. Zira tartışmada konuşan, haktan ziyade enâniyet ve benliklerdir. Bu sebeple konuştuklarımız ve konuşacaklarımız ne denli ikna edici olursa olsun, muhatabımızda tesiri olmayacaktır.

Meseleye psikolojik açıdan baktığımızda, tartışmanın hak ve hakikatın ortaya çıkması adına ne kadar yersiz ve yetersiz olduğu ortaya çıkacaktır. Zira biz tartışmaya hazırlanırken nasıl düşmanımızı mağlûp edecek fikir ve düşüncelerle kendimizi hazırlamışsak, muhâtabımız da en az bizim kadar aynı hazırlık içindedir. Bizim getireceğimiz delillere muhakkak o da karşı bir delille karşılık verecek ve konuşma öyle bir kısır döngüye girecektir ki, günlerce konuşulsa dahi hiçbir neticeye ulaşılamayacaktır.

6. Muhatabımızın Güveni Kazanılmalı

Muhatabınız size öyle itimat etmeli ve öyle bağlanmalı ki, bütün sevdikleriyle tartılsanız orada siz ağır basmalısınız. Çünkü sizin onunla münasebetiniz, sadece Allah içindir. Siz ona Allah için sevdiğinizden dolayı bu sevgi onun gönlünde tesirini gösterecektir. Bu ağır basma o denli olmalıdır ki, sizin yanınızda olmakla yüklendiği ağır mükellefiyetleri, diğer tarafın zevk ve safasına tercih edebilmelidir. Hatta sizin, yoluna baş koyduğunuz mefkûre uğrunda başına gelmesi muhtemel her türlü tehlike ve katlanılması mukadder her türlü

çile onun için önceki hayatın rahat ve rehavetinden daha sevimli olmalıdır. Bu da o şahsın sizi iyice tanıyıp, size son derece itimat etmesiyle mümkün olabilecektir.

7. Mantıklı ve Realist Olmalı

Tebliğ adamı, bir mantık ve realite adamıdır. Hem hâdiseleri değerlendirirken, hem de muhatabına bir şeyler anlatırken o daima karşısındakinin seviyesine göre mantıki bir çerçeve içinde meseleleri anlatıp onu öyle ikna etmeye çalışmalıdır. Tebliğ insanı mantıkîliği ölçüsünde toplum içinde yadırganmaz ve söyledikleri de o ölçüde kabul görür. İşte Allah Resûlü'nden çarpıcı bir örnek:

Cüleybib (radıyallâhu anh) kadınlara karşı zaafı olan bir gençti. Bir gün Cüleybib, Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) huzuruna çıktı ve "Ey Allah'ın Elçisi! Zina etmeme izin ver!" dedi.

Sahabiler onu böyle bir ifadeden dolayı "Sus! Sus!" diye susturmaya çalışırlar.

Ama İki Cihan Güneşi, onu "Hele şöyle gel!" diye yanına çağırır. Cüleybib, Efendimiz'in yanına gelip oturdu. Peygamber Efendimiz onunla konuşmaya başladı:

"Söyle bakalım. Bir başkasının senin annenle zina etmesine razı olur musun?"

"Canım feda olsun, hayır, olmam."

"Zaten hiç kimse annesiyle zina edilmesine razı olmaz. Peki kızınla zina edilmesini ister misin?"

"Uğrunda öleyim ya Resûlallah! Hayır, istemem."

"Öyleyse hiç kimse kızıyla zina edilmesini istemez. Bir başkasının kız kardeşinle zina etmesini ister misin?"

"Yoluna feda olayım, hayır, istemem."

"Hiçbir kimse, kız kardeşiyle zina edilmesini istemez. Peki, halanla zina edilmesi seni memnun eder mi?"

"Canım feda olsun, hayır, kesinlikle."

"Halasıyla zina edilmesi hiç kimseyi memnun etmez. Peki birinin teyzenle zina etmesine razı olur musun?"

"Uğrunda öleyim, hayır buna da razı olmam."

"Teyzesiyle zina edilmesine kimse razı olmaz."

Evet, bu konuşma ile akıl mantık plânında Allah Resûlü, Cüleybib'in aklını ikna eder ve onu doyurur. Ardından da elini bu gencin göğsüne koyar ve şöyle dua eder:

"Allah'ım! Onun günahını bağışla, kalbini temizle ve namusunu muhafaza buyur." [52]

Cüleybib, bu duadan sonra iffet abidesi hâline gelmiştir.

---

52 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 4/420, 421; Heysemî, *Mecmeu'z-zevâid*, 9/368.

OKUMA PARÇASI

Peygamber Efendimiz, İnsanların Güvenini Nasıl Kazanıyordu?

İşte Asr-ı Saâdet'ten çarpıcı bir manzara ve güzel bir misal: Utbe İbn Velid, Mekke'nin en zenginlerindendi. Allah Resûlü'nün en büyük düşmanlarından biriydi. Hemen her fitnenin başındaydı. Allah'a isyanın olduğu her yerde başı o çekiyordu. İşte bu talihsizin evinde yetişen mesut bir insan vardı, bu Utbe'nin oğluydu, fakat ona hiç benzemiyordu. Allah Resûlü'ne sadakatle bağlanmış ve babası tarafından getirilen -dünya adına- bütün cazip teklifleri bir çarpıda elinin tersiyle itivermişti.

Adı Huzeyfe'ydi. Baba bütün servetini önüne seriyor ve sadece kararından vazgeçmesini istiyordu. Ama o Muallim ve Mürşidinden aldığı dersle, gerilimi tam, inanç ve kanaati de sağlamdı. İki Cihan Serveri'ne aynı teklif getirildiğinde ne demişti? "Güneş'i bir omuzuma, Ay'ı diğer omuzuma koysanız yine vazgeçmem." İşte O'nun dediği bu söz, vicdan ve gönüllerde öyle bir tesir icra etmiş ve öyle yerleşmişti ki, bütün sahabe gibi, ona yapılan böyle bir teklifte alacakları cevap aynı olacaktı. Muallim, gönüllerine işte bu şekilde girmiş ve kalblerinde böyle yer etmişti.

Dünden bugüne, irşad eden ve irşad edilen adına değişen fazla bir şey olmamıştır. Dün değişik şekilde cereyan eden bu meseleler, bu gün de farklı bir şekilde aynen devam etmektedir. Öyleyse mürşid ve mübelliğler, Allah Resûlü'nün gönüllere girme yolunu aynen tatbik etmeli-

dirler. Aksi takdirde, anlatılan meseleler hep havada kalacak ve hüsnü kabul görmeyecektir.

Bu bir ruhlara nüfuz etme meselesi ve gönüllere yerleşmenin adıdır. Düşünmeli ki, Allah Resûlü kendisini ashabına bu kadar sevdirememiş olsaydı, sahabenin O'nun arkasına düşüp Bedir'e gelmesi mümkün olur muydu? Yer yer Allah Resûlü onları karşısına alıyor ve kendisini tercih etme işini ruhlarına üflüyor ve tenbihlerde bulunuyordu.

Meselâ, Ka'b İbn Malik'i, Tebuk hareketi esnasında geriye kalışından ötürü hırpalamış ve: "Sen bana Akabe'de söz vermemiş miydin? Nereye gidersem arkamdan gelmeyecek miydin?" diyordu. O da bunlara itiraz edemiyor "Evet, ya Resûlallah! Söz vermiştim. Aslında hiçbir savaşa bugün hazırlandığım kadar hazırlanmamıştım. Fakat bugünü yarına, yarını da öbür güne erteleyince, derken günler gelip geçti; koşup arkadan size ulaşamadım." diyor ve Allah Resûlü'nden özür diliyordu. Doğru söylediği ve hak kapısında sebat etmesini bildiği için de affolunmuştu.

İşte, mürşid muhatabının gönlüne böyle girmelidir. Ondan talep ve beklentileri ise hep Allah için olmalıdır. Yani talep edilecek hiçbir şey kendi nefsi adına olmamalıdır. Kur'ân-ı Kerim'in ifadesine göre kendi adına talepte bulunanların durumunu temsil edenler; Firavunlar, Nemrutlar ve Şeddatlardır. Hâlbuki nebiler bütün taleplerini Hak namına ve ümmetleri hesabına yapmışlardır. Bu da çok dikkat edilmesi gereken hassas bir meseledir.

8. Yapılan Bütün İşler İhlâs ve Samimiyet Yörüngeli Olmalı

Niyetlerde her zaman Cenâb-ı Hakk'ın rızası bulunmalı ve yapılacak her iş ona göre ayarlanmalıdır. Yapılacak olan her türlü iş öncelikle Rabb'imiz'in rızası yönünden bir

değerlendirmeye tâbi tutulmalı, eğer O razı olacaksa yapılmalı, yoksa o iş terk edilmeli ve herhangi bir kimsenin aldatılmasına meydan verilmemelidir.

Bir hadis-i şerifte bu durum şöyle anlatılmaktadır: Ebû Musa el-Eş'arî (radıyallâhu anh) demiştir ki: Nebiler Serveri Resûlullah'a (sallallâhu aleyhi ve sellem): "Biri cesaretini göstermek, diğeri vatanının, milletinin ve ailesinin şerefini korumak, öteki kendine yiğit adam dedirtmek üzere savaşan kimselerden hangisi Allah yolundadır?" diye soruldu. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: "*Kim Allah'ın adını yüceltmek (O'nun adını bayraklaştırmak) istikametinde mücadele ediyorsa, işte o Allah yolundadır.*"[53]

İşte bu hadis-i şerifleriyle Allah Resûlü, Allah yolunda olan cihadı, sadece Allah'ın dinini yüceltmek için yapılan cihad olarak sınırlandırıyor. Demek oluyor ki, Cenâb-ı Hakk'ın yüce isminin i'lâsı istikametinde kavga veriliyorsa bu Allah içindir. Yoksa sadece kendimizi anlatmış oluruz ki, böyle bir durumda ne samimiyet kalır ne de sevap. İhlâsın bu kadar darbe yediği bir yerde de ne Allah'ın rızasından ne de gönüllere tesir etmekten bahsedilebilir.

Bizden evvelkiler bu işi ihlâsla yaptılar. İçlerinde öyleleri vardı ki, söz söylerken arızasız, pürüzsüz söyleyince hemen dize geliyor, başını yere koyuyor ve "Aman Ya Rabbi beni ihlastan uzak eyleme!" diyordu. Ve yine Ömer İbn Abdilaziz gibi kimseler, yazdıkları mektubu çok edebi bulunca, gurur ve kibir gelir korkusundan hemen yırtıp atıyor ve başka bir mektup yazıyordu.

---

53 Buhârî, *İlim* 45, Cihad, 15, *Tevhîd* 28; Müslim, *İmâre* 150, 151.

Evet ihlas ve samimiyet, anlatılan hususların hayatı ve ruhu durumundadır. Anlattıklarımızın yüzümüze çarpılmasını arzu etmiyorsak, ihlâsa sarılmalıyız.

9. Bazen Konuyu Başkasına Anlattırmak Gerekebilir

Eğer bir meseleyi bizim anlatmamız bir kısım vicdanlarda reaksiyon ve tepkiye sebep olacaksa, "Hakkın hatırı âlidir." diyerek o meseleyi bir başkasına anlattırmak hoşumuza gitmelidir. Burada dikkat edilmesi gereken bir incelik var. Başkasının anlatmasına razı olmak başkadır ondan hoşlanmak daha başkadır. İşte, bizler ikinci durum çerçevesine göre, ondan hoşlanmalıyız, nefsin hiç hoşlanmadığı durumlardan birisi de budur. Ve bu, bir civanmertliktir.

Bazı kimselerin şahsımıza ait bir durumdan ötürü bize reaksiyonları olabilir. Bizim anlatacağımız her şey onlarda aksi tesir yapabilir. Bu durumda kalkıp bir hak ve hakikati ona anlatmamız, anlattığımız şeyi kabul etmemesi için gayret sarf etmemizden farksız olacaktır. Böylece o, bir hakkı kabul etmemekle ziyan edecek, biz de bir hakkın kabulüne mâni olduğumuz için kendi adımıza zarara uğrayacağız. Bunun çaresi, o mevzuu ona, bizim değil de bir başkasının anlatmasıdır. Böylece o hakkı kabul edeceği gibi, biz de vesile oluşumuzun sevabını aynen ona o hakikatleri anlatan kadar kazanmış olacağız.

Bu itibarla, insanlara kim meseleyi daha iyi anlatacaksa, herkes onun için konuşma zemini hazırlamalı ve diğerleri de dinleyenler arasında bulunmaktan rahatsızlık duymamalıdır.

10. Karşımıza Bilmediğimiz Meseleler Çıktığında Rahatlıkla "Bilmiyorum" Diyebilmeli

Rehberimiz ve Efendimiz (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) bu mevzuda da bize en güzel örnek durumundadır. Kendisine Yahudiler, ruh hakkında soru soruyorlar. Efendimiz böyle bir pozisyonda dahi bilmediği bir hususta bir şey söylemiyordu. Peygamberliğine dair şüphe ve tereddüt hâsıl etmek isteyen bu hasımların, hasımca sualine dahi Efendimiz, henüz vahiy gelmediği için cevap vermiyor, vahyin gelmesinden sonra cevap veriyordu.

Kendisine vahiy meleği Cebrail gelip kıyametin ne zaman kopacağını sorunca ne demiş ve nasıl cevap vermişti? "Bu meselede kendisine soru sorulan, sorandan daha fazla bir şey biliyor değildir." Her sorulana cevap verme mecburiyetinde olmadığımızı anlatmak için bundan daha güzel bir misal bulunabilir mi?

İmam Ebû Yusuf Hazretleri'ne yüz soru sorulur, atmışına bilmiyorum cevabını verir. Derler, "Ya İmam biz sana maaş ödüyoruz, yüz sorudan atmışına bilmiyorum, cevabını verdiniz; bu nasıl olur?" İmam şöyle cevap verir: "Siz bana bildiklerim karşısında maaş ödüyorsunuz. Eğer bilmediklerim karşısında bir şey ödemeniz gerekseydi bütün dünya yetmezdi." İmam Ebû Yusuf o gün fetva makamının zirvesinde bulunuyordu.

Bunlar ve bunlar gibi misaller gösteriyor ki, haysiyet ve şeref itibarıyla en devâsâ kametler bile her sorulan şeye cevap vermemişler. Hatta "Bilmiyorum." bile diyebilmişler. Bizler de bilmediğimizi itiraf edelim ama işin arkasını

da bırakmayalım. Muhatabımızı o meseleleri bizden daha iyi bildiğini kabul ettiğimiz insanlara götürelim; öğrenelim onlara da öğrenme zemini hazırlayalım.

11. Anlatılacak Hususlar Önce Yaşanmalı, Sonra Anlatılmalı

"Yaşadığını anlatmak, anlattığını da mutlaka yaşamak" bir tebliğ adamının en önemli prensiplerinden biri olmalıdır. Zira tebliğ insanı hakikî mümin olma yolundadır.

Ayrıca tebliğ adamı, yaşanmayan sözlerin, nasihatlerin, herhangi bir müspet tesir meydana getirmeyeceğini de bilmelidir. Evet, samîmî olmayan söz ve davranışlara Allah (celle celâluhû) bereket ve tesir lütfetmez.

Tebliğ adamı bu hususa çok dikkat etmelidir. Halkın arasında iken nasıl bir davranış sergiliyorsa, bunu yalnız kaldığı zamanlarda da devam ettirmeli ve gizli-açık bütün davranışlarında samimi olmaya gayret göstermelidir.

İslâmî âdâba uymayan, sünnetlere karşı lâkayt kalan, farzları tembellik ve şuursuzlukla esneyerek yapan insanların İslâm adına yapacakları tebliğ ve irşâd, yani dille cihad, aslında bir cinayettir. Bütün insanlığın özlemini çektiği halde elde edemedikleri İslâm'ın o saf, sâde ve fıtrî yaşantısına teşvik edenler yumuşak koltuklarında oturdukları, lüks ve ihtişam içinde yemek-içmek gibi fantezi zevklerle meşgûl oldukları müddetçe muhâtapları: "Sâde ve fıtrî bir hayat tarzı olarak anlattığın İslâm'ı, buyur önce sen yaşa. Biz de arkandan geliriz!" diyerek reddedeceklerdir.

Evet, gönüllere girmenin, başkalarına tesir etmenin ve

kalplere taht kurmanın tek şartı, Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) yaptığı gibi, söylenen her şeyi evvelâ söyleyenin kendisinin yaşamış olmasıdır.

12. İrşâd ve Tebliğ Adamı Civanmert Olmalı

O, neyi var neyi yok hepsini dini uğrunda feda etmesini bilmelidir. Gönülleri fethetme yolunda, civanmertliğini bir burak edinmeli ve o yola öyle gitmelidir. Civanmertlik deyince aklımıza hemen validemiz Hz. Hatice-i Kübrâ geliyor. Efendimiz'den çok erken doğmuş ve vefatı da çok erken olmuştu. Belki de bu erkenlik ona isminden geliyordu. Zira Hatice erken doğan, demektir. Kâinatın Efendisi'ni tanıdığında, Allah Resûlü'nün dünya adına hiçbir şeyi yoktu. Hz. Hatice ise zengin, soylu ve güzeldi. Buna rağmen o, büyük firasetli kadın, Allah Resûlü'ndeki büyük mânâyı sezmiş ve O'na talip olmuştu. Ticarî maksatla kervanlar teşkil ediyordu ve bu mevzuda söz sahibiydi. Allah Resûlü'nden çocukları oldu. Medine devrini idrak edemeden de vefat edip rahmet-i rahmana kavuştu.

Tam peygambere zevce olabilecek yaratılışta bu büyük kadın, hakikaten civanmertti. Allah Resûlü risalet emrini tebliğe başlayınca, sanki onun böyle bir vazife ile tavzif edileceğini daha önceden biliyormuş gibi hiç tereddüt etmeden onu tasdik etti. Sonra da bütün servetini Allah Resûlü'nün emrine verdi. O büyük serveti, hep Allah için sarf ediliyordu. Mekkeli müşriklerin Müslümanlara karşı başlattıkları boykot döneminde bu koca servetten hiçbir şey kalmamıştı. Öyle ki bazen, Allah Resûlü açlıktan bayılacak hâle gelir, fakat yiyecek bir şey bulamazdı. Zira,

o esnada sofraya getirilecek bir kuru ekmekten dahi mahrum bulunuluyordu. Hz. Hatice Validemiz işte bu devrede yatağa düşüyor; hatta yoksulluktan tedavi çaresi dahi aranamıyor ve bir gariplik içinde uçup ötelere gidiyordu. Civanmertlikte son ufuk bitip tükenmedir ve işte anamız Hz. Hatice Validemiz, bu ufka herkesten önce ulaşmıştır.

Hz. Ebû Bekir testinin içine koyduğu çakıl taşlarıyla babasını oyalıyor ve bütün altınlarını Allah için sarf ediyordu. Bundan dolayı halife olduğunda dahi, başkalarının koyunlarını sağarak geçinme zorunda kalacak kadar fakir düşmüştü. Bir zamanlar Mekke'nin en zengin tüccarlarından olan Allah Resûlü'nün bu mağara arkadaşı, sıddîklerin serdarı, o da bir civanmertlik örneği ile her şeyini feda etmişti. Hz. Ömer (radıyallâhu anh) Efendimiz, Medine'nin en fakiri ne ile geçiniyorsa o da onunla yani birkaç hurmayla geçiniyordu. Demek ki o da maddî imkânlar açısından tükenmişti.

Her sahabi bu mevzuda âdeta birbiriyle yarışıyordu. İnandıkları değerler uğruna, gösterdikleri civanmertlikle kalb ve gönüller fethediliyor ve her geçen gün İslâm'a katılımlar çığ gibi büyüyordu. Zira onlar her mevzuda olduğu gibi bu mevzuda da derslerini Allah Resûlü'nden almışlardı. Bir gün bir zat kavmine giderek şöyle demişti. "Ey kavmim derhal bu zâta teslim olun, çünkü o peygamberdir. Eğer peygamber olmasaydı bu kadar cömert olamaz ve rızık korkusundan endişeye kapılırdı. Hâlbuki o, kim ne isterse hemen veriyor!"

Genç-ihtiyar herkes, bu türlü yollarla gönüllere girmeye çalışmalı ve onları fethetmelidir. İnsan bu yolda bütün varlığını sarf ederek bir insanın gönlüne, Cenâb-ı Hakk'a imanı

yerleştirebilse, çok şey kazanmış ama buna karşılık hiçbir şey kaybetmemiş sayılır.

Cennet'in kapısını cömertler açacaktır. Dünyada o kapıya giden yolları da açalım ki, yanımızda daha nicelerini o kapıya kadar götürmüş olalım. Cennet'e ilk defa âlimler, vaizler veya hocalar değil, hak ve hakikati anlatma uğruna malını ve canını hak yolunda sarf eden talihliler girecektir.

13. Pes Etmemeli, Yılmamalı, Israrlı Olmalı

Tebliğ ve irşâdda ısrar, Allah'ın rızasını kazanmaya vesiledir. Aynı zamanda o, tebliğ adamının samimiyet nişanı ve anlatılanların da vicdanlarda kabul bulmasının sırrıdır. Israr, anlatılan meselelerin, büyüklüğüne uygun bir hassasiyetle ele alınmasının en açık emaresidir. Bunun mânâsı şudur: Yüce Allah insanların, "La ilâhe illallah Muhammedü'r-resûlullah" demelerine önem veriyor ve bu cümlenin gönüllerde yer etmesini istiyor. İşte tebliğ adamı, Cenâb-ı Hakk'ın önem verdiği bu meseleye hayatını adayıp, Kelime-i Tevhîd'in gönüllere yerleşmesi için sürekli uğraşması itibarıyla, Rabb'inin büyük gördüğü şeye, yine o şeyin azametine uygun şekilde karşılık vermiş oluyor. Evet, onun ısrarı, işte böyle bir mânâya gelmektedir.

Öyle ise hizmet insanı, Allah'ın önem verdiği şeyde ısrar etmelidir. Bu, onun iddiasında ne kadar samimi olduğunu gösterir. Evet, inandığı değerler uğruna bütün bir ömrünü vermeyen, mürşid olamaz. Böyle olmayanlara zaten mürşid demek de doğru değildir. Mürşid, anlattığını yüz defa anlatacak, dinlemezlerse "yüz birinci" deyip yine anlatacaktır. Şartların olgunlaşmasını bekleyecek, muhâtabının kabul

göstereceği ânı yakalamaya çalışacak; darılmadan, gücenmeden bir ömür boyu hep anlatacaktır... Tıpkı peygamberler gibi. Zira onların hayatı bütünüyle ısrardır. Evet, onlar, hakkı ısrarla tebliğ etmişlerdir.

14. Neticeyi Allah'a Bırakmalı

Tebliğ ve irşâd vazifesini yapanlar, tebliğin neticesini ve kabûlünü Allah'a bırakıp, hiçbir zaman neticeye karışmamalıdırlar. Zira, onların vazifesi yalnız tebliğdir; netice ise tamamen Cenâb-ı Hakk'a aittir.

İnsanları dine dâvet edenler, yalnız vazifelerini düşünmelidirler. Nitekim öyle peygamberler gelmiş geçmiştir ki, bütün bir hayat boyu peygamberliklerini anlatıp, tebliğde bulunmalarına rağmen, kendilerine inanan tek bir insan olmamıştır. Fakat, onlar, hiç ümitsizliğe düşmeden hep vazifelerini hakkıyla yerine getirmişlerdir. Hayatlarının hiçbir anında itirazda bulunmamışlar ve: "Niçin hizmet edemedim? Niçin bana inanan yok? Niçin bu iş fiyasko oldu? Niçin bu falsolar birbirini takip edip durdu?" demeyip ümitsizliğe kapılmamışlardır.

Evet, her peygamber, sadece vazifesini nasıl yapacağını düşünür. Bunun için de bütün şartları göz önüne alır ve vazifesini öyle yapar. Anlattığı şeyleri diğer insanlara kabul ettirmek, kendi vazifesine dâhil değildir. O sahada hüküm, Allah'ın dilemesine âittir.[54]

---

[54] M. Fethullah Gülen, *Sonsuz Nur*, 1/162-164; *İrşad Ekseni*, s.134-140; *Asrın Getirdiği Tereddütler, 3/17-20.*

İrşad Erleri İçin Ölçüler

- *Efendimiz* (sallallâhu aleyhi ve sellem), *hayatı boyunca bir defa hac yapmıştır. Ama bütün hayatı, tebliğ ve irşadla geçmiştir.*
- *Bazı gözyaşları, pek çok gönlün fethedilmesine vesile olabilir.*
- *Büyüklük, büyük işler ve büyük plânlarda değil, insanın rıza-yı ilâhîye gözünü dikmesi ve Allah'ın da, "Ben senden razıyım." demesinde aranmalıdır.*
- *Sakın tohum atmayı hasat mevsimine bırakma; iki mevsimdeki gayretin de boşa gider!*
- *İnanan bir insanın, inancını mutlaka amel zeminine koyması şarttır. İman ve amel kişinin duygularını baskı altına alınca, onun davranışlarında da istikamet belirmeye başlar.*
- *İnsanı yaptığı hataları rahatsız ediyorsa, o kimse, günahı sevaptan ayırabiliyor demektir.*
- *Muvaffakiyetin düşmanı refahtır, lükstür. Müslümanların muvaffakiyeti, ancak komando gibi basit yaşamakla mümkündür.*
- *Tedbir kaderi değiştirmese de neticede insanı kadere taş atmaktan kurtarır.*
- *Tebliğde mühim olan, anlatılan mevzuun ihlâsa iktiranı ve hüsnükabul görmesidir. Hiç kimse, kendi seviyesinden üstün olanlara bir şey tebliğ etmeye çalışmamalı, zira aksûlamel yapabilir. Oğul pederine, talebe hocasına, çırak ustasına, bir şey söylememeli. Ebû Talib'in,*

Efendimiz'i kabul etmemesi, üzerinde durulmaya değer bir mevzudur...

- *Mü'min, yeryüzünde emniyet ve güvenin temsilcisidir.*
- *Kötülüğe kilitlenmiş şerir kimselere insanca davranarak şerleri önlenebilir. "İnsan, iyiliğin kölesidir." sözü hatırlanmalı...*
- *Şeytan, çok defa hayatını irşad eksenli yaşamayanları yoldan çıkarır. Emr-i bi'l-mârûf, nehy-i ani'l-münkeri olmayan kimseler, vahyin bereketinden mahrum kalır. Bu kimselerde kat'iyen ilham esintisi olamaz. Kitaplar yazabilirler, fakat yazdıkları yümünsüz, bereketsiz, karanlık şeylerdir. Emr-i bi'l-mârûf, nehy-i ani'l-münker yapan insanlardır ki, bunlarda her zaman ilham esintileri görülür. Onun içindir ki bizler, okuyacak, düşünecek ve herkese bir şeyler anlatmaya çalışacağız ki, ruhumuz itibarıyla canlı kalabilelim.*
- *Her mürşidin derdi bu zamanda sadece Allah'ın (celle celâluhû) hoşnutluğu olmalı, hiçbir dünyevî duygu ve düşünce onun için gaye olmamalıdır. Bir mürşit şöyle düşünmelidir: "Şayet yolum bir gün Cehennem'e uğrasa, orada dahi âşina bir sîma bulup, hakkı ve hakikati anlatmalıyım." İşte, asrımızda ihtiyaç duyduğumuz ideal hizmet adamının düşünce portresi.*[55]

Konu ile İlgili Bazı Kaynaklar

- İ'la-yı Kelimetullah veya Cihad, Nil Yayınları
- İrşad Ekseni, Nil Yayınları
- Peygamberimizin (s.a.s) Tebliğ Metodları, Işık Akademi Yay.
- Müspet Hareket, Işık Yayınları
- Allah Sevgisi, Nil Sesli Yayınları
- Nefse Karşı Büyük Kavga, Nil Sesli Yayınları

---

55 M. Fethullah Gülen, *Ölçü veya Yoldaki Işıklar*, s. 208-211.

Sorular

1- "İyiliği emretmek, kötülükten alıkoymak" tabiri aşağıdakilerden hangisi için kullanılır?

a- Tefekkür

b- Tezekkür

c- Emr-i bi'l-ma'rûf nehy-i ani'l-münker

d- Cihad-ı Asgar

2- "Allah'la kullar arasındaki engelleri kaldırmak" diye tarif edilen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

a- Namaz b- Cihad

c- Ezan d- Dua

3- Aşağıdakilerden hangisi irşad ve tebliğ vazifesini yaparken dikkat edilecek hususlardan biri değildir?

a- Dine ait meseleleri çok iyi bilmek.

b- Asrın ilim ve tekniğini takip etmek.

c- Yapılan bütün işlerin ihlâs ve samimiyet yörüngeli olması.

d- Bilmediğimiz bir konuda soru sorulduğunda "bilmiyorum" demekten sakınmak.

4- İrşad ve tebliğ ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

a- İrşad ve tebliğ her müminin vazifesidir.

b- İrşad ve tebliğ günümüzde farzlar üstü bir farzdır.

c- İrşad ve tebliğ ancak devlet imkânlarıyla yapılır.

d- Müslüman olmayanları irşâd; onları iman ve İslâm'a davet etmektir.

5- "Bir kimsenin haramları terk edip farzları işlemek sûretiyle nefsini terbiye etmeye çalışmasına, İslâm'ın çirkin gördüğü büyük-küçük her türlü kötülüğü terk edip sünnet-i seniyyeye uygun hareket etmekle hâl ve hareketlerini düzeltmeye uğraşmasına, duyup öğrendiği hak ve hakikatleri gerek aile efrâdına gerekse çevresindekilere duyurmak için gayret sarfetmesi"ne ne denir?

a- Cihad-ı Ekber (Büyük Cihad)

b- Cihad-ı Asgar (Küçük Cihad)

c- Tefekkür

d- Rabıta-yı Mevt

6- Aşağıdaki kelime eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

a- Münkerât: İslâmın çirkin gördüğü şeyler.

b- Kelime-i Tevhid: Lâ ilâhe İllallah

c- Muvaffakiyet: Başarı

d- Hüsnükabul: Kabul edilmeme, reddedilme.

7- "Din, namus, vatan ve milleti koruyup kollamayı, bu uğurda mücadelenin bir cihad, cihadın da erişilmez bir kulluk vazifesi olduğunu fevkalâde bir muvazene içinde insanlığa tebliğ eden, Hz. Muhammed'dir (sallallâhu aleyhi ve sellem)." diyen kimdir?

a- M. Fethullah Gülen

b- Yahya Kemal Beyatlı

c- Bediüzzaman Said Nursî

d- Mehmet Akif Ersoy

8- "Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), hayatı boyunca bir defa hac yapmıştır. Ama bütün hayatı, tebliğ ve irşadla geçmiştir." sözüyle en çok vurgulanan husus nedir?

a- İrşad ve tebliğin önemi.

b- Hacca bir kereden fazla gitmemek gerektiği.

c- Efendimiz'in çok istemesine rağmen bir kere haccedebildiği

d- Haccın çok önemli bir ibadet olduğu.

9- "Cihad" kelimesi, Batı dillerinde genelde "kutsal savaş" (holy war) şeklinde tercüme edilmektedir. Bu şekilde bir tercüme doğru mudur? Neden?

a- Doğrudur. Çünkü İslâm savaşı emreder.

b- Doğrudur. Çünkü kutsal savaşa cihad denir.

c- Yanlıştır. Çünkü cihad sadece savaş anlamına gelmeyip, Allah'ın dinini tebliğ için yapılan her türlü faaliyeti de içine alır.

d- Yanlıştır. Çünkü cihad kelimesinin karşılığı "barış"tır.

10- Aşağıdakilerden hangisi cihadın gayesi olamaz?

a- İnsanlara Allah'ın adını ulaştırabilmek.

b- Hakk bayrağını yüceltmek.

c- İslâm ile insanlar arasındaki engelleri ortadan kaldırmak.

d- Daha fazla toprak fethederek zenginleşmek.

3- TEMSİL, HÂL DİLİ

Başkalarına hak ve hakikatleri ulaştırmada kullanılması gereken dil, kâlden ziyade Müslümanın hâl dili olmalıdır. (M. Fethullah Gülen)

Temsil ve Hâl Dili Ne Demektir?

Temsil ve hâl dili, bir tebliğ insanının düşüncelerini duruşuyla, hâl ve tavırlarıyla anlatması, anlattığı şeyleri önce kendisinin yaşaması ve örnek bir hayat ortaya koymasıdır. İnsanlara hak ve hakikati en güzel anlatma şekillerinden birisi temsildir. İnsan, anlatmaya çalıştığı hususlardan ne kadar istifade edebilmişse onu bizzat hareketleriyle de göstermesi önemli bir esastır.

Gerçek yiğitlik temsildir. Kur'ân ve iman hakikatlerini anlatmayı kendisine rehber edinen bir insan, anlattıkları ile çelişik bir hayat yaşamaması gerekir. Olumlu ve müspet davranışların, temsil mevkiinde bulunan insanlar tarafından ortaya konulması, o insanın muhatabına karşı tesirli olması açısından çok önemlidir. Yani bir insan namazı anlatıyorsa öyle bir namaz kılmalı ki, dışarıdan ona bakanlar, "Bu zatın hiç bir şeyi olmasa, sadece şu namazı onun hak çizgide olduğunu

gösteriyor" demelidirler. Hatta ona dışarıdan bakan insanlar tam inanmasalar bile onun bu namazının dikkate alınması gerektiğine inanmalıdırlar.

Tebliğ ve irşâd görevini, kendisine vazife edinen kutluların, anlattıkları şeyleri önce kendilerinin yaşaması gerekir. Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerim'de konuyla alâkalı ikaz sadedinde şöyle buyurur: "*Halka iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz yoksa?*" (Bakara, 2/44) "*Ey iman edenler! Niçin yapmayacağınız şeyleri söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemek, Allah'ın en çok nefret ettiği şeylerdendir.*" (Saf, 61/2-3)

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) ise bir hadislerinde bu hakikati şöyle dile getirir: "İnsanlara iyiliği emredip de kendilerini unutanlar cehennem ateşinde bağırsaklarını sürüklerler. Onlara, "Siz kimlersiniz?" diye sorulur. Şu cevabı verirler: 'Biz, insanlara hayrı emrettiğimiz halde kendimizi unutan kimseleriz."[56]

Bir tebliğ insanı sözüylü özünün bir olmasına, temsil keyfiyetinde zafiyet göstermemeye azami dikkat etmeli, sözlerinin tesirli olması açısından anlattığı şeyleri önce kendisi yaşamalıdır.

Efendimiz'in Temsili, Tebliğinden Önce Geliyordu

Peygamber Efendimiz'in hayatına baktığımızda, Efendimiz'in temsilinin tebliğinden bir adım önde olduğunu görüyoruz. O, anlattığı hakikatları öyle temsil ediyordu ki, O'na bakan bir insan, başka hiçbir delile ihtiyaç duymadan

[56] Süyûtî, *ed-Dürru'l-Mensûr,* 1/158.

Cenâb-ı Hakk'ın varlığına kanaat getirirdi. Hatta çok defa sadece O'nu görmek, O'nun peygamberliğini kabul etmeye yetiyordu. Abdullah b. Revâha, "Eğer O, apaçık mucizelerle gelmiş olmasaydı, sadece O'nu görmek, O'na inanmaya yeterli sayılırdı."[57] derken bu hakikati ne güzel dile getirir.

O'nun hâl dili öyle etkileyici idi ki Abdullah b. Selâm gibi bir Yahudi âlimi, sadece bir kere O'nu görmekle: "Bu simada yalan yok, bu simanın sahibi ancak Resûlullah olabilir." diyerek iman etmişti.[58]

Demek ki, O'nu görmek, kabul etmek için yetiyordu. Hayatını başkalarına bir şeyler anlatmaya adayan insanlar, bu türlü kabullenmenin ne kadar zor olduğunu herkesten daha iyi anlarlar. Zira bunlardan çoğu bir ömür boyu didinir durur da iki elin parmak sayısı kadar insana bir şey anlatamaz veya kendini onlara kabul ettirip, ruh dünyalarına giremez. Hâlbuki bir de Allah Resûlü'ne bakalım. Şu anda bir milyara yakın insanın gönüllerine taht kurmuş ikinci bir insan göstermek mümkün müdür? Günde beş defa, bütün cihanı çınlatacak bir coşkuyla ismi minarelerden söylenen başka bir kimse var mıdır?

Öyleyse insanlık O'nu seviyor ve günde birkaç defa O'na bağlılığını ilan ediyor. Her şeye rağmen Hz. Muhammed Aleyhisselâm, gönüllere taht kurmaya devam ediyor. Zira O, başkalarına dediklerini ilk olarak kendi nefsinde yaşamış ve her zaman dediklerinin canlı bir misali olmuştur. Onun için de her sözü kitlelere tesir etmiş, söyledikleri sinelerde kabul görmüştür.

57 Kadı Iyaz, *eş-Şifa*, 1/249.

58 Aliyyülkârî, *el-Masnu'*, s. 149.

O, insanları Allah'a kulluğa davet ederken en güzel kulluğu kendisi temsil ediyor, ayakları şişinceye kadar namaz kılıyordu. Bir gün kendisine, gelmiş ve geçmiş bütün günahlarının affolduğu hatırlatılıp "Kendini niçin bu kadar zahmete sokuyorsun?" dendiğinde "Rabbime şükreden bir kul olmayayım mı?" cevabını veriyordu.[59]

O, isteseydi krallar gibi yer, içer ve yaşardı. Zaten böyle bir hayat O'na daha Mekke'de iken teklif de edilmişti. Ancak O, dini uğruna, çileli bir hayatı, rahat bir hayata tercih etmişti. O'nun, bu sade yaşayışıydı ki, kitleleri kendisine yönlendiriyordu.

O'nun halifelerinden Hz. Ömer de esasen çok sade bir hayat yaşıyordu; ancak Allah Resûlü'nün yaşantısı, O'nun dahi gözlerini yaşartıyordu. Bir gün Allah Resûlü, "Ömer niçin ağlıyorsun?" soruyor, Hz. Ömer, "Yâ Resûlallah, şu anda krallar, kuş tüyü yataklarda yatarken, sen hasır üzerinde yatıyorsun ve üzerinde yattığın hasır teninde izler bırakıyor; hâlbuki sen, Resûlullah'sın. Rahat bir hayata herkesten daha çok lâyıksın!" cevabını verince Allah Resûlü, Hz. Ömer'e şunları söylüyordu: "Razı değil misin yâ Ömer, dünya onların olsun, ahiret bizim?"[60]

O, kendi şahsî yaşantısında, sadelerden sade bir hayat yaşıyordu. Daha doğrusu O, yaşamıyor, yaşatıyordu. Zaten O'nun, bütün ruhlara girip, gönüllerde taht kurmasının sırrı da bu şekilde bir temsil keyfiyetinden değil miydi?

Tebliğ vazifesini iş edinenlerin, Allah Resûlü'nün bu tavır ve hareketlerinden alacakları çok dersler vardır. Gönüllere

---

59 İbn Hibban, *Sahih*, 2/386.

60 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 2/231.

girmenin, başkalarına tesirli olmanın ve kalblere taht kurmanın tek şartı, Allah Resûlü'nün yaptığı gibi, söylenen her şeyi, evvelâ söyleyenin kendisinin yaşamış olmasıdır.

Mesela bir kimseye teheccüdün ve gözyaşı dökmenin ehemmiyetini anlatmak isteyen kişi, önce kendisi gece kalkıp teheccüdle beraber seccadesini ıslatıncaya kadar ağlamalıdır. Aksi takdirde böyle bir kimse, "*Niçin yapmayacağınız şeyi söylüyorsunuz?*" (Saf, 61/2) âyetinin tokadını yer ve hiçbir zaman tesirli olamaz[61]

Hz. Ebû Bekir, Temsiliyle İnsanları Kendisine Hayran Bırakıyordu

Peygamber Efendimiz gibi O'nun dizinin dibinde yaşayan sahabi efendilerimiz de temsil insanıydılar. Onların hayatında kâlden (söz) ziyade hâl ön plândaydı. İnsanları örnek yaşantılarıyla etkiliyorlar ve onların İslâm'a girmelerine vesile oluyorlardı.

Hz. Ebû Bekir Efendimiz (radıyallâhu anh) de onlardan biriydi. Mekke, mü'minleri sinesinde barındırmaz hâle geldiği zaman, Hz. Ebû Bekir de barınamayanlar arasında bulunuyordu. Tıpkı kendisinden evvel giden arkadaşları gibi o da Habeşistan'a hicret etmeyi düşünmüştü. Yolda İbnü'd-Dağinne isimli bir müşrikle karşılaştı. İbnü'd-Dağinne sordu:

"Nereye ey Ebû Kuhafe'nin oğlu?"

"Kavmim beni kovdu. Artık beni aralarında barındırmak istemiyorlar."

---

[61] M. Fethullah Gülen, *Sonsuz Nur*, 1/262-266.

"Senin gibisi Mekke'den nasıl çıkarılır? Sen, fakirlerin imdadına koşar, dul kadınlara el uzatır, yetimlerin elinden tutarsın. Evet, senin gibi bir insanı Mekke'den çıkarmak, Mekke'yi senin gibi bir kıymetten mahrum etmektir. Gel benim himayeme gir, seni koruyayım."

Hz. Ebû Bekir, döner gelir, o da himayesine aldığını ilân eder. Ama Mekkeli müşrik, Hz. Ebû Bekir'e etrafıyla, havasıyla, Kur'ân'ıyla ne kadar dayanacak, bunu zaman gösterecekti. Hz. Ebû Bekir o müşriğin şartlarına uyarak evine çekilir. Orada kendi kendine Kur'ân okumaya başlar. İlerleyen zamanlarda ise pencerenin önüne cumba gibi bir şey yaptırır, çıkar orada namaz kılar, Kur'ân okur.

Hz. Ebû Bekir gözü yaşlı bir insandı. "Allah" dediği an ağlamaya başlar, hıçkırıklarını tutamaz ve namaz kılarken de içinde boyunduruklar dönüyor gibi namaz kılardı. O cumbasında ibadet ededursun; kadın erkek, çoluk çocuk ne kadar insan varsa halkalar hâlinde Hz. Ebû Bekir'in cumbasının etrafını sararlar ve o, Kur'ân okuyup kendinden geçerken onlar da Hz. Ebû Bekir'i dinlerler, kalpleri İslâm'a ısınırdı.

Bu durum, müşriklerin öne gelenlerini çileden çıkarır. İbnü'd-Dağinne'ye müracaat ederler ve: "Bunu himâyenden at. Yoksa senin himâyende bulunan bir kimse hakkındaki himâyeni bozacak davranışta bulunacağız. Sonra halk senin için dedikodu etmesin." derler.

O, Hz. Ebû Bekir'e Kur'ân okumaktan vazgeçmesini söyler. Hz. Ebû Bekir cevaben, "Ben nasıl olur da Kur'ân okumaktan vazgeçerim! Bu Allah'ın kelâmıdır. Bu kelâm insanlara duyurulsun diye indirilmiştir. Vallahi sen beni himâyenden atsan da ben Allah'ın himâyesinde bu işe devam edeceğim." der.

Bir Beyaz Zencilere Nasıl Servis Yapar?

Kenya'nın fakir bir beldesinde yaşarız biz. Günübirliktir hayatımız... Bulduğumuz kuru bir ekmek mutlu etmeye yeter de artar bizleri. Ben, eşim ve çocuklarım küçük bir teneke barakada yaşarız. Yadırgamayız hâlimizi asla. Zaten birçok Kenyalı da bizimle aynı kaderi paylaşır. Mahallemizin dar, toprak sokaklarından üstü açık lağım kanalları geçer; hastalık, ölüm eksik olmaz beldemizde. Yakıcı güneş ışıkları teneke barakamızı fırına çevirir adeta; sıtma, dizanteri, tifo bırakmaz yakamızı bir türlü...

Bir de beyaz adamlar yaşar bizim ülkemizde. "Onlar ve biz" olarak hayatı sürdürürüz, garipsemeyiz aramızdaki uçurumu: Beyaz Efendi hep üstündür, daima güçlüdür, her zaman saygıya layıktır. Bizlere kendi inanç sistemlerini anlatmaya gelen farklı dinlerin mensupları da hep bu ayrılığı ima ederler: Dinlerini anlatırken zenci-beyaz farkını dile getirmeseler de yaşantılarıyla hissettirirler derimizin rengini... Ayrı sofralarda oturur, ayrı arabalara biner, ayrı evlerde yaşar onlar da.

Bir gün bizim gibi düşünen beyazların da olacağını ve onlarla tanışacağımız ânı hayal ederiz. Afrika'mızın kara bahtının bu buluşmayla aklanacağını tahayyül ederiz gözlerimiz dola dola. Ama sabah uyanınca hayallerimiz sona erer hayatın gerçekleri bir kamçı gibi yüzümüze çarpar.

Onlarla tanışacağımız âna kadar hep böyle devam etti hikâyemiz... Yani, eşimin Türk Okulu'nda öğretmen olarak işe başlamasına değin. Evet, onlar da beyazdı; ama davranışlarıyla, hayat tarzlarıyla kafamızda oluşan kalıpları alt üst etmişlerdi.

O yaz eşim Hasan yeni açılan bir Türk Okulu'nda öğretmen olarak işe başlamıştı. Okulda göreve başladığı ilk günün akşamı Hasan'ın söylediklerini hiç unutamıyorum. Bana büyük bir heyecanla şunları anlatmıştı: "Biliyor musun yöneticiler ve öğretmenlerin bir kısmı beyaz fakat bugüne kadar tanıdıklarımızdan çok farklı. Aynı şartları paylaşıyoruz, aynı masada aynı yemekleri yiyoruz... İnanmayacaksın; ama bana ve zenci arkadaşlara kendi insanlarına davrandıkları gibi davranıyorlar; bir beyaz öğretmen bizlere tepsiyle çay dağıttı. Okul müdürü bir ara beni çağırarak yaşadığımız ortamla ilgili bilgi aldı.

Anlattığı şeyler gerçekten şaşırtıcıydı; bir beyaz adam zencilere nasıl hizmette bulunabilir, aynı ortamı ve standartları nasıl paylaşabilirdi! Bunlar gerçekten bugüne kadar karşılaşmadığımız davranışlardı. Hasan'a, "Bu davranışları içten olmayabilir. Buralara yeni geldikleri için bizlere ihtiyaçları vardır. Birkaç ay sonra bildiğimiz diğer beyaz adamlar gibi davranırlar." diye cevap verdim. Ancak aradan günler aylar geçti. Okuldaki bu insanların davranışları hiç değişmemiş, tam aksine zaman geçtikçe daha da samimi ve içten hâle gelmişti.

Kocam her akşam eve döndüğünde bana onları anlatır olmuştu. Bu insanlarla bir fırsatını bulup tanışmak için adeta can atıyordum. Kafamın bir tarafında hep şu soru vardı: Bir beyaz adam asla kendisini bizimle eşit görmez. Bu mutlaka okulun prensipleriyle ilgili bir durumdur. Hasan yine bir akşam telaşla ve heyecanla geldi eve.

Bana, "Fatma müjde, onlarla artık tanışacaksın. Müdür bey Türkiye'den gelen birkaç misafirle beraber bize gelmek istediğini söyledi."

Önce çok şaşırdım; çünkü böyle bir şeyin asla mümkün olmayacağını düşünüyordum. Hatta Hasan'a biraz da kırılmıştım:

"Lütfen benimle alay etme, dedim. O ise hâlâ aynı

heyecanlı ses tonuyla "Alay etmiyorum. Gerçekten yarın akşam bize gelecekler, buna inan." diyordu.

Eşim oldukça ciddiydi. Onu iyi tanırım. Bu ses tonu ve bu yüz ifadesiyle asla şaka yapmaz. Artık tatlı bir heyecan ve merak sarmıştı beni de. Fakat hâlâ bir yanlışlık olabileceğini düşünüyordum. Hasan'a set bir ses tonuyla:

"Beyaz adam evimize gelmez ki!" dedim. O an ağladığımı fark ettim. Aman Allah'ım neden ağlıyordum ki... Yoksa...

Yoksa simsiyah tenimden süzülen bu beyaz gözyaşları beklediğim, özlediğim ak Afrika'ya mıydı? Beklediğim nur yüzlü insanlar onlar mıydı acaba? Ertesi günü ve gelecekleri saati iple çektim. İçimde hep "Acaba gelirler mi ki?" sorusu vardı. Gelseler bile bize nasıl bakarlar, nasıl davranırlardı; bu farklı hâlimizi ve ortamımızı nasıl karşılarlardı?

Ve geldiler... Önce eşimle kucaklaştılar bir bir... Sonra beni saygıyla selamladılar, büyük bir nezaketle hâlimi hatırımı sordular... Heyecandan titriyordum, mutluluktan ağlamak geliyordu içimden.. Belki de ağlıyordum. Beyaz adamlar bugüne kadar hiç kimseden görmediğim bir saygıyla ve içtenlikle selamlamışlardı beni. İlk kez bir zenci ile beyazın böylesine dostça kucaklaşmasına şahit olmuştum. Hepsinden önemlisi de çocuklarımı tek tek kucaklarına almış onları okşayıp öpmüşlerdi. Üstelik teneke, tek odalı evimizi hiç yadırgamamışlardı. Hepimize ayrı ayrı hediyeler getirmişlerdi. Bir saat boyunca evimizde neşeyle oturup hiçbir şeyi yadırgamadan ve tepeden bakmadan bizimle olmuşlardı...

İşte o zaman anladım ki beklenen ak adamlar, nur yüzlü insanlar onlardı. Yine o zaman anladım ki küçük teneke barakamız tarihe şahitlik ediyordu. Afrika'mızın kara bahtını değiştirecek, beklediğim insanlar galiba bunlardı...[62]

---

62 Zaman, *Ailem Dergisi*, sy. 116, s. 17-20.

Dilin Sussun, Hâlin Konuşsun!

İslâm'da esas olan ameldir, davranıştır. İnsanlara tesir eden husus da hâl ve tavırlardır. Esasında başkalarına hak ve hakikatleri ulaştırmada kullanılması gereken dil de kâlden ziyade Müslümanın hâl dili olmalıdır. Hidayete eren kimselerin, İslâm'a koşmalarının arkasında sözden daha güçlü bir lisan vardır ki, o da İslâm'ın, temsil yoluyla seslendirilen ruhî hayatıdır. Hz. İsa'nın havarileri de Ashâb-ı Kirâm efendilerimiz de değişik milletlerle temasa geçtikleri ve onlara hak ve hakikati anlattıkları dönemlerde o milletlerin dillerini bilmiyorlardı, onların kültürlerine de yabancıydılar. Fakat hâl, tavır ve davranışlarıyla o insanların sinelerinde yer etmeyi başardılar.

Öyleyse, bir müminin hâli, daima dilinin önünde olmalı, tavır ve davranışlar sözlere yön vermelidir ki hem Allah nezninde yalancı olmasın hem de insanlar nazarında kendi itibarına dokundurmasın. Dinimizde önemli olan doğru görünmek değil, doğru olmaktır. Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerim'de "*Öyleyse ey Resûlüm, sen beraberinde olup tövbe edenlerle birlikte, sana nasıl emredilmişse öyle dosdoğru hareket et, istikamet üzere ol.*" (Hud, 11/112) buyuruyor. Dikkat edilirse âyet-i kerimede, "Sadece sözlerinizde doğru olun, başkalarını ikna edecek şekilde söz düzgünlüğüne bakın." denmiyor. "Nasıl emrolundunsa tavır ve davranışlarınla öyle dosdoğru ol" buyruluyor.

Evet, dinimizde görünme değil "olma", söyleme ve telkin etme değil, "yaşama ve tatbik etme" önemlidir. Dolayısıyla, tesirli olma anlatılanları yaşamaya bağlıdır. Tesir sözlerde değil, o sözlerin hâle tercüman olmasında ve Allah rızası gözetilerek söylenmesindedir.

OKUMA PARÇASI

Evrensel Dil: Hâl Dili

İlâhî hakikatleri, gidilen ülke insanlarına anlatmak için o insanların dillerini öğrenmek önemli bir vesiledir. Zaten her peygamber de kendi kavminin diliyle mesajını sunmuştur. Ancak havarilerin halka müessiriyetlerini sadece gittikleri halkın dilini konuşmalarına bağlamak yanlıştır. Hatta ben, bu iddiayı tarihî çok önemli bir gerçeğe kılıf bulma gayreti olarak değerlendiriyorum. Evet havariler gittikleri her yerde çok ciddî müessir olmuşlardır. Ama onların bu müessiriyetlerinin altında yatan gerçek, halka yaklaşımlarında evrensel bir dil kullanmalarıdır ki, o evrensel dil de hâl dilidir. İnsanlığın İftihar Tablosu'ndan sahabeye, sahabeden günümüze kadar bütün gönül sultanları hep bu dili kullanarak kalbleri fethetmişlerdir.

Gittikleri halkların dillerini çok kısa bir zamanda öğrenmelerinin nasıl olduğu -eğer doğru ise- o kadar önemli değildir. Bu durum, Allah'ın o insanların tebliğ aşk ve iştiyaklarına mukabil bir ikramı olabileceği gibi ölesiye gayretlerine de verilebilir.

Mesala, bir sahabi Mekke'den ayrılıp ulvi bir gaye doğrultusunda İspanya'ya geliyordu. Onların dil ve kültürlerini bilmiyordu. Orada kalırken, onu ayakta tutan ve besleyen yegane dinamik ise sadece ve sadece o ulvi gayesiydi. Dil bilmeme ayrı bir dezavantajdı fakat, sebeblerin sukût ettiği noktada ilâhi yardımın gelmesi ve acziyete binaen yaşadığı hak ve hakikatin oluşturduğu hâl diliyle çok şey anlatıyordu ve neticede kısa bir dönemde bulunduğu yerde ki insanlar onun oluşturduğu sıcak iman iklimine koşuyorlardı.

Musab b.Umeyr'de Medineye giderken 12 tane âyet biliyordu. Belki, Medinede söylediği cümleler beşyüz değildi fakat öyle bir dille hitap ediyordu ki o hâl diliyle tanışma bahtiyarlığına eren en katı kalpli kimselerin dahi erimesine vesile olup, bir sene sonra da yetmiş iki kişiyle Akabe biatına geliyordu.

Günümüzde bu örneklerden onbinlercesini göstermek mümkündür. Mesala lisan öğrenmek için Eylül faciası sonrası kursa yazılan bazı Türk arkadaşların anlattıkları ilginç hatıraları sizinle paylaşmak istiyorum. Böyle bir dönemden sonra dünyada müslümanlar farklı değerlendirmelere tabi olmuşlardır. Medyanın müslümanları korkulacak tipler olarak gösterdikleri bir ortamda onlar kursa başlarlar. Müslüman olduklarından dolayı herkes mütecessis bir nazarla onlara bakar, bu bakışlardan rahatsız olsalarda bütün bunlara Hak adına katlanırken gerçeğin böyle olmadığını hâlleriyle ifade etmeye çalışırlar. Kur'ân " Herkes davranırken kendi karekterini sergiler." (İsrâ, 17/84) diyor. Bu arkadaşlar kendi karekterlerini yansıtırken oluşan havadan herkes nasibi almıştır. Oturmada, kalkmada, yemede, içmede, edepte, hayâda ve nezâketteki samimiyeti gören herkes tarafından takdir edilir olmuşlardır. Daha kursun ikinci gününde diğer yabancı talebelerin edebe aykırı tavırlarından dolayı bu arkadaşlardan özür dilenmiş, onların efendilikleri ve nezaketleri nazara verilmiştir.

Yaşadıkları ayrı bir hadise de şudur; sınıfta tanışma esnasında yabancı uyruklu bir talebe Türklerden nefret ettiğini, onları hiç sevmediğini ifade eder. Sebep olarak da ülkesinde karşılaştığı ve olumsuz tavırlarına şahid olduğu Türkleri gösterir. Sevmediği o kimselerin Türk milletinin genel karekterini yansıtmadığı, her milletin içerisinde iyi ve kötülerin bulunabileceği basit cümlelerle kendisine ifade edilir. Bütün bu hadiselerden sonra, zaman içerisinde o çevrede bulunan Türk marketinden alınan Türk mamülleriyle sınıflarda kaynaşmalara vesile

olacak küçük ikramlarda bulunulur, teneffüsler onların renkleriyle renklenmeye başlar. Bir müddet sonra bu arkadaşlar herkesin sevgilisi hâline gelir.

Yine aynı sınıfta ki başka bir yabancı talebe de onları yemeğe davet eder. Yemek ardından sohbet ve neticede akşam namazı kılınır. Oluşan sıcak atmosfer sonrası giderlerken ev ahalisi derler ki; "Şimdi bizim dört müslüman Türk kardeşimiz oldu."

Eylül çalkantısı ve sonrasında dünyada ki olumsuz yayınların oluşturduğu bunaltıcı bir atmosferde, aldıkları bu türlü olumlu yaklaşımlar bu arkadaşların aşk ve şevkinin artmasına sebep olur ve şu değerlendirmede bulunurlar. "Demek her müslüman gerçek mânâda sahip olması gereken sıfatları taşıyıp, onları hayatına hayat kıldığında, o ulvi duygu düşünce adına aşamayacağı hiçbir engel yoktur."

Sözümüzü bir temsil kahramanının sözleriyle noktalayalım. "Biz imana ve İslâma ait değerleri gerçek mânâda hayatımıza hayat kılabilirsek, sair dinlerin salikleri (diğer din mensupları) fevc fevc (grup grup), kabile kabile bu dine gireceklerdir." Bir duygunun ve düşüncenin yaşayabilmesi onun temsilcilerinin olmasına bağlıdır. Eğer sahabe hakkı ile Kur'ân'ı yaşamasaydı, Kur'ân dili bağlı yetim bir kitap hâline gelecekti. Bu zaviyeden sahip olduğumuz değerlerin yetim konumuna düşürülmemesi üzerimize düşen temsil vazifesinde kusur göstermememize bağlıdır. Aksi takdirde bu ihmalin faturasını çok ağır ödemek durumuyla karşı karşıya kalırız. Bu zaviyeden "Çok şey bilmiyorum ki nasıl tam temsil edeyim?" barikatlarına takılmadan, "Çok şeyi bilmektense bir şeyi bilip ve onu yaşayarak temsil insanı olmak çok daha önemlidir." düsturunun rehberliğinde yol almak hem kendimizin hem de gelecek nesillerin garantisi olacaktır.[63]

[63] Cengiz İnanır, *Evrensel dil, Hâl dili*, herkul.org'dan.

Madem Söylüyorsunuz, Öyleyse Yapın

Bir insan dînî emirleri ne kadar yerine getiriyor, yasaklardan ne kadar kaçınıyorsa, Allah nezdinde o ölçüde kadar kıymeti vardır ve kıymeti ölçüsünde de tesir gücü vardır. Hâl ve kâl, hakkı tutup kaldırma, onu temsil edip anlatma adına çok önemli iki cepheli bir dildir. Bu iki görünümlü tek dil hakikatle gürleyince, onun tesiri müthiş olur. Kâl-hâl farklılığına düşmeyenlerin ifadeleri iz bırakıcı ve kalıcıdır.

Gecelerini gafletle geçiren biri, teheccüdden, gece namazından bahsederken utanmalı.. namazını huşû ve hudû ile kılamıyor, Allah'a karşı saygılı davranıp gerekli mehabet ve mehafeti içinde duyamıyorsa, kamil namazdan dem vurmamalı.. zira, Allah anlatılan hususların tesir gücünü, anlatanın yaşamasına bağlamıştır.

Bu arada "*Ey iman edenler! Niçin yapmadığınız şeyleri söylüyorsunuz? Yapmadığınız şeyleri söylemek, Allah'ın en çok nefret ettiği şeylerdendir.*" (Saff, 61/2-3) âyet-i kerimesi de yanlış anlaşılmamalıdır. Ayet-i kerime, "niye-niçin" diyerek sorgularken, "Sakın yaşamadıklarınızı anlatmayın" demiyor. "Madem söylüyorsunuz, Hakk'a tercüman oluyorsunuz, davranışlarınız neden O'na tercüman değil? Bir şeyi söyleyip de yapmamak, Allah indinde gazaba vesile olacak şeylerin en büyüklerindendir." diyor. Yani âyet-i kerime anlattıklarını uygulamayan bir kimsenin hiç konuşmamasını değil, konuşanın, anlattığı hususları uygulama azmi içinde olmasınının lüzumunu ifade ediyor.

Nitekim konuyla ilgili aynı endişeyi taşıyan sahabe-i kiram da bunu Peygamber Efendimiz'e soruyorlar. Hz. Enes

anlatıyor: Biz Hz. Peygamber'e (aleyhissalâtü vesselâm): "Ey Allah'ın Resûlü! Biz kendimiz her şeyi tam yerine getirmedikçe, başkasına iyiliği emretmeyecek miyiz veya kendimiz bütün kötülüklerden sakınmadıkça kimseyi kötülükten sakındırmayacak mıyız?" diye sorduk. Hz. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem): "Hayır! Kendiniz her şeyi/emredilen bütün iyilikleri yerine getirmeseniz dahi yine de başkasına iyiliği emredin/tavsiye edin. Bütün kötülüklerden sakınmazsanız bile yine de başkasını kötülükten sakındırmaya çalışın." diye buyurdu.[64]

Zira yaşamak ayrı anlatmak da ayrı birer ibadettir. İkisini birden yapmayan iki günah, birini yapmayan da bir günahla kendini tesirsizliğe mahkum etmiş olur. Yapmadığınız şeyleri söylemeniz, daha doğrusu, söylediğiniz şeyleri uygulamamanız hem ilâhi azabı celb eder, hem tesir gücünüzü kırar, hem de size olan güveni sarsar, anlattıklarınız "kuru bir laf" olarak işitilip unutulur.[65]

Muhataplar "Yalan Yok Çehresinde" Demeli

Günümüzde dinimize aç insanlar, zaman zaman Müslümanların İslâma uymayan hâllerine takılıp İslâm halkası içine girmekten uzak durabiliyorlar. Bunun pek çok örneği vardır. İşte size bir misal:

Ramazan-ı Şerif'te vaaz u nasihat için Erzurum'un bir köyüne davet edilen İbrahim Hakkı Hazretleri'ni alıp köye getirmek üzere, ücret karşılığında bu işleri yapan gayr-ı müslim bir hizmetçi ile bir at gönderilir. Yola çıkılır. Fakat binek bir

64 Gazzali, *İhya*, 2/329.

65 *Kırık Testi*, 19.09.2004.

tane olduğundan İbrahim Hakkı Hazretleri, Hazret-i Ömer'ın (radıyallâhu anh) Kudüs'e giderken kölesiyle beraber nöbetleşe deveye binmesi hususundaki örnek ahlâkını uygular.

Gayr-ı müslim hizmetçi buna her ne kadar:

"Köylüler bu durumu işitirlerse, beni azarlarlar; ücretimi de vermezler!" diye itiraz etse de Hazret:

"Evlâdım, son nefeste hâlimizin ne olacağı meçhul! Sen köylülerin seni azarlamasından endişe ediyorsun, ben ise Allah huzurunda verilecek olan büyük hesaptan korkuyorum!.. " buyurup ata binme işini sıraya koyar.

Hikmet-i ilâhî tam köye girecekleri esnâda, aynen Hazret-i Ömer'ın (radıyallâhu anh) misâlinde olduğu gibi sıra hizmetçiye gelir. Köylülerden korkan adamcağız, hakkından ferâgat ettiğini belirterek, ata Hazret'in binmesini ısrarla istediyse de İbrahim Hakkı Hazretleri:

"Sıra senindir!" der ve atın önünde yürüyerek köye girer.

Halk bu hâli görünce, hemen hizmetçinin etrafını sarar ve:

"Vay densiz! Gençliğine bakmadan ata kurulmuş, şu ak sakallı ihtiyar üstadı yürütmektesin ha! Bu mu senin sadâkatin! Biz böyle mi tenbih ettik sana!.." şeklinde muhtelif ifâdelerle azarlamaya başlar. Durum böyleyken, İbrahim Hakkı Hazretleri'nin meseleyi îzah etmesi üzerine azardan vazgeçerler. Bu esnâda köylülerden biri, müslüman olmayan hizmetçiye seslenir:

"Be adam! Bu kadar fazileti gördün ve yaşadın! Bâri müslüman ol!"

Hizmetçi, birkaç dakikalık sükûttan sonra oradakilere şu ibretli cümleyi söyler:

"Eğer sizin dininize davet ediyorsanız, aslâ! Ama şu mübârek zâtın dinine dâvet ediyorsanız, o dine daha yoldayken iman ettim bile!.."

Evet, bir tebliğ insanı, başta Allah olmak üzere, Efendimiz, din ve millet hatırına kendisine bakanlara, "Yalan yok çehresinde!" dedirtmeli ve muhataplarını, "Eğer bu insanları böyle yüksek bir karakter ve ahlâka ulaştıran şey dinleri ise onların dini de yalan olamaz." hakikatine ulaştırmalıdır.

Bediüzzaman Hazretleri'nin Temsil Keyfiyeti Nasıldı?

İnsanlığa hizmetle geçmiş nurlu bir hayatın sahibi olan Bediüzzaman Hazretleri, çileli ömrünün her ânını, îmân ve Kur'ân hizmetiyle geçirmiş, hayatı boyunca îmân hakikatlerini tebliğ ve temsil etmiştir.

Üstad Hazretleri Rus esaretinden sonra İstanbul'a döndüğü zaman da şöyle bir vakıa yaşamıştır. Geleneksel Kâğıthane şenlikleri devam ederken milletvekili arkadaşları Molla Seyyid Tâha ve Hacı İlyas ile beraber bir kayığa binmişti. Galata Köprüsü'nden Kâğıthane'ye kadar Haliç'in iki tarafı sayısız Rum, Ermeni ve İstanbullu kadınlarla ve kızlarla doluydu. Kayıkla giderken yanlarından geçiyorlardı. Kendi ifadesiyle, onların varlığından bile haberi yoktu. Hâlbuki Molla Tâha ve Hacı İlyas, Üstadımızı tecrübeye karar vermiş; nöbetleşe onu gözlüyorlardı. Bir saatlik seyahat sonunda her ikisi de:

"Senin bu hâline hayret ettik. Hiç bakmadın." diyerek itirafta bulunmuşlardı. Bunun üzerine Üstadımız onlara:

"Lüzûmsuz, geçici, günahlı zevklerin âkıbeti elemler, teessüfler olmasından, istemiyorum..." şeklinde cevap vermişti.

Evet Üstad Hazretleri, üç farklı zaman diliminde on yıl müddetle İstanbul'da kaldı ve kendi ifadesiyle bir defa dahi harama bakmadı. Millî Mücadele hareketine destek olmak için gittiği Ankara'dan Van'a döndüğü dönemde, Üstadımızın hizmetine Molla Hamid (Ekinci) bakıyordu. Bir gün ona şöyle diyecekti:

"Nasıl küçük bir ateş ormana yayıldığında, yavaş yavaş o ormanı yakar mahveder, bitirir. Nazara tenezzül edip harama bakan bir mü'min, amelini gün be gün yer, mahveder. Sonra korkarım ki o adamın âkıbeti elîm ola..."

İşte o, böylesi bir temsil keyfiyetiyle insanlara hak ve hakikati anlatma adına cehd ve gayret gösteriyordu. Ve insanlar üzerinde en çok da onun hâl dili tesirli oluyordu.

Bir Temsil İnsanı: Tahirî Ağabey

Bediüzzaman Hazretleri, başdöndürücü bir azim, kararlılık ve tavırla alabildiğine fedakâr, tavizsiz bir hayat yaşamıştır. Üstad gibi onun rahle-i tedrisinde yetişen insanlar da etraflarına çok iyi örnek olmuşlardır. Hulusi Efendi'den, Hoca Sabri Efendi'ye, Hafız Ali'den Hasan Feyzi Efendi'ye, Rüşdü Çakın'dan Mustafa Sungur... ağabeylere kadar bütün bu devasa kametlerin hepsi kendi çapında belli hakikati temsil etme adına çok sadık ve çok vefalıydılar. Onlar, sadakatin, vefanın, tebliğ ruhunun, hakka aşinalığın ve adanmışlığın çok ciddi temsilcileridirler.

Üstad Hazretleri'nin hizmet anlayışına göre eğer bir beldede bir Nur Talebesi varsa, orası, İslâm düşüncesi hesabına fethedilmiş demekti. Üstadımız, kendine çıraklık yapan hemen her ferdi, "Himmetim milletimdir." diyen insanlar konumunda kabul ediyordu. Hak ve hakikati anlatma yükü, ancak büyük mefkûrelere kilitlenmiş bahadırların omuzlarında yükselebilirdi.

İşte bu uğurda Üstadımıza çıraklık yapan, iman ve Kur'ân hizmetinde koşturan kahramanlardan birisi de temsil insanı Tahirî Mutlu Ağabey'di. Risale-i Nur'ların ilk defa matbaada baskıya gireceği dönemde Üstadımız, 50-100 lira gibi küçük miktarlarda para bulabilmek için talebelerini sağa sola göndermişti. *Âyetü'l-Kübrâ* telif edilmişti ama bastıracak para yoktu.

Fedakâr Nur Talebeleri'nden Tahirî Ağabey –makamı cennet olsun– bunu duyunca "Üstad'ım bana üç gün müsaade ver." deyip koşa koşa köyüne gitti ve köy meydanında halka mevcut malını mülkünü saydıktan sonra hepsinin satılık olduğunu ilân etti. Dedesinden kalan gül tarlaları da buna dâhildi.

Durumu haber alan bir yakını şaşkınlık içinde: "Tahirî! Sen ne yapıyorsun? Senin durumun ne olacak?" diye sorunca, ona cevaben: "Benim durumumdan sana ne? Ben tarlayı satmak istiyorum, şayet sen almazsan başkasına satacağım." dedi. Neticede Tahirî Ağabey'in o yakını ağlaya ağlaya parayı verdi ve tarlayı satın aldı. Tahirî Ağabey de parayı sevine sevine getirip Üstadımıza teslim etti ve *Âyetü'l-Kübrâ Risalesi*, bu fedakârlık sonrasında neşredilebildi.

Onlardan geri kalmamak için günümüzün nesilleri de iradelerinin haklarını verip onlardan ayrı düşmemeye bakmalılar. Onlardan herhangi birisi, gittikleri yerlerde bir fırtına koparıyor ve orada hak ve hakikat adına hemen bir değişim oluyordu. Bu açıdan kıvam ve iradenin hakkını vermek çok önemlidir. Biz o azim, o kararlılık içinde olursak Cenâb-ı Hak da o işi bizim tabiatımız hâline getirir. Biz de sarsılmadan, yılmadan yerimizde dimdik dururuz.

OKUMA PARÇASI

Madem Dininiz Bu Kadar Güzel, O Halde Ben de Müslüman Oluyorum!

Ebû Hanife'yi kaç gündür göremeyen komşusu meraklanmıştı. Kendisi Müslüman değildi ama bu âlim insandan razıydı ve onu seviyordu. Ondan hiçbir kötülük gördüğünü hatırlamıyordu. Üstelik ne vakit işi düşse hemen yardımcı olurdu kendisine.

Hastalandığını öğrendiğinde vakit geçirmeden ziyaretine gitti. Selam vererek içeriye girdi. Kapıdan girer girmez burnuna çok kötü bir koku geldi. Kokuyu duymamış gibi yaparak şöyle dedi:

"Komşum geçmiş olsun. Allah şifa versin."

"Sağolun kardeşim. Allah razı olsun."

İçerdeki koku geçmemişti. Merakını yenemedi. Bu kokunun nereden geldiği kafasına takıldı. Müslümanların temizliğe çok önem verdiğini iyi biliyordu. O halde bu kötü kokunun başka bir sebebi olmalıydı. Sormadan önce odanın bir duvarının da bezle örtülü olduğunu gördü.

"Bu kokuyu sen de duyuyor musun?"

İmam cevap vermek istemedi. Ama komşusu yüzüne bakmaya devam ettiği için isteksiz olarak başını salladı. Bu evet demekti. Kokunun sebebini öğrenmek isteyen komşusu duvarın kenarındaki bezi kaldırınca her şey ortaya çıktı.

"Komşum. Sizin evin kirli suları duvarın arkasından geçiyor. Bu arada sızıntı yaparak içeriye girmiş. Koku oradan geliyor."

Adam şaşırıp kalmıştı.

"Ama neden bana söylemedin?" dedi.

"Sana söylemek mi? Olur mu hiç dedi biraz doğrularak. Hemen size şikâyet edersem komşuluk hakkı nerede kalacak Allah aşkına."

Müslümanların insana ne kadar değer verdiğini bu olayla daha iyi anladı Müslüman olmayan adam. Bir miktar sessizce düşüncelere daldı. Sonra şöyle dedi:

"Sizi böyle güzelleştiren şey dininiz İslâm'dır."

"Evet, güzellik İslâm'ındır."

"Madem dininiz bu kadar güzel bir din, o halde ben de sizin gibi Müslüman oluyorum."

Adam bu olay karşısında şehadet getirerek Müslüman oldu. Ebû Hanife Hazretleri'nin dinini güzel yaşaması bir insanın daha Müslüman olmasına vesile olmuştu.

Konu ile İlgili Bazı Kaynaklar

- Namaz Aşıkları, Işık Yayınları
- Hayâtü's-Sahâbe, Işık Yayınları
- Efendimiz 1-2, Işık Yayınları
- Saadet Asrında Serisi, Muştu Yayınları

Sorular

1- "Yâ Resûlallah, şu anda krallar, kuş tüyü yataklarda yatarken, sen hasır üzerinde yatıyorsun ve üzerinde yattığın hasır teninde izler bırakıyor; hâlbuki sen, Resûlullah'sın. Rahat bir hayata herkesten daha çok lâyıksın!" diyen sahabi efendimiz kimdir?

a- Hz. Ebû Bekir

b- Hz. Ömer

c- Hz. Osman

d- Hz. Ali

2- Temsil ve hâl dili açısından bakıldığında, bir kimseye teheccüdün ve gözyaşı dökmenin ehemmiyetini anlatmak isteyen kişinin öncelikle ne yapması gerekir?

a- Konuya çok iyi hâkim olmalıdır.

b- İlgili bütün kaynakları araştırmalıdır.

c- Önce kendisi gece kalkıp teheccüdle beraber seccadesini ıslatıncaya kadar ağlamalıdır.

d- Konunun sosyal ve psikolojik yönlerini de araştırmalıdır.

3- Âyetü'l-Kübrâ'yı bastırabilmek için malını mülkünü satan fedâkar Nur Talebesi kimdir?

a- Tahirî Mutlu Ağabey

b- Hulusi Ağabey

c- Hafız Ali Ağabey

d- Hasan Feyzi Ağabey

4- Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

a- Başkalarına hak ve hakikatleri ulaştırmada kullanılması gereken dil kâlden ziyade hâl dili olmalıdır.

b- Bir müminin hâli, daima dilinin önünde olmalı, tavır ve davranışlar sözlere yön vermelidir.

c- Dinimizde yaşama ve tatbik etme değil, "söyleme ve telkin etme" önemlidir.

d- Dinimizde önemli olan doğru görünmek değil, doğru olmaktır.

5- Efendimiz'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) *gördüğünde "Bu simada yalan yok, bu simanın sahibi ancak Resûlullah olabilir." diyerek iman etmiş olan Yahudi âlimi kimdir?*

a- Abdullah b. Selâm

b- İbnü'd-Dağinne

c- Abdullah b. Mes'ud

d- Abdullah b. Abbas

4- UHUVVET (KARDEŞLİK)

Kardeşlerimden ricâ ederim ki, sıkıntı veya ruh darlığından veya titizlikten veya nefis ve şeytanın desiselerine kapılmaktan veya şuursuzluktan, arkadaşlardan sudur eden (ortaya çıkan) fena ve çirkin sözleriyle birbirine küsmesinler ve "Haysiyetime dokundu!" demesinler. Ben o fena sözleri kendime alıyorum. Damarınıza dokunmasın, bin haysiyetim olsa kardeşlerimin mabeynindeki (aralarındaki) muhabbete ve samimiyete fedâ ederim. (Said Nursî)

Uhuvvet Ne Anlama Gelir?

Uhuvvet, Arapça'da kardeş mânâsına gelen "ah" (elif-hı) (أ-خ) kelimesinden türetilmiş olup kardeşlik mânâsına gelir. Kardeş denildiğinde akla ilk plânda aynı anneden ve babadan doğan kişiler gelir. Bu nesep kardeşliğinin dışında dinimizde bir de inanç kardeşliği söz konusudur. Rabbimiz bu hakikati Kur'ân-ı Kerim'de şöyle dile getirir: "*Müminler sadece kardeştirler. O halde ihtilaf eden kardeşlerinizin arasını bulun! Allah'a karşı gelmekten sakının ki O'nun merhametine nail olasınız.*" (Hucurat, 49/10) Bu âyet, dünyanın neresinde

olursa olsun iman bağıyla birbirine bağlı olan bütün müminleri kardeş ilan etmektedir.

Allah'a, Peygamber Efendimiz'e ve Kur'ân-ı Kerim'e iman edip aynı kıbleye yönelerek namaz kılan ve dua eden her mümin kardeştir. Birbirinin dostu, arkadaşı, yoldaşı ve gönüldaşıdır. İslâm din kardeşliğini neseb kardeşliğinden, kandaşlıktan ve soydaşlıktan önde tutmuş, ona daha çok önem vermiştir. Buna genel anlamda din kardeşliği denir.

Böylesi bir kardeşlik bütün inanmış sineleri iman ve takva esasından kaynaklanan kardeşlik bağıyla birbirine kenetler. Âyet-i kerimede bu durum şöyle ifade edilmektedir: "*Hepiniz toptan, Allah'ın ipine (Kur'ân'ına/dinine) sımsıkı sarılın, bölünüp ayrılmayın. Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman idiniz de Allah kalplerinizi birbirine ısındırmış ve onun lütfu ile kardeş oluvermiştiniz. Siz bir ateş çukurunun tam kenarında iken oraya düşmekten de sizi O kurtarmıştı. Allah size âyetlerini böylece açıklıyor, ta ki doğru yola eresiniz.*" (Âl-i İmrân, 3/103)

Âyet-i kerimede Cenâb-ı Hak, cahiliyye devrinde birbirlerine düşmanlıklarıyla ün salmış Evs ve Hazreç kabilesine mensup kimseleri Müslüman olduktan sonra nasıl kardeşler hâline getirdiğini hatırlatmaktadır. Nitekim tarihi kaynaklara göre o dönemde Evs ve Hazrec kabileleri 120 yıldan beri sürekli savaş hâlinde idiler ve İslâm sayesinde kardeş olup savaşa son verdiler.

Kur'ân'ın öngördüğü kardeşlik, sevinçte ve kederde beraber olmayı, sevip saymayı, güvenmeyi, merhamet etmeyi, yardımlaşıp dayanışmayı gerektirir. Nitekim mü'minlerin

iman hazzına erebilmelerini sağlayan sebeplerden biri, kardeşlerin birbirlerini Allah için sevmeleridir. Allah için birbirini sevenler, hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde Arş'ın gölgesinde serinleyeceklerdir. Allah için birbirini sevenler, Allah için bir araya gelip hâl-hatır soranlar, sohbet edenler, Allah için birbirlerini ziyaret edenler, Allah için birbirlerine iyilik ve yardım edenler, Cenâb-ı Hakk'ın sevgisini hak ederler.[66]

Peygamber Efendimiz, bize birlik hâlinde olmamızı, ayrılıp dağılmaktan şiddetle kaçınmamızı tavsiye etmekte, Allah'ın yardımının cemaatle (toplulukla/ birlik-beraberlikte) beraber olduğunu, cemaatte rahmet, ayrılıkta ise azap olduğunu bildirmektedir.[67]

Kardeş Olmak Neyi Gerektirir?

İman kardeşliğinin, kardeşler arasında gerektirdiği çok önemli hak ve sorumluluklar vardır. Mü'min mü'minin kardeşidir, gerçek kardeşidir; onun gözüdür, kılavuzudur. Ona ihanet etmez, ona zulmetmez, onu aldatmaz, canına, malına, namusuna asla göz dikmediği gibi, bütün bunları kendi canı, kendi malı ve kendi namusu telakki eder ve öyle korur.

İman kardeşliği, mü'minler arasındaki başka ufak tefek ihtilafları yok eden en önemli etkendir. Mü'minin mü'mine buğzu bir anlamda münafıklık alametidir. Mü'min mü'minle küs durmaz; kendisi için istediğini mü'min kardeşi için

66 Buhârî, *İman*, 9, 14, *Edeb*, 42; Müslim, *İman*, 67, *Birr*, 37, 38; Tirmizî, *İman*, 10; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 233, 247.

67 Bk. Tirmizî, *Fiten*,7.

istemiyorsa, onu kıskanıyor, ona hased ediyor ve bir takım önemsiz sebeplerle ona düşmanlık besliyorsa, bu gerçek imanın bulunmadığının işaretidir.

Peygamber Efendimiz bir hadislerinde müminlerin birbirlerine karşı olması gerekli olan bağlılığı şöyle ifade eder: "Mü'minin mü'mine bağlılığı, parçaları birbirini bütünleyen bir bina gibidir."[68] Aksi bir tutum, mü'minler cemaatinin gücünün gitmesine, gevşeyip zayıflamalarına ve sonuçta iyiliği hâkim kılıp kötülüğü yok edecek başka bir topluluk bulunmadığından, yeryüzünde büyük bir fesadın çıkmasına sebep olur.[69]

Cafer b. Ebî Tâlib, Mûte savaşında şehit olunca Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) üzüldüler, belki gözyaşı döktüler ama amcasının oğlunun şehit oluşunu sabırla karşıladılar ve dudaklarından yukarıdaki sözü döküldü. "Mümin, kardeşine düşkündür."[70]

Peygamberimiz herkese düşkün, herkesin derdiyle dertlenen müstesna bir insandı. Cafer b. Ebî Tâlib'in şehit olduğu haberi gelince de herhalde üzüntülerini gören sahâbeye üzüntüsünün sebebini açıklarken aynı zamanda ideal müminde olması gereken bir duyarlılığı etrafındakilere, dolayısıyla da biz ümmetine işaret buyuruyorlardı.

Burada Efendimiz'e uymada ve O'na arkadaşlık yapmada, bu güzide sahâbi topluluğunun birbirine olan düşkünlüğünü de hatırlamalıyız. İslâm, yeryüzünde sahâbe efendilerimiz

68 Buhârî, *Salat*, 88, *Mezalim*, 5; Müslim, *Birr*, 65; Tirmizî, *Birr*, 18; Nesâî, *Zekat*, 67.

69 Ali Ünal, "*Cemaat*", Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, 3/25.

70 İbn Hamza, *Esbâbu Vurûdi'l-Hadis*, 3/252.

tarafından en güzel bir şekilde yaşanmıştır. Onları sahâbe yapan dinamikler aslında kendilerine verilen isimden de belliydi. Birbiriyle ülfet edip dost olan, kardeşliği en iyi şekilde gösteren, serkeşliği bırakıp itaatin sihirli gücüne inanan bu insanlar, birbirlerine çok düşkün insanlardı ve bir tarih yazdılar.

İnsanlık tarihinde birbirlerini bu kadar sevip iman kardeşliğiyle kenetlenen ve bu sevgileri destanlaşan başka bir topluluk yoktur. Ölürken bile içeceği bir yudum suyu diğer arkadaşına uzatacak, dini için hicret eden muhacir kardeşine bütün varlığının yarısını verebilecek kadar birbirine düşkün bu insanların kahramanlıkları ciltlere sığmayacak kadar çoktur.

Efendimiz, bir hadislerinde kardeşliğin gereklerini şu ifadeleriyle anlatır:

"Müslüman müslümanın kardeşidir; bir müslüman diğer bir müslümanla karşılaştığı zaman kardeşinin verdiği selama aynı kelimelerle veya daha güzel bir şekilde karşılık verir, nasihat istediğinde ona nasihat eder, düşmanlarına karşı yardım istediğinde ona yardım eder, doğru yolun tarifini isterse ona kolaylık gösterir ve tarif eder, düşmanlarına karşı güç (maddi destek) borç istese ödünç verir, ancak bu istediği müslümanın aleyhine olacaksa ödünç vermez, (müslüman müslüman kardeşine ödünç verme hususunda o kadar hâhişkârdır ki hatta) kardeşi ondan Cennet'ini ödünç istese onu bile verir."[71]

İmam Gazalî de âyet ve hadislerden birbiriyle kardeş, gönüldaş, dost ve ahbab olanların haklarını ve gözetmeleri gereken kuralları şöyle sıralar:

---

[71] Ali el-Müttakî, *Kenzu'l-Ummâl,* 1/151-152.

1. Kardeşlerin maddî yönden birbirini desteklemeleri ve diğerinin yardımına gönüllü olarak koşmaları gerekir.

2. İki kardeş bedenen de birbirine yardım eder.

3. İki kardeş, kardeşini gıyabında savunur, onun kusurlarını ve hatalarını örter.

4. Kardeş kardeşin kusur ve hatalarını görmezlikten gelir ve affeder.

5. Kardeş kardeşine hayatta iken de öldükten sonra da dua eder, onu rahmet ve minnetle anar.

6. Kardeş kardeşe karşı vefalı ve samimi davranır.

7. Kardeş kardeşine karşı soğuk davranmaz, onu sıkacak davranışlardan sakınır. Ülfet için külfetin terk edilmesi gerektiğini bilir.[72]

72 Gazalî, *İhya*, 2/170.

OKUMA PARÇASI

Müminler, Bir Vücudun Organları Gibidir

Vücuttaki organlar bir gün kendi aralarında toplantı yaptılar. Hepsi mide için çalıştıklarından şikâyetçiydiler. Hâlbuki mide görünürde hiçbir şey yapmıyor gibiydi ve onlar olmadan da hiçbir şey yapamazdı. Oldukça sinirliydiler. Toplantının sonunda organlar artık midenin isteklerini yerine getirmemeye karar verdiler. Öyle ya mide için çalışamazlardı.

Göz, ben bundan sonra seçmeyeceğim, diyor; eller, tutmayacağım; ağız gıdalarını kabul etmeyeceğini söylüyor; dişler çiğnemekten vazgeçtiğini haykırıyor; ayak, mide için adım atmama kararını ifade ediyordu.

Dediklerini yaptı, mideyi boş bıraktılar. Fakat aradan çok geçmemişti ki, gözler bulanmaya, eller titremeye, ağız kurumaya, dişler çürümeye, ayaklar takatsiz kalmaya başladı. Görünen o ki, mide onlarsız hayatını sürdüremese de onlar da midesiz yaşayamayacaktı.

Bir vücudu meydana getiren bütün uzuvların bir biri için çalıştığını ve böyle bir birliktelik olmadan yaşayabilmenin mümkün olmadığını anladılar. Demek ki, herkes birbiri için çalışıyordu ve her uzvun eksikliği hissedilecekti.[73]

Efendimiz'in ifadesiyle mü'minlerin birbirlerine karşı durumu, tıpkı bir bedendeki organların, hücrelerin bir-

73 Mehmet Akar, *Mesel Denizi*, s, 128.

birleriyle olan durumu gibidir.[74] *Nasıl, bedenin bir yeri ağrıdığında bütün beden aynı ağrıyı duyar; bedenin bir tarafındaki rahatsızlığın giderilmesi için nasıl tüm beden harekete geçerse, aynı şekilde, bir mü'minin rahatsızlığını tüm diğer mü'minler duymak ve onu gidermekle yükümlüdürler. Bir mü'mine yapılan kötülük, bütün mü'minleri harekete geçirir ve mü'minler her bakımdan birbirleriyle yardımlaşırlar.*

Kardeşliği Tehdit Eden Virüsler Nelerdir?

Peygamber Efendimiz müminleri birbirine bağlayan kardeşlik duygusunu tehdit eden virüsleri bir hadislerinde şöyle dile getiriyorlar:

"Sakın zanna yer vermeyin. Zira zan, sözlerin en yalanıdır. Tecessüs etmeyin, haber koklamayın, rekâbet etmeyin, hasetleşmeyin, birbirinize buğzetmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin, ey Allah'ın kulları, Allah'ın emrettiği şekilde kardeş olun. Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona (ihânet etmez), zulmetmez, onu mahrum bırakmaz, onu tahkir etmez. Kişiye şer olarak, müslüman kardeşini tahkir etmesi yeterlidir. Her müslümanın malı, kanı ve ırzı diğer müslümana haramdır. Allah sizin dış görünüşlerinize/kalıplarınıza bakmaz, fakat kalblerinize ve amellerinize bakar. Takva şuradadır -eliyle göğsünü işaret etti- Sakın ha! Birinizin satışı üzerine satış yapmayın. Ey Allah'ın kulları kardeş olun. Bir müslümanın kardeşine üç günden fazla küsmesi helâl olmaz."[75]

---

[74] Buhârî, *Edeb*, 27; Müslim, *Birr*, 66.

[75] Buhârî, *Nikah* 45, *Edeb* 57, 58, *Feraiz* 2; Müslim, *Birr* 28-34; Ebû Dâvûd, *Edeb* 40, 56.

Hadiste kardeşliğe zarar verebilecek noktalara işaret ediliyor. Hadiste ifade edilenleri sırasıyla ele alalım:

Büyük kavgaların sebeplerine bakıldığında zan yoluyla ileri sürülen fikirlerin bunda önemli bir rol oynadığı görülür. Tabii ki bu **su-i zan**dır. Hüsn-ü zan ise her zaman kârlıdır. Doğru çıksa isabet eder. Yanlış çıksa kaybetmemiş, gıybet etmemiş ve önemli bir kavgayı önlemiş olur.

İnsanları en çok rahatsız eden bir başka şey de **insanların özel hâllerini araştırmaktır (tecessüs)**. Oraya buraya kulak kesilip onu bunu dinlemek bir hastalıktır. Oysaki bu, ahlâkî olmadığı gibi insanların birbiriyle olan münasebetlerini bozmada da birebirdir.

Başkalarını dinleme, bir insan hakkı ihlâlidir aynı zamanda. Fert plânından devletler plânına kadar tecessüs/casusluk yani insanların gizli hâlini araştırma, çirkin ve zararlı bir illettir. Dünya savaşları yüzünden iyice artan casusluk çalışmaları bugün insanlığın huzurunu tehdit eden en büyük âmillerden biri olmuştur.

Rekabet, eğer hayırda ve güzelliklerde, yıkmadan yapılan bir yarışma ise bunu Kur'ân teşvik eder.[76] Ama rekabet, beraberinde başka gayr-i ahlâkî tavırları getiriyorsa bu, rekabet bahanesi altında işlenen başka günahları akla getirir.

Bir mânâda çekememezlik ve kıskançlık da diyebileceğimiz "**haset,** mümin kardeşinde olan güzel bir hasletin sadece kendinde olmasını isteyip onda olmamasını arzulamaktır. Diğer bir ifadeyle bir ferdin, kendisinde olmasını

---

76 Bkz. Bakara, 2/148.

istediği değişik vasıf veya mevhibelerin (Allah'ın ihsanları), başkasında bulunması karşısında duyduğu bir iç rahatsızlıktır. Dolayısıyla mümin hased edemez. Hased, insanın iyiliklerini, sevaplarını, ateşin odunu yiyip bitirdiği gibi yiyip bitirir[77] ve onun ruhunu öldürür. Yine Efendimiz'in ifadesiyle hasetle iman bir kalpte beraber bulunmaz.[78] Mümin ancak gıbta edebilir. Mümin kardeşinde olan bir güzel hâli beğenir, kendinde de olmasını arzu edip o güzel hasletin kardeşinden gitmesini arzu etmezsen ona gıpta etmiş olur.

Kardeşliği tehdit eden virüslerden bir tanesi de **insanların birbirlerine karşı enâniyet kokan davranışlarda ve sözlerde bulunmalarıdır**. Böyle bir davranış ise hem enâniyet sahibi için hem de içinde yer aldığı cemaat için son derece tehlikeli bir husustur. Zira mütevazı olmayanın ve bir buz parçasından ibaret olan enâniyetini bırakmayıp onu cemaat havuzunda eritmeyenin hizmet etmesi ve o cemaat bünyesinde uzun ömürlü kalması düşünülemez.

---

77 Ebû Dâvûd, *Edeb* 44; İbn Mâce, *Zühd* 22.

78 Nesâî, *Cihad* 8.

OKUMA PARÇASI

Karşıdan Bir Kardeşim Geliyor!

Bir filozof arkasında öğrencileri ile akşam vakitlerinde yürürken bir öğrenci sorar:

"Efendim, güneş birazdan batacak. Aydınlık ne zaman bitip, karanlık ne zaman başlar?"

Filozof uzaktaki bir ağacın üzerindeki kuşları gösterir:

"Şunlar ne kuşudur?"

"Ardıç kuşu" derler.

Bir süre sonra ortalık loşlaşır ve bilge bir başka ağacı gösterir.

"Şu ağaç ne ağacı?"

Öğrenciler zorlanarak,

"Meşe" derler. Ortalık daha da loşlaşır.

"Şu uzaktaki hayvan nedir?"

Kimi koyun, kimi inek, kimi köpek der.

"İşte" der bilge, "Bir yolda yürürken karşıdan gelen kişinin cinsini, rengini, yüz hatlarını ve giysisini göremediğiniz halde, "Karşıdan bir kardeşim geliyor!" diyebildiğiniz gün, karanlık bitip aydınlık başlıyor demektir."

Mümin, Mümini Sevmek Zorundadır

Niçin mi? Belki beğenmeyebiliriz, yanlış tavırları olabilir ama mümini sevmek Allah'ın ve Peygamberin emridir. Yanlışlıkları olsa da mümine sırt çeviremeyiz. Ona sahip çıkmak, onu bir şekilde kucaklamak zorundayız.

Allah Resûlü, bizlere emrediyor, “Kardeş olun ey Allah’ın kulları!” Evet, bu bir emirdir ve emri veren de sıradan bir insan değil, Allah’ın vazifeli elçisi Efendimiz’dir. Günümüzde, gerek ülkemizdeki müslümanlara gerekse diğer ülke Müslümanlarına izafe edilen yanlışlıklar, bizim onlara olan bakışımızı sorgulamaktadır.

Yanlışlıklar, hatalar eğer hata ise o hataları onlar mümin diye savunmak herhalde hataya hata eklemek olur. O hatalardan dolayı da mümini inançsız saymak veya imana ve İslâm’a zarar verecek sözler söylemek ve İslâm aleyhinde çalışanların ortaya çıkardıkları bu tür olumsuzluklara takılıp kalmak da gerçek İslâm’ın güzelliklerini görememek, görmede gecikmek ilk elden kayıplarımızdır.

İman, insanlarda anne-baba bir kardeşlikten daha güçlü bir kardeşlik tesis eder. Kardeş, kardeşine bazen güvenemeyebilir. Ama iman kardeşliği, kardeşini kardeşine her yönüyle güvenilir ve dokunulmaz yapar. Sonsuz bir güven tesis eder aralarında. Hucurat Sûresi’nde bu hakikat “Muhakkak müminler kardeştirler.” (Hucurat, 49/10) şeklinde ifade edilir. Az önce geçen ve kardeşliği tehdit eden virüslerin belirtildiği hadiste kardeşliğin şartları şöyle sıralanıyor:

Kardeş, kardeşine sırt çevirmeyecek, ihanet etmeyecek, zulmetmeyecek, onu mahrum bırakmayacak, tahkir etmeyecek, aşağılamayacak, hor görmeyecek. Çünkü “Bir insana, şer olarak bir müslüman kardeşini tahkir etmesi yeter.”

Evet, gerçek iman, hayatın sigortasıdır. Gerçek imanla, bütün hayat sahipleri sigortalanmaktadır. Çünkü Müslümanın müslümana, malı, ırzı ve kanı haramdır, koruma altındadır.

"Allah, sizin sûretlerinize (dış görünüşünüze) bakmıyor. Allah, kalblerinize ve (bir rivayete göre de) amellerinize bakıyor."[79] Kişi, muameleyle belli olur. Öyleyse hakiki iman sahipleri, yukarıda sayılan vasıfları taşıyorsa işte gerçek iman budur. Müminler birbirlerini sevmiyorlar, birbirlerini anlamadan aleyhte konuşuyor, hased ediyor, hep birbirlerinin yanlışlıklarını nazara veriyor, su-i zanda bulunuyor, birbirlerini hoşgörmüyorlarsa, yapılan iyilikler şekilde kalıyor; kalbe inmiyorsa, iman kalbde oturaklaşmamış demektir. Dolayısıyla bu durumdakilere Kur'ân'ın ifadeleriyle, "*Ey iman edenler! (Bir daha) iman edin Allah ve Resûlü'ne!*" (Nisâ, 4/136) âyetinin dediği gibi demek doğru olmaz mı?

Hadisimiz, "Birbirinizin satışı üzere satış yapmayın ve üç günden fazla küs durmayın." sözleriyle bitiyor. Yaşadığımız hayatın her kesitinde rehber olabilecek tavsiyelerle dolu bu hadis, müminin dünyadaki yol haritası gibidir adeta. Haritalar, hedefe giden yolda önemli birer vesiledir. Yukarıdaki tavsiyeler de Cennet'i hedefine koymuş mümin için, sağa sola sapmadan istikametli bir hayat için iyi bir yol haritasıdır.

Abdullah b. Ömer naklediyor: Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) minbere çıktı ve yüksek sesle şöyle dedi: "Ey dilleriyle müslüman olup, iman kalblerine ulaşmayan insanlar! Müslümanlara eziyet etmeyin, onları ayıplamayın, onların gizli hâllerini araştırmayın. Zira kim bir kardeşinin avretini (gizlediği şeyi) araştırırsa Allah da onun avretini (gizlediği şeyi) araştırır. Allah da kimin gizliliklerini araştırırsa kişi kendisini nerede gizlerse gizlesin onu açığa çıkarır, rezil eder."

---

[79] Müslim, *Birr*, 33; İbni Mâce, *Zühd*, 9.

Abdullah b. Ömer bir gün Kâbe'ye baktı ve ona şöyle seslendi:

"Sen ve senin hürmetin ne yüce, ne azametli! Ama şu da var ki mümin, hürmet bakımından senden daha yüce ve daha azametli!"[80]

Peygamber Efendimiz'in konuyla alâkalı iki hadisiyle bitirelim:

"Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu tehlikede yalnız bırakmaz. Kim bir kardeşinin ihtiyacını görürse Allah da onun bir ihtiyacını görür. Kim bir müslümanı bir sıkıntıdan kurtarırsa, Allah da o sebeple onu kıyamet gününün sıkıntılarından bir sıkıntıdan kurtarır. Kim bir müslümanı (n ayıplarını) örterse, Allah da onu (n ayıplarını) kıyamet günü örter."[81]

"Kim kardeşinin ırzını müdafaa ederse, kıyamet günü Allah, onun yüzünden ateşi çevirir."[82]

---

[80] Tirmizî, *Birr*, 85.

[81] Ebû Dâvûd, *Edeb*, 46; Tirmizî, *Hudût*, 3; Buhârî, *Mezâlim*, 3; *İkrah*, 7; Müslim, *Birr*, 58.

[82] Tirmizî, *Birr*, 20.

OKUMA PARÇASI

Kardeşliğin Böylesi!

Akif ile Ali birbirini kardeşten öte seven çok samimi iki arkadaştı. Birbirlerini canları kadar seviyorlardı. Herkes onların bu dostluklarına gıpta ile bakıyordu.

Aynı zamanda onlar aralarında bir sözleşme imzalamışlardı. Tabi bu manevi bir sözleşmeydi. Akif bu sözleşmeye "hayırhâhlık sözleşmesi" diyordu. Hayırhâh, kişiyi devamlı hayra çağıran, kardeşinde görmüş olduğu kusurları sırf Allah rızası için onu kırmadan yüzüne karşı söyleyen ve bu kusurları düzeltmesi için kendisine yardımcı olan arkadaş demekti.

Onlar şuna inanıyorlardı: Herkesin bir hayırhâh edinmesi, kusurlarını düzeltmesi için düşünülen çok tesirli çarelerden birisidir. Çünkü kişiye hakikati hatırlatan ve devamlı hayra çağıran bir hayırhâhının olması onun istikametini korumasına yardımcı olacaktır. Bu amaçla Akif, bir gün arkadaşı Ali'yi karşısına alarak ona şunu söyledi:

– Kardeşim, seninle bir sözleşme imzalamak istiyorum.

– Ne sözleşmesi? Hayırdır?

– Bende gördüğün her türlü yanlış ve eksikleri yüzüme karşı söylemen için sana yetki veriyorum.

– Bunu ancak bir şartla kabul edebilirim. Sen de bende gördüğün kusurları söyleyeceksin.

– Tamam. Oldu bu iş.

Böylece iki arkadaş aralarında bir hayırhâhlık sözleş-

mesi imzaladılar. Artık onlar birbirlerinin hayırhâhı olmuşlardı.

Aradan yıllar geçmişti. Geçen bu yıllar iki samimi dostun samimiyetinden asla bir şey koparmamıştı. Ancak o yıl ikisini de üzen bir gelişme olmuştu. Akif iş için komşu bir şehre taşınmak zorunda kalmıştı. Birbirlerini teselli ediyorlardı. Kendi aralarında şöyle bir söz vermişlerdi: Sık sık birbirlerini ziyaret edeceklerdi. Çünkü bu dostluk ebedlere kadar devam edecekti.

Artık onlar farklı şehirlerde oturuyorlardı. Aradan bir ay geçmişti. Ali, dostu Akif'i ziyaret etmek istedi. Çünkü onu çok özlemişti. Onun adını andığında burnun kemikleri sızlıyordu. Daha fazla sabretmek istemiyordu. Bu amaçla yola koyuldu.

Yolda ilerlerken esrarengiz bir adamla karşılaştı. Adam yolun kenarında oturuyor, sanki Ali'ye bir şeyler söylemek istiyordu. Ali, adamın yanına gelerek selam verdi. Adamla tanıştı. Aslında bu adam insan şekline girmiş bir melekti. Ancak bunu Ali bilmiyordu. Adam sordu:

– Nereye gidiyorsun evladım?

– Arkadaşımı ziyarete gidiyorum.

– Arkadaşın sana büyük bir iyilik yapmış olmalı. Herhalde ona teşekkür borcunu ödemeye gidiyorsundur.

– Hayır! Söylediğiniz gibi ona bir teşekkür borcum yok. Onu Allah için seviyorum ve Allah rızası için onu ziyarete gidiyorum.

– Ne güzel! Sana bir sır vereceğim. Beni iyi dinle. Ben Allah'ın sana gönderdiği bir elçiyim. Nasıl ki sen arkadaşını Allah için seviyorsan şunu bil ki, Allah da seni çok seviyor.[83]

[83] Müslim, *Birr*, 38; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 2/292.
Not: İlgili hadis-i şerifler kurgulanarak anlatılmıştır.

Efendimiz Hicretten Sonra Muhacir ile Ensarı Kardeş İlan Etti

Hz. Peygamber Mekke'den Medine'ye hicret edince pekçok Mekkeli müslüman da ondan önce ve sonra buraya hicret etmişti. Medine'de yeni oluşan İslâm toplumu Mekkeli Muhacirler'le onlara destek olan Medineli Ensar'dan oluşuyordu. Muhacirler ve Medine'nin yerli halkı olan Ensar genel olarak İslâmi açıdan din kardeşi olmakla beraber, Peygamber Efendimiz bu iki unsuru daha iyi kaynaştırmak için aralarında daha özel mahiyette kardeşlikler kurmuştu.

Hz. Ebû Bekir Hârice b. Zeyd ile Hz. Ömer Atban b. Mâlik ile Hz. Osman Evs b. Sâbit ile Ebû Ubeyde Sa'd b. Muaz ile Musab b. Umeyr Ebû Eyyub Ensârî ile Abdurrahman b. Avf Sa'd b. Rebi ile Selman-ı Farisî Ebû Derdâ ile (radıyallâhu anhum ecmaîn) kardeş olmuşlardı.[84]

Bu kardeşlik özel nitelikte idi. Amaç hem Medineli müslümanların, muhacir müslümanlara yardım etmelerini sağlamak hem de bu iki unsuru kaynaştırmaktı. Medineli Ensar, Mekkeli muhacirlere, maddi ihtiyaçlarını karşılanması konusunda yardım ederken, öbürleri de onlara dini öğrenme konusunda destek oluyorlardı. Aralarında karşılıklı ziyaretler, davetler, sohbetler, dertleşmeler eksik olmuyordu. Sırat-ı müstakîm denilen Allah'a giden yolda birlikte yürüyor, bu yolda birbirlerine yardım ediyor, sahip çıkıyor, aynı hâlleri yaşıyor, aynı inancı ve ülküyü paylaşıyorlardı. Hak yolda yürüyen samimi yoldaş, vefakâr dost ve kardeş olmuşlardı.

[84] Bkz.: Buhârî, *Menâkibu'l-Ensar*, 3, Müslim, *Fazailü's-Sahabe*, 203.

Allah rızası için bütün varlıklarını Mekke'de bırakıp Medine'ye hicret eden muhacir Müslümanlara, Medineli müslümanlar muhabbet ve samimiyetle kucaklarını açmışlar, ellerinden gelen her türlü yardımı onlardan esirgememişler ve bütün insanlığa ibret olacak bir kardeşlik tablosu sergilemişlerdir.

Mesela Sa'd b. Rebî, Hz. Peygamber'in kendisine kardeş yaptığı Abdurrahman b. Avf'ın önüne bütün servetini getirip koymuş, "Bunun yarısı senindir." demişti. Büyük Sahabi, cennetle müjdelenen on kişiden biri olan Abdurrahman bin Avf'ın (radıyallâhu anh) verdiği cevap yapılan teklif kadar ibretlidir: "Allah sana malını hayırlı kılsın. Benim onlara ihtiyacım yok. Bana yapacağın en büyük iyilik, içinde alışveriş yaptığınız çarşının yolunu göstermendir." buyurmuştur.[85]

Rabbimiz Kur'ân-ı Kerim'de bu kardeşliği, "*Allah kalblerinizi kaynaştırdı. Onun nimeti sayesinde kardeş oldunuz.*" (Ali İmran, 3/103), "*Dünya kadar para haracasaydın onların gönüllerini böylesine birbirine bağlayamazdın.*" (Enfâl, 8/63) ifadeleriyle anlatır.

Kurulan bu manevi kardeşlik tarihte eşine rastlanmayacak bir şeref tablosudur. Bu kardeşlik neticesinde toplumun değişik katmanları birbirleriyle kaynaşmış, kabilecilik gurur ve düşmanlığı ortadan kaldırmış ve bütün asırlara örnek olacak bir Asr-ı Saâdet dönemi yaşanmıştır.

Ensar'ın, muhacir kardeşlerine gösterdikleri bu eşsiz kardeşlik tablosu Kur'ân-ı Kerim'de şu ifadelerle destanlaştırılır: "*Bunlardan önce Medine'yi yurt edinip imana sarılanlar ise kendi beldelerine hicret edenlere sevgi besler,*

85 Buhârî, *Menakıbü'l-Ensâr*, 2.

onlara verilen ganimetlerden ötürü içlerinde bir kıskanma veya istek duymazlar. Hatta kendileri ihtiyaç duysalar bile o kardeşlerine öncelik verir, onlara verilmesini tercih ederler. Her kim nefsinin hırsından ve mala düşkünlüğünden kendini kurtarırsa, işte felah ve mutluluğa erenler onlar olacaklardır." (Haşr, 59/9)

Günümüzün Müslümanları da sahabeyi örnek alarak, sırf Allah rızası için, karşılık beklemeksizin birbirini sevmeli, hor ve hakir görmemeli, kaynaşmalı, hoşgörülü olmalı, vefayı hiçbir zaman gözardı etmemeli, gıybetten alabildiğine uzak durmalı, hep affedici olmalı, kendisi için istediği bir şeyi mü'min kardeşi için de istemekle kalmayıp onu kendi nefsine tercih edebilmelidir.

Diğer müslümanların zararına işlemeyen iki müslüman arasındaki özel kardeşlik, dostluk ve arkadaşlık genel anlamdaki İslâm kardeşliğini pekiştirir. Müslümanları kuvvetli bağlarla birbirine bağlar ve kenetler. Fakat bu özel kardeşlik diğer müslümanların aleyhinde olacak bir şekil alırsa veya diğerlerini unutma, ihmal etme veya hafife alma sonucunu verirse bu artık hedefinden şaşmış bir özel ilişkidir. Bunun hiçbir dini değeri yoktur. Fitneye ve ayrılıkçılığa sebep olması bakımından da zararlı ve tehlikelidir.

Asr-ı Saâdetten Kardeşlik Örnekleri

Dinimiz, temelde birlik, beraberlik bilincine sahip sağlam, düzenli ve tutarlı bir toplum kurmayı hedefler. Yüce Allah, Kur'ân-ı Kerîm'de "*Gerçek mü'minlerseniz Allah'tan korkun, aranızı ıslah edin, Allah ve Resûlüne itaat edin.*" (Enfâl,

6/1) buyurur. Peygamber Efendimiz ise "Size, birlik hâlinde olmanızı, ayrılıp dağılmaktan şiddetle kaçınmanızı tavsiye ederim..."[86] ve "Allah'ın yardımı cemaatle (toplulukla) beraberdir. Cemaatte (birlik ve beraberlikte) rahmet, ayrılıkta azap vardır"[87] buyurmuşlardır.

Asr-ı Saâdet ahlâkı, bir kardeşlik ve dayanışma, bir ihsan ve îsâr ahlâkıdır. Bu münasebetle Sevgili Peygamberimiz ihtilâfların büyümesini önlemekte her zaman duyarlı olmuş, çevik ve acele davranarak etkili müdahalelerle müslümanlar arasındaki anlaşmazlıkları büyümeden önlemiştir. Çünkü ahlâk güzelliklerinin toplumda varlığının hissedilmesi ve meyvedar olması, iç barışın, dayanışmanın sağlanmasına ve güven ortamının yaygınlaşmasına bağlıdır.

İsterseniz gelin, şimdi Resûl-i Ekrem Efendimizin, tatsız tartışmalara ve olumsuz ihtilâflara nasıl müdahale ettiğine dair birkaç örnek okuyalım:

Benî Mustalik gazvesinde İslâm ordusundan muhâcirlere ve ensâra su taşıyan iki kişi arasında Müreysi'deki kuyu başında tartışma çıkmıştı. Ensârın temsilcisi Medine'nin yerlilerini, muhâcirlerin temsilcisi ise muhâcirleri yardıma çağırınca ortalık karıştı. Durumdan haber alan Peygamber Efendimiz derhal olay yerine gitti ve iki taraf arasında meydana gelen bu gerginliği giderdi. Çünkü böyle sudan sebeplerle kavga etmek, câhiliye çağına ait bir anlayıştı. İslâm ise kavgacılığı yasaklamış, bunun yerine ülfeti, yani iyi ilişki kurarak geçimli ve uyumlu olmayı getirmişti. Müslümanların,

---

86 Tirmizî, *Fiten*, 7

87 Tirmizî, *Fiten*, 7; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 4/278, 375

yaşadıkları çevrede birlik ve dayanışma içinde olmak gibi bir sorumlulukları vardı. Çünkü Müslümanlar birbirinin din kardeşi idiler.

Din kardeşlerinin ise haksız yere kavga etmeleri uygun olmazdı. Dolayısıyla, bir yerde herhangi bir kavga veya sert bir tartışma başlamış olsa, Peygamber Efendimiz bu durumu haber alır almaz en hızlı bir şekilde olaya müdahale eder, iki taraf arasını ıslah için gayret gösterirdi.

Peygamber Efendimiz'in ashâb-ı kiram arasında meydana gelen günlük hayattaki sert ihtilâfları önlemek için gösterdiği duyarlılığa bir örnek de Kubalılar arasında cereyan eden bir olayın kavgaya dönüşmesini önleme gayretidir. Nitekim o, Kubalılar arasında çıkan bir anlaşmazlığın kavgaya dönüşmesini önlemek için çok ciddi bir çaba göstermiş, bir vakit namazını çok önemsediği vaktinde kılmayı biraz geciktirmiş olsa da iç barışı sağlamadan oradan ayrılmamıştır. Olay şöyle cereyan etmiştir:

Bir gün muhtemelen ikindi vaktine doğru Kubalılardan Amr b. Avf oğulları arasında ihtilâf çıkmış ve hızla kavgaya dönüşmüştü. Hatta bu esnada kavga edenler arasında birbirine taş atanlar bile olmuştu. Peygamber Efendimiz bu olayı duyar duymaz ashabdan bazılarını da yanına alarak derhal Kuba'ya gitti, olaya el koydu, antlaşmazlığı önlemeye ve kavgayı yatıştırmaya çalıştı.

Bu sırada namaz vakti girmişti ve Medine'de Mescid-i Nebî'nin müezzini olan Bilâl-i Habeşî Hazretleri ezanı okumuştu. Cemâat Mescid'de hayli bekledi. Peygamber Efendimiz henüz Kuba'dan dönememişti. Demek ki Kubalılar arasında

çıkan kavga henüz yatıştırılmış ve iç barış sağlanmış değildi. Efendimiz ise iki tarafı barıştırıp ıslâh etmekte çok istekli idi bunu gerçekleştirmeden de oradan ayrılmak istemiyordu. Namaz vakti girdiği hâlde barıştırma işini sürdürmesi bunu gösteriyordu.

Öte yandan Mescid'de biraz daha beklendikten sonra Hazreti Bilâl, Hazreti Ebû Bekir'e, "Resûlullâh Efendimiz insanların arasını ıslâh ile meşgul, istersen namazı sen kıldırıver." diye bir hatırlatmada bulundu. Bunun üzerine Hazreti Ebû Bekir namaza durdu. Akabinde Peygamber Efendimiz namaza gelip birinci safa yürüdü. Hazreti Ebû Bekir bunu fark edince geri çekildi ve mihraba Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm) geçerek namazı kıldırdı.[88]

Bu örnek bize, Efendimiz'in, gerginlikleri anında önlemeye ve müslümanların kardeşliğine ne kadar önem verdiğini göstermektedir.

Ebû Zer Gıfârî Hazretleri, Bilâl-i Habeşî Hazretleri'nden Niçin Özür Diledi?

Her hususta olduğu gibi insan ilişkilerinde de hata yapmak, yanlış yapmak, olumsuz davranmak iyi bir şey değildir. Ama hatada, yanlışlıkta ve olumsuzlukta ısrar etmek daha kötüdür. Doğru olan, fark edilen bir yanlıştan geri dönmek, yanlışta ısrar etmemek ve güzel, uygun, doğru bir davranışla onu telâfi etmektir. Bunun da ilk basamağı fark eder etmez yapılan yanlışlıktan dolayı özür ve helâllik dilemektir.

88 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, 8/114-115.

Bir defasında her nasılsa Ebû Zerr-i Gıfârî Hazretleri bir an boşta bulunarak Bilâl-i Habeşî Hazretlerini, "Kara kadının oğlu!" diye ayıplamıştı. Bu söz Peygamber Efendimize ulaşınca, Ebû Zerr Hazretlerini, "Ey Ebû Zerr! Sen onu anasından dolayı ayıplıyorsun öyle mi? Demek ki, sen, içinde hâlâ câhiliye ahlâkı kalmış bir kişi imişsin!" diye azarladı.

Hazreti Ebû Zerr, söylediği o sözden o kadar pişman oldu ki, yanağını yere koyarak, "Bilâl ayağıyla yanağıma basmadıkça, yanağımı yerden kaldırmayacağım!" diyerek özür diledi.

Hazreti Bilâl, bunu yapmadan da özrünü kabul edebileceğini söylemişse de Ebû Zerr Hazretlerinin ısrarı karsısında yanağına basmak zorunda kaldı.[89]

Tartışmaya sebep olan bir sahabînin pişmanlık duygusunun derinliğini bu olayda görüyoruz. Yine ortaya çıkan en önemli nokta, yanlışta ısrar etmemektir. Yanlışlarda ısrar etmemek, Allah'a tövbe ederek ve insan hakkıyla ilgili hususlarda muhataplardan özür ve helâllik dileyerek doğruya yönelmek, takva sahiplerinin özellikleri arasındadır.[90]

89 *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, 1/42-44.

90 Bkz. Âl-i İmrân, 3/134-135.

OKUMA PARÇASI

Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer Efendilerimizin Kardeşliği

Ebu'd-Derdâ Hazretleri Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) huzurunda otururken şahit olduğu ilginç bir olayı anlatıyor:

Ashâb-ı kirâm bir gün Efendimiz Hazretleri'nin huzurunda otururken Hazreti Ebû Bekir'in, elbisesinin eteklerini diz kapaklarına kadar toplayarak telaşla geldiği görüldü. Hazreti Peygamber onu öyle görünce "Arkadaşınız herhalde biriyle çekişmiş olmalı" diye yorumladı. Bunun üzerine Hazreti Ebû Bekir selâm verdi ve başından geçeni anlatmaya koyuldu.

Buna göre, Hazreti Ömer'le aralarında bir tartışma olmuş, Hz. Ömer'e karşı haddi aşıp aşırı davranmış, peşinden de özür beyanı ile affını istemişse de Hz. Ömer bundan kaçınmıştı… Bunun üzerine Hazreti Peygamber, Hazreti Ebû Bekir için üç kere Allah'tan mağfiret diledi. Aslında Hazreti Ömer de bu tartışmadan pişmanlık duyarak Hazreti Ebû Bekir'in evine gitmiş, onu evde bulamayınca derhal Peygamber Efendimizin huzuruna gelip selâm vererek huzurdaki meclise dâhil olmuştu.

Hz. Ömer, söze başlayacaktı ki Resûl-i Ekrem Efendimizin simasının renginin değişmeye başladığı görüldü. Bunu fark eden Hazreti Ebû Bekir, Hz. Ömer'in azarlanmasından endişe ederek iki dizi üzerine çökmüş vaziyette yemin ederek iki kere bu işte kendisinin Hz. Ömer'den

daha ileri gittiğini söyledi. Olayı görgü tanığı olarak nakleden Ebu'd-Derdâ Hazretlerinin anlattığına göre o sırada Hazreti Peygamber orada bulunan herkese hitap ederek, Peygamberlikle görevlendirildiği ilk günlerde kimi davet ettiyse tereddüt, şüphe ve itiraz ile karşılandığını, peygamberliğinde tereddüt etmeksizin hemen inanan kişinin ise sadece Hz. Ebû Bekir olduğunu söyledi. Ardından da iki kere şöyle buyurdu: "Şimdi ashâbım! Siz bu aziz dostumu, bu nispetiyle ve bu hususiyetiyle bana bırakırsınız değil mi?"[91]

Ebu'd-Derdâ Hazretleri Hazreti Peygamber'in Hazreti Ebû Bekir'in fazileti ile ilgili açıkladığı bu tazim üzerine bundan sonra onun hatırının hiç incitilmediğini söylüyor.[92]

İşte kardeşlik ve dostluk böyle bir şeydir! Hazreti Ebû Bekir'in ve Hazreti Ömer'in böyle bir tartışma çevresinde yapıp ettikleri, günlük hayatımızda her gün birden çok kişi ile tartışabilen bizler için ne güzel örnektir!

Şöyle bir düşünelim, bir muhasebe yapalım: Acaba kaç müslümanla kaç defa tartıştık, anlaşmazlığa düştük, üslûbumuzu gereksiz yere sertleştirerek dostlarımızı üzdük de Allah'a tövbe, dostumuza da özür beyan ettik!

Yoksa gücenmişlikler ve kırgınlıklar, -Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer tavrından uzak kaldığımız için- birikti, birikti de dostlarımızla muhabbetli beraberlikten uzak mı kaldık?

Özür dileme faziletini göstermiyoruz da birbirimize yakın ve dost gibi görünerek acaba riya mı yapıyoruz? Niçin özür dileme faziletini içtenlikle ve zamanında yapamıyoruz?

---

91 Buhârî, *Fedâilü Ashâbi'n-Nebî*, 5, 13; *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, IX, 332.

92 Buhârî, *Fedâilü Ashâbi'n-Nebî*, 5, 13; *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, 9/ 332.

Eğer bu fazileti özümseyip davranışa dönüştüremiyorsak biz ashâb ahlâkının ve genel olarak da Asr-ı Saâdet ahlâkının çok gerilerinde sayılmaz mıyız?

Herkes, Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer Efendilerimiz gibi dostluğu-muhabbeti bozmamak, kardeşliği sürdürebilmek adına samimi gayret içinde olmalı![93]

Birbirimizle de İmtihan Oluyoruz

Unutulmamalıdır ki, Cenâb-ı Allah bizi bir kısım hadiselerle imtihan ettiği gibi kendi kardeşlerimizle de imtihan ediyor. Kur'ân-ı Kerim de, "*..Biz onların bir kısmını diğerleriyle imtihan ettik..*" (En'am, 6/53) buyuruluyor. Öyleyse biz, mümin kardeşlerimizle aramızdaki her münasebeti imtihanın ayrı bir yönü olarak ele almalı, aramızdaki kardeşliği, birlik ve beraberliği tehdit eden bütün olumsuz duygu, düşünce ve tavırları imtihan unsurları olarak görmeliyiz.

İnsan bir imtihanda olduğunu daha baştan kabul etmezse, en yakın daireden küfür dairesine kadar herkesin onunla uğraştığına, elini attığı her dalın kırılıp her yerin sarsıldığına, herkesin ona karşı düşman vaziyeti aldığına inanır. Oysa bunların birer imtihan vesilesi olduğunu kabul etse, o türlü bütün düşünceler eriyip gidecektir.

Bizler beşeriz, dolayısıyla bir kısım kusurlarımızın olması gayet normaldir. İnsanları teker teker deşeleseniz; az konuştursanız, bir psikanalize tâbi tutsanız, hemen herkesin kendi arkadaşlarına karşı neler neler döktürdüğünü görürsünüz. Bu beşer tabiatında vardır. Onun için, biraz hoşgörülü, sinesi yumuşak bir insan olmaya çalışmalı. Önüne çıkan dağları

93 Hüseyin Algül, *Bir Huzur İklimi Asr-ı Saâdet*, s. 125-126.

tepeleri aştığı gibi dost ve arkadaşlarının kusurlarını da kulluk yolundaki akabeler (sarp yokuş) olarak görmeli ve onları da sabır, hoşgörü ve hilmin kanatlarını kullanarak aşmaya gayret göstermelidir.

Ebedî saadete talip olan bir insanın, en başta şunu düşünmesi gerekir: Biz ucuz bir şeye değil, ebedî saadete talibiz. Üstad Hazretleri'nin Yirminci Mektup'ta verdiği ölçüler içinde "Dünyanın bin sene mes'udâne hayatı, bir saat hayatına mukabil gelmeyen Cennet hayatına ve o Cennet hayatının dahi bin senesi, bir saat rüyet-i cemâline mukabil gelmeyen bir Cemîl-i Zülcelâlin daire-i rahmetine ve mertebe-i huzuruna" talibiz. İşte, ardına düştüğümüz hedef bu kadar pahalı olunca, o hedef nispetinde de sıkıntı ve imtihanlara katlanmamız gerekir. O büyük hedefe yürüdüğümüz yolda birer tepe şeklinde önümüze çıkan sevmediğimiz tavır, söz ve davranışları o kutlu hedef hatırına baştan kabul etmek, imtihan vesilesi bilmek ve güzel huyla onları aşıp tekrar yola koyulmak gerekir.

Kardeşlerimizin kusurlarından daha çok, iyi yanlarını görüp takdir etmek, hatalarına karşı gözsüz, kulaksız ve dilsiz olmak, kusurları görmeyip affedici olmak müminlik görevidir. Nitekim dinimiz, insanların kusurlarını araştırmamayı, istemeden gördüğümüz zaman da göz yummayı ve onları affetmeyi sadaka saymıştır.

Rabimiz böylesi insanları Kur'ân-ı Kerim'de şu ifadelerle anlatır: "*O takvâ sahipleri ki, bollukta da darlıkta da Allah için harcarlar; öfkeyle yutkunur ve insanları affederler..*" (Al-i İmran, 3/134)[94]

---

[94] *Kırık Testi*, 17-06-2002.

Hocaefendi başka bir sohbetlerinde de birbirimizle imtihan olma meselesini şöyle açıyor:

"Biz kardeşlerimizle bile imtihan oluyoruz. Bu baştan kabul edilmeli ve imtihanı başardığımız zaman Allah Teâlâ'nın kalblerimiz arasına sevgi köprüsü kuracağı bilinmeli. Bir imtihan geçiriyoruz.. bu imtihan belki bizim sabır, hoşgörü ve tahammülümüz neticesinde lehimize sonuçlanacak.. ve derken bizim arzu ettiğimiz şeyi Cenâb-ı Hak yaratacak, bir irtibat meydana getirecek kalbler arasında. İkincisi: Bu neticeye ulaşmak için her fert kendine düşeni yapmalı, başkalarını takdir ve kabul etmeli. Üçüncüsü de bu takdir ve kabulünü ister kendisine söylemeli, isterse de gıyabında ama kardeşinin kulağına gidecek şekilde dile getirmeli ve böylece fert kendisini bağlamalı, bu hususta nefsini ikna etmeli.

Bir de bu meselenin negatif yönü yani, arkadaşlarımızı sorgulama hususu vardır. Eğer hatırımızı sayıyorlar ve sözlerimizi kaldırabiliyorlarsa, yüzyüze geldiğimizde onlara eksik ve hatalarını söyleriz. Bunu yaparken de gurur ve çalımdan, el-ayak hareketleri ve mimikler gibi Allah'ın sevmediği şeylerden kaçınmaya dikkat ederiz. Dolayısıyla onlara bir şey anlatırken kalblerinin buna tepki göstermesine meydan vermeyiz. Eğer doğrudan söyleyemeyeceksek bir topluluk içinde ortaya konuşur, onun da kendi payını almasını umarız. Ama katiyen hiç kimsenin hiçbir yanlışını gıyabında konuşamayız. Birisi hakkında alaylı ve tenkit ima eder şekilde "Falan mı? Hâ!" dememiz, göz ucuyla onu işaret etmemiz bile mümince bir tavır değildir.

Kur'ân alaylı bir işareti bile gıybet sayıyor; "Veylün likülli hümezetin lümezeh – Vay hâline her türlü hümeze ve

lümezenin; yani, insanları arkadan çekiştiren, küçük düşüren, kaş göz hareketleriyle alay edenlerin!" diyor. Evet, birinin paltosunun uzunluğunu-kısalığını bile serrişte etmeyi din gıybet sayıyor. Ve bu gıybeti bir hadis-i şerif en yakın mahremiyle zina etme ölçüsünde büyük günah olarak anlatıyor. Kim bu kadar alçalabilir ki?. Şimdi hem bir taraftan "kardeş" diyeceksin, bir taraftan da en ufak bahanelerle tenkit ve gıybetlere gireceksin. O insan, sevgi adına kulağına giden şeylerle sana karşı nasıl ciddi bir alâka duyacaksa, bu çirkin söz ve tavırları duyunca da ciddi bir öfke ve kin hissine kapılacaktır. Daha sonra iyi şeyler söylesen bile, "Acaba ne mülahazası var?" diye kuşkuyla karşılayacaktır sözlerini.

İnsan daha baştan diline kilit vurmalı, hiç bir kardeşi hakkında gıyabda konuşmamalıdır. Birini çekiştirmek, birinin gıybetini etmek çok kötüdür. İnsan sonuçta özür dileme mecburiyetinde kalacağı bir işi yapmaktan daha işin başında uzak durmalıdır. Fakat bir şekilde bu günaha girmişse; birine iftira etmiş; birini çekiştirmiş; birine, duyduğu zaman rencide olacağı bir şey söylemişse, bu çirkin işi bir daha yapmaması için hemen ilk karşılaşmada gıyaben ne demişse yüzyüzeyken de aynı şeyleri söylemesi, o sözlerin ağırlık ve mahcubiyetini yaşaması ve pişman olarak bir daha aynı çirkinliğe düşmemek için azmetmesi gereklidir. Bazen "Senin hakkında böyle bir şey demiştim." dediğiniz zaman karşı tarafın gönlünde bir ukde hasıl olabilir. Öyleyse, neticede gidip "hakkını helâl et!" diyeceğimiz, muhatabımızın içinde bir ukde hasıl edecek sözlere karşı baştan tavır konmalı ve gıybete karşı ağza fermuar çekilmelidir."[95]

---

[95] *Kırık Testi*, 17-06-2002.

Üstad Hazretleri Uhuvveti Nasıl Anlatıyor?

Üstad Hazretleri'nin eserlerinde işlediği en önemli konu imandan sonra müslümanların birlik-beraberliği ve uhuvvet mevzuudur. O, daima İslâm birliği ve din kardeşliğinin önemi üzerinde ısrarla durmakta ve bunu, Müslümanların Allah'a riyasız bir imanla bağlanmalarının neticesi olarak düşünmektedir. Nitekim o, bu hassasiyetini "... Farzda riya yoktur. Bu zamanın en büyük farz vazifesi ittihad-ı İslâm'dır."[96] demek suretiyle dile getirmektedir. Yine aynı yerde "Bu ittihadın meşrebi muhabbettir. Husumeti ise cehalet, zaruret ve nifaktır."[97] ifadesiyle, birlik ve kardeşliğin ancak sevgiyle oluşabileceğini insaf ehline ilân etmektedir. Çünkü iman muhabbeti, İslâm uhuvveti gerektirir.

Bediüzzaman Hazretleri; İslâm kardeşliği ile milliyet ve şahsî menfaatlere dayalı kardeşliği mukayese ederek; birincisinin sâdıkane, hakikî ve bütün ümmet-i İslâmiye'yi kuşatacak kadar geniş, ikincisinin ise mecazî, gayr-i hakikî ve geçici olduğunu beyan etmektedir. İslâm birliğinin tesis edilebilmesi de öncelikle İslâm kardeşliğinin bütün yönleriyle tesis edilip pekiştirilmesiyle mümkündür. Bu da tabii ki, dünya hayatının geçici heveslerindeki ortaklığa dayanan bir kardeşlikle değil, dünya ve âhireti kuşatan, ilâhî bir kuvvetten destek alan kardeşlikle gerçekleşir.

Bu anlayış ışığında; "*Bütün mü'minler kardeştir. O hâlde kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki rahmete erişesiniz*" (Hucurat, 49/10) âyetini Yirmi İkinci Mektup'ta şöyle

---

[96] Said Nursi, *Hutbe-i Şamiye*, s. 90.

[97] Said Nursi, *Hutbe-i Şamiye*, s. 90.

yorumluyor: "Bu bölüm Müslümanları kardeşliğe ve sevgiye davet eder"[98] şeklinde başlayan nuranî sözler; "Mü'minler arasında ayrılığa, bölünmeye, kin ve düşmanlığa sebep olan tarafgirlik, inat ve kıskançlığın; insanlığın en yüce mertebesi olan İslâm'da merdut ve zulüm olduğu, (zira) insanın gerek şahsî, gerek içtimâî ve gerekse manevî hayatı bakımından son derece zararlı ve insan hayatını mahveden bir zehir" olduğunu tespitle devam etmektedir:

"Mü'mine düşmanlık zulümdür: Evvela; hakikat nazarında zulümdür. Ey mü'mine kin ve düşmanlık besleyen insafsız adam! Nasıl ki, sen bir gemide veya bir evde bulunsan; seninle beraber, dokuz mâsum ile bir de suçlu bulunsa; o gemiyi batırmaya ve o evi yakmaya çalışan bir adamın ne derece zulmettiğini anlarsın. Ve o adamın zalimliğini, göklere işittirecek derecede bağırırsın. Hatta bir tek suçsuz, dokuz suçlu olsa, yine o gemi hiçbir adalet kanunuyla batırılamaz.

Aynen öyle de sen, Rabb yapısı bir ev ve Allah'a ait bir gemi hükmünde olan bir mü'minin vücudunda, iman ve İslâmiyet ve komşuluk gibi dokuz değil, yirmi günahsız sıfat varken, sana zararlı ve hoşuna gitmeyen suçlu bir sıfatı yüzünden, ona kin ve düşmanlık beslemekle manevi bir ev hükmündeki vücudun mânen boğulma ve yanmasına, yıkılma ve batmasına teşebbüs veya arzu etmen onun gibi çirkin ve merhametsiz bir zulümdür."

Allah'a hâlisâne bir şekilde inanan mü'mine düşmanlık etmek sadece hakikatte değil, hikmet nazarında dahi zulümdür. "Zira malumdur ki, düşmanlık ve sevgi, nur ve zulmet gibi birbirine zıttırlar." İkisi gerçek mânâlarıyla bir araya gelmezler.

[98] Said Nursi, *Mektubat*, s. 296.

“Evet, mü’min, kardeşini sever ve sevmeli. Fakat fenalığı için yalnız acır. Aşağılayarak değil, belki lütufla, düzelmesine çalışır.” “...Ve asıl hüner, kardeşini kötü durumda gördüğü an onu terk etmek değil, daha ziyade uhuvvetini kuvvetlendirip düzelmesine çalışmak doğruluğu kendisine şiar edinmiş bir müminin hâlidir.”[99] Onun içindir ki, Resûlullah Efendimiz “mü’minin mü’mine üç günden fazla dargın durup konuşmaması”na müsaade etmemiştir.[100]

Eserlerinde herkesin rahatlıkla anlayabileceği derecede sade misalleri tercih eden Üstad Hazretleri, mü’minler arasında var olması gereken kardeşlik ve sevginin, düşmanlık ve kinin yerine kaim olması için gayret göstermektedir. Bu düşünceyle mü’minlerdeki ortak özelliklerin çokluğuna işaret etmekte ve bunların kardeşler arasını bağlayıcı mühim özellikler olduğunu vurgulamaktadır. Böylece onun âyetleri yorumlarken verdiği misaller, onu dinleyenler veya okuyanlar tarafından, –zihinlerinde bir soru kalmayacak şekilde– kabul edilmektedir.

Meselâ; İslâmî vasıflarıyla kıymetlenen bir mü’mine düşmanlık etmeyi; “adi küçük taşları Kâbe’den veya Uhud Dağı’ndan daha ehemmiyetli görmek akılsızlığına” benzetmekte ve şöyle demektedir:

“İman birliği, elbette kalplerin birliğini ister. İnanç birliği de sosyal birliği gerektirir.” “Mümine muhabbet etmek gerekir,” çünkü “mü’min kâinata bir uhuvvet beşiği olarak bakar.”[101]

---

99 Said Nursi, *Mektubat*, s.298.

100 Buhârî, *Edeb* 57; Müslim, *Birr* 23.

101 Said Nursi, *Mektubat*, s. 296.

"... Bir memlekette beraber bulunmakla kardeşçe bir münasebet hissedersin. hâlbuki imanın verdiği nur ve şuur ile sana gösterdiği ve bildirdiği İlâhi isimler adedince vahdet alâkaları ve uhuvvet münasebetleri var. Meselâ her ikinizin Yaratıcınız bir, Sahibiniz bir, Mâbudunuz bir, rızık vericiniz bir, bir, bir... bine kadar bir, bir. Hem Peygamberiniz bir, dininiz bir, kıbleniz bir. Bir, bir.. yüze kadar bir, bir. Sonra köyünüz bir, devletiniz bir, memleketiniz bir... ona kadar bir, bir.

Bu kadar bir bir'ler birliği, uyum ve uzlaşmayı, sevgi ve kardeşliği gerektirdiği ve bunlar, kâinatı ve gezegenleri birbirine bağlayacak manevî zincirler hükmünde olduğu halde, ayrılık ve anlaşmazlığa, kin ve düşmanlığa sebebiyet veren örümcek ağı gibi ehemmiyetsiz ve dayanıksız şeyleri tercih edip mü'mine karşı gerçek mânâda düşmanlık etmek ve kin bağlamak, o birlik bağlarına ne kadar büyük bir hürmetsizlik ve o sevgi sebeplerine karşı nasıl bir aşağılama, o kardeşlik ilişkilerine karşı ne derece bir zulüm ve haksızlık olduğunu kalbin ölmemiş, aklın sönmemişse anlarsın."[102]

Bu cümleleriyle mü'minleri imanda birleşmeye teşvik ve ikna eden Bediüzzaman, aralarında bu kadar ortaklık bağı varken ayrılığa sebep olan şeylerden müminlerin uzak durmaları gerektiğini vurgular.

Yukarıda naklettiğimiz ifadelerinde açıkça görüldüğü gibi o; İslâm kardeşliğini sadece tavsiye etmekle kalmamış, iman birliğine zarar verecek bir davranışla karşılaştığında bizzat müdahale edip buna sebep olan insanlarla mücadele etmiştir. Onun bu tavrı bize, aklında ve kalbinde sağlam

---

[102] Said Nursi, *Mektubat*, s. 298.

temellere oturttuğu iman kardeşliği için gerektiğinde cesaretle ayağa kalkabilmenin lüzumunu göstermektedir.

Çünkü o; "*Topluca Allah'ın ipine yapışın, ayrılmayın. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani siz birbirinize düşman idiniz de Allah kalplerinizi uzlaştırdı. O'nun nimetiyle kardeşler hâline geldiniz*" (Âl-i İmrân, 3/103) âyetindeki sağlam ipe, yani Kur'ân'a tam mânâsıyla yapışan bir mü'mindir. "...Evet, Kur'ân, arşı ferşe bağlamış bir zincir, bir hablullahtır" diyerek çağın yeniden aydınlanmasının ancak ve sadece bu ipe tutunmakla mümkün olduğunu samimiyetle idrak etmekte ve diğer Müslümanları da aynı idrakte toplanmaya davet etmektedir.

Bediüzzaman Said Nursî, Kur'ân'a hakkıyla sarılmanın tabii bir sonucu olarak Kur'ân hizmetine ömrünü vakfeylemiş, şahsiyetini İslâm'a feda etmiş, din kardeşlerinin ayrılığa düşmemesi uğruna pek çok sıkıntılara katlanmış, fakat doğru hedefin İslâm kardeşliğinde birleşmek olduğunu her fırsatta haykırmaktan vaz geçmemiştir. Onun uhuvvet hakkındaki fikirlerini, tam mânasıyla anlayabilmek ancak sözlerinin ispatı olan hayatını anlamakla mümkündür. Üstad Hazretleri, hayatının bütün dönemlerinde karşımıza hep aynı temel hususiyetleri taşıyan mükemmel bir şahsiyet olarak çıkmaktadır. Şu tek cümlesi bu kanaatimizin en bariz delili olmaya yeterlidir: "Bin haysiyetim olsa kardeşlerimin mabeynindeki muhabbete ve samimiyete feda ederim."[103]

Din kardeşinin menfaatini kendine tercih eden bir adamın bunu başkalarına da tavsiye etmesi, onları hâli hazırdaki ve gelecekteki bir takım tefrika felâketlerinin uçurumundan

---

103 Said Nursi, *Mektubat*, s. 300.

kurtarmak isteyen müşfik bir babanın çırpınışları olarak kabul edilmeli ve çağrısına kulak verilmelidir. Şöyle diyor:

"Ey ahiret kardeşlerim ve ey hizmet-i Kur'âniyede arkadaşlarım! Bilirsiniz ve biliniz: Bu dünyada hususen uhrevî hizmetlerde en mühim bir esas, en büyük bir kuvvet, en makbul bir şefaatçi, en metin bir nokta-i istinad (dayanak noktası), en kısa bir tarîk-i hakikat (hakikat yolu), en makbul bir duâ-yı mânevî, en kerametli bir vesile-i makâsıd (maksatlara ulaştırıcı bir vesile), en yüksek bir haslet, en safi bir ubudiyet, ihlastır."[104]

İhlastır ki; kardeşliğin kıymetini anlamaya, basit anlaşmazlıklar sebebiyle ayrılmamaya, imanın karşısındaki esas düşman olan küfrü görüp dağılmamaya, el ele-gönül gönüle hareket edip parçalanmamaya yardım eder. Şu mübarek nazm-ı celili aşk ile dinleyip, amel etmeye kapı açar:

"*Allah'a ve Resûlüne itaat edin, birbirinizle çekişmeyin. Yoksa korkuya kapılırsınız da kuvvetiniz elden gider. Sabredin, çünkü Allah sabredenlerle beraberdir.*" (Enfal, 8/46)

Bediüzzaman, bu âyetin izahında da titizlikle kardeşlik müessesesinin devamını temine çalışarak uyarıyor ve diyor ki: "Bu hizmet-i Kur'âniyye'de bulunan kardeşlerinizi tenkit etmemek ve onların üstünde fazilet-furuşluk nev'inden gıpta damarını tahrik etmemektir. Çünkü, nasıl insanın bir eli diğer eline rekabet etmez; bir gözü bir gözünü tenkit etmez; dili kulağına itiraz etmez; kalp ruhun ayıbını görmez.. belki birbirinin noksanını ikmal eder, kusurunu örter, ihtiyacına yardım eder, vazifesine muavenet eder; yoksa o vücud-u insanın

104 Said Nursi, *Lem'alar*, s. 199.

hayatı söner, ruhu kaçar, cismi de dağılır." Devamında bunun sırrını açıklar:

"Bu sırrın sırrı şudur ki hakiki, samimi bir ittifakta her bir ferd, sair kardeşlerin gözüyle bakabilir ve kulaklarıyla da işitebilir. Güya on hakiki müttehid (birleşmiş) adamın her biri yirmi gözle bakıyor, on akılla düşünüyor, yirmi kulakla işitiyor, yirmi elle çalışıyor bir tarzda kıymeti ve kuvvetleri vardır."[105]

Bu sesleni̇şin bize verdiği mesaj; Müslümanların yığınlar hâlinde kalabalıklar değil, kalpleri birbirine kilitlenmiş, sistemli cemaatler olması doğrultusundadır. Öyle ki, dünyanın bir ucundaki mü'minin ayağına batan dikenin acısı, diğer ucundaki mü'minin kalbini sızlatsın.

Fena Fi'l-İhvan Ne Demektir?

Uhuvvet bir idealin muvvaffakiyete ulaşabilmesi için o düşünce mensupları arasında olmazsa olmaz denebilecek katiyette bulunması gerekli olan bir duygudur. Bu duyguyu "Şahsiyetini kardeşler içinde fâni edip, onların nefislerini kendi nefsine tercih etmek" şeklinde tarif eden Bediüzzaman Hazretleri, literatürümüze "Fena fi'l-ihvan" tabirini kazandırmıştır. Fena fi'l-ihvan, fertlerin, karşılıklı sevgide tam bir olgunluğa ulaşıp maddi-manevi her türlü nimetler karşısında başkalarını kendisine seve seve tercih edebilecek ahlâkî bir kıvam hâlidir ki, buna kısaca "tefanî", yani kişilerin birbirlerinde fani (yok) olmaları da demek mümkündür.

Üstad, bu hakikati şöyle izah etmektedir: "Kardeşlerinizin

[105] Said Nursi, *Lem'alar*, s. 201-202

meziyetlerini şahıslarınızda ve faziletlerini kendinizde tasavvur edip, onların şerefleriyle şâkirâne iftihar etmektir. Ehl-i tasavvufun mabeyninde (arasında) 'fena fi'ş-şeyh, fena fi'r-resûl' ıstılahatı vardır. Ben sofi değilim. Fakat onların bu düsturu, bizim meslekte 'fena fi'l-ihvan' suretinde güzel bir düsturdur. Kardeşler arasında buna 'tefâni' denilir. Yani: birbirinde fani olmaktır. Yani kendi hissiyat-ı nefsaniyesini unutup, kardeşlerinin meziyet ve hissiyatıyla fikren yaşamaktır. Zaten mesleğimizin esası uhuvvettir. Peder ile evlâd, şeyh ile mürid mabeynindeki vasıta değildir. Belki hakiki kardeşlik vasıtalarıdır."[106]

"Mesleğimiz "haliliyye" olduğu için, meşrebimiz "hillet"dir. Hillet ise en yakın dost ve en fedakâr arkadaş ve en güzel takdir edici yoldaş ve en civanmert kardeş olmak iktiza eder."[107]

Evet, elbette, ilâhî vahyin nurundan kaynaklanan, imanın çiçekleriyle bahara eren, fani olan insanın bekaya ulaştıran böyle bir dostluk dünya ve âhirette diğer dostluklarla kıyas bile kabul etmez. "*O gün takva sahipleri hariç, bütün dostlar birbirine düşmandır.*" (Zuhruf, 43/67) Zira dünya için dost olanların dostluğu dünyada kalır. Hatta bazen dünyada bile devam ettirilmez böyle dostluklar. Ama Allah için olan dostluklar hem dünyada hem de âhirette devam eder. İmanın insana bahşettiği güzelliklerden biri de; fena ile beka arasındaki köprüyü muhkemleştiren (sağlamlaştıran), mü'minler arasındaki hâlisane dostluktur. O mü'minler ki; yalnız Allah için sever ve yalnız Allah için buğzederler. Ve kıyamet gününde Yüce Mevla'mız, işte bu ölçülere uygun bir dostlukla dünya hayatını tanzim eden ve daha henüz dünyada iken âhiretini hazırlayan

[106] Said Nursi, *Lem'alar*, s. 203-204.

[107] Said Nursi, *Lem'alar*, s. 204.

mü'minleri şöyle müjdelemektedir: "*Ey kullarım! Bugün size korku yoktur ve siz üzülmeyeceksiniz.*" (Zuhruf, 43/68)

Bu mukaddes müjdenin hatırına değmez mi şu kısa âlemde kardeşlerimizden gelen bazı kederlere göğüs germek... Değmez mi, onlarda gördüğümüz bir yanlışı düzeltmek için zaman harcamak... Değmez mi, asli hedefe giden yolda önemsiz rekabetlerden vazgeçmek... Bin kere değer. Bediüzzaman'ı dinleyelim: "Ey kardeşlerim! Kur'ân-ı Hakîm'in hizmetindeki mesleğimiz hakikat ve uhuvvet ve uhuvvetin sırrı, şahsiyetini kardeşler içinde fani edip, onların nefislerini kendi nefislerine tercih etmek olduğundan mabeynimizde bu nevi hubb-u cahdan (makam arzusu, şöhret düşkünlüğü) gelen rekabet tesir etmemek gerektir."[108]

Çünkü imanın kalbe hayat vermesi gibi, İslâm kardeşliği de topluma hayat bahşetmektedir. Fena fi'l-ihvân'ı bir hayat düsturu olarak gösteren Üstad; bu düsturu canlı tutmakta, kardeşler arasındaki dayanışmanın önemini şu cümleleriyle belirtmektedir:

"Hayat vahdet ve ittihadın neticesidir. İmtizaçkârâne ittihad gittiği vakit, manevî hayatta gider. 'Birbirinizle çekişmeyin, yoksa korkuya kapılırsınız da kuvvetiniz elden gider'[109] nazm-ı İlâhîsinin işaret ettiği gibi, tesanüd bozulsa, cemaatin tadı kaçar. Bilirsiniz ki, üç elif ayrı ayrı yazılsa, kıymeti üçtür. Tesanüd-ü adedî ile yazılsa, yüz on bir kıymetinde olduğu gibi üç dört hâdim-i hak ayrı ayrı ve taksimü'l-a'mal olmamak cihetiyle, üç dört adam kadardır. Eğer hakiki bir uhuvvetle,

---

[108] Said Nursi, *Lem'alar*, s. 204.

[109] Bkz. Enfal, 8/46.

birbirinin faziletleriyle iftihar edecek bir tesanüdle, birbirinin aynı olmak derecede bir tefanî sırrıyla hareket etseler, o dört adam dört yüz adam kuvvetinin kıymetindedirler."[110]

Birlikte olmakla ayrı ayrı olmanın arasındaki fark herkesçe malumdur. Fakat ne var ki, bilmekle amel etmek aynı değildir. Mü'minler birbirlerine yardım etmenin, iş bölümü yaparak hizmette yarışmanın, hak olan çizgide dayanışmanın, şahsî menfaatler için asla ayrılmamanın lüzumunu bilirler. Ama bunu ifa etmeleri, tefrikadan nasıl korunacakları konusunda doğru tespitlerde bulunup isabetli kararlar vermeleri o kadar kolay değildir. İmana mukabil nefsin, dünya hevesinin ve şeytanın desiselerine kapılmadan hareket etmenin sırrına ermek de gerekir. Bu sır; nefsin yerine kardeşini, rekabetin yerine ihlâsı, dünya hevesi yerine âhiret saadetini koymaktır ki, Bedîüzzaman Hazretleri bunu bize şu şekilde anlatmaktadır:

"Kardeşlerinizin nefislerini, nefsinize -şerefte, makamda, teveccühte, hattâ menfaat-i maddiye gibi nefsin hoşuna giden şeylerde- tercih ediniz."[111] Bir başka yerde şöyle der:

"Sakın birbirinize tenkid kapısını açmayınız! Tenkid edilecek, kardeşlerinizden hariç dairede, çok var. Ben, nasıl sizin meziyetinizle iftihar ediyorum, o meziyetlerden ben mahrum kaldıkça sizde bulunduğundan memnun oluyorum, kendimindir telakki ediyorum; siz de üstadınızın nazarıyla birbirinize bakmalısınız. Adeta her biriniz ötekinin faziletlerine naşir olunuz."[112]

---

110 Said Nursi, *Lem'alar*, s. 202.

111 Said Nursi, *Lem'alar*, s. 203.

112 Ayşe Hümeyra, *Bediüzzaman ve fena filihvan*, Yeni Ümit Dergisi, sayı: 46, s. 37.

OKUMA PARÇASI

En İyi İnsan, Kobralarla Bile Arkadaşlık Yapabilen İnsandır

Fethullah Gülen Hocaefendi aynı çizgide bulunan insanlar için kardeşliğin önemini anlatma sadedinde şöyle diyor:

"Bu daire-i kudsiye içindeki arkadaşların birbirleriyle uyumlu bir biçimde çalışmaları çok önemlidir. Kur'ân'ın: "Bazınızı bazınıza fitne kıldık" (Furkan, 25/20) veya "Bazınızı bazınızla imtihan ettik" (Muhammed, 47/4) iş'âr ve irşadı açısından denebilir ki, biz diğer insanlar ile imtihan olduğumuz gibi, kendi içimizde de imtihan olacağız. Tabii böyle bir imtihan, bize ayrı bir sevap kazandıracaktır.

Bu noktadan hareketle diyebilirim ki, bana göre ahlâken en mazbut insan, Kur'ân ve Sünnetin ölçüleri içinde en huysuz insanlarla bile geçinebilen, onlara karşı tavırlarını ayarlayabilen insandır. Daha önceleri aynı şeyi ifade ederken, 'En iyi insan, kobralarla bile arkadaşlık yapabilen insandır!' demiştim. Rica ederim, bizler yogilerden daha aşağı mıyız ki, onlar, kobralarla arkadaşlık yapabildikleri halde, biz birbirimizle geçinemiyoruz.! Hem de kudsî bir düşünce etrafında...

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in ahlâkıyla ahlâklanma mecburiyetinde bulunan biz, falan veya filanla şu ya da bu huyundan dolayı geçinemiyor ve rahatsızlık duyuyorsak, kendi ahlâkımızı vicdan tedavi hanelerinde bir kere daha gözden geçirmeliyiz. Ve yine bana göre bu hizmete dilbeste olmuş kimseler, bu kudsî daire-

deki arkadaşları ile geçinemiyorlarsa, onlar ya akıl hastasıdır ya da kendi ruh adeseleriyle başkalarını mahkum eden bencillerdir.

O halde, gelin Allah aşkına; şu İslâm ve Kur'ân davasında, hem de her seviyede elemana çok ciddi ihtiyaç duyulduğu bir dönemde, aynı çizgiyi paylaştığımız insanların, kusurlarını araştırmayalım.. kimsenin aleyhinde konuşmayalım ve konuşturmayalım. Daha önceleri defaatle ifade edildiği gibi kendi nefsimize karşı bir savcı, başkalarına karşı da bir avukat gibi davranalım... Bu mülâhazadan hareketle hepimiz kendi kendimize: "Sen kendini gaflete salmış hâinin tekisin.. günde 7 saat uyumadan evden çıkmayan bir tenperversin.. sen bedeninin esiri ve cesedinin kulu-kölesisin." Evet böyle demeli ve başkalarını hep melek gibi görmeliyiz.

Allah kalplerimizi yumuşatsın. Başta kardeşlerimiz olmak üzere herkesi kabullenmeye muvaffak kılsın."[113]

Konu ile İlgili Bazı Kaynaklar

- Uhuvvet Risalesi, Şahdamar Yayınları
- Bir Kardeşlik Ülkesi, Muştu Yayınları
- Kardeşlik Destanı (Peygamber Sevgisi-91), Nil Sesli Yayınları
- Bir Huzur İklimi Asr-ı Saader, Işık Yayınları

[113] M. Fethullah Gülen, *Fasıldan Fasıla*, 3/134.

Sorular

1- Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem)*, Medineli Ensar ile Mekkeli Muhacirler arasında tesis ettiği kardeşliğe ne ad verilir?*

a- Muâhât

b- Müsâvât

c- Mütekabiliyet

d- Mücâzât

2- Hümeze Sûresi'nde geçen "Vay hâline her türlü hümeze ve lümezenin!" ayetindeki "hümeze" ve "lümeze" ne anlama gelir?

a- Namaz kılmayanlar.

b- Zekât vermeyenler.

c- İnsanları arkadan çekiştiren, küçük düşüren, kaş göz hareketleriyle alay edenler.

d- Ebedî olarak cehennemde kalacak olanlar.

3- "Ey ahiret kardeşlerim ve ey hizmet-i Kur'âniyede arkadaşlarım! Bilirsiniz ve biliniz: Bu dünyada hususen uhrevî hizmetlerde en mühim bir esas, en büyük bir kuvvet, en makbul bir şefaatçi, en metin bir nokta-i istinad (dayanak noktası), en kısa bir tarîk-i hakikat (hakikat yolu), en makbul bir duâ-yı mânevî, en kerametli bir vesile-i makâsıd (maksatlara ulaştırıcı bir vesile), en yüksek bir haslet, en safi bir ubudiyet, ...tır." Parçadaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

a- namaz kılmak

b- Kur'ân okumak

c- oruç tutmak

d- ihlâs

4- Aşağıdakilerden hangisi kardeşliği tehdit eden virüslerden biri değildir?

a- Îsâr

b- Sû-i Zan

c- Tecessüs (İnsanların özel hâllerini araştırmak.)

d- Haset

5- "Uhuvvet" kelimesiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

a- Arapça asıllıdır.

b- Sadece aynı anne babadan doğanlar için kullanılır.

c- Kardeşlik manasına gelir.

d- Kardeş manasına gelen "ah" (elif-hı) (أ-خ) kelimesinden türetilmiştir.

6- Fena fi'l-ihvan ne demektir?

a- Tefânî, yani kişilerin birbirlerinde fani (yok) olmaları.

b- Mümin kardeşinin kötülüğünü istemek.

c- Mümin kardeşindeki eksik ve yanlışları ortaya dökmek.

d- Müslüman bir kimseyi hafife alıp aşağılamak.

7- "Mümin kardeşinde olan güzel bir hasletin sadece kendinde olmasını isteyip onda olmamasını arzulama"ya ne denir?

a- Rekâbet

b- Gıbta

c- Haset

d- Hırs

8- "Bana göre ahlâken en mazbut insan, Kur'ân ve Sünnetin ölçüleri içinde en huysuz insanlarla bile geçinebilen, onlara karşı tavırlarını ayarlayabilen insandır."

Parçada hangi husus daha çok vurgulanmıştır?

a- Kardeşliğin gerekliliği.

b- Kur'ân ve sünneti bilmenin önemi.

c- Huysuz insanlardan uzak durmak gerektiği

d- Kötü insanlardan sakınılması.

5- FEDAKÂRLIK VE DİĞERGÂMLIK

"Fedakârlık yâ Hû"

Fedakârlık ve Diğergâmlık Ne Demektir?

Fedakârlık, insanın nefsi, malı-mülkü, hatta izzet ve onuru rağmına bir kısım şeylerden vazgeçmesi, onları çok daha yüce değerlere fedâ etmesi anlamına gelir. Cömertliğin bir üst derecesi olan diğergâmlık ise hiçbir çıkar düşüncesine dayanmadan başkalarını düşünme, başkalarının menfaatlerini kendi menfaatlerinden üstün tutma duygusudur.

Esasında fedakârlık, sahip olunan şeylerden feda etme hâli, kâinatın hemen her köşesinde, hemen her mahlûk tarafından sergilenegelen bir davranıştır. Aslı itibariyle güzel bir hareket olmakla birlikte kullanıldığı yer ve gayesi açısından çok farklı neticeler doğurabilir. İdraksiz mahlûkat bunu yaratılışları icabı gerçekleştirirken, insandan istenen iradesinin hakkını vererek bunu ortaya koymasıdır.

Anne evladı için, asker vatanı için seherleri uykusuz geçirir. Ana-babanın kalbi bir güvercin kalbi gibi evladı üzerine titrer, yüreği ağzında hep evladı adına fedakârlığın bini bir paradır. Öğretmen arı gibi binbir itina ile binbir

kaynaktan topladığı ilmini yüksünmeden talebesine takdim eder. Kişi, arkadaşı için türlü türlü fedakârlığı göze alır ve hemen her insan bir başkası adına veya kendi hesabına bunu yapar.

İnanmış insan ise her şeyden evvel kulluğunu sergilerken pek çok fedakârlık yapma durumundadır. Soğuğa sıcağa aldırmadan, sabahın erken saati veya gecenin ilerleyen zamanı demeden eda edilen namazlar.. yaz-kış demeden aç-susuz kalınarak tutulan oruçlar.. malın -canın yongası olması biryana bir kısmı ayrılarak fakirlere dağıtılan zekatlar.. yine sırf O emretti mülahazaları içinde Rabbin davetine icabet için can ve maldan fedakârlık yapılarak eda edilen haclar.. bütün bir hayat boyu devam eden emr-i bi'l ma'ruf nehy-i ani'l münker ki, onun en ileri noktası, iktizası hâlinde hayatı da istihkar ederek yapılan harpler.. bu kulluk cümlesinden olup hep fedakârlık gemisiyle yol alacak şeylerdir.[114]

Ayrıca yüce dinimizin duyurulması adına fert ve toplum olarak insanların imdadına koşma, bu uğurda maddi-manevi zevklerden uzak durma da bir fedakârlıktır.

Fedakâr İnsan Nasıl Olur?

Fedakâr bir insan, sahip olduğu, sevdiği, değer verdiği her şeyi gerektiği durumlarda hiç düşünmeden, seve seve feda eder. Hatta kendi çıkarlarından da vazgeçip her türlü zorluk ve sıkıntıya katlanarak din kardeşini kendi nefsine tercih eder. Nitekim kendi derdiyle dertlendiği kadar başkasının derdiyle de dertlenemeyenler, hakiki ruh inceliğinden

[114] Ali Ünsal, *Fedakârlık*, www.herkul.org'dan.

mahrum kimselerdir. Bu güzel ahlâk, müminleri iman etmeyen insanlardan ayıran en önemli özelliklerden biridir.

Esasen fedakârlık, inancının gücünden kaynaklanan bir yaşam şeklidir. Fedakârlığı kendisine fıtrat hâline getiren bir hak aşığı, etrafında olup biten her meseleye karşı duyarlı olur. "Ateş düştüğü yeri yakar." düşüncesini bir kenara bırakıp "Ateş nereye düşerse düşsün önce beni yakar!" duygu ve düşüncesiyle hareket eder. Böylesi bir insan, dünyanın dört bir yanında ezilen, mazlumiyet ve mağduriyet gören, gözyaşı döken, açlık çeken, ihtiyaç sahibi insanlara karşı kendisini sorumlu hisseder ve onlara yardım elini uzatır.

Onun kitabında vurdumduymazlığa, nemelazımcılığa yer yoktur. O, "Ben zaten kendim ihtiyaç sahibiyim. Bu tür konulara çözüm bulacak imkân ve güç sahibi pek çok insan var. Onlar düşünsünler, ilgilensinler." şeklindeki bir düşünceye kapalıdır. Cenâb-ı Hakk'ın, "*Keşke sizden önceki nesiller içinde, dünyada düzensizliği ve haksızlığı önleyecek faziletli kimseler bulunsaydı! Onların içinden kurtardırdığımız pek az bir kısım bunu yaptı. Zalimler ise içinde bulundukları refahın peşine düştüler. Doğrusu onlar suçlu kimselerdi.*" (Hud, 11/116) âyetiyle bildirdiği "faziletli kimseler"den olmak için çalışırır durur.

Rabbimiz, bu fedakârane ahlâkı gösteren kullarını, dünyada iyilik ve güzellikle mükafatlandıracak, ahirette de sonsuza dek benzersiz nimetlerle ödüllendirecektir. Nitekim, "*İyi ve güzel davranışlarda bulunanlara en güzel mükâfat yani cennet ile daha da fazlası olarak Allah'ın cemalini görmek var. Onların yüzlerine ne bir leke bulaşır ne de bir zillet! İşte*

onlar cennetliktir. Onlar orada ebedî kalacaklardır." (Yunus, 10/26) âyet-i kerimesi bu hakikati dile getirir.

Kimi insanların fedakârlıktaki ölçüsü ise "Önce benim rahatım, benim ihtiyaçlarım, benim isteklerim karşılansın, sonra başkaları için iyilik yaparım!" şeklindedir. Ancak bu hayat görüşü, Kur'ân'da bildirilen fedakâr ahlâkla hiçbir şekilde bağdaşmamaktadır. Çünkü bu kişilerin fedakârlıkta bulunduklarını söyledikleri şeyler, gerçekte "sahip oldukları maddi varlıkların ihtiyaç duymadıkları kısmı"dır. Bunun yokluğu kendilerini pek fazla etkilemez.

Bu tür bir davranış içinde olan kimseler, fedakâr olduklarını düşünebilirler. Şüphesiz bunlar da güzel davranışlardır. Ancak bir kişinin gerçekten fedakârlık yapmasına vesile olacak davranışlar değildir. Kur'ân'da, Yüce Allah'ın razı olacağı ahlâkın, "gerektiğinde menfaatlerinden tümüyle vazgeçebilmek, hiç düşünmeden en sevdiği şeylerden feragat edebilmek" olduğu bildirilmiştir. Bu konudaki güzel ahlâk ölçüsünü Yüce Allah Kur'ân'da şöyle haber vermektedir:

"*Sevdiğiniz mallarınızdan Allah yolunda harcamadıkça "fazilet" mertebesine ulaşamazsınız. Bununla beraber her ne infak ederseniz, Allah mutlaka onu bilir.*" (Âl-i İmran, 3/92)

OKUMA PARÇASI

Fedakâr ve Diğergam Ruhların Özellikleri?

Hocaefendi'ye göre irşad ve tebliğ vazifesinin çok önemli bir unsuru, "yaşatma zevkiyle yaşamaktan vazgeçme" anlamına gelen diğergâmlıktır. Fedakârlık, hasbîlik ve diğergâmlık duyguları ile gönlü dopdolu olan fertler ve böyle fertlerden oluşan bir topluluk meydana gelmedikçe, bir toplumun ve milletin ciddî mânâda dirilmesi mümkün değildir. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) dünya malı adına geride bir şey bırakmadığı gibi, Hz. Ebû Bekir'in de vefatında taksim edilecek mirası yoktu. Hz. Ömer ise vefatına yol açan hançer darbesini aldığı zaman, "Bakın bakalım, malım borcumu ödeyecek mi? Ödemezse Adiyy oğullarından, onlarda da yoksa Kureyş'ten borç alıp ödeyin!" vasiyetinde bulunmuştu.[115]

"Sadece kendini düşünen, ya hiç insan değildir veya eksik bir varlıktır. Gerçek insanlığa giden yol, başkalarını düşünürken gerektiğinde kendini ihmal etmekten geçer" diyen Hocaefendi, diğergâmlığın, hepsi de aynı sonuca çıkan farklı boyutlarını şöyle ifade eder:

İnsan, kendi ayıpları karşısında savcı, başkalarının kusurları karşısında da onlar hesabına avukat olmalıdır. Olgun insan ve gerçek dost, Cehennem'den çıkışta ve Cennet'e girişte bile "Buyurun!" demesini bilendir. Hakikî insan, şartlar ne olursa olsun, kendi kovasına süt sağarken, başkalarının kovasını da boş bırakmaz.[116]

---

[115] M. Fethullah Gülen, *Fasıldan Fasıla* 1/65.

[116] M. Fethullah Gülen, *Ölçü veya Yoldaki Işıklar*, s. 121.

İnsanın Hakk katındaki yüceliği, himmetinin yüceliğiyle ölçülür. Himmet yüceliğinin en bariz emaresi ise, insanın, başkalarının mutluluğu adına şahsî haz ve zevklerinden fedakârlıkta bulunmasıdır. Bilmem ki, toplumun selâmeti uğruna, haysiyet ve şerefini ayaklar altına almak, hatta kükremesi gerekli olduğu yerlerde dahi öfkesini yutarak dayanmasını bilmek, şahsî saadetinin bahis mevzûu olduğu her yerde isteklerine hacir (sınırlama/kısıtlama) koymaktan daha büyük bir fedakârlık tasavvur edilebilir mi? [117]

Hocaefendi diğergâm ruhlar için şu ifadeleri de kullanıyor: "İnsanları aydınlatma yolunda koşanlar, hep onların saadetleri için çırpınıp duranlar, hayatın çeşitli uçurumlarında onlara el uzatanlar, kendilerini idrak etmiş öyle yüce ruhlardır ki, bunlar, içinde yaşadıkları cemiyetin koruyucu melekleri gibi, toplumu saran musibetlerle pençeleşir, fırtınaları göğüsler, yangınların üzerine yürür ve muhtemel sarsıntılar karşısında daima tetikte bekler dururlar." [118]

Fedakârlık Sadece Allah Rızası Gözetilerek Yapılmalı

Yapılan her türlü fedakârlık, ihlas yörüngeli olmalı, fedakârlık yapılan kişi veya toplum minnet altında bırakılmamalıdır. Gerçek fedakârlık, insanlardan maddi ya da manevi hiçbir karşılık beklemeden, yalnızca Allah'ın rızası hedeflenerek yapılır. Cenâb-ı Hak böylesi kullarını Kur'ân-ı Kerim'de şu ifadelerle anlatıyor: "*Allah'ın rızasını kollamak ve ruhlarındaki imanı kökleştirmek için mallarını harcayanların durumu ise bir tepedeki güzel bir bahçenin hâline benzer. Bir bahçe ki ona bol yağmur yağar, meyvelerini iki kat*

[117] M. Fethullah Gülen *Ölçü veya Yoldaki Işıklar*, s. 197.

[118] M. Fethullah Gülen, *Ölçü veya Yoldaki Işıklar*, s. 208.

verir. Bol yağmur düşmese de hafif bir yağmur, bir çisinti de yetişir. Allah ne yaparsanız hepsini görür." (Bakara, 2/265)

Bir başka âyette ise müminlerin fedakârlık yaparken gösterdikleri ihlâslı tavırları ve yalnızca Allah'ın rızasını gözetmeleri, "*Sadece ve sadece Yüce Rabbi'ni razı etmek ister. Kendisi de ahirette elbette hoşnut olur.*" (Leyl, 92/20-21) ifadeleriyle anlatılır. Diğer bir âyet-i kerimede ise fakirliğe düşme endişesiyle fedakârlık yapmaktan, başkalarına iyilikte bulunmaktan kaçınan kimselerin ise ahirette azaptan kurtulabilmek için, tüm sahip olduklarını, biriktirip sakladıklarını fidye olarak vermek isteyecekleri ama bunların hiçbirinin kabul görmeyeceği ifade edilir.[119]

Fedakârlığı En Zirvede Temsil Eden İnsan, Efendimiz'di

Fedakârlık ve diğergamlık tebliğ adamının en mühim hususiyetlerinden birisidir. Baştan fedakârlığı göze almayan/alamayan insanlar, hedeflerine ulaşamazlar. Gerektiği yerde sahip olunan maddi-manevi kıymetlerini bir çırpıda terk etmeye hazır olanların neticede varıp zirvelere oturması muhakkaktır.

Fedakârlığı en zirvede temsil eden en büyük rehber, Efendimiz'dir. O'nun bütün hayatı fedakârlık üzerine örülmüştür. Bu yüzdendir ki, insanlığın selameti için maddi servetini, sağlığını, şahsi istek ve arzularını hep onlar için kurban etmiştir. Mekke'de dininin temellerini atarken başta kendisi ve sonra da yakın çevresinden başlayarak, dinine gönül veren

[119] Bkz. Rad, 13/18.

bütün insanlara fedakârlık ruhunu aşılamış, anlatmış ve yaşayarak da göstermiştir.

Meselâ, Hz. Hatice (radıyallâhu anhâ), Nebiler Serveri'nin ilk eşi, dünya ve ahiretin sultanı Hz. Muhammed'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) daha isteme sıkıntısını bile yaşatmadan, varını-yoğunu inandığı o kudsî ideal uğruna harcamıştır. Mekke müşriklerine İslâm'ı anlatmaya yönelik verilen ziyafetlerin tüm masraflarını o karşılamıştır. İslâm öncesi Mekke'nin en zenginlerinden biri olan bu şanlı anamız, vefat ettiğinde her hâlde kefen bezi alacak kadar bile imkânı kalmamıştı.

Sahabi Efendilerimiz Fedakârlıkta Birbirleriyle Yarışıyorlardı

Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) yetiştirdiği sahabe efendilerimiz de fedakârlık ruhunun eşsiz örneklerini sergilemişler, arkalarında örnek bir hayat bırakmışlardır. Onlar hayatlarının her karesinde gerektiğinde yuvalarını, ailelerini, işlerini, varlıklarını, itibarlarını bir an bile hiç düşünmeden din uğruna fedakârca geride bırakmışlar, şahsi menfaatleri yerine, Müslümanların huzur ve güvenliğini temin adına cehd ve gayret göstermişlerdir.

Sahâbe içerisinde bu yönüyle önce çıkmış fedakâr ve diğergam ruhlardan birisi Hz. Ebû Talha el-Ensârî'dir. O, İslâm adına yaptığı cömertliği ve fedakârlıklarıyla bilinen sahâbîlerdendir. Fedakâr olduğu kadar yiğit de olan Hz. Ebû Talhâ, özellikle Uhud savaşında büyük kahramanlık göstermiş ve Peygamberimizi canı pahasına müdafa etmiştir. Çok iyi ok atan bu sahâbî, Uhud'da hem

Peygamberimizin önünde kendini siper etmiş hem de aynı anda düşmana ok yağdırmıştı. Bunu yaparken de "Yâ Resûlallah! Beni şehid etmeden size hiçbir şey yapamazlar!" demiştir. Allah Resûlü de onu takdir etmiş ve "Ebû Talhâ'nın ordu içerisinde bir defa kükremesi, bin kişiden hayırlıdır." demiştir.[120]

Hz. Ebû Talha ve hanımı Ümmü Süleym'in, Peygamberimiz'in yanında ayrı bir yeri vardı. Zaman zaman bu aileyi ziyaret eder, onları memmun ederdi. Onlar da evlerinde ne varsa ona ikram ederlerdi. Diğer taraftan, bu evde güzel bir yemek pişirilse mutlaka Efendimiz'e de hisse ayrılırdı[121]. Onların bu tavırları, ince ve nazik düşünceli, hâlden anlayan kimseler olduklarını ve paylaşmayı seven fedakâr bir fıtrata sahip bulunundukların gösterir.

İslâm'ın ilk muhatabı olan sahâbenin, âyet ve hadisler karşısındaki tutumları, İlâhî ve Nebevî mesajın doğru algılanması ve uygulanması açısından ve sonradan gelen nesiller için örnek teşkil etmesi bakımından çok önemlidir. Hz. Ebû Talha, bu yönüyle de kendisinden sonrası için güzel bir örnek oluşturmaktadır. Zira o, fedakârlık çağrısı yapan mesajları çok iyi okumuş ve en güzel şekilde uygulamaya geçirmiştir.

Hz. Enes b. Mâlik'in rivâyetine göre, Hz. Ebû Talha Medîne'de ensarın en çok mal sahibi olanı idi. En çok sevdiği mal ise Beyrûhâ adlı, Mescid-i Nebevî'nin karşısında bulunan bahçe idi. Resûlullah bu bahçeye gider ve orada bulunan

---

120 İbn Hacer, *İsâbe*, s. 1081.

121 İbn Sa'd, *Tabakât*, 3/504.

tatlı sudan içerdi. "*Sevdiğiniz şeylerden (Allah yolunda) harcamadıkça birre (iyiliğe) nail olamazsınız.*" (Âl-i İmrân, 3/92) âyeti nâzil olunca, Ebû Talha Resûlullah'a gelerek şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resûlü, Allah, 'Sevdiğiniz şeylerden infakta bulunmadıkça iyiliğe (hayra) nail olamazsınız!' buyuruyor. Mallarımın bana en sevimlisi de Beyrûhâ (bahçesi)dir. Burası Allah rızâsı için sadakadır. Ey Allah'ın Resûlü, onu Allah'ın rızasına uygun bir cihete tahsis et." Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: "Aferin, bu kazançlı bir maldır. Senin söylediklerini duydum, ben ise bu malı yakınlarına bırakmanı uygun görüyorum." Ebû Talha "Öyle yaparım ey Allah'ın Resûlü" dedi ve onu akrabaları ile amcaoğulları arasında paylaştırdı.[122]

Görüldüğü gibi, bir âyetin mesajını dikkate alarak ortaya konan fedakârâne tavır karşısında Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) oldukça memnun olmuştur.

Hz. Ebû Hureyre'nin rivâyetine göre, bir adam Peygamberimize gelerek:

– Ben açım, der. Allah Resûlü hanımlarından birine haber salarak yiyecek bir şey göndermesini ister. O da:

– Seni peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, evde sudan başka bir şey yok, der.

Hz. Peygamber bir başka hanımından yiyecek bir şeyler ister. O da aynı cevabı verir. Daha sonra Resûl-i Ekrem'in öteki hanımları da:

– Seni peygamber olarak gönderene yemin ederim ki,

[122] Buhârî, *Vesâyâ* 17, *Zekat* 44, *Eşribe* 13, *Tefsîru Sûre* 3/5

evde sudan başka bir şey yok, diye haber gönderince, Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve selem ashâbına dönerek:

"Bu gece bu şahsı kim misafir etmek ister?" diye sorar.

Ensardan biri:

– Ben misafir ederim, yâ Resûlallah, diyerek o yoksulu alıp evine götürür. Eve varınca hanımına:

– Resûlulah'ın misafirin ağırlayalım, der.

Bir başka rivâyete göre hanımına:

– Evde yiyecek bir şey var mı? diye sorar

Hanımı:

– Hayır, sadece çocuklarımın yiyeceği kadar bir şey var, der.

Sahâbî:

– Öyleyse çocukları oyala. Sofraya gelmek isterlerse onları uyut. Misafirimiz içeri girince de lambayı söndür. Sofrada biz yiyormuş gibi yapalım, der.

Sofraya otururlar. Misafir karnını doyurur; onlar da aç yatarlar.

Sabahleyin o sahâbî Peygamberimizin yanına gider. Onu gören Efendimiz şöyle buyurur:

"Bu gece misafirinize yaptıklarınızdan Allah Teâlâ memnun oldu."[123]

Hadisin bazı rivayetlerinde bu olay üzerine şu âyet-i kerîme nâzil olduğu belirtilmektedir:

---

[123] Buhârî, *Menâkıbü'l-ensâr* 10, *Tefsîru sûre* 59/6; Müslim, *Eşribe* 172

"Kendileri muhtaç olsalar bile, başkasını daha çok düşünürler. Kendisini nefsinin cimriliğinden koruyan kimseler kurtulmuştur." (Haşr, 59/9)[124]

Bencil olmayan, fedakâr, paylaşmaya açık ve gönlü zengin kimselere toplumun her zaman ihtiyacı vardır. Bu tip kimseler, toplumun nazarında yüceltilmeli ve kıymeti bilinmelidir.

Suheyb Ne Büyük Kâr Elde Etti!

Suheyb İbn Sinan, ailesiyle birlikte Musul'da, Dicle kenarında yaşarken Rumlar tarafından küçükken esir alınmış ve daha sonraları Kelboğulları tarafından satın alınarak Mekke'ye getirilmiş biri idi. Artık boynuna köle tasması takılmıştı. Daha sonra da onu Abdullah İbn Cüd'ân almış ve hürriyete kavuşturmuştu. Ancak o, Abdullah İbn Cüd'ân ölünceye kadar onun yanında kalacaktı.

Efendimiz'in hitabını duyunca Ammâr İbn Yâsir'le aynı gün İbn Erkam'ın evine gelmiş ve Müslüman olmuştu. Zayıf ve kimsesiz olduğu için artık o da en fazla işkenceye muhatap olan mü'minlerden birisiydi. Nihayet önüne, hicret gibi bir alternatif çıkmıştı. Artık o da bütün bu sıkıntılardan kurtulacaktı.

Günün birinde yola koyulmuş hicret etmek için Medine'ye doğru gidiyordu. Bunu duyan Kureyş'in, bu hicrete müsaade etmeye hiç niyeti yoktu; karşısına dikilmiş ve:

"Sen, bizim aramıza geldiğinde beş parasız ve perişan bir hâldeydin! Ne kazandıysan burada bizim aramızda kazandın! Şimdi de çıkmış kendi başına malını alıp öyle gitmeye

124 Müslim, *Eşribe*, 172.

yelteniyorsun, olacak şey mi? Vallahi de buna müsaade etmeyiz!" diyorlardı.

Önce, uzun uzun baktı onlara Suheyb! Akıllarınca, malına el koyduklarında o da gitmez sanıyorlardı. Dünyadan başka değeri olmayan insanlar, uğruna dünyanın feda edilebileceği başka bir alternatif düşünemiyorlardı. Onun için onlara döndü ve:

"Ey Kureyş topluluğu! Siz de bilirsiniz ki ben, aranızda en iyi ok atanlardanım; vallahi de, elimdeki oklar tükenince-ye kadar asla yanıma yaklaşamazsınız! Arkasından da, elimde en küçük parçası kaldığı sürece kılıcımın hakkını verir sizi kendime yaklaştırmam! Şayet beni değil de, elimdeki imkân ve malımı hedefliyorsanız, isterseniz onun yerini size göstereyim ve dilediğinizi yapın!" dedi.

"Malının yerini göster, yolunda engel olmayalım" diyorlardı. Adamları anlamanın imkânı yoktu; dünya metaına tav olmuşlardı ve büyük bir şaşkınlıkla yeniden sordu:

"Şayet size, bütün malımı bıraksam, yolumdan çekilip beni serbest bırakır mısınız?"

"Evet, bırakırız" diyorlardı, alaycı tavırlarıyla. Belki de böyle bir şey olmaz diye düşünüyorlardı. Ancak Suheyb, çok ciddiydi ve:

"Peki, o zaman, malımın tamamını size bırakıyorum" deyiverdi.

Şaşırmışlardı; nasıl olur da bir adam, bütün mal ve mülkünü bir kenara bırakır ve yine de Muhammedü'l-Emîn'e koşabilirdi?

Gerçekten şaşılacak bir durumdu ve bunun, Kureyş mantığıyla anlaşılmasına da imkân yoktu. Suheyb'in bu yiğitliğinin haberi Allah Resûlü'ne kendisinden önce ulaşmıştı. Duyar duymaz da:

– Suheyb ne büyük kâr elde etti! Suheyb ne büyük kâr elde etti, buyuracak ve böyle bir fedakârlığı, karşılaştığı insanlara da anlatacaktı.[125] Cibril-i Emîn'in getirdiği mesaj ticaretin getirisini haykırır mahiyetteydi:

– İnsanlardan öylesi var ki o, Allah'ın rızasını kazanma yolunda kendi hayatını satın almaktadır. Şüphesiz ki kulları adına çok merhametli ve onları kuşatıcıdır.[126]

---

125 İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 3/173.

126 Bkz. Bakara, 2/207.

OKUMA PARÇASI

Arkadaş Uğruna Hayatını Feda Etti

Müminler arasındaki kardeşlik ve vefanın en canlı safhaları Asr-ı Saâdet'te sergilenmiştir. İnsanlığın bir daha erişemeyeceği en cihandeğer altın sayfaları gözler önüne sermişlerdir. İşar hasleti denilen bu sıfatı Kur'ân övmüştür: "Kendileri zaruret içinde bulunanlar bile, onları kendilerine tercih ederler." (Haşr, 59/9)

Tefsirlerde, "Kardeşlerinizin nefislerini nefsinize, şerefte, makamda, teveccühle, hatta maddi menfaatler gibi nefsin hoşuna giden şeylerde tercih ediniz." şeklinde izahı bulunan bu hakikat tarihimizin her devrinde yaşanmış, canlı örnekler verilmiştir.

İslâm sancağını Asya'nın içlerinde dalgalandıran Babürlüler devri de bu gibi vefa ve fedakârlık numuneleriyle doludur. On altıncı asrın başlarında bugünkü Hindistan-Pakistan bölgelerinde hüküm sürmüş olan Babür Şah ve torunları İslâm-Türk tarihine pek çok hizmette bulunmuşlardır.

O devrin meşhur ve kıymetli kumandanlarından Bayram Han, birçok muharebelerde kahramanlıklar göstermişti. Afganlılarla yaptığı savaşlarda da büyük başarılar elde etmiş, fakat bir seferinde esir düşmüştü.

Afgan kumandanı önceleri Bayram Hana anlayışlı davranmış, iyi muamelede bulunmuştu. Hatta üstün kahramanlığına saygısından dolayı serbest bırakmayı bile düşünmüştü. Lâkin Bayram Han bir seferinde tedbirsiz davranıp Afganlılar aleyhinde tasarladığı bir plânını ağzından kaçırdı. Bundan sonra kendisine tatbik edilen

muamele tamamen değişti. Serbest bırakılacağı yerde, idamına karar verildi.

Hakkında verilen hükmü sezen Bayram Han, bir fırsatını buldu ve silâh arkadaşı Kasım Bey'le plân hazırlayarak kaçtı. Kaçtıkları haber alınır alınmaz peşlerine düşüldü. Fazla uzaklaşmalarına meydan vermeden Afgan askerleri tarafından yakalandılar.

Onları yakalamak için vazifelendirilen askerler, aldıkları emir icabı Bayram Hanı öldüreceklerdi. Fakat Bayram Hanla Kasım Bey'i birbirinden ayırt edemiyorlardı. Biraz daha cüsseli olan Kasım Bey'i Bayram Han sandılar. Onu öldürmek için hazırlanmaya koyuldular.

Vaziyeti fark eden Bayram Han, canının kurtulması pahasına da olsa arkadaşının kendisi yerine öldürülmesine razı olmadı. His dünyası allak bullak oldu. Kendini toparladı ve birlik kumandanına seslendi:

"Yanılıyorsunuz, Bayram Han o değil, benim. Onu benim yerime öldürmeyin!"

Kasım bey hâline razı görünüyordu. Hiç itiraz etmeden idam kararını kabule hazırdı. Fakat Bayram Han'dan böyle bir çıkış duyunca reddetti. Babürlerin kahraman bir kumandanı olan Bayram Han'ın öldürülmesini istemiyordu. Onu memleketi için daha lüzumlu ve faydalı görüyordu. İsar hasletini bütün vücudunun zerrelerine nakşeden Kasım Bey gayet soğukkanlıydı. İleri atıldı. Eliyle Bayram Hanı göstererek,

"Şu sadık hizmetkârıma bakın" dedi. "Beni kurtarmak için kendisini yerime koymaya çalışıyor. Hayatını benim uğruma tehlikeye atıyor. Birlik komutanına dönerek şunları söyledi.

"Sizden rica ediyorum, onu serbest bırakın, gitsin. İtiraf ediyorum: Bayram Han benim, o değil..."

Birlik kumandanı, Kasım Beyin telaşlanmadan, sakin bir şekilde kesin olarak söylediklerine inandı ve asıl Bayram

Hanı serbest bıraktı. Çok korktukları ve kısa zaman sonra tekrar karşılarına çıkacak olan büyük kumandan elini kolunu sallayarak uzaklaşırken, fedakâr Kasım Bey idam ediliyor, bir vefa timsali daha tarih sayfasına geçiyordu.

Tarihimiz Nice Fedakâr Gönüllerle Doludur

Asr-ı Saâdette olduğu gibi Asr-ı Saâdet hayatını kendilerine rehber edinen şanlı ecdadımızın hayatları da fedâkarlık tablolarıyla doludur:

Millî Mücadele bir milletin ölüm kalım savaşının adıdır. Bu ölüm kalım savaşında Anadolu insanı, yediden yetmişine; asırlardır ezan sesiyle yoğrulmuş bu güzel toprakları düşman postallarına çiğnetmemek için cansiperane mücadele vererek bir diriliş destanı yazarlar.

Bu, bayrağımızın gül renginin soldurulmaması mücadelesinde, hamuru yiğitlik mayası ile yoğrulmuş milletin içinden adları Mehmetçik, Ayşecik, Fatmacık olan nice isimsiz kahramanlar görürüz.

Bu "Bir hilâl uğruna nice güneşlerin batıp, toprağın şüheda fışkırdığı" kasvetli günlerin birinde Anadolu kaynamakta ve her yanda hummalı bir faaliyet göze çarpmaktadır. Ak saçlı ihtiyarından bıyığı terlememiş eli silah tutan çocuklara kadar herkes cephededir. Tek bir gaye vardır; Alparslan'ın şanlı Malazgirt zaferiyle Müslümanlaşan bu mübarek toprakları kafir çizmesine çiğnetmemek! Fakat bu iş çetin mi çetindir; kan, ter ve gözyaşı istemektedir.

İşte bu herkesin takatine göre bir işi sırtladığı yokluklar Anadolu'sunda adsız, namsız fakat sema sakinlerinin ismini ezbere bildikleri bir anamız da çelimsizliğine ve güçsüzlüğüne

bakmadan durup dinlenme bilmeksizin oradan oraya cephane taşımaktadır.

Ve günlerden bir gün, Kastamonu ilinin askerî kışlasında soğuk mu soğuk bir gecenin sabahında “kalk” emriyle uyanan askerler müthiş bir manzara ile karşılaşırlar. Bu aziz kadın, dışarıda ellerini semaya doğru kaldırmış sanki dua eder vaziyette kımıldamadan öylece durmaktadır. Hayret! Sabahın dondurucu ayazında bu kadın ne yapmaktadır? Birkaç asker, kadına, içeri girmesini söylemek için yanına gittiklerinde ürpertici gerçeği müşahede ederler. Elleri havada, insanın içini delen bakışlarıyla ufka dalmış bu aziz kadın, kendi üzerine örtmesi gereken yorganını, arabadaki cephanelere bir şey olmasın diye onların üzerine örtmüş ve kendi de donarak öylece heykelleşmiştir.

Daha sonra soruşturdular “Kimdir bu kadın?” diye. Fakat ne ismi vardır ne de lâkabı... Ancak “Şeydiler Köyü’nden bir kadın!” olduğunu bilirler ve nice kutlu isimsizler gibi onu da toprağın bağrına öylece emanet ederler. [127]

İsimsiz kahramanlar zincirinin ortak adı olan Mehmetçik gibi o ve onun gibi âbide kadınlar da kan ter içinde cephe cephe koşarak yırtınıp dövündüler ve sonra da hizmetlerinin ücretini almadan ve arkalarında binbir bahar tomurcuğu ekerek, meçhul bir Ayşecik, bir Fatmacık olarak çekip gittiler.

Başka bir misal daha verelim:

Yıl 1915, yağmurlu ve serin bir sonbahar gecesi... Çanakkale Savaşı kazanılmış fakat milletin harim-i ismetine el uzatmak isteyen bakışı bulanmış yedi düvelle harp bütün şiddetiyle devam etmektedir.

---

[127] İbrahim Refik, *Geçmişten Geleceğe Işıklar*, s. 84.

Bir zamanlar yedi iklime dal budak salarak "Devlet-i ebed-müddet" namıyla buyruk yürüten Osmanlı'nın kök şehri Bilecik bu defa başka bir faaliyete sahne olmaktadır.

Bıyıklan yeni terlemiş yağız delikanlılar istasyonda vagonlara doluşarak, "yurdunu alçaklara çiğnetmemek" için frenk işgalcileri ile yaka paça olma hazırlığındadırlar.

Trenin kalkışı için kampana çalınmış, istasyon hareketlenmiştir. Bu arada sık sık çakan şimşekler, istasyonun bir köşesinde dimdik ayakta duran yaşlı bir Türk anasının âbideleşmiş siluetini nazara vermektedir. Yağmura ve soğuğa aldırış etmeden orada bir sütun gibi bekleyen bu kadının hâli kumandan Abdülkadir Bey'in dikkatini ve hürmetini celbeder. Bir koşu yanına gidip bir isteği olup olmadığını sorunca ihtiyar kadın, bir tekmil verme edası içinde Söğüt'ün Akgünlü köyünden Mehmed oğlu Hüseyin'in anası olduğunu ve aslanını selametlemeye geldiğini söyler.

Kumandan, yüzünde sanki asırların çilesi bulunan bu mübarek ananın duasını alabilmek için Hüseyin'ine haber yollatır. Çağrıldığını öğrenen genç delikanlı hemen seğirterek anasının haritalaşmış mübarek ellerine sarılır.

Çileli ana, ciğerparesini paralarcasına bağrına son bir kez daha basıp koklar ve ardından, tarihin durup dinlediği şu sözleri söyler:

"Hüseyinim, yiğit oğlum benim. Dayın Şıpka'da, baban Dömeke'de, ağaların sekiz ay evvel Çanakkale'de şehit düştüler. Bak, son yongam sensin! Minareden ezan sesi kesilecekse, camilerin kandilleri sönecekse sütüm sana haram olsun, öl de köye dönme!. Yolun Şıpka'ya uğrarsa dayının

ruhuna bir fatiha okumayı da unutma. Haydi oğul Allah yolunu açık etsin."

Bu sözler, bir Türk anasının hayatta kalan son evlâdına nasihatidir.

Komutan, bu şuur âbidesi kadının sözleri karşısında donakalır. Gayr-i ihtiyarî sorar: "Demek sizin ailenin erkekleri hep şehit oldular, öyle mi?"

Başımıza taç yapacağımız ihtiyar ananın şu cevabı ise komutan Abdülkadir Bey'in iliklerine işleyecek kadar ibretlidir:

"Yalnız bizim ailenin değil oğul, bizim köyün mezarlığına elli yıldır delikanlı gömülmedi. Vatan sağolsun da biz hepimiz ölelim ne çıkar?"

İşte Anadolu anası böyleydi. O yıllarda yine böylesi bir fedakârlık örneği gösteren bir isimsiz anadan daha bahsedelim:

Aziz vatanımızın gök kubbesine felaket üstüne felaketin çöreklendiği kan ve barut kokulu günlerden biridir. Bıyıkları terlememiş delikanlılardan al yazmalı gelinlere, ak alınlı ak yaşmaklı ninelerden, ak sakallı polat sîneli dedelere kadar milletin herbir ferdi, vatanları uğruna canını fedaya ant içmiş, "Hakk'ın va'dedeceği günlerin" doğmasını beklemektedirler.

İşte böyle günlerin birinde kulağımıza, uzaktan bir kağnı gıcırtısı duyulur. Sanki tekerlekler "mabedinin göğsüne namahrem eli değmesin" diye inim inim inlemektedirler. İnebolu yakınlarında çocuğunu yorganına sarmış bir ana, nasırdan katmanlaşmış çıplak ayaklarıyla toprağa mukaddes izler bıraka bıraka, üzeri mermi yüklü kağnısını çekerek ağır aksak ilerlemektedir.

Hiçbir ressamın tablolaştıramayacağı bu eşsiz manzara saatlerce böyle akadursun, rahmet damlaları, istikbalin bahar tomurcuklarını müjdelercesine sağanak hâlini almıştır. Bu defa tablo daha da eşsizleşir; anamız, kucağındaki mini mini yavrusunu sarıp sarmaladığı yorganı bir çırpıda çekip almış, ıslanmasın diye mermilerin üzerine binbir itina ile örtüvermiştir. Bu ne şuurdur, bu ne imandır Allahım!

Islanıp perişan olmasınlar diye, melekler kanatlarını germek için birbirleriyle yarıştılar mı bilemiyorum ama, bu destan kahramanı ana, saatler sonra gecenin zifiri karanlığında Ilgaz'da köhne bir hana ulaşır.

Neden sonra bir zaif el, hanın kapısını yumruklar ve yorgun bir ses titreşir: "Açın kapıyı/.."

Az sonra han sahibi içeriden ses verir: "Yer yoook"

Ardından tarihe sığmayacak bir mânâ ifade eden titrek ses tekrar yalvarır: "Ben çocuğumla dışarıda da yatarım... Tek siz mermileri içeri alın!"

İşte Millî Mücadele'de tarih yapan mehmetçiği doğuran bu analardır.

Yine o yıllarda hudud vilayetlerimizin birinde vali olarak vazife yapan, Mülkiye Müfettişi Cemal Bey'in kapısı gece yarısı jandarma tarafından acı acı çalınır.

Pürtelaş dışarı fırlayan Cemal Bey, karşısındaki Mehmetçikten; yarısı Rus, yarısı Türk topraklarında bulunan bir köyden, bir Türk kadının iltica ettiğini ve geri göndermek hususunda gösterilen bütün ısrarları reddederek muhakkak kendisiyle görüşmek istediğini öğrenir.

Çaresiz, bu perişan vaziyetteki kadını valinin huzuruna getirirler ve zavallı kadıncağız, bitkin bir vaziyette Cemal Bey'in ayaklarına kapanarak hüngür hüngür ağlamaya başlar. Hıçkırıklar içindeki kadının anlattıkları, zavallıyı teskin etmeye çalışan Cemal Bey'in kulaklarında yankılanmaya başlayınca Cemal Beyin kadına olan hayranlık ve hürmeti kat be kat artar.

Bu, din ve millet şuuruyla yoğrulmuş kutlu ana hamiledir ve yedi aydır dağlarda saklanıp ot yiyerek vakit geçirip hamileliğini saklamış ve doğuma birkaç gün kala, sıyanet kanatlarını gereceklerine inandığı Türk sınırını geçmiştir.

Biricik arzusu, yavrusunu ana yurdunda dünyaya getirip devlet makamlarına teslim ettikten sonra geri gitmektir. Çünkü öte tarafta doğuracak olursa yavrusu zorla elinden alınıp Rus müesseselerine teslim edilerek dininden ve milliyetinden bihaber yetiştirilecektir.

Bu yüreği yanık ananın feryadına can dayanacak gibi değildir ve vali bey mukaddes bir vazife addettiği bu himaye işini yerine getirmekte kusur göstermez.

Gerçekten de bir haftaya kalmadan nur topu gibi evlat dünyaya getiren bu faziletli ana, doyasıya koklayıp bağrına basamadığı oğlunu devlet yetkililerine teslim eder ve gözü yaşlı fakat gönlü sürûrlu bir vaziyette sınırın ötesindeki köyüne geri döner.

Evet, dün evlatlarını gönül rızasıyla cepheden cepheye gönderen kahraman analarımız, bugün de özlemlerini sinelerine bastırarak, cihanın dört bir yanına evlatlarını göndermektedirler. Ne mutlu bu şefkat kahramanlarına!

OKUMA PARÇASI

Mehmet Akif'in Göz Yaşartan Fedakârlığı

Milli şairimiz Mehmet Akif, inanan ve inandığı değerleri için yaşayan, zamanın eskitemediği, tarihe mâl olmuş bir Hak dostudur. Arabistan çöllerinde sema ehlini bile gıptaya sevkeden şu hâdise, Akif'in inançlarını, (ne kadar zor olursa olsun) yerine getirme hususunda ne kadar azimli fedakâr bir insan olduğunu göstermesi açısından çok ibret vericidir,

Akif'in vazife için Teşkilat-ı Mahsusa başkanı Eşref Bey (Kuşçubaşı) ile Arabistan'da Hicaz'a gittiği yıllardır. Hicaz demiryolunun el-Muazzam istasyonunda bulunmaktadırlar. Bu bir çöl istasyonudur ve çölde istasyondan başka hiç bir bina yoktur, ne insan, ne hayvan, ne yeşillik, ne ümran...

İstasyon denilen şey de bir küçük bekleme solonu ve bir memur barınağı... Bu barınakta da istasyon memurunun ailesi yaşamaktadır. Fakat ailenin hâli perişandır ve odanın hâlinden sefalet akmaktadır. Odada oturacak bir ot minderden başka bir şey yoktur; ne iskemle, ne masa, hatta bir çuval bile... Ve istasyon memurunun hanımı üç beş gün sonra doğum yapacaktır. Adamcağız çaresizlikten, "Sizde eski çamaşırlar varsa bari verin de doğacak çocuğu saralım." diye iki büklüm olarak Akif ve Eşref Beylerden medet dilenir.

Akif'in yüzünü derin bir hüzün kaplar. Eşref Bey'e bakarak: "Bu kadına yardım elzem. Ortada çok ciddi bir tehlike mevcut. Doğacak çocuğun hayatı tehlikede. Ben

trene atlayıp hemen Şam'a gideyim, ne lazımsa alıp getireyim" der.

Eşref Bey itiraz eder: "Aman Akif, Şam'a, oradan tekrar buraya en aşağı beş gün beş gece bir yolculuk yapman lazım. Hâlbuki aylardan beri çölde yolculuk yapıyoruz. Bu kadar yorgunluktan sonra, henüz bir gece bile dinlenmeden, bu uzun yolculuğu nasıl yaparsın?"

"Yorgunluk mesele değil, ortada bir felaket var. Ah, yoksulluk ne müşkül şeydir sen bilir misin? Benim ciğerim parçalandı."

Ve Akif, besmele çekerek yola koyulur. Hareketinin beşinci günü, birçok malzeme ile çıkagelir. Yorgunluktan, uykusuzluktan perişan vaziyette el-Muazzam'a adımını attığında vazifesini hakkıyla yerine getirmiş bir insanın huzuru ve neşesi yüzünden okunmaktadır. Eşref Bey daha sonra, bu hâdiseyi değerlendirirken şöyle diyecektir:

"Ah mübarek Akif! Sefalette kalan bir kadına yardım için, atmış üç derece sıcaklıktaki çöllerde aylarca dolaştıktan sonra bir gece bile istirahat etmeden beş gün beş gece eşya vagonlarında yattın."[128]

Maddî ve Manevî Füyûzât Hislerinden Fedakârlıkta Bulunma Ne Anlama Gelir?

Füyûzât, çoğalma, taşma, bolluk ve bereket mânâlarına gelen "feyiz" kelimesinin çoğuludur. Feyiz, dünyada, kalbî-ruhî hayatın derinleşmesini ve insanın iç enginliklere ulaşmasını netice veren ilhamlardır. Ahirette ise feyiz, insanın Cennet'e ulaşması, Cenâb-ı Hakk'ın rızasına kavuşması ve Allah'ı görme şerefine nâil olması gibi nimetlerdir. Her

[128] İbrahim Refik, *Geçmişten Geleceğe Işıklar*, s. 84.

hâlukarda feyiz kelimesini, manevî haz ve zevk şeklinde anlayabiliriz.

Maddî füyûzât hisleri, insanın meşru dairede zevk ve lezzetlerden istifade etmek isteyişi demektir. Allah'ın helâl kıldığı çerçevede yeme-içme, rahat etme; israf, lüks ve fanteziye girmemekle beraber Cenâb-ı Hakk'ın lutfettiği nimetlerden meşru dairede faydalanma; cismaniyet ve maddî hayat itibariyle onları kullanma duygusu hem kula verilmiş bir hak hem de insan olmanın gereğidir.

Fakat bu istifade etmenin de bir sınırı vardır. Bir insanın, hak etmediği ya da dinin uygun görmediği şeylerden faydalanması doğru değildir. Çünkü öyle bir işte Allah'ın rızası yoktur. Cenâb-ı Hak, nelerden istifade etmeyi uygun görmüşse, onlardan yararlanma kulun hakkıdır. Bir kul, isterse bu hakkı kullanır, isterse de onu kullanmayıp gelecek nesiller adına ayrı bir kıymet hükmüne bağlar, onların kullanmasını sağlar.

Manevî füyûzât hisleri ise bir insanın manevi zevkleri arzulaması, Cennet'e girme ümidiyle ve Cennet nimetlerinin hayaliyle yaşaması demektir. Allah'a iman etme ve marifetullaha ermenin ruhî ve kalbî hayat itibariyle çok derin bir zevki vardır. Cenâb-ı Hakk'a yakınlıkta dünyevî nimetlerle elde edilemeyecek çok engin hazlar bulunur. Allah'a imanla başlayan ve O'nun sevgisine doğru devam eden yolun her adımında ayrı bir sürprizle karşılaşılır.

İşte, bu yolda yürüyen bir insanın tattığı zevk ve lezzetler manevî füyûzât hisleridir. Bazen, o yolun yolcusu, daha da ileriye gidebilir; velilere derin bir kısım şeyler lutfedildiği gibi, o da bazı harikulade şeylere mazhar olabilir. Ya da ibadet

ü taatten o kadar lezzet alır ki, kulluk adına eda ettiği her şeyi engin bir manevi zevk içinde yudumlar, adeta Cennet hayatını burada yaşıyor gibi olur.

Bunlar, insanın manevî yönü ve kalbî-ruhî hayatı itibariyle duyabileceği zevklerdir. Bunların bir damlası, insanın maddesi ve cismaniyeti itibariyle tattığı zevk ve lezzetlere tercih edilir. Kalbî ve ruhî hayat itibariyle tadılacak olan bir damla zevk, bedenî ve cismanî hazların binlercesine galip gelir, ağır basar.

İşte, maddî ve manevî füyûzât hislerinden fedakârlık deyince, bu zevk ve lezzetlerin her iki çeşidini de idealleri uğrunda feda eden adanmışlar akla gelir. Bir düşünceye dilbeste olmuş ve ona adanmış bir ruh hem maddî hem de manevî füyûzât hislerinden el çeker; onları gaye ve hedef yapmaz. Bu, insanın maddî-manevî zevk ve lezzetleri ideallerine kurban etmesi, vermesi gerekli olan şeyler bir yana, verme mecburiyetinde olmadığı şeyleri bile bağlandığı o düşünce hatırına gözden çıkarması ve terk etmesi demektir ki; bu davranış adanmış olmanın bir gereğidir.

Malumunuz olduğu üzere, Üstad Hazretleri de bu "terk" meselesini değişik yerlerde anlatır; acz, fakr, şevk, şükür, şefkat ve tefekkür yolunu izah ederken, Nakşibendî tarikatında bir esas olan "terk" mesleğine de değinir. Muhammed Bahauddin Nakşibend hazretlerinin yolunda dört şeyi terk etmek lazımdır ki; bu esas Farisî bir beyitle ifade edilmiştir:

"Der tarîk-i Nakşibendî lâzım âmed çâr terk,

Terk-i dünya, terk-i ukbâ, terk-i hestî, terk-i terk"

Rıza-yı ilâhîye ulaşabilmek için terk edilmesi gereken dört şeyden ilki dünyadır. Mesnevi-yi Nuriye'de dünyayı terk etmenin ölçüsü verilirken, "dünya hayatına ait işlerden kazandığına sevinmeme, kaybettiği şeye de üzülmeme" esası ifade edilmektedir. Yani, dünyayı terk etmeyi başaran bir insan, bütün yeryüzü onun olsa, dünya kadar mal-mülk edinse de çok sevinmeyecek, nimete şükretmekle beraber, "Bu kazancım önemli değil Allahım; çünkü benim için Sen ve Senin rızan önemlidir." diyecek; bütün dünyayı kaybetse de sabırla mukabelede bulunacak ve mahzun, kederli olmayacaktır.

Dünyayı terk etme mevzuuna en güzel misallerden biri Hazreti Eyyûb aleyhisselam'ın hâlidir: Hazreti Eyyûb'un sabır ve tevekkülünü sadece yakalandığı hastalıklarda, maruz kaldığı yara-berede değil, hayatının ve geçirdiği imtihanların tamamında görmeye çalışmak gerekir. Allah Teala, onu çok çeşitli şekillerde imtihan etmişti.

Eyyûb aleyhisselam bir gün, koyunlarının kurtlar tarafından telef edildiğini; diğer bir gün, ekinlerinin rüzgar ve fırtınayla mahv olduğunu öğrenmiş, bu haberler karşısında hiç şikayette bulunmadığı gibi tam bir teslimiyet içinde eşine,

"Üzülme! O malı-mülkü bana Rabbim vermişti; şimdi de aldı. Hamd olsun, onları bana verip istifade ettirene ve sonra da emanetini geri alana!.." demişti.

Bir başka gün de bir zelzele sonrasında çocuklarının öldüğünü haber almış, onlara olan şefkatinden dolayı gözlerinden yaşlar gelse de yine aynı sabır, tevekkül ve teslimiyetle,

"Bana emanet çocuklar verip sonra da geri alan Allah'a hamd olsun." demişti.

Her felaket sonrasında şeytan, Hazreti Eyyûb'un yanına koşup, "Sen ibadet ediyorsun, kendini bütün bütün kulluğa veriyorsun ama Allah çocuklarının canını aldı, malını-mülkünü telef etti. Dahası, hastalığın da gün geçtikçe şiddetleniyor; hâlâ mı ibadet u taat diyeceksin?" sözleriyle onu isyana sürüklemeye çalışıyordu ama boşuna uğraşıyordu. Hz. Eyyûb (aleyhisselâm) bütün dert ve belalar karşısında sabrını muhafaza ediyor, Allah'tan gelen musibetleri gönül hoşnutluğuyla karşılıyor ve, "Hamdolsun Allah'a; O vermişti, yine O aldı." diyordu. Bunu söylerken de "O'nun verdikleri bir emanet, ben de bir emanetçiydim; beni emanet yükünden kurtardı." diyecek kadar inşirah içinde bulunuyordu.

İşte insan, dünya işlerinden kazandığı şeyleri bu anlayış içinde karşılar; onların bazılarını ya da hepsini kaybedince de yine aynı hâl ve tavrını korursa, o, dünyayı terketmiş demektir.

Dünyayı terk etmek demek, hiç kazanmamak, mal-mülk sahibi olmamak demek değildir. Öyle olsaydı, inanan insanları ortak işler kurmaya, daha çok kazanmaya ve zengin olmaya teşvik etmenin de bir mânâsı kalmazdı. Hayır, mü'min bir insan da çok çalışmalı, çok kazanmalı; ama çalışıp kazanmasını sadece kendi rahatına, yeme-içmesine, yat, kat, villa ve yazlık sahibi olmasına bağlamamalı. Bir mü'min, Karun kadar dahi zengin olabilir; meşru dairede dünyanın bütün zevklerinden istifade edecek imkanları elde edebilir; bunda bir problem yoktur. Asıl problem, imkanlarını tamamıyla kendi nefsi adına kullanmasında, fedakârlıkta bulunması gereken yerlerde infakta bulunamamasında, zamanla şımarması, küstahlaşması ve nihayet servetinin altında ezilip kalmasındadır.

"Terk-i ukbâ"ya gelince; adanmış insanda değerleri uğruna ortaya koyduğu cehd ve gayrete karşılık ahireti kazanma mülahazası da olmamalıdır. Bir insan, Allah'a kulluğunu, ibadet ü taatini, evrâd u ezkârını, hatta i'la-yı kelimetullah yolundaki gayretlerini, değişik belalar altında kalıp preslenmesini, sıkıntılara maruz kalmasını doğrudan doğruya Cennet'i kazanmaya bağlıyor ve bütün bunlarla Cennet'e girmeyi esas maksat yapıyorsa, o insan, kazanma kuşağında kaybediyor demektir. Adanmış bir insanın başına, bunların hepsi gelebilir; fakat o bunlarla ahireti peyleme peşine düşmemelidir. Demelidir ki, "Allahım, eğer ben bütün bunlarla Sana yaklaşıyorsam, kendimi çok talihli bir insan sayacağım. Ben, başka değil, sadece Senin rızanı arıyorum."

Evet, adanmış bir ruh yapıp ettiği her şeyi ve başına gelen bütün musibetleri sadece O'nun hoşnutluğunu kazanma hedefine bağlamalı ve Allah yolunda başına gelenlerin hepsine katlanmalı, fakat katiyen bunları -haşa ve kella- Allah'tan bir şey koparmak için vesile yapmamalı, asla bir sermaye gibi görmemeli ve her zaman, "Ben hak yolundayım, Allah da beni imtihan ediyor." duygu ve düşüncesiyle hareket etmelidir.

Cenâb-ı Allah demiyor mu: "*Biz mutlaka sizi biraz korku ile biraz açlık ile yahut mala cana veya ürünlere gelecek noksanlıkla deneriz.*" (Bakara, 2/155) Yani, Rabbimiz buyuruyor ki "Sizi malla, canla, korkuyla imtihan edecek ve sizi size göstereceğim. Nesiniz, kaç gram geliyorsunuz, neye ne kadar katlanıyorsunuz, nerede ve ne karşısında tahammülsüzlüğe düşüyorsunuz; siz kendinizi göreceksiniz. Çünkü öbür tarafta vicdanınızla yüzleşirken hakkınızdaki hükmü yine siz vereceksiniz."

Her şey Cenâb-ı Hakk'ın hoşnutluğunu kazanmaya bağlanmalıdır. Zira terk-i ukbâ derken de bu mânâlar kastedilir.

Terk edilmesi gerekenlerden biri de insanın kendi nefsidir. "Terk-i hestî", insanın kendi benliğini de terk etmesi, nefsini düşünmemesi demektir. Mesela, namazda sen aradan çıkacak, artık kendini unutacak, sadece O'nu düşünecek, namazınla O'nu başbaşa bırakacaksın. Ağzından çıkan her kelimeyle O'nun rızasına vurguda bulunacaksın. Namazının her anında O olacak; senden bir parça ya da nefsin hesabına bir mülahaza kalmayacak orada. Muhammed Bahauddin Nakşibendi bu hâle de terk-i hestî, kendini terk etmek, diyor.

Bütün bu terklerden sonra, insanın aklına "Ben dünyayı terk ettim, ukbayı terk ettim, kendimi de terk ettim. Ben, O'nun uğruna her şeyden vazgeçmiş bir insanım" şeklinde bir duygu ve düşünce gelebilir. Şâh-ı Nakşibend orada bir terkden daha bahsediyor ve "terk-i terk" de lazım diyor. Yani, bu terkleri de terketmen; terkettiğini de unutman gerek. "Şunu terk ettim, bunu terk ettim" mülahazasına takılıyorsan onları hiç bırakamamış sayılırsın."

Evet, maddî-manevî füyüzat hislerinden sıyrılma çok önemlidir. Onları terk etme hususunda çok ciddi bir kazanç söz konusudur. O mülahazaları aklınızdan sildiğiniz zaman dört buudlu bir terk hayatı yaşarsınız. Dünyayı terk derinliği, ahiret beklentilerini terk enginliği, kendi kendinizi terk ufku ve bütün terkleri terk aşkınlığına ulaşırsınız. Bu aşkınlıkla da bütün terk ettiklerinizin ötesinde O'nu bulursunuz. Şüphesiz ki insan, Allah'ın rızasını tahsile çalıştığı yolda maddî-manevî füyûzat hislerinden fedakârlıkta bulunduğu nisbette O'na daha yakın olacaktır.

Allah İçin Neyimizi Feda Ettik?

Düşünüyorum da utanmam gerektiğine kani oluyorum, ama bir türlü de utanamıyorum. Demek utanmak bile, belli bir fazilet ve meziyetin ifadesidir. Kendi kendime soruyorum.

– Allah için nelerimi kaybettim? Var mı böyle bir kaç kaybım? Feragat ve fedakârlığım?

Mesela, makamımı mı servetimi mi kaybettim? İşimden mi oldum? İtibarım mı gitti? Hayır! Bunların hiçbir vaki değil. Hâlbuki, bunlarda kayıplara maruz kalmak, çok büyük feragat ve fedakârlık da sayılmaz. Kesilen sakalın daha gür geleceği gibi bu kayıpların sonunda, Rabbimiz daha iyisini, hayırlısını, bereketlisini ihsan eder. İsterseniz suâli bir kademe daha yükselterek soralım:

– Yoksa yerine yenisi gelmesi mümkün olmayan azalarımı, organımı mı kaybettim?

Asıl mesele burada. Elim, ayağım, kolum, gözüm, kulağım hepsi yerinde. Hiçbirini Allah yoluna feda etmiş değilim. Ama öylelerini görüyoruz ki, değil mal, mülk, makam, mevki, organlarını, uzuvlarını kaybediyor da asla şikâyetçi olmuyor. Mahzun olmak bile aklına gelmiyor. Kırık dökük ifademizle bir olaya göz atalım:

Bazı yalancı peygamberler türemişti. Onlara karşı girişilen Yemame savaşında baba Tufeyl şehid olmuş, oğul Amir sağ kolunu kökten kaybetmişti, baba hayatını, oğul da kolunu yitirmişti Allah için. Amir üzgün değildi. Hatta neden babası gibi sıcak kumların üzerinde şehid düşmediğine müteessirdi.

– Demek babam Tufeylle birlikte cennete uçmak mukadder değilmiş, diye hayıflanıyordu.

Bir gün Halife Hazret-i Ömer (radıyallâhu anh)*'in meclisinde oturmuş, sohbet dinliyordu. Bir ara ortalığa yemek getirildi. Herkes oturdu, ama Amir uzaktan bakmayı tercih etti.*

Ne kadar ısrar ettilerse de oturmayınca Halife Hazret-i Ömer şöyle dedi:

– Senin sofraya oturmayışının sebebini bildiğimi sanıyorum. Sağ kolun yok, sol elinle yiyeceksin. Bu yüzden sofradan uzak kalıyorsun!

Halife sözlerine şöyle devam eder:

– Şunu iyi bil ki; içimizde (senden başka) bir uzvu kendisinden önce cennete gitmiş bir kimse yoktur. Senin oturmadığın sofraya oturmak bizim için çok acı olur. Oturduğun sofraya oturmak ise şereflerin en yücesidir. Gel aramıza katıl, bizi, bir organı kendisinden önce cennete gitmiş bir büyük insanla yemek yeme şerefine kavuştur. Hiç olmazsa biz de böyle teselli olalım. Diyelim ki:

– Ey Rabbimiz! biz Senin yolunda bir organımızı feda etmedik ama, feda eden bir kardeşimizle bir sofrada oturduk. Onun hürmetine bizi affeyle!

Bu olay beni çok düşündürüyor. Kendi kendime söylenip duruyorum. Diyorum ki:

– Bırak mal, mülk, makam, mevki feda etmeyi, hayatlarını feda ediyorlar, organlarını veriyorlar, kendilerinden önce uzuvlarını cennete gönderiyorlardı. Bu fedakârlık ve feragati görenler de onlarla birlikte oturmayı erişilmez şeref biliyor, koskoca Halife Hazret-i Ömer bile onlardan şefaat talebinde bulunuyordu.[129]

Acaba bu olay bize bir şeyler söylemiyor mu? Bu hadiseden kendimize bir hisse çıkarmamız gerekmez mi?

---

[129] Ahmed Şahin, *Olaylar Konuşuyor*, s. 28.

Zamanımız ve Fedakârlık

Son asır, dalaletlerin, helâketlerin, felaketlerin üst üste insanımızın üstüne yüklendiği bir asır olmuştur. Böylesine üst üste felaketlerin bir insanın veya insanlık topluluğunun üstüne yüklendiği bir başka devir göstermek oldukça zordur. Günümüz insanının hak ve hakikate, Kur'ânî soluklara ihtiyacı vardır. Dolayısıyla bu işi yapacak insanların çok fedakâr olması, engin bir kulluk şuuru içinde insanımızın dertlerine şefkatli bir tabip olarak eğilmesi gerekmektedir.

Tabiri caizse bir vapur bütün ihtişamıyla karaya oturmuş durumdadır. Bunun yeniden yüzdürülmesi, büyük himmet ve büyük fedakârlık istemektedir. Nitekim her fikrî cereyan, kendi kameti kıymetine göre himmet ve ciddi fedakârlık ister. O cereyanın istediği fedakârlık, idealin ihtişamına ve azametine göre olacaktır. Yani bu asırda yapılacak fedakârlıklar, diğer dönemlerdeki fedakârlık çizgisinde cereyan ederse bizden beklenilen hizmeti vermiş olamayız. Normalin çok üstünde, ancak sahabenin sergilemiş olduğu fedakârlık ölçüsünde bir cehd ve gayret gösterildiği takdirde makbul bir hizmet yapılmış olacaktır.

Dinimiz İslâm, her devirde istediği fedakârlığı bugün bizden de istemektedir. Şükürler olsun ki günümüzde sahabi misal göstermiş oldukları fedakârlıklarla geleceği ümitle bakmamızı sağlayan pek çok hadise yaşanmaktadır. İşte onlardan birisini M. Fethullah Gülen Hocafendi bir vaazında antalarak şöyle destanlaştırıyor:

"Elinde lahmacun arabası lahmacun satan bir fedakâr ruh vardı. İki sene evvel bana gelip,

"Hocam siz talebelere yer arıyor, onları barındırmak için gayret gösteriyorsunuz. Ben şu arabacığımla lahmacun sata sata iki ev yaptım. Bu iki evden bir tanesi bana yeter. Kabul buyurursanız ikincisini talebeler kalsın diye vermek istiyorum." demişti.

Ben Rabbimin rızası istikametinde samimi olarak getirilen bu teklife hayır demedim. Çünkü Rabbim, olur dememle onu böyle bir hizmete vesile kıldığımdan dolayı belki de beni de affeder diye düşündüm.

Allah'a gönül vermiş, hayra aç olan bu insan, yapmış olduğu bu fedakârlıkla yetinmemişti. Aradan altı-yedi ay kadar bir zaman geçti. Yanıma gelip bana şu teklifte bulundu

"Hocam, evimin kapısının önünde bir bahçe var. Ben bu bahçeyi yurt yapıp yüz talebeyi orada barındırmak istiyorum."

Ben evvela sokaklarda küçük el arabasıyla lahmacun satan bu adamın yüzüne şaşkın şaşkın baktım ve bu şaşkınlık içinde ona,

"Bu işi bir lahmacın arabasıyla lahmacun satarak nasıl yapacaksın?" dedim. Bana şöyle cevap verdi:

"Hocam, endişe etmeyin. Allah'ın lütfuyla, dualarınızla bu arabayla bu işi yaparım."

Dediğini yaptı. O lahmacun arabasıyla lahmacın satarak kazandığı paralarla yurt binasını bitirmeye muvaffak oldu.

Bunu yaparken elbette şahsi hayatından pek çok fedakârlıkta bulunmuştu. Nitekim bir arkadaşım, onun giydiği ayakkabıları görüyor ve ayakkabılarının giyilmez bir

halde olduğunu ve o insanın giymek üzere kullanılmış ayakkabı aradığını söylüyordu. İşte hak ve hakikate gönül vermiş fedakâr bir insan böyle olur.

Günümüzde ehl-i îmân ve ehl-i Kur'ân, îmân hakikatlerini ve İslâm esaslarını usulü dairesinde neşretmek vazifesiyle mükelleftirler. İmân ve Kur'ân'a ait bu vazife ise yeryüzündeki en büyük meselelerden daha mühim ve daha büyüktür. O yüzden bir mümin, bütün kuvvet, dikkat ve merakla vaktini ibadet ve İslâm'a hizmet gibi, ilim ile nefsin, talim ve terbiye ile de neslin ıslahı ve irşadı gibi meselelere ayırmalıdır. Dünya ehlince güzel görünen fuzulî şeyleri mânâsız bilip vaktini onlarla zayi etmemelidir.

Ne bahtiyardır o kimse ki, ehl-i dünyanın görünüşte şaşaalı ve hakikatte ise kof, dışı süs içi pis olan yaşantılarına ve eğlenceden ibaret olan fuzulî meselelerine merak edip alâka duymamakta ve cazibesine aldanıp ebedî saadetini kaybetmemektedir. Kıymetli vakitlerini, gelecek nesle Asr-ı Saâdet zemini hazırlama gibi ebedî saadeti vaad eden meseleler arkasında feda edenlere binlerce selam olsun.[130]

---

130 Vehbi Yıldız, *İlim ve İrfan Nesli*, s. 226.

Ensar'ın Fedakârlığı Herkesi Gözyaşına Boğmuştu

Allah Resûlü tek başına oturuyordu. Bir ara kapı aralandı ve içeriye Muhacirin'in ileri gelenleri girmeye başladı. Aralarında Ensar'dan hiç kimse yoktu ve manzara oldukça dikkat çekiciydi. Acaba niçin sadece Muhacir'den insanlar gelmiş ve Ensar'dan hiç kimseyi çağırmamışlardı? Müsaade istediler ve Allah Resûlü'ne maruzatlarını şu şekilde arzettiler:

"Ya Resûlallah! Biz buraya Allah (celle celâluhû) *için hicret edip geldik. Bütün düşüncemiz Allah yolunda Sen'inle beraber olmaktı. Halbuki Ensar kardeşlerimiz bize öyle bir alâka gösterdiler ki, korkarız, âhiretin sevabını burada bitireceğiz. Kardeşlerimiz müsaade etsinler, artık biz, kendi bakım ve görümümüzü kendimiz yapalım. Onların bize ayırdıkları payları kendilerine iade edelim. Minnet altında kalıyor ve çok mahçup oluyoruz."*

Bunları söylerken de hepsi ağlıyordu. Allah Resûlü de gözyaşlarını tutamamıştı. Belki de şu manzara gök sakinlerini de gözyaşına boğmuştu. Bu bir cihetle, istiğna ile diğergamlığın çarpışmasıydı. O güne kadar yeryüzünde, bu kadar güzel bir kavga hiç görülmemişti.

Çünkü biraz sonra Allah Resûlü Ensar'ı huzuruna çağırıp olanları anlatınca, hepsi birden itiraz edecek ve bu istiğnaya karşı çıkacaklardı. Onlar için böyle bir teklifi kabullenmek, vücudlarının yarıdan biçilmesine razı olmaktan farksızdı. Zira onlar, kardeşleriyle öyle bütünleşmişlerdi ki, ayrılmaları âdetâ ölümdü. Biraz sonra hepsi

de Resûlullah'ın huzurundaydı ama, Ensar ve Muhacir ağlıyordu. Aynı beldede oturmalarına ve günde beş defa –en azından– mescidde beraber bulunmalarına rağmen, paylaştıkları odadan ve sofradan ayrı kalmaları onlara giran geliyordu.

Evet, bir taraf, istiğnayı, diğer taraf da mürüvvet ve diğergamlığı temsil ediyordu. Taraflardan muhacirler söz alarak meâlen şöyle diyordu:

"Ya Resûlallah! Biz Allah (celle celâluhû) *için hicret ettik ve Medine'ye geldik. Yurdumuzu, yuvamızı Allah için terk ettik. Dinin i'lâsından başka bir şey düşünmedik; fakat bu Ensar kardeşlerimiz bize, çok fazlasıyla sahip çıktı ve civanmertçe davrandılar.. korkuyoruz, ahirete ait bütün kazançlarımızı yeyip bitirmekden.. Yâ Resûlallah, Ensar kardeşlerimize kabul ettiremedik, ne olur nâmımıza, lütfen onlara söyleyiniz bıraksınlar bizi, kendi kendimize bir yerde kalalım, artık kendi mahsüllerini bize getirmesinler, yemek pişirip önümüze koymasınlar, bize bakımı, görümü düşünmesinler, bu minnet yeter artık."*

Çok duygulanmışlardı, ağlıyorlardı. Allah Resûlü de duygulandı. Ensar-ı Kirâm'a:

"Muhacir kardeşleriniz diyorlar ki: "Bunlar bize çok bakıyor, bizi mahçup ediyorlar, nerde kaldı Hakk'ın rızası, karşılığını alacaksak yaptığımız şeylerin?"

İşte Allah Resûlü onların ruhlarına bu kardeşliği böyle üflemiş, onları böyle büyülemiş, böyle kaynaştırmış ve âdetâ bal mumu gibi yoğurmuş ve şekillendirmişti.[131] *Bu anlayış asırlardır İslâm toplumunu canlı tutmuş, basit dünyevî maslahatlar, çıkar ve menfaatler, makam-mevki, mal-mülk kavgaları müslümanların kulluk heyecanını, hizmet heyecanını kardeşlik duygularını kazıyıp atamamıştır.*

---

131 M. Fethullah Gülen, *Sonsuz Nur*, 2/117.

Bediüzzaman Hazretleri Niye Hediye Kabul Etmezdi?

Dine ve millete hizmet noktasında hayatının her karesini fedakârlık, diğergamlık ve istiğna ruhuyla yaşayan Üstad Hazretleri, bu duruşunu hiçbir zaman bozmuyor, "Mesleğimiz sahabe mesleği, aç kalmak var, zahmet var, var, var..." diyordu. Hiç kimseden hediye almıyordu. Çok sevdiği bir talebesi dahi bir salkım üzüm getirse karşılığını muhakkak veriyordu. Israr eden insanlara karşı da: "Benim kaidem bozulur, bana dokunur." diyordu. Hizmetinde bulunan Nur Talebeleri hiçbir zaman Üstadımızın, karşılığını vermeden bir hediye kabul ettiğini görmediler. Onun bu hâlini görenler merak içerisinde: "Kimseden hediye almıyor da nasıl geçiniyor?" diye soruyorlardı. Tabi Üstadımızın iktisat ve bereket-i İlâhiyeye mazhar oluşunun çok hikmetleri vardı. Dilerseniz şimdi Üstadımızın mukabelesiz bir şey kabul etmemesiyle alâkalı bazı misaller aktaralım ve mevzuya açıklık getirelim:

Barla'da bulunduğu yıllarda Üstad Hazretleri bazen dostlarının bağına gidiyordu. İki üzüm taneciğini dahi koparsa, "Bunların parası ne kadardır, vereyim." diyordu. Cömert Barlalılar Üstadımızın bağ ve bostanlarından bir şey yemesi karşısında şeref duyuyorlardı. Fakat o, yediği meyvelerin mukabilinde muhakkak bir şey veriyordu. Daima yanında ufak para bulunduruyordu. Bazen bir risale veriyordu. Eğer Üstadımız hediye kabul etseydi, hiç şüphe yok ki, Barla nahiyesinde geniş mülkleri olurdu.

Küçük yaşlarından itibaren hizmetinde bulunan Ceylân

Çalışkan Ağabey'e hitaben kendi el yazısıyla yazdığı pusula ve notlardan anlaşıldığına göre, şahsına takdim edilen hediyeleri karşılıksız kabul etmediği gibi, yapılan iyilik ve hizmetleri de karşılıksız bırakmıyordu. Ceylân Ağabey'e yazdığı notlardan birinde şöyle diyordu:

"Ceylân! Bir sene çamaşırlarımı yıkayan Rabia bana bir gömlek, bir parça kömür göndermiş. Ben bir senede ona çok minnettar olduğumdan, onun hediyesini geri çevirmem. Ona faydam dokunması için bana Mekke'den gelen zemzemi ve hurmaları ona mukabil çok selâmla beraber gönderiniz."

Araba alınmadan evvel Üstad Hazretleri, talebeleriyle birlikte yaya olarak kırlara giderken veya gelirken bazen yollarda şoförlere rastlıyorlardı. Şoförler hemen duruyor ve ısrar ederek: "Hocam, buyurun arabamıza." diyor, ısrar ediyorlardı. Üstadımız onları kırmayıp biniyordu ama: "Mukabilini vermezsem olmaz, benim kaidem bozulur." diyerek muhakkak ücretini veriyordu. "Şoförlük de beşeriyete hizmettir, yalnız siz farz namazınızı kılarsanız, çalışmanız ibadet yerine geçer." diye şoförlere ders veriyordu. Bazen kırlarda, bahçe kenarlarından geçerken bahçe sahipleri meyve getiriyor ve kabul etmesi için ısrar ediyorlardı. Onların hatırlarını kırmıyor, çok az alıyor; ama mukabilinde muhakkak parasını veriyordu. Almak istemeyenlere karşı: "Vermezsem, bana dokunur, benim kaidemi bozmayın." diyordu. Hattâ en yakın talebelerinden dahi bir şey alsa, muhakkak karşılığını veriyor ve onlarla pazarlık ediyordu. "Bunu bu fiyata bana sattınız mı?" diye soruyor; onlar da "Sattık." diyorlardı.

Nur Talebeleri'nden Mustafa Birlik Ağabey, 1954'te Üstad Hazretleri'ni Isparta'da ziyaret edip tanıdıktan sonra Ahmet Feyzi Kul Ağabey ile birlikte İzmir ve çevresinde Risale-i Nur'ların dağıtılması ve okunması hizmetlerinde aktif rol almaya başlamıştı. O dönemde Abdullah Yeğin Ağabey de Manisa'da yedek subay olarak askerlik vazifesini tamamlamış, Isparta'ya Üstadımızı ziyarete gitmeye niyetlenmişti.

Mustafa Birlik Ağabey, daha evvelden Üstadımızın yemek yapılan kabının eskidiğini bildiği için, satın aldığı kaşık, kepçe, sefertası gibi malzemeleri Isparta'ya gitmeden evvel yanına uğrayan Abdullah Ağabey vasıtasıyla Üstadımıza ulaştırdı. Lâkin Üstadımızın cevabı gecikmemiş ve Mustafa Ağabey'e gönderdiği mektupta, "Keçeli, usûl ve kaidemi bilmiyor musun? Niye gönderdin?" demişti.

Üstelik değeri o kadar olmamakla beraber, gönderilen eşyalara yirmi banknot (lira) fiyat biçmişti. Ayrıca söz konusu mektubunda, "Hangi kitabı istiyorsan bildir, göndersinler." diye de eklemişti. Buna rağmen Mustafa Ağabey, meselenin üzerine gitmedi; ama bir süre sonra ziyaret ettiği zaman Üstadımız yine, "Yirmi banknotluk kitabı aldın mı?" diye Mustafa Ağabey'e sordu. "Aldım" derse yalan olacaktı. Bu yüzden "almadım" dedi. Bunun üzerine Üstadımız, "Hangi kitabı istiyorsan söyle" diye ısrar edince Mustafa Ağabey, yirmi liralık kitap aldı.[132]

---

132 Murat Duman, *Bir Fikir ve Aksiyon İnsanı Bediüzzaman Said Nursi*, s. 78-80. Gelecek Yayınları

Risale-i Nur'un Mesleği, Maddi Manevi Fedakârlık Mesleğidir

Üstad Hazretleri, hayatı boyunca çok iktisatlı yaşadı ve kimseye muhtaç olmama yolunu seçti. Ömrünün bütün safhalarında iktisat kaidelerine tâbi oldu. Az yiyor, az uyuyor, sâde bir hayat yaşıyordu. Bir ekmek ona bir hafta yetiyor; bir elbise yıllarca kâfi geliyor, yamalı elbiseler giyinmekten çekinmiyordu. Hediye dâhil, karşılıksız hiçbir şey kabul etmeyerek hayatını devam ettirme düsturu, Üstadımız adına başlı başına bir kuvvet oldu ve onu idealinde başarıya ulaştırdı.

O, bu hakikati şöyle dillendiyordu: "Risale-i Nur'un mesleği maddî manevî feragat mesleğidir Ben maddî ve manevî herşeyimi feda ettim, her musîbete katlandım. Her işkenceye sabrettim. Bu sayede hakîkat-i îmaniye her tarafa yayıldı. Bu sayede Nur mekteb-i irfanının yüz binlerce, belki de milyonlarca talebeleri yetişti. Artık bu yolda, hizmet-i îmaniyede onlar devam edeceklerdir. Ve benim maddî ve manevî her şeyden feragat mesleğimden ayrılmayacaklardır. Yalnız ve yalnız Allah rızası için çalışacaklardır. Bize ezâ ve cefâ edenlere karşı hiçbir talebemin kalbinde zerre kadar intikam emeli beslememesini ve onlara mukabil Risale-i Nur'a sadakat ve sebatla çalışmalarını tavsiye ederim."[133]

Üstad Hazretleri şu beş hususa çok dikkat ediyordu:

1. Kendine mahsus bir tedris (eğitim ve öğretim) usulü icad eder. Yani dini ilimlerle, asrın fenni ilimlerini birbirine

[133] Said Nursi, *Emirdağ Lâhikası*, s. 80.

katarak, dinin hakikatlerini müspet ilimlerle teyid etmek şeklinde talebelerinin zihinlerini aydınlatmak için çalışmak.

2. Katiyyen hiç kimseden hediye olarak para almamak ve maaş bile kabul etmemek. Evet, hayatta hiçbir maddî mülkiyeti olmayıp, fakir ve kimsesiz ve daima sürgün ve hapislerle çok sıkıntılı ve dehşetli musibetler içerisinde yaşadığı halde kimseden para ve mukabelesiz hediye almadığı çok defa görülmüştür.

3. Hiçbir âlime soru sormamak. Yirmi sene zarfında, daima ancak sorulanlara cevap vermiştir. Bu hususda kendileri derlerdi ki: "Ben ulemanın ilmini inkâr etmem; binaenaleyh kendilerinden sual sormak fazladır. Benim ilmimden şüphe edenler varsa sorsunlar, onlara cevap vereyim."

4. Yanında bulunan talebelerini aynı kendisi gibi zekât ve hediye almaktan menetmek. Onları da yalnız Rıza-yı İlâhî için çalıştırırdı. Hatta çok zamanlar, talebelerini kendi iaşe ederdi.

5. Dünyada hiçbir şeyle alâka peyda etmemek, onun geçici zevklerine gönül kaptırmamak. Bunun içindir ki: "Bütün malımı bir elimle kaldırıp götürebilmeliyim." demiştir. Bu hâlin sebebi sorulunca "Bir zaman gelecek, herkes benim hâlime gıbta edecektir. Sâniyen, mal ve servet bana lezzet vermiyor; dünyaya ancak bir misafirhane nazariyle bakıyorum." derdi.[134]

---

[134] Said Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s. 45-46.

Hiç Hamallık Yapan Halife Olur mu?

Halife Hazret-i Ömer bir gece şehri dolaşırken, bir evden çocukları iki gündür aç olan annenin feryadını duyar.

– Yavrularım, Allah sizin hakkınızı Ömer'den sorsun! Bu sözü işiten halife kapının Önünde titremeye başlar.

İçeriye seslenir:

– Ömer'den ne istiyorsun?

– Sen ne soruyorsun, dost musun, düşman mısın?

– Allah için, dost olarak soruyorum.

– Ömer'den şunu istiyorum: Bu çocukların babasını askere gönderdi. İki gündür çocuklarım aç, ocağım üzerine tencere koydum, suyu karıştırıyorum. Yemek pişiriyorum diye onları avutuyorum. Dün uyutmuştum. Ama bugün açlıktan uyuyamıyorlar. Birbirlerine sarılmış halde sızlanıp duruyorlar.

– Peki, Ömer'e haber verdin mi?

– Neyi haber vereyim? Adamlarımızı askere almayı biliyor da gerideki çocukların durumunu hiç düşünmüyor mu? İnsanlara baş olmak, başa belâ olmak mıdır? Hazret-i Ömer ağlayarak evine koşar. Arkasına bir çuval un eline bir kap yağ alıp kadının evine gelirken karşısına sahabelerden bir zat çıkar.

– Ey mü'minlerin Emiri, bu ne hâl, nereye koşuyorsun? Ver şu yükünü de ben taşıyayım.

– Yok vermem, bunlar Ömer'in günahlarıdır. Bugün yükümü alırsın ama yarın Allah'ın huzurunda günahlarımı alamazsın. Bırak da ben taşıyayım.

Eve girip çuvaldan biraz un çıkarır, tencereye koyar. Sönmek üzere olan ateşi üflerken sakalının bir tarafı hafifçe yanar. Un çorbası pişirip çocukların karnını güzelce doyurur. Çocukların annesine de:

– Yarın mutlaka Halife'yi göreceksin der.

Kadın tanımadığı bu yabancı adamın yaptığı iyiliklerden dolayı, son derece memnun olur. Evden çıkarken arkasından söyle konuşur:

– Allah Ömer'in yerine başımıza seni geçirsin.

Halife Ömer hiç sesini çıkarmadan oradan ayrılır. Sabahleyin kadın halifenin yanına gider; bakar ki kendisine çorba pişiren zat, Halifelik makamında oturmaktadır. O zaman özür dilemeye başlar:

– Kusura bakma Ya Ömer, akşam canımın acısından size acı söyledim, sizi incittim.

– Hayır sen vazifeni yaptın. Ömer suçludur. Asıl siz hakkınızı helâl edin...

İşte onlar böyleydi...

Konu ile İlgili Bazı Kaynaklar

- Allah Yolunda Fedakarlık (Gönül Dünyamızdan-1), Nil Sesli Yayınları
- Saadet Asrında Fedakârlık ve Sabır (Sahabe Hayatından 4), Muştu Yayınları
- Başkaları İçin Yaşamak, Nil Sesli Yayınları
- Saadet Asrında Serisi, Muştu Yayınları
- Ayağın Nerede Oğul, Yitik Hazine Yayınları
- Hayatu's Sahabe 1-2, Işık Yayınları

Sorular

1- Bir acıyı, onu çekenden başkasının tam anlayamayacağı veya aynı ölçüde üzülemeyeceği anlamında kullanılan "Ateş düştüğü yeri yakar." sözüne karşı fedakâr bir mümin ne der?

a- "Ateş sadece düştüğü yeri değil çevresini de yakar."

b- "Ateş nereye düşerse düşsün önce beni yakar!"

c- "Ateş düştüğü yeri yakar, sonra etrafa dalga dalga yayılır ve sonuçta beni de yakar."

d- "Ateş düştüğü yeri yakar. Başkalarının bunu anlaması imkânsızdır."

2- Aşağıdakilerden hangisinde verilen kelimeler birbirleriyle yakın anlamlıdır?

a- İhlâs-Uhuvvet-Temsil

b- Tenperverlik-Uhrevîlik- Kanaatkarlık

c- Fedakârlık-Hasbilik-Diğergâmlık

d- Sum'a-Sadakat-Sebat

3- "İnsan, kendi ayıpları karşısında savcı, başkalarının kusurları karşısında da, onlar hesabına ……………..olmalıdır." Parçadaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

a- müdde-i umûmî

b- avukat

c- çalışan

d- ayıpları örten

4- Cömertliğin bir üst derecesi olan, "hiçbir çıkar düşüncesine dayanmadan başkalarını düşünme, başkalarının menfaatlerini kendi menfaatlerinden üstün tutma duygusu" anlamına gelen kelime aşağıdakilerden hangisidir?

a- Diğergâmlık

b- Fedakârlık

c- Ruhbanlık

d- Fenâ fi'l-ihvân

5- "Sadece kendini düşünen, ya hiç insan değildir veya eksik bir varlıktır. Gerçek insanlığa giden yol, başkalarını düşünürken gerektiğinde kendini ihmal etmekten geçer." diyen kimdir?

a- Seyyid Kutup

b- Bediüzzaman Said Nursî

c- Necip Fazıl Kısakürek

d- M. Fethullah Gülen

6- Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

a- Fedakârlığı kendisine fıtrat hâline getiren bir hak aşığı, etrafında olup biten her meseleye karşı duyarlı olur.

b- Fedakâr bir insan, vurdumduymaz ve nemelazımcıdır.

c- Fedakârlık yapmak sadece insana mahsus bir davranış değildir.

d- İnanmış insan, her şeyden evvel kulluğunu sergilerken pek çok fedakârlık yapma durumundadır.

7- "İnsanın nefsi, malı-mülkü, hatta izzet ve onuru rağmına bir kısım şeylerden vazgeçmesi, onları çok daha yüce değerlere fedâ etmesi" anlamına gelen kelime aşağıdakilerden hangisidir?

a- Hamiyetperverlik

b- Fedakârlık

c- Hodfuruşluk

d- Bohemlik

8- Aşağıdakilerden hangisi fedakâr bir insanın özelliği olamaz?

a- Yaptığı her türlü fedakârlık ihlâs yörüngelidir.

b- İnsanlardan maddi ya da manevi hiçbir karşılık beklemez, yalnızca Allah'ın rızasını hedefler.

c- Uğrunda fedakârlık yaptığı kişi veya toplumu minnet altında bırakmaz.

d- Fakirliğe düşme endişesi varsa fedakârlık yapmayabilir.

9- "Nakşibendî tarikatında "terk" mesleği bir esastır. Muhammed Bahauddin Nakşibend hazretlerinin yolunda dört şeyi terk etmek lazımdır."

Aşağıdakilerin hangisinde bu dört şey doğru olarak verilmiştir?

a- Terk-i dünya, terk-i ukbâ, terk-i hestî, terk-i terk

b- Terk-i enaniyet, terk-i-ucb, terk-i riya, terk-i sum'a

c- Terk-izdivaç, terk-i diyar, terk-i emvâl, terk-i lezzât

d- Terk-i menam, terk-i taam, terk-i şehvet, terk-i kelâm

10- "Sevdiğiniz şeylerden (Allah yolunda) harcamadıkça birre (iyiliğe) nail olamazsınız." (Âl-i İmrân, 3/92) ayeti nazil olunca Mescid-i Nebevî'nin karşısında bulunan Beyrûhâ adlı bahçesini Allah rızası için bağışlamak isteyen sahabe efendimiz kimdir?

a- Ebû Talib

b- Ebû Bekir

c- Ebû Talha

d- Ebu Amr

6. İSTİŞARE (DANIŞMA)

“Bir bilene sor! İki bilgi, bir bilgiden hayırlıdır.” (Atasözü)

İstişare Nedir?

İstişare (meşveret), insanların bir konuda görüş alışverişinde bulunması, doğruya ulaşma adına başka bir kimsenin görüşüne başvurma anlamına gelir. Cenâb-ı Hak, Kur’ân-ı Kerim’de “*Onlar için mağfiret dile ve işleri onlarla müşavere et.*” (Âl-i İmran, 3/159) ve “*İşlerini istişare ile yürütürler.*” (Şurâ, 42/38) âyet-i kerimeleriyle istişarenin, müminlerin karar vermeden önce başvurmaları gereken çok önemli bir prensip olduğunu ifade eder.

Hz. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem), Hz. Ebûbekir ve Hz. Ömer için: “Siz bir danışmada oy birliğine varırsanız, ben size aykırı hareket etmem.” buyararak istişareye verdiği ehemmiyeti dile getirmiştir.[135] İstişâre edenin “asla pişman olmayacağını”[136] ifade eden Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), her fırsatta ümmetini istişâreye teşvik etmiş;

[135] Ahmed bin Hanbel, *Müsned*, 5/227.

[136] Heysemî, Nuruddin, *Mecmau’z-Zevâid*, 2/280.

kendisi de Bedir'de Ebû Sufyân'ın geldiğini haber alınca ne gibi tedbir alınacağı konusunda Ensar'a danışmış; ayrıca Bedir esirleri konusunda, Uhud ve Hendek savaşları öncesinde, Hudeybiye'de İfk hâdisesinde, ezan konusunda olduğu gibi pek çok mevzûda ashâbıyla istişâre etmiştir.[137]

Bir hadislerinde, "Bir millet istişâre ettiği müddetçe zillete düşmez"[138] buyuran Efendimiz, bir meselede kişisel görüşler yanılabilirse de topluluğun görüşünde isabet olacağını ifade buyurmuştur.

İstişâreye yani danışmaya, Yüce Allah'ın emri, Peygamber Efendimiz'in sünneti olarak önem verilmelidir. Atalarımız da "Ulu sözü dinleyen, ulu dağlar aşar.", "Akıl akıldan üstündür" diyerek, istişârenin gerekliliğini kısa ve öz bir şekilde ifade etmişlerdir.

İstişare Kur'ân'ın Bir Emridir

"Yapacağın işi, daha önce bunu denemiş, tecrübeli kimseye danış çünkü o, kendisine pahalıya mal olmuş doğru görüşleri sana bedavaya verir." der Lokman Hekim. Bir kimse, ne kadar zeki ve tecrübeli olursa olsun, meselelerini çözme noktasına istişareye başvurmuyorsa yanlış bir yolda demektir. Nitekim akıl ve zekâ itibariyle insanların en önde olanı Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bile meselelerini istişare ederek halletmiştir. Asr-ı Saâdette bunun pek çok örneği yaşanmıştır. İşte bir misal:

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) Bedir savaşı

137 İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 2/350-352.

138 Zemahşerî, *Keşşâf*, 1/332.

öncesinde kendilerine en yakın kuyunun kenarını karargâh yapmak ister. Bu sırada Ashab'tan Hz. Hubâb el-Cümuh, Peygamberimize,

"Yâ Resûlallah! Burayı, Allah'ın seni yerleştirmiş olduğu ve bizim ileri geri gitmeye yetkimiz olmayan bir yer olarak mı seçtin? Yoksa bu bir görüş, bir harp taktiği midir?" diye sorar. Efendimiz,

"Hayır; bu bir görüş ve bir harp taktiğidir" der. Bunun üzerine sahâbî efendimiz,

"O halde yâ Resûlallah! Burası uygun bir yer değil. Orduyu buradan kaldırıp düşmana en yakın kuyuya gidelim. Orada bir havuz yapıp içine su dolduralım, geride kalan kuyuları tahrip edelim, düşman istifade edemesin" der. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem),

"Sen güzel bir fikre işaret ettin" buyurur ve bu sahâbînin dediği şekilde hareket eder.[139]

Evet istişare Kur'ân'ın emridir ve bu itibarla da bir ibadettir. Kur'ân hakikatlerini kendisine rehber edinenlerin, Kur'ân'ın bu emrine itaat etmeleri ve meselelerini istişare ile hâlletme yoluna gitmeleri şarttır.

İstişarenin mânâsında insanların birbirlerine ihtiyaç duymaları vardır. Diğer bir tabirle birbirlerini seven, birbirlerine ihtiyaç duyan ve birbirlerinin fikirlerine hürmet edenlerdir ki, aralarında meşvereti bir esas olarak kabul eder ve öyle hareket ederler. İşin ehliyle danışmadan kendi başına hareket eden kimse çalışma arkadaşlarını sevmiyor, onlara ihtiyaç

[139] İbn Hişâm, *Sîre*, 2/277.

duymuyor ve kendi görüşünü daima üstün gördüğünden onların fikirlerine itibar etmiyor demektir.

Başkasına muhtaç olmayan bir kimse düşünülemeyeceğine göre başkasıyla istişare etmeyen kimse acizlik, noksanlık ve ihtiyaçtan ibaret olan mahiyetini bilmiyor demektir. Bu ise bir insan için büyük bir tehlikedir. İstişareye önem vermek kişinin noksanlığından değil; olgunluğundan ve daha çaplı ve daha sağlam hizmet vermeyi düşünmesinden kaynaklanır.[140]

İstişaresiz Asla Bir İş Yapılmamalı

"İstişare eden, hakikate ulaşmaktan mahrum olmaz."[141] der İmam Gazali. Pişmanlık yaşamamak için alınacak kararların öncesinde mutlaka istişare yapılmalıdır. Bir mümin, ister şahsî işleri ile ilgili olsun isterse aynı yolu paylaştığı arkadaşları ile olan ortak işlerlerini mutlaka istişare etmelidir.

Nitekim bir aklın tek başına vereceği kararın isabetlilik derecesiyle, on aklın ortak bir şekilde vereceği kararın isabetlilik derecesi elbette ki aynı olamaz. Öyle ise istişaresiz asla bir iş yapmamalı. İstişaresiz iş yapanlar kendi şahsi düşüncelerine göre hareket ediyorlar demektir. Bu tarz insanların hata yapmaları çok daha kolaydır. Bir mümin prensip itibariyle her şeyden önce kendi akıl ve tecrübesine değil, istişareye, kolektif şuura ehemmiyet vermelidir.

Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) vahye mazhar olduğu halde sahabileri ile istişâre etmiş olması, salt akıldan ziyade

---

140 Vehbi Yıldız, *İlim ve İrfan Nesli*, 231.

141 İmam Gazali, *İhya*, 2/98.

kolektif şuura verdiği önemi göstermektedir. Peygamber Efendimiz'in bazen rey ve görüş sahiplerine birer birer düşüncelerini açarak, bazen de görüş sahiplerini bir araya getirerek plân ve projelerini sağlam bir zemine oturttuğu ve böylece fikirlerini bütün bir topluma mâl ettiği görülmektedir.

Şurası bir gerçektir ki, istişare sonucu alınan karar, fikrî katkısı olan herkesi sorumlu kılar. Fikri alınanların, kendilerini sorumlu hissederek ellerinden geleni yapacakları için, alınan kararın müspet neticesi daha garantilidir. Mesuliyet duygusu, ferdî şahsiyetin temeli olması sebebiyle bu istişare prensibinin terbiye edici bir hususiyeti vardır[142].

Peygamberimiz istişarenin gücünü çok iyi kullanarak, bir meseleye herkesin sahip çıkmasını sağlamıştır. Bu da insanların verimliliği açısından çok önemlidir. Zira insanlar bir meselede, kendi fikirlerinin de sorulmasından onore oldukları gibi, fikirleri alınan meselelere daha iyi sahip çıkarlar. Bu da verimliliği olumlu yönde etkiler.

---

142 İbrahim Canan, *Peygamberimizin Tebliğ Metotları*, 1/339.

Hz. Süleyman'ın Hüdhüd'le İstişaresi

Süleyman aleyhisselâm, hem dünya hem de âhiret saltanatı verilmiş büyük bir peygamberdir. Bir gün Hz. Süleyman'ın yanına bir melek elinde bir bardak su ile gelir ve şöyle der:

"Ey insanların ve diğer canlıların sultanı, şu elimdeki suyun adına "âb-ı hayat" denir. Bunu içersen çok uzun ömürlü olacak, asırlarca yaşama imkânına kavuşacaksın. Nice kavimler ölecek, yerlerine yenileri gelecek, ama sen hepsinin zamanında da ömür sürecek saltanatta olacaksın. Yeter ki bu su'dan iç!"

Süleyman Peygamber düşünmeye başlar ve sonra şöyle der:

"Ben bu söylediklerini, kuşları toplayıp bir istişare edeyim de sonra kararımı bildireyim."

Bir gün bütün kuşların hazır bulunduğu bir sahrada durumu onlara anlatır:

"Bana, bir melek âb-ı hayatı getirdi. İçersem çok uzun zaman yaşayacak, asırlarca saltanat sürecekmişim, ne dersiniz, âb-ı hayattan içeyim mi?"

Hepsi de sevinçle bir ağızdan cevap verirler:

"İçiniz efendim, içiniz de asırlarca yaşayın."

Ancak o sırada Hüdhüd kuşu yoktur. İstişare bittikten sonra, uçarak gelip dağılmak üzere olan kuşların arasına karışır. Onun yeni gelişini gören Süleyman aleyhisselâm:

"Bakın" der, "Bir kardeşiniz istişarede yokmuş. Bir de Hüdhüd'ün fikrini soralım, belki ufkumuzu genişletecek görüşleri olabilir."

Durumu ona da anlatır. Hüdhüd hemen şöyle der:

"İçmeyiniz efendim, âb-ı hayattan içmeyiniz!"

"Neden içmeyeyim, sebebini de söyler misiniz?"

"Neden olacak efendimiz, siz bu sudan içinde asırlarca yaşayacaksınız, ama sizin emsal ve akranlarınız ölmüş, bu âlemden göçmüş olacak. Emsal ve akranlarınızın hepsinin de ölümlerinin acısını tadacak, aranızdan ayrılışının ıstırabını duyacaksınız. Sonra yeniden dost ve emsaller edineceksiniz. Onlar da bir müddet sonra ölümü tadacak, aranızdan ayrılacak. Siz, onların da ölümlerinden acı duyacak, üzüntü hissedeceksiniz. Bu nasıl bir hayat ki, daima emsal ve akranlarınız durmadan ölüp gidecek ve siz de durmadan onların ölümlerinin acısını tadacak, hasretini hissedeceksiniz?

Düşünmeye başlayan Süleyman aleyhisselâm dağılmak üzere olan kuşlara sorar:

"Ne dersiniz, kardeşiniz Hüdhüd'ün söylediklerine?" Hep birlikte cevap verdiler:

"Katılıyoruz, kardeşimiz Hüdhüd bizden isabetli görüş ileri sürdü. Kararımızı onun işaret ettiği şekilde düzeltmemiz gerekir."

Süleyman aleyhisselâm âb-ı hayat getiren meleğe seslenip kararını bildirir:

"Âb-ı hayatı içmekten vazgeçtim. Herkes gibi zamanı gelince ölmeyi daha hayırlı olarak görüyorum. Az yaşa çok yaşa, akıbet ölüm gelecek başa.. Al götür âb-ı hayatı. Herkes gibi sınırlı ömür yeter bana.[143]

143 Ahmet Şahin, *Dini Hikâyeler*, s. 92.

Bedir Esirleri, İstişare Sonucunda Serbest Bırakılmışlardı

Bedir seferi, baştan sona istişare ile yürütülmüştür. Savaş sonucunda galip gelen Müslümanların elinde esir müşrikler geçmişti. Bu yeni karşılaşılan bir durumdu. Zira savaş ilk olduğu gibi esirler konusu da bir ilkti ve ne yapılacağı konusunda önlerinde misal teşkil edebilecek herhangi bir uygulama yoktu. Henüz ilâhî bir emir de gelmemişti. Hüküm yok diye esirleri geri de gönderemezlerdi. Çünkü bu, geri döner dönmez yeniden savaş hazırlıklarına başlayacakları açıktan belli olan müşrik cephenin ekmeğine yağ sürmek anlamına gelirdi.

Onun için Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), önce ashâbını topladı ve onlarla, esirler konusunda atılacak adımları istişare etmeye başladı. Her şey, bir ilkti ve bugün atılacak adımlar, daha sonraları da kullanılacak birer metod olacaktı.

Allah Resûlü: "Şu esirler konusunda ne düşünüyorsunuz?", diye soruyor; "Onların çoğu dünkü kardeşleriniz olsa da Allah (celle celâluhû), bugün onları sizin vereceğiniz karara muhtaç bıraktı." diye ilave ediyordu. Hz. Ebû Bekir öne çıktı:

"Yâ Resûlallah", dedi. "Onlara karşı Allah (celle celâluhû) Sana yardım edip Seni üstün kılsa da onlar, yine de Senin ehlin ve akrabaların! Bunların kimi amcaoğlu, kimi aynı kabilenin müntesibi ve kimi de kardeşler! En iyisi bunları Sen, kendilerinden fidye almak suretiyle serbest bırak. Böylelikle, onlardan alınanlar bizim küfre karşı elimizi güçlendirir. Belki de Allah (celle celâluhû), böylelikle onların kalbini Sana karşı yumuşatır ve onlar da bir gün Sana gelir ve destek olurlar!"

Sâdık Yâri'nin kanaatini aldıktan sonra bir diğer arkadaşına dönerek: "Peki, sen ne diyorsun ey Hattâboğlu", diye sordu.

"Yâ Resûlallah" diye başladı Hz. Ömer. "Bunlar, Seni yurdundan çıkarıp kovan, Seni yalancı ilan eden ve Seni öldürmek için yola çıkıp Seninle savaşan insanlar! Ben, Ebû Bekir gibi düşünmüyorum; bana kalırsa, falanı bana teslim edin ve onun boynunu ben vurayım! Senin elinde bunların esir olarak kalmasına benim gönlüm razı değil!"

Bu arada, Abdullah İbn Revâha ileri atılarak:

"Yâ Resûlallah", dedi. "Gördüğüm kadarıyla bu vadide, bir hayli çalı, çırpı ve odun var; onlar içindeyken bu vadiyi ateşe veriver!"

İbn Revâha'nın bu teklifi üzerine, onun sesini duyan amca Abbâs: "Akrabalık bağlarını kökünden kestin!", diyerek tepki gösterecekti.

İstişare bu şekilde devam edip gidiyordu. İstişarenin sonunda genel kanaat belli olmuştu. Efendimiz'in kanaati de bu istikametteydi. Zira bugüne kadar gelen âyetler, insanları affederek hikmet ve güzel söz ile davet üzerinde duruyordu. Kur'ân'la bütünleşmiş bir ruh olarak herkesi affetmek, O'nun karakteri hâline gelmişti ve O da genelin kanaatine uyarak esirlerin, fidye karşılığında serbest bırakılmaları gerektiğini söylüyordu.

Yine de esnek bir uygulama ortaya konuluyor ve bu miktarı bulamayanlara da müsamaha ile bakılarak bu rakam, daha aşağılara kadar çekilebiliyordu.

Bir de hiçbir şeyleri olmayan fakir insanlar vardı; gönül, bunların da hürriyetlerini kazanmalarını istiyordu ve çok

geçmeden buna da bir çare bulundu. Tespit edilen fidye bedelini ödeyecek gücü olmayanlar, Müslümanlardan on delikanlıya okuma yazma öğretecek ve buna karşılık hürriyetlerini elde edeceklerdi.

Buna rağmen, hem malı olmayan hem de okuma yazma öğretme imkânı bulunmayanlar da zorda bırakılmayacak ve onlar da bundan sonra Müslümanlığın aleyhinde konuşmamak ve aleyhte olanlara da yardım etmemek şartıyla serbest bırakılacaktı..[144]

Ayrıca Efendimiz, Müslümanlar ile Mekke müşriklerinin savaşı olan Uhud harbinden önce istişare neticesinde savaşın Medine dışında yapılması ya da sadece şehrin savunulması şeklinde iki görüş ortaya çıkmış, birinci görüş benimsenmiştir. Hendek savaşında da istişare yapılmış, Selman-ı Farisi'nin teklifi olan şehrin zayıf ve açık yerlerini korumak için Medine'nin etrafına hendek kazılması teklifini kabul etmiş ve savunma buna göre yapılmıştır.

Peygamberimiz istişareye önem vermiş ve vahyin sınırları dışında kalan hemen her meseleyi ashabıyla istişare etmiştir. Onun bu metodu, sahabenin daha hızlı ve kolay bir şekilde çözümün bir parçası olmasını sağlamıştır. Zira bilinen bir gerçektir ki, çözümün parçası olmayanlar, problemin parçası olabilirler. Hz. Peygamber ise mahir bir şekilde ve bizlere de misal teşkil edecek şekilde ashabının görüşlerine değer vermiş ve onları çözümün bir parçası yapmıştır. Böylece onların enerjisini verimli bir şekilde kullanmıştır.[145]

---

144 İbn Hişâm, *Sîre*, 3/211.

145 Hasan Yenibaş, "*Peygamberimiz'in İnsan Unsurunu Verimli Kullanması*", Yeni Ümit Dergisi, sayı: 82, s. 27.

Aklın Varsa Bir Başka Akılla Dost Ol!

"Aklın varsa bir başka akılla dost ol da işlerini danışarak yap." der Mevlana. Bu öğüdü kendisine şiar edinmiş Abbâsî hükümdarlarından Me'mun, oğluna nasihat ederken istişâre konusunda şöyle der:

"Şüphen olan işlerde, tecrübe sahibi, gayretli ve şefkatli ihtiyarların görüşlerine başvur. Çünkü onlar, çok şey görüp geçirmişler, zamanın inişli-çıkışlı, ikballi-hezimetli olaylarına şâhit olmuşlardır. Onların sözü acı da olsa kabul ve tahammül et. Danışma kuruluna korkak, hırslı, kendini beğenmiş, yalancı ve inatçı kişileri alma"

Kendilerini beğenen, başkalarının görüş ve düşüncelerine değer vermeyen kişiler, hiç kimseye danışmazlar. İşlerini kendi görüş ve düşünceleri doğrultusunda çözümlemeye çalışırlar. Bu şekilde davranma ise çoğu zaman yanlışlıklara sebep olur. Yapılan işlerden fayda yerine zarar ortaya çıkar.

Şu da unutulmamılıdır ki istişare, kelime mânâsı itibariyle arıdan bal almak demektir. Bal ise şifayla aynı mânâya gelir. Dolayısıyla istişare, ferdi, ailevi ve toplumsal bütün dertlere şifa getirir. Bunun şahidi ise bütün bir tarihtir.

Başkalarının Düşüncelerine Müracaat Edenler, Dâhîlerden Daha Başarılı Olurlar

Herhangi bir meselede yanlış karar alınmasını engelleyen, hataları asgariye indiren en önemli vesile istişaredir. "Kendi kararımı kendim veririm, kimseye danışmaya ihtiyacım yok!" türünden düşünceler, kişiyi kayba götürür. Çünkü akıl, akıldan üstündür. Fethullah Gülen Hocaefendi'nin ifadeleriyle, iyiden iyiye düşünülmeden, başkalarının fikir ve tenkitlerine arzedilmeden, bir mesele hakkında verilen kararlar, çok defa hüsrân ve hezimetle neticelenir. Düşüncelerinde kapalı, başkalarının fikrine hürmet etmeyen "kendi kendine" biri, üstün bir fıtrat, hatta dâhî bile olsa, her düşüncesini meşverete arzeden bir diğer insana göre, daha çok yanıldığı görülür.

En akıllı insan, meşverete en çok saygılı ve başkalarının fikirlerinden en çok istifade eden insandır. Yapacağı işlerde, kendi düşünceleriyle iktifa eden ve hatta onları başkalarına da kabul ettirmeye zorlayan ham ruhlar, etraflarından hep nefret görürler.

Bir işe başlamadan önce, gerekli olan her danışma yapılıp tedbirde kusur edilmemelidir ki, sonra etrafı suçlama ve kaderi tenkit etme gibi, musîbeti ikileştiren yanlış yollara gidilmesin. Bir şeye azmetmeden evvel, akibet güzelce düşünülmez ve tecrübe sahipleriyle görüşülmezse, neticede hayâlkırıklığı ve nedâmet kaçınılmaz olur.

Ukalâlık edip de kimseye danışmadan, bir kısım sevdalara tutulmuş nice kimseler vardır ki; uyardıkları kobralar

tarafından hem sokulmuş hem de saf dışı edilmişlerdir. Keşke, saf dışı edilenler sadece kendileri olsaydı...[146]

Fethullah Gülen Hocaefendi için, kolektif şuur ve meşveret, herhangi müspet bir hareket için vazgeçilmez öneme sahiptir. O, kolektif şuuru, şahsî çıkarları yerine toplumun menfaatlerini düşünen, toplumun bugünü ve yarınıyla bütünleşmiş; ümit, vefa, ihlâs ve samimiyet üzere yürüyen; şöhret yerine mahviyet, tevazu ve hacaleti (kusurları ve yapamadıklarından dolayı sürekli utanç duyma) ve kendini düşünme yerine başkalarını düşünmeyi esas alan görev ve ideal insanlarının ortak aklı olarak değerlendirir.[147]

Kimlerle İstişare Edilir?

İstişâre ederken göz önünde bulundurulması gereken en önemli noktalardan biri, kime veya kimlere danışılacağı konusudur. Bu husus, yapılacak olan bir işin hayırla neticelenmesine önemli derecede etki eder. Bu yüzden danışılacak olan kişinin, akıl ve tecrübe sahibi, dindar ve faziletli, samimi, sağlam fikirli, keskin görüşlü, insan psikolojisini iyi tahlil edebilme, doğruluk ve güvenilirlik gibi değerlere sahip olmasına dikkat edilmelidir. Öte yandan, aklı bir şeye ermeyen, ahlâktan yoksun, mağrur kimselere danışmanın kişiye hiçbir yarar sağlamayacağı da açıktır.

Görüşlerinde ve düşüncelerinde daima isabet edenlerin, bir iş yapmaya niyetli olduklarında, istişâre etmelerine şaşılmamalıdır. Çünkü böyle kimseler, kendi görüşlerini

[146] M. Fethullah Gülen, *Ölçü veya Yoldaki Işıklar*, s. 215.

[147] Bkz.: M. Fethullah Gülen, *Yeşeren Düşünceler*, s. 99-102.

yoklarlar, zekâ ve anlayışlarını denerler. Bu şekilde hareket etmekle fikir ve düşüncelerini zinde tutarlar.

Herhangi bir konuda istişâre etme ihtiyacı ortaya çıkarsa, şu iki metoddan biri ile problem halledilir:

Birincisi, birkaç kişiyle ayrı ayrı görüşülür, fikirleri alınır; fikirler hangi noktada daha çok birleşiyorsa, o uygulanır.

İkincisi, birkaç kişi toplanıp görüşleri sorulduğu zaman her biri fikirlerini söyler, daha sonra bu kişiler birbirlerinin görüşlerini inceleyerek en uygun görüşte karar kılarlar ki bu görüşle de sağlıklı hareket etmek mümkündür.

Bir Topluluğu İlgilendiren Kararlarda İstişare Niçin Gereklidir?

Tefsir alimlerimiz bu soruyu Kur'ân ve hadislerden çıkardıkları işaretlerle üç ana madde hâlinde cevaplandırıyorlar:

1. İstişare gereklidir, çünkü bir mesele iki veya daha fazla kişiyi, bir cemaati, topluluğu ilgilendirdiği halde, o konuda tek bir kişi karar verirse, diğerlerine haksızlık yapılmış olur. Tek kişiyle alınan kararların isabetliliği tartışmaya her zaman açıktır.

2. Bir topluluğu ilgilendiren meselelerde bir kimse tek başına karar vermek istiyorsa bu, o kimsenin ya kendi çıkarını gözetmesinden ya da kendisini öbür kişilerden üstün görmesinden kaynaklanır. Takdir edilir ki her iki durum da doğru değildir.

3. İki veya daha fazla kişiyi ilgilendiren işler hakkında karar vermek büyük sorumluluk ister. Âhirette hesap vere-

ceğine inanan bir kimse, bu yükü tek başına yüklenmekten kaçınmalıdır.

Ashab Efendilerimiz (radıyallâhu anhüm ecmaîn) de Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) gibi işlerini meşveret ile çözüme kavuşturmuşlardır. Mesela Hz. Ömer, işbaşına geçer geçmez, devlet yönetiminde istişare meclisleri kurmuş, bu meclislere halkın görüşlerine itibar ettiği insanları davet etmiştir. Ensar ve Muhacirîn'den bazı zatlar mesela, Osman, Ali, Abdurrahman b. Avf, Muaz b. Cebel, Zeyd b. Sabit, Ubeyy b. Ka'b (radıyallahu anhum) gibi şahsiyetler bu meclisin daimî üyeleriydi. Meclis, belli günler toplanır, devleti, milleti alâkadar eden meseleleri müzakere ederek, karara bağlarlardı. Bu meclislerde herkes görüşlerini açık-seçik, net bir biçimde açıklayabilirdi. Zaten "Müşaveresiz hilafet olmaz." Hz. Ömer'e ait bir sözdür.

Hz. Osman ve Hz. Ali de (radıyallâhu anh) istişareye çok önem verir, mühim meseleleri istişare ederlerdi. Ehl-i Şûrâ, rey ve fikirlerini tam bir serbesti içinde beyan ederlerdi. Herkes fikrini söyledikten sonra çoğunluğun görüşüne göre hareket edilirdi. Umumî meseleler için bu meclisin kararı bağlayıcıydı.

İstişare ile Alâkalı Önemli Ölçüler

Ortaya attığımız fikirler makûl görülürse memnun olmalı; makûl görülmezse, "Mevsimi değilmiş!" deyip beklemeli ve katiyen kavga edilmemelidir.

Bazan da makûl fikir, onu teklif eden şahıstan dolayı reaksiyon görebilir. Böyle durumlarda, bu tür teklifleri başkalarının yapmasına fırsat verilmelidir. Önemli olan, fikirlerin hüsn-ü kabulüdür.

Bediüzzaman Hazretleri, İstanbul'da sayıca çok dostlarla yaptığı hizmetlere mukabil, Isparta'da az sayıdaki arkadaşlarıyla yaptığı hizmeti daha bereketli bulur. Ve bu bereketi de ihlâsla irtibatlandırır.[148]

Bir istişare meclisinde bir kimse kendi fikrini güzel bir tarzda ortaya koymalı, kabul görmezse diretmemelidir.

Ayrıca istişarede alınan kararlar akla yatmadıysa veya anlaşılmadıysa o anda söylenmeli ki, mesele açığa kavuşsun. İstişare bittikten sonra da katiyyen alınan karar hakkında ileri geri konuşulmamalıdır. Meşverette alınan karara, müzakereye katılmamış olanlar ve karara muhalif kalanlar dâhil, herkesin uyması esastır. Azınlıkta kalan fikrin sahibi ya da taraftarı, meşverete dâhil olurken heyetin doğru karar vereceğini de varsaydığına göre, heyetin kararına tabi olmayı benimsemelidir.

Konu ile İlgili Bazı Kaynaklar

- Saadet Asrında Serisi, Muştu Yayınları
- Prizma, 1-7, Nil Yayınları
- Fasıldan Fasıla, Nil Yayınları
- Ruhumuzun Heykelini Dikerken, Nil Yayınları

148 M. Fethullah Gülen, *Fasıldan Fasıla*, 1/89.

Sorular

1- Aşağıdakilerden hangisi Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) *istişareye verdiği önemi gösteren bir misal olamaz?*

a- Bedir eserlerine nasıl davranılması gerektiğini ashabıyla istişare etmesi.

b- Uhud ve Hendek savaşları öncesi nasıl bir savaş stratejisi izlenmesi gerektiğini istişare etmesi.

c- Hudeybiye'de hanımı Ümmü Seleme ile istişarede bulunması.

d- Allah Teâlâ'nın izin vermesiyle Mekke'den Medine'ye hicret etmesi.

2- "Aklın varsa bir başka akılla dost ol da işlerini danışarak yap." sözü kime aittir?

a- Bediüzzaman Said Nursi

b- Mehmet Akif Ersoy

c- Mevlana

d- Elmalılı Hamdi Yazır

3- Aşağıdakilerden hangisi kendisiyle istişare edilebilecek kimselerin özelliklerinden biri değildir?

a- Akıl ve tecrübe sahibi, sağlam fikirli, keskin görüşlü

b- Dindar ve faziletli

c- İnsan psikolojisini iyi tahlil edebilen, doğru ve güvenilir.

d- Aklı bir şeye ermeyen, ahlâktan yoksun, mağrur.

4- "Bir bilene sor! İki bilgi, bir bilgiden hayırlıdır." sözü neyin önemini vurgulamaktadır?

a- Fedakârlığın

b- Hasbîliğin

c- İstişarenin

d- Doğru sözlü olmanın

5- Bedir harbinde Efendimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) *düşmana en yakın kuyunun yakınında karargâh kurmayı tavsiye eden sahabe efendimiz kimdir?*

a- Hz. Hubâb el-Cümûh

b- Hz. Mus'âb b. Umeyr

c- Hz. Hz. Ömer

d- Hz. Ebû Bekir

6- Topluluğu ilgilendiren meselelerde bir kimsenin istişare etmeksizin tek başına karar vermek istemesi neyin bir göstergesidir?

a- O kimsenin kendi çıkarını düşündüğünün veya kendisini diğerlerinden üstün gördüğünün

b- İlgili konunun çok karmaşık olduğunun

c- İstişare ile zor kararlar almanın mümkün olmadığının

d- O kimsenin, toplum menfaatini kendi çıkarlarının önünde tuttuğunun

7- "İstişare" kelimesi aşağıdakilerden hangisi ile eş anlamlıdır?

a- Müşterek

b- Meşveret

c- Teşerrüf

d- İstişrak

7- AŞK-ŞEVK, KENDİNİ YENİLEME, AZİM VE KARARLILIK

1. Aşk, Şevk ve Kendini Yenileme

Ülfet ve ünsiyete girmeden aşk ve şevk içinde koşturmak, devamlı suretle kendini yenileyerek canlı kalmak hizmet insanın en hayati özelliklerinden birisidir. Hizmet ehli bir kimse, her an kendini aydınlatmalı, yenilemeli ve ruh dünyasında yeni bir dirilişe geçmelidir. Çünkü canlı kalma meselesi devamlılık isteyen bir husustur.

Mü'mindeki bu yenilenmenin onun tabiatının bir yanı, fıtratının bir parçası hâline gelmesi için devamlı surette imanını derinleştirmesi ve onu hayatına aksettirici hizmet yörüngeli koşuşturmalarla bezemesi gerekmektedir. Nitekim Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerim'de, müminlerin dine hizmet etme noktasında aşk ve şevkte sınır tanımadan birbirlerini teşvik edip güçlendirmelerini ifade buyurmuştur.[149]

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) her an aşk ve şevk içinde canlılığı korumakla alâkalı Ebû Zerr'e şöyle buyuruyor:

---

[149] Bkz. Nisâ, 4/84.

"Gemini bir kere daha elden geçirerek yenile, çünkü deniz çok derin. Azığını tastamam al, şüphesiz yolculuk pek uzun. Sırtındaki yükünü hafif tut, çünkü tırmanacağın yokuş sarp mı sarp. Amelinde ihlâslı ol, zira her şeyi görüp gözeten ve hakkıyla değerlendiren Rabb'in senin yapıp ettiklerinden de haberdârdır."

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu sözleriyle, Hz. Ebû Zerr'in şahsında bize de şu dersleri veriyor: Siz sahip olduğunuz ilk inançla kanaat eder o inançla kalırsanız, hadiseler ve zaman karşınıza öyle şeyler çıkarır ki, onlarda çok yıpranır, çok aşınır, kırılma ve çatlamalara maruz kalırsınız. Yürüdüğünüz bu yolda, içinde bulunduğunuz gemiyi, sürekli restore etmezsiniz sahil-i selamete varamazsınız. Şu dünya deryasında değişik tehlike dalgaları içinde, şeytan, nefis ve onların temsilcisi bir kısım insanlar gibi türlü türlü düşmanlar karşısında geminiz sağlam değilse alabora olabilir bir yerde bir engele çarpar, batarsınız. O bakımdan sürekli kendinizi yenileyin.

Hz. Hubeyb'in Gözyaşartan Hizmet Aşk ve Şevki

Peygamber Efendimiz, sahabilerinden hangi şart altında olursa olsunlar dine hizmet etmelerini istiyordu. Sahabe efendilerimiz de öyle yapıyorlar, aşk ve şevklerini kaybetmeksizin her fırsatı değerlendirip insanların gönül dünyalarına girmeye çalışıyorlardı. İşte bir misal:

İslâm'ı anlatmak için Efendimiz tarafından muallim olarak görevlendirilen Hz. Hubeyb, müşrikler tarafından yakalanıp Mekke'ye götürülmüştü. Günlerce zindanda bekletildikten sonra idam edilmek üzere Mekke'nin o günkü hezeyan dolu gürültüleri arasında idam sehpasına çıkarılıyordu.

Mahzundu, hüzünlüydü; çünkü Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) verdiği irşad vazifesini yapmaya fırsat bulamamıştı. Şimdi de eli ve dili bağlanmış idama sürükleniyordu.

Durmadan gözlerini çevresinde gezdiriyor, dini tebliğ edebileceği bir insan arıyordu. Ama karşısındaki insanlar arasında öyle birisini görmüyordu. Gerçi, bunların içlerinde istikbalin sahabileri de vardı. Ancak o gün için henüz gönül gözleri açılmamıştı.

Hz. Hubeyb iki rekât namaz kıldı ve, "Eğer, ölümden korktu da onun için namazı uzattı demenizden çekinmeseydim şu kıldığım son namazı uzatmak isterdim." dedi. Sonra da idam sehpasına çıkarılıverdi. Beklenen son an gelip çatmıştı. Hz. Hubeyb'in gözleri yine çevresinde dolaşıyordu ama bu gözler kendisini ölümden kurtaracak bir insan aramıyordu. Son anda olsun acaba birinin ebedî hayatını kurtarabilir miyim, diye düşünüyor ve etrafını onun için süzüyordu.

İşte tam bu esnada beklemediği bir fırsat doğmuştu. Mekke müşriklerinin ileri gelenlerinden biri ona bir soru sormuştu ki, sorunun zâhirî yönü hiç de mühim değildi. O, onlara hikmet yüklü bir cevap verecek, hem de bu son anında, irşad ve tebliğde bulunmuş olacaktı. Orada atacağı bir düşünce kıvılcımı, kim bilir istikbalde kaç kişinin gönlünde iman ateşi tutuşturacaktı. Soru şuydu:

– Yâ Hubeyb, şu anda senin kurtulman şartıyla, yerinde Muhammed'in idam edilmesini ister miydin?

Elbette bir Müslümana, hem de Hubeyb gibi birine bu soru sorulamazdı. Ama o, bu soruyla yakaladığı son fırsatı değerlendirmeye bakıyordu. İçi içine sığmıyor, sevinç-keder arası bir

hisle mutlaka bir şeyler söylemeye çalışıyordu. Ve o biliyordu ki, bu soruya vereceği cevap, son kıldığı namaz gibi kısa olmalıydı. Tek cümlelik bir söze bütün bir hayatı sığdırmalıydı. Öyle konuşmalıydı ki, tarih lâl kesilip onu dinlesin ve zaman onu kulağına küpe yapsın. Evet, o söyleyeceğini böyle söylemeli, son fırsatı tebliğ adına böyle değerlendirmeliydi. Ve:

– Hayır, vallahi! Değil benim kurtulmam pahasına O'nun idam edilmesi, benim kurtulmam karşılığında, şu anda Medine'de O'nun ayağına bir diken batmasına dahi gönlüm razı olamaz! deyiverdi.[150]

Hubeyb (radıyallâhu anh) bunları söyleyince, herhâlde içinde, biraz evvel tebliği yapamamaktan doğan sıkıntı da gidivermişti. Artık o, kendisini tüy kadar hafif hissediyordu. Ve yapacağı son bir vazife ile Allah Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir ayrılık selâmı verecek ve Cennet'e yürüyecekti. Mekke'den ta Medine'ye selâm gider mi, gitmez mi diye düşünmedi bile. Çünkü selâm göndereceği şahıs Allah'ın şanı yüce nebisiydi.

İdam sehpasında son sözü: "es-Selâmü aleyke yâ Resûlallah!" oldu. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), Medine'de ashabıyla oturuyordu. Birden ayağa kalktı ve "Ve aleyke's-selâm yâ Hubeyb!" dedi.[151]

Evet, her hizmet insanı, tebliğ aşk ve şevkinde Hz. Hubeyb'in ufkunu yakalamalı ki, yeryüzü mirasçısı olmanın hakkını verebilsin.[152]

---

150 İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, 4/65; İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye*, 3/181.

151 İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, 4/66-69

152 M. Fethullah Gülen, *İrşad Ekseni*, Nil Yayınları, İzmir-2001, s. 202

OKUMA PARÇASI

Hocaefendi: "Kendini Yenileme, Devamlı Var Olabilmenin En Mühim Esasıdır"

Kendini yenileme, Fethullah Gülen Hocaefendi'nin hem düşüncesinde, hem de aksiyonunda ayrı bir yere sahiptir. O, kendini yenilemeyi, devamlı var olabilmenin ilk şartı ve en mühim esası olarak görür. Ona göre, sırası geldikçe kendilerini yenileyemeyenler, güçlü de olsalar, er geç tükenip gitmeye mahkûmdurlar. Her şey, kendini yenileyerek canlı kalır ve varlığını sürdürür. Yenilenme durunca da canı çekilmiş ceset gibi, çürümeye, heba olup dağılmaya terk edilmiş olur.

Hocaefendi, "kendini yenileme, yenilik hayranlığı ve moda düşkünlüğü ile de karıştırılmamalıdır" diyor ve şöyle devam ediyor: "Bunlardan biri, yani yenilik hayranlığı ve moda düşkünlüğü, her şeyiyle delik deşik olmuş yığınların yüzüne boya çalıp, yarıkları kapama ameliyesi ise diğeri, yani gerçek yenilenme, Hızır çeşmesinden getirilen 'âb-ı hayât'la, topluma ölümsüzlük kazandırma aksiyonundan ibarettir.

Gerçek yenilenme, kök ve çekirdekteki saffeti koruyarak ve veraset yoluyla geçmişten süzülüp gelen bütün kıymetlerin, hâlihazırdaki düşünce ve irfan buğularıyla sentezleri yapılarak daha yeni, daha berrak tefekkür iklimlerine ulaşmaktır. Yoksa yenilik ve eskiliği, sırta geçirilen bir cepken ve feracede, bir frak ve briyantinli saçta görmek, düpedüz bir aldanmışlık ve öyle göstermeye kalkışmak da bir illüzyonizm ve hokkabazlıktır.

İlimlerin gelişip inkişaf etmesini, teknolojinin yeni yeni imkânlar hazırlayıp istifademize sunmasını en iyi şekilde değerlendirerek, elimizdeki menşûru (mercek) sık sık kalbimize çevirip, yeni baştan kanaat, düşünce ve tasavvurlarımızı yoklamak, gönlümüzdeki irfan peteğine her gün başka başka şeyler ilave etmek ve her lâhza birkaç defa, bütün kâinatları ruh prizmasından geçirerek dimağlara "efor" yaptırtmak, işte gerçek yenilenme budur."[153]

2. Azim ve Kararlılık

Azim sözlükte ısrarla istemek, kasdetmek, karar vermek, kesin karar, irâde, sabır gibi anlamlara gelir. Azim ve kararlılık, peygamberlerin ve Allah'ın sevdiği kullarının en önemli özelliklerinden biridir. Tek amacı Allah'ın rızasını kazanmak adına hizmet etmek olan mümin, büyük bir azim ve kararlı bir tutumla yoluna devam etmelidir.

Azim ve kararlılık imandan beslenir. Allah'a tevekkülle birlikte kadere iman etmiş bir mümin, hiçbir zorluk ve sıkıntı karşısında yılgınlık göstermez, mücadele azmini yitirmez. Bütün güç ve kuvvet sahibinin Allah olduğunu bildiği için derin bir aşk ve şevkle, azim ve kararlılıkla karşısına çıkan her fırsatı değerlendirir ve hayırlarda yarışır. Hiçbir zorluk onu, Allah'ın emirlerini yerine getirmekten alıkoymaz.

Nitekim böyle bir kimse, Cenâb-ı Hakk'ın, "Müminlerden öyle yiğitler vardır ki Allah'a verdikleri sözü yerine getirip sadakatlerini ispat ettiler. Onlardan kimi adağını ödedi, canını verdi, kimi de şehitliği gözlemektedir. Onlar verdikleri sözü asla değiştirmediler." (Ahzab, 33/23) âyetiyle ifade buyurduğu

153 *Sızıntı*, Nisan 1982, s. 1-2.

gibi, Allah'ın rızasını kazanmak için son nefesine kadar aynı azim ve kararlılığı gösteren kişidir.

Azim ve kararlılık, başarıya ulaşmak için ümitsizliğe kapılmadan her türlü zorluğa sabırla göğüs germek, yılmamak, mücadeleyi bırakmamak, "Ben bu işi Allah'ın izniyle yaparım." inancına sahip olabilmektir. Zaten insanı başarıya ulaştıran iksir de azim ve kararlılık değil midir?

Hz. Nuh'un Başdöndüren Azim ve Kararlılığı

Hz. Nuh'tan, Hz. İbrahim'e; Hz. Musa'dan, Efendimiz'e kadar bütün peygamberler tebliğlerinde muvaffak olabilmek için azim ve kararlılıkla vazifelerini yerine getirmişlerdir. Onların bu noktada göstermiş oldukları mücadele azmi bizlere örnektir.

Mesela Hz. Nuh (aleyhisselâm), Hz. Âdem'den sonra kendisine risalet görevi verilen ilk peygamberdir.[154] Hz. Âdem'den sonra insanlar, gerçek Rablerini unutmuşlar ve gökteki yıldızlara tapmaya başlamışlardı. Hatta bu yıldızların yerini tutmak üzere putlar yapmışlar ve putlara gökteki yıldızlarını isimlerini vermişlerdi. Hz. Nuh, kavmine peygamber olarak gönderildiğinde, onların yanlış bir yolda olduklarını, Allah'a kulluk etmeleri gerektiğini, iman ettikleri takdirde Allah'ın günahlarını bağışlayacağını anlattı.[155]

Hz. Nuh, tam dokuzyüz elli sene[156] başdöndürcü bir azim ve kararlılıkla kavmine hak ve hakikati anlatır, ancak kavmi

---

154 Buhârî, *Enbiya*, 3.

155 Bkz. Nuh, 70/2-4.

156 Bkz. Ankebut, 29/4.

her defasında onunla alay eder ve onu susturmaya çalışırlar.[157] Artık ümidini kaybeder. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak'tan kendisi ile kavmi arasında bir hüküm vermesini ister ve kendisiyle birlikte bir avuç iman etmiş mümini bu ortamdan kurtarması için dua eder.[158] Daha sonra duasına şöyle devam eder:

– Ya Rabbî! Ben halkımı gece gündüz dine dâvet ettim. Ama benim dâvetim, onların sadece daha çok uzaklaşmalarına yol açtı. Her ne zaman, onları bağışlaman için çağırdıysam, onlar parmaklarıyla kulaklarını tıkadılar. Elbiseleriyle örtündüler, direttiler ve çok kibirlendiler.[159]

– Ya Rabbî! Sen de biliyorsun ki onlar bana isyan ettiler; servet ve evladının çokluğunun kendi ziyanını artırdığı kimselere uydular. Büyük hîle ve tuzaklar kurdular. Sakın tanrılarınızdan vazgeçmeyin, Ved, Suva, Yegûs, Yeûk ve Nesr'i, bunlardan hiçbirini bırakmayın!" dediler. Böylece onlar birçok insanı şaşırttılar. Madem ki öyle yaptılar, Sen de bu zalimlerin şaşkınlığını artır ya Rabbî![160]

Hz. Nuh'un bu dualarını Cenâb-ı Hak kabul buyurur ve vahiy meleği Cebrail (aleyhisselâm) vasıtasıyla tarifini de vererek ondan bir gemi yapmasını ister.[161] Hz. Nuh hemen işe koyulur ve Cebrail'den (aleyhisselâm) aldığı tarif üzere geminin inşasına başlar. Gemi inşası tamamlanır. Artık müminler Cenâb-ı Hak'tan gemiye binmek için işaret beklerler. Hz. Nuh ilâhi işareti alır almaz harekete geçer. Gemiye sadece

[157] Bkz. Nuh, 71/7.
[158] Bkz. Şuara, 26/117-118.
[159] Bkz. Nuh, 71/5-7.
[160] Bkz. Nuh, 71/21-24.
[161] Bkz. Hud, 11/36-37.

iman edenleri ve bir de her hayvandan bir çift alarak orayı terk eder.[162] Geride kalanlar ise helâk olurlar.

Bu noktada Hz. İbrahim'in ateşe atılırken bile hak yoldan vazgeçmemesi, Hz. Musa'nın Firavun karşısında azim ve cesaretle mücadele etmesi, Hz. Eyyub'un yıllar süren hastalığa karşı yılmadan sabretmesini örnek olarak hatırlayabiliriz.

Peygamberimiz Bütün Zorluklara Rağmen Yılmadan İslâm'ı Anlatmaya Devam Ediyordu

Peygamber Efendimiz'in tebliğinin başarıya ulaşmasının en önemli sebeplerinden birisi, çalışmalarını yılgınlığa düşmeden, sabır, azim ve kararlılıkla devam ettirmiş olmasıdır. Efendimiz tebliği hayatı boyunca pek çok engellemelerle karşılaşmış, ancak O bütün bunlara rağmen azim ve kararlılıkla hedefine doğru yürümüştür.

Hakiki bir mümin olmak için sadece imanda zirveyi yakalamaları yeterli değildir. Aynı zamanda iman adına yürürken engelleri aşabilmek için gösterilecek olan direnç de çok önemlidir. Bunun için Kur'ân, önceki peygamberler ve onların ümmetlerinden örnekler verir ve onların bu istikamette ne türlü sıkıntılara maruz kaldıklarını anlatarak ümmet-i Muhammed'i de gelecek günlerde yaşanabilecek muhtemel problemlere karşı hazırlar.

Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor: "*Elif, lâm, mîm! Mü'minler, sadece "iman ettik" demekle, öyle hiç imtihana tâbi tutulmadan kendi hâllerine bırakılıvereceklerini mi sanıyorlar? Elbette Biz, onlardan önce yaşamış nice mü'minleri de*

[162] Bkz. Hud, 11/40.

imtihanlara tâbi tutup denedik. Şüphe yok ki Allah, elbette şimdiki mü'minleri de imtihan edip, iman iddiasında sadık olanlarla bu konuda samimi olmayanları birbirinden ayıracaktır!" (Ankebût, 29/1-3)

Demek ki, geleceğin sürpriz sıkıntılarını göğüsleyebilmek için sadece "İman ettik!" demek yetmemektedir. Elbetteki iman, çok önemli bir meseledir ama bu uğurda her türlü sıkıntıyı azim ve kararlılıkla göğüslemek de önemli bir esastır. Mü'minleri öte dünyada büyük nimetler beklemektedir. Ancak bunun için yılmadan azimle koşturmak gerekmektedir. Dünya, ücret yeri olmadığı için bu çalışmaların semeresi, çoğunlukla ebedi hayatta kendini gösterecek, buna karşılık sıkıntılar burada yaşanacaktır. Cehennem lüzumsuz olmadığı gibi cennet de ucuz değildir. Mümin, böyle bir nimete ulaşabilmek için sağlam bir duruşla her şeye rağmen yerinde sabit kadem kalabildiğini göstermesi gerekmektedir.

Zira Rabbimiz şöyle buyurur: "Yoksa siz, daha önce yaşayıp da misyonlarını eda etmiş ümmetlerin başlarına gelen o sıkıntılı durumlara maruz kalmadan, öyle kolayca cennete gireceğinizi mi sanıyorsunuz? Onlar, öyle ezici mihnetlere, öyle katlanılmaz zorluklara dûçâr oldular, öyle şiddetle sarsıldılar ki, peygamber ile onun yanındaki mü'minler bile, "*Allah'ın vaad ettiği nusret ve yardım ne zaman gelecek?" diye yalvarıp bekleyecek duruma geldiler. İyi bilin ki, Allah'ın yardımı pek yakındır!*" (Bakara, 2/214)

Kureyş, her geçen gün artarak devam eden bu gayretlerden duyduğu rahatsızlığı dile getirmek için Ebû Tâlib'in kapısına dayanır:

– Bak, Ebû Tâlib! Şüphesiz ki sen, yaş ve tecrübe itibariyle büyüğümüzsün; konumun itibariyle hepimizden üstünsün! Sana daha önce de gelmiş ve yeğeninin yaptıklarına bir son vermeni istemiştik; ama sen, buna yanaşmadın! Allah'a yemin olsun ki, ilâhlarımıza dil uzatılması, önderlerimizin dalâletle suçlanması ve atalarımız hakkında iyi şeyler söylenmemesi, artık sabrımızı taşırmak üzere! Ne zaman O'na engel olacaksın! İstersen, O'nu bize bırak da iki taraftan birisi helâk olana kadar, aramızdaki meseleyi kendimiz çözelim.

İkide bir yanına gelen azgın müşriklerin baskılarından bunalan Ebû Tâlib, yeğeni Efendimiz'e şöyle der:

– Ey kardeşimin oğlu, ne olur, hem kendini hem de beni düşün; bana, altından kalkamayacağım yük yükleme![163]

Amcası Ebû Tâlib'in bu sözleri üzerine Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), bir aralık amcasının fikir değiştirdiği, müdafaa etmekten yorulup çekindiği ve bundan sonra kendisini yalnız bırakacağı endişesine kapılır. Ancak buna rağmen kararlılığından vazgeçmeyerek amcasına şöyle der:

– Ey amcacığım! Allah'a yemin olsun ki, şayet onlar, bu işten vazgeçmem karşılığında güneşi bir elime; ayı da diğerine verseler, Allah beni muzaffer kılıncaya veya bu yolda yok oluncaya kadar bu işte sabit kalır, asla terk etmem.[164]

Başının Üstüne Deve İşkembesi Konmuştu

Kaderin ayrı bir cilvesidir ki, Efendiler Efendisi'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) en can alıcı düşmanları kapı komşularından

---

163 İbn İshâk, *Sîre*, 2/135.

164 İbn Hişâm, *Sîre*, 2/101.

ibarettir. Ebû Leheb'in evi, zaten O'nun evine bitişikti. Evi evine bitişik olan diğer komşuları da Ebû Leheb'ten farklı değildi; Hakem İbn Ebi'l-Âs, Ukbe İbn Ebî Muayt, Adiyy İbn Hamrâ ve İbnü'l-Esdâ el-Hüzelî de Ebû Leheb'i aratmayacak kadar düşmanlık duyuyor ve O'nu üzebilmek için fırsat kolluyorlardı.

Bir gün onlardan birisi, Efendimiz namaz kılarken üzerine koyun pisliği atar; bir başkası da onu alıp, içinde Efendimiz'in abdest suyunun olduğu çömleğin içine doldurur. Bir müddet sonra Efendiler Efendisi, onların şerrinden emin olabilmek için araya duvar örer. Buna rağmen aynı huylarında ısrar etmelerine karşılık bir gün, attıkları pisliği bir sopanın ucuyla tutup kapının önüne çıkıp onlara göstererek şöyle seslenir:

– Ey Abdimenâfoğulları! Bu nasıl komşuluk?[165]

Ukbe İbn Ebî Muayt, işi daha da ileri götürür ve Ebû Cehil'in de kendilerinde olduğu bir akşam vakti oturup, Efendimiz'e kötülük yapma konusunda onunla anlaşır. Aralarında konuşurken Efendimiz'i gösterip:

– Hanginiz falanların kestiği devenin işkembesini pisliğiyle birlikte getirip de secdeye gittiğinde Muhammed'in üzerine koyma kahramanlığında bulunabilir, derler.

Aralarından birisi ayağa kalkar. Bu, Ukbe'den başkası değildir. Sözü edilen işkembeyi getirtip beklemeye başlar. Tam Efendiler Efendisi secdeye gittiğinde yanına yaklaşıp iki omuz küreğinin ortasına, elindekileri koyup kenara çekilir. Allah'ın en sevgili kulu, Allah'a en yakın olduğu yerde kapı komşuları tarafından işte böyle zor bir durumda bırakılır ve

---

[165] Halebî, *Sîre*, 1/474.

Efendiler Efendisi (sallallâhu aleyhi ve sellem) uzun zaman secdeden başını kaldıramaz.

Beri yanda Ukbe ve misafirleri, yaptıkları işin keyfini çıkarmaya çalışıyor; bir yandan göbeklerini kaşırken diğer yandan kahkaha ile gülüyorlardı. O gün o kadar gülmüşlerdi ki, düşmemek için birbirlerine yaslanıyor ve öylece ayakta durmaya çalışıyorlardı. Nihayet kızı Fâtıma validemiz manzaraya şahit olur ve koşarak babasının yanına gelir. Bir taraftan bu işi yapanlara çıkışır; diğer yandan da babasının üstündeki şeyleri temizlemeye çalışır.[166]

Evet, örnekleri çoğaltabiliriz. Allah Resûlü ve onun yetiştirmiş olduğu sahabe efendilerimizin hayatı daha nice böylesi tablolarla doludur. Efendimiz başta olmak üzere ashab-ı kiram bizim yol rehberlerimizdir. Bir hizmet insanı tıpkı Efendimiz ve ashab-ı kiram gibi etrafında olup biten olumsuzluklar karşısında umutsuzluğa düşmemeli, bu uğurda sabırla, azim ve irade ile hizmet etmeye devam etmelidir.

---

166 Aynî , *Umdetü'l-Kârî*, 7/26.

OKUMA PARÇASI

Yeni İnsan

Târihî devr-i dâimlerle Hakk inâyetinin tecellîlerine açık yeni bir çağın sath-ı mâiline girmiş bulunuyoruz. Bizim dünyâmız adına 18. asır, özünden uzaklaşanların ve muhâkemesiz mukallitlerin (taklitçi); 19. asır, kendini değişik fantezilere kaptırmış, geçmişiyle ve târihî dinamikleriyle zıtlaşanların; 20. asır, bütünüyle yabancılaşanların, kendini inkâr edenlerin, dolayısıyla da ışık ve rehberini hep dışarıda arayanların çağı olmuştur. Dörtbir yanda tüllenen emârelerin de teyidiyle, 21. asır ise bir inanç ve inanmışlar asrı ve bizim için bir rönesans çağı olacaktır.

Evet, muhâkemesizlerin, akılsızların ve fanteziler arkasında yüzer-gezer yığınların içinden, çağın düşünen, muhâkeme eden, akıl kadar tecrübeye, tecrübe kadar akla ve ikisi kadar da ilhâma ve vicdana inanan, güvenen yepyeni bir insan doğacaktır.. her şeyiyle mükemmelin peşinde, heptenci, dünyâ ve ukbâ muvâzenesiyle kanatlı, kalb ve kafa izdivacına muvaffak olmuş yepyeni bir insan. Elbetteki bu yeni insanın doğumu çok kolay ve rahat olmayacaktır. Her doğum gibi onun da sancısı, sarsıntısı, sıkıntısı olacaktır. Ama mevsimi gelince, bu mübârek velâdet (doğum) mutlaka gerçekleşecek ve bu ayyüzlü nesil Hızır gibi birdenbire aramızda belirecektir. Sıkışmış ve üstüste binmiş bulutlar arasından rahmetin süzülüp geldiği, arzın derinliklerinden suların fışkırıp yeryüzüne çıktığı, karın-buzun çözüldüğü yerlerde kar çiçeklerinin her yanı sardığı ve şebnemlerin sıçrayıp yap-

raklara taht kurduğu gibi, bu yeni insan da belki bugün belki de yarın, ama mutlaka gelecek...

Yeni insan, her türlü hâricî tesirlerden sıyrılabilmiş ve kendi kendine ayakta durmaya kararlı bir şahsiyet insanıdır. Doğu-batı, ayağına pranga vurup onu esir edemeyeceği gibi, mânâ köküne ters 'izm'ler de ona yol-yön değiştirtemeyecek ve hatta yerinden kıpırdatamayacaktır. Evet onun, düşüncesi hür, irâdesi hür, tasavvurları hür ve hürriyeti de Allah'a kulluğu ölçüsündedir. Başkalarına benzemeye, başkalarına özenmeye değil, kendi kendine benzemeye ve târihî dinamiklerle bezenmeye çalışacaktır.

Yeni insan, düşünen, araştıran, inanan, rûhâniyata açık ve rûhânî zevklerle dopdolu bir insandır. O kendi dünyâsını kurma yolunda, azamî derecede çağının imkânlarından yararlanmanın yanında, kendi millî ve mânevî değerlerine de sahip çıkarak çok farklı bir performans ortaya koyacaktır.

Şanlı geçmişindeki inananlar gibi inanacak, düşünenler gibi düşünecek; onlar gibi soluklarını duyurma arzusuyla şahlanacak ve onlar gibi karanlıkların bağrına nurlar saçacak.. bunları yaparken de derin bir vefâ hissiyle bir lâhza bile Hakk düşüncesinden ayrılmayacak.. Hakk'ı tutup kaldırmak için her gün birkaç defa ölüp ölüp dirilecek.. icâbında yurt-yuva, evlâd u iyâl her şeyi terketmeye hazır olacak.. mal-can kaygısına, refâh-saadet arzusuna kapılmadan bugün mazhar olduğu her şeyi, yakın-uzak milletinin istikbali yolunda tek zerresini dahi zâyi' etmeden tohumları toprağın bağrına saçtığı gibi, Hakk'ın inâyet yamaçlarına saçacak, sonra kuluçkanın yumurta ve civcivler üzerine abandığı gibi bir ızdırâp ve bekleyiş faslına girerek inleyip kıvranacak, ürperip yakarışa geçecek ve her gün ölüp-ölüp dirilecek. Hakk yolunda olmayı, Hakk yolunda ölmeyi hayatının gâyesi bilecek ve böyle bir gâyeyi fevtetmiş olmayı da şahsı adına telâfisi imkânsız en büyük bir kayıp sayacak...

Yeni insan, insanların akıl, kalb, ruh ve duygularına ulaşma yolunda, kitaptan gazeteye, gazeteden mecmua ve bültene, onlardan da radyo ve televizyona kadar bütün modern imkânlardan -kitle iletişim vasıtalarını kastediyorum- yararlanacak ve kendini bir kere daha ispatlamaya çalışacak.. sadece kendini ispatlamak değil, aynı zamanda gasba uğrayan devletlerarası muvâzenedeki yerini ve itibârını istirdat edecek...

Yeni insan, rûhunun kökleri itibâriyle çok derin, içinde yaşadığı dünyâ itibâriyle de çok yönlüdür. O, ilimden sanata, teknolojiden metafiziğe, her sahada söz sahibi ve kendini alâkadar eden her mes'ele ile içli-dışlıdır. Evet o, doyma bilmeyen ilim aşkı, her gün daha bir başkalaşan ma'rifet tutkusu ve idrâk üstü ledünnî derinlikleriyle, ak devrin aydınlık insanlarıyla omuz omuza ve her gün yeni bir mirâcın süvarîsi olarak da rûhânîlerle atbaşıdır.

Yeni insan, bütün varlığa karşı sevgiyle dopdolu ve insânî değerlerin koruyucusu ve kollayıcısıdır. O, bir taraftan insanı insan yapan ahlâk ve fazilet gibi esaslarla kendi yerini belirleyip kendini bulurken, diğer yandan da bütün varlığı şefkatle kucaklayacak kadar âlemşümûl 'evrensel' ve diğergâmdır. Kendisinin nasıl olmasını seçtiği aynı anda, beraber bulunma mecburiyetinde olduğu insan vesâir eşyânın da nasıl olması gerektiğini tasarlar; fırsat doğunca da bütün tasarılarını gerçekleştirmeye çalışır. O, çevresinde iyi olan her şeyi korur-kollar ve onu başkalarına da salıklar.. bütün fenalıklara karşı savaş ilân eder ve onları, içinde yaşadığı toplumun bünyesinden söküp atacağı âna kadar bir yay gibi hep gerili kalır. İnanır, inanmayı herkese tavsiye eder.. ibâdete 'güzel' der ve onun gürül gürül dili olur. Okunması gerekli olan kitapları okur ve okutur. Ruh ve mânâ köküne saygılı gazete ve mecmualara omuz verir.. sokak sokak dolaşır, kendi insanının ihtiyâcı olan her şeyin işportacılığını yapar.. ve bu hâliyle de o, bir sorumluluk ve mükellefiyet remzi olur.

Yeni insan, inşâ rûhuna sahip her türlü şablonculuğun karşısındadır. Öze saygısı içinde kendini yenilemesini, hâdiselere söz dinletmesini bilir. Ve hep yaşadığı devrin önünde yürür.. hem de irâdesinin sınırları ötesinde bir gayretle, şevkli, çalımlı ve Allah'a itimat içinde. Onun hayatında sebeplere riâyetle teslimiyet o kadar içiçedir ki, işin iç yüzünü bilmeyenler onu, ya esbâbperest -sebeplere tapan, sebepleri her şey sayan- veya tam cebrî -kaderci- sanırlar.. oysa ki, ne o, ne de o; yeni insan tam bir denge insanıdır.. sebeplere riâyeti bir vazife bilir, Hakk'a teslimiyeti de îmânın gereği sayar.

Yeni insan bir fâtih ve kâşiftir. Her gün benliğinin derinliklerinde ve fezânın enginliklerinde yeni yeni burçlara bayrağını diker, âfâk ve enfüsün sırlı kapılarını zorlar. Îmânı ve irfânı sayesinde eşyânın perde arkasına ulaştıkça daha da şahlanır.. ötelerde ve daha ötelerde otağ değiştirir durur.. derken gün gelir, toprak sînesinde sakladığı şeylerle ona ses verir.. denizlerin derinliklerinde yatan cevherler onun büyülü asâsıyla ortaya çıkar.. semâlar kapılarını ardına kadar açar ve ona 'buyur!' der.[167]

Konu ile İlgili Bazı Kaynaklar

- Azim ve Kararlılık (Gönül Dünyamızdan-10), Nil Sesli Yay.
- Gencin Yol Rehberi, 1-2 (İman İbadet Ahlâk), Muştu Yay.

[167] *Sızıntı*, Mart 1991, cilt: 13, sayı: 146

Sorular

1- İdam sehpasında kendisinin yerinde Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) *olması teklifine "Hayır, vallahi! Değil benim kurtulmam pahasına O'nun idam edilmesi, benim kurtulmam karşılığında, şu anda Medine'de O'nun ayağına bir diken batmasına dahi gönlüm razı olamaz!" diyen sahabe efendimiz kimdir?*

a- Hz. Hubeyb

b- Hz. Hâlid

c- Hz. Talha

d- Hz. Ubeydullah

2- Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) *"Ey amcacığım! Allah'a yemin olsun ki, şayet onlar, bu işten vazgeçmem karşılığında güneşi bir elime; ayı da diğerine verseler, Allah beni muzaffer kılıncaya veya bu yolda yok oluncaya kadar bu işte sabit kalır, asla terk etmem." sözünü kime söylemiştir?*

a- Ebû Leheb'e

b- Ebû Tâlib'e

c- Ebû Cehil'e

d- Hz. Abbas'a

3- Aşağıdaki kelime eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

a- Ülfet: Kaynaşma, ünsiyet

b- Cehd: Gayret

c- İnâyet: Lütuf, ihsan, iyilik

d- Delâlet: Doğru yoldan ayrılma, sapıtma

4- Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) *"Gemini bir kere daha elden geçirerek yenile, çünkü deniz çok derin. Azığını tastamam al, şüphesiz yolculuk pek uzun. Sırtındaki yükünü hafif tut, çünkü tırmanacağın yokuş sarp mı sarp. Amelinde ihlâslı ol, zira her şeyi görüp gözeten ve hakkıyla değerlendiren Rabb'in senin yapıp ettiklerinden de haberdârdır." sözünü kime söylemiştir?*

a- Hz. Ebû Zerr

b- Hz. Mus'âb

c- Hz. Bilal

d- Hz. Zeyd

5- "Elif, lâm, mîm! Mü'minler, sadece "……………" demekle, öyle hiç imtihana tâbi tutulmadan kendi hâllerine bırakılıvereceklerini mi sanıyorlar? Elbette Biz, onlardan önce yaşamış nice mü'minleri de imtihanlara tâbi tutup denedik." ayetinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

a- Günahlarımızı affet

b- İman ettik

c- İtaat ettik

d- Allah'ım bizi bağışla

İSTİFADE EDİLEN KAYNAKLAR

Kur'ân-ı Kerim

Aclûnî, İsmail b. Muhammed, *Keşfu'l-Hafâ ve Müzîlü'l-İlbâs*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1998.

Ahmed İbn Hanbel (v. 249/855), *el-Müsned*, 1313 baskısından ofset, Beyrut.

Ahmed Şahin, *Olaylar Konuşuyor,* Cihan Yayınları

__, *Dini Hikâyeler,* Cihan Yayınları

Alâaddin Başar, *Nur'dan Kelimeler,* Zafer Yayınları

Aliyyülkârî, Ebu'l-Hasan Nureddin Ali b. Sultan Muhammed (v. 1014/1606); *el-Masnû' fî ma'rifeti hadîsi'l-mevdû'*, [Tahkîk: Abdülfettah Ebû Gudde], Mektebü'l-matbûati'l-İslâmî, Kahire, 1984.

Ali el-Müttaki el-Hindî, Alauddin Ali b. Abdülmelik b. Kadı Han (v. 975/1567); *Kenzü'l-Ummâl fî Süneni'l-Akvâl ve'l-Ef'âl*, Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 1989.

A. Rıza Demircan, *İslâm Nizamı,* Beyan Yayınları

Ali Ünal, "*Cemaat*", Sosyal Bilimler Ansiklopedisi

Ali Ünsal, *Fedakârlık*, www.herkul.org

Askalânî, *İsâbe*, Beyrut, tarihsiz.

Ayşe Hümeyra, *Bediüzzaman ve fena filihvan*, Yeni Ümit Dergisi

Bediüzzaman, Said Nursi, *Emirdağ Lâhikası,* Şahdamar Yayınları, İzmir, 2009

__, *Lem'alar*, Şahdamar Yayınları, İzmir, 2009.

__, *Mektubat*, Şahdamar Yayınları, İzmir, 2009

__, *Tarihçe-i Hayat,* Şahdamar Yayınları, İzmir, 2009

el-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl (v. 256 h.); *Sahîhu'l-Buhârî*, I-VIII, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İstanbul, 1979.

Cengiz İnanır, *Evrensel dil, Hâl dili*, herkul.org

Davut Aydüz, "*Tebliğ Hizmetinde Ashâbın Fedakârlıkları*", Yeni Ümit, sayı: 66, yıl: 2004.

Ebu Dâvûd, Süleyman İbn el-Eş'as es-Sicistâni (v. 275/888 h.), *Sünenu Ebi Dâvûd*, Humus, 1969.

Gazzali, Ebu Hamid Huccetülislam Muhammed b. Muhammed (505/1111); *İhyau ulumi'd-din*, Bulak, 1296

el-Hâkim, *el-Müstedrek ala's-Sahîhayn*, Mektebetü'l-Matbûâti'l İslamiyye, Haydârâbad, Deken 1335/1916 baskısından ofset.

el-Halebî, Ali İbn Burhaniddin (v. 1044/1635); *es-Sîratü'l-Halebiyye*, I-III, Dâru'l-ma'rife, Beyrut, 1400.

Hasan Yenibaş, "*Peygamberimiz'in İnsan Unsurunu Verimli Kullanması*", Yeni Ümit Dergisi

Heysemî, Nureddin Ebu'l-Hasen Ali, *Mecmau'z-Zevâid ve Menbau'l-Fevâid*, Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, I-X, Beyrut 2001.

Hüseyin Algül, *Bir Huzur İklimi Asr-ı Saâdet,* Işık Yayınları-2009

İbni Hacer, Ahmed b. Ali el-Askalânî (773-852 h.); *el-İsâbe*, I-VIII, Dâru'l-cîl, Beyrut, 1412 h.

İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed el-Büstî (v. 354/965.); *el-İhsân fî takrîbi Sahîh İbn Hibbân*, [Tertîb: Alâüddîn Ali b. Belbânî, Tahkîk ve ta'lîk: Şuayb el-Arnavût], I-XVII, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1988.

İbn Hişâm, Abdülmelik İbn Hişam İbn Eyyûb el-Himyerî (v. 213/828); *es-Sîratü'n-Nebeviyye*, I-IV, Dâru'l-Kalem, Beyrut, tsz.

İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, I-XIV, Dâru'l-meârif, Beyrut, tsz.

İbn Mâce, Ebu Abdillâh Muhammed İbn Yezîd el-Kazvînî (v. 886/273.); *Sünenu İbni Mâce*, Tahkik: M. F. Abdulbaki, Kahire, 1952.

İbrahim Canan, *Peygamberimizin Tebliğ Metotları*, Nesil Yayınları

İbrahim Refik, *Geçmişten Geleceğe Işıklar*, Albatros Yayınları

__, *Hayatın Renkleri*, Albatros Yayınları

__, *Hadiselerin İbret Dili*, Albatros Yayınları

İsmail Ünal, *Amerika'da Bir Ay*, Nil Yayınları

M. Fethullah Gülen, *Asrın Getirdiği Tereddütler*, Nil Yayınları

__, *Çağ ve Nesil*, Nil Yayınları

__, *Fasıldan Fasıla*, Nil Yayınları

__, *İrşad Ekseni*, Nil Yayınları

__, *İ'lâ-yı Kelimetullah veya Cihad*, Nil Yayınları

__, *Ruhumuzun Heykelini Dikerken*, Nil Yayınları

__, *Sonsuz Nur*, Nil Yayınları

__, *Ölçü veya Yoldaki Işıklar*, Nil Yayınları

__, *Yeşeren Düşünceler*, Nil Yayınları

Muhammed Gazali, *Fıkhu's-Sîre*, Dâru'l-Kalem, Dımeşk, 1989

Murat Duman, *Bir Fikir ve Aksiyon İnsanı Bediüzzaman Said Nursi*, Gelecek Yayınları

Münâvî, Muhammed bin Abdurrauf, *Feyzu'l-Kadîr Şerhu'l-Câmiu's-Sağîr min Ahâdîsi'l-Beşîri'n-Nezîr*, I-VI, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1994.

Müslim, Müslim İbn Haccâc el-Kuşeyrî (v. 261/874): *Sahîhu Müslim,* Kahire 1955.

Nesâi, Ebu Abdirrahmân Ahmed İbn Ali (v. 303/915), *Sünenu'n-Nesâî*, el-Matba'atu'l-Mısriyye, Kahire 1930.

Selman Ünlü, *Adını Kalplere Yazmak,* Rehber Yayınları

Sızıntı, Mart 1991, Cilt 13, Sayı 146

Suat Yıldırım, *Kur'ân-ı Hakîm ve Açıklamalı Meâli*, Işık Yayınları 2004.

Suyûtî, Abdurrahman b. el-Kemâl Celâleddîn (v. 911 h.); *ed-Dürru'l-mensûr*, I-VIII, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1993.

Tirmizî, Ebu İsa Muhammed İbn Sevre (v. 279/893); *Sünenu't-Tirmizî*, Tâlik: Azîz Ubeydu'r-Rakkâş, Matba'atu'l-Endülüs, Humus 1966.

Vehbi Yıldız, *İlim ve İrfan Nesli*, Işık Yayınları, İzmir-2009

CEVAP ANAHTARLARI

	1- Sorumluluk Duygusu ve Dine Hizmet Etmek	2- Cihad, İrşad ve Tebliğ	3- Temsil, Hâl Dili	4- Uhuvvet (Kardeşlik)	5- Fedakârlık ve Diğergâmlık	6- İstişare (Danışma)	7- Şaşk-Şevk, Kendini Yenileme, Azim ve Kararlılık
1	A	C	B	A	B	D	A
2	C	B	C	C	C	C	B
3	D	D	A	D	B	D	D
4	B	C	C	A	A	C	A
5	C	A	A	B	D	A	B
6	A	D		A	B	A	
7	B	A		C	B	B	
8	D	A		A	D		
9	B	C			A		
10	A	D			C		